

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ XIV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 22 листопада 2024 року)

Суми
Сумський державний університет
2024

Перекладацькі інновації : матеріали XIV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 22 листопада 2024 р. / редкол.: С. В. Баранова, І. К. Кобякова, О. В. Бровкіна та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2024. – 251 с.

У матеріалах подані тези XIV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Перекладацькі інновації». До збірника увійшли наукові дослідження, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, мовознавства, лінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних літературознавчих досліджень.

Для мовознавців, перекладачів, викладачів і студентів філологічних та перекладацьких факультетів.

ЗМІСТ

С.

СЕКЦІЯ 1

«Мовна картина світу та міжкультурна комунікація»

ЗАПОЗИЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ. <i>Богак А. Р.</i>	11
НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ІСТОРИЧНИМ КОНТЕКСТОМ. <i>Внучкова В. С.</i>	13
ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛЕНГУ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ. <i>Вовк В. В.</i>	15
СТРАТИФІКАЦІЯ КОМІЧНОГО У ВІЙСЬКОВИХ МЕМАХ. <i>Книга К. А.</i>	17
МАНІПУЛЮВАННЯ ЛЮДСЬКОЮ СВІДОМІСТЮ (ЛІНГВІС- ТИЧНИЙ АСПЕКТ). <i>Куш Д. В.</i>	20
ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ НАПИСІВ НА ОДЯЗІ. <i>Ляшенко А. В.</i>	23
INTEGRATING AUTHENTIC MATERIALS IN LANGUAGE EDUCATION. <i>Pavliv O. R.</i>	24
МЕДІАМАНІПУЛЯЦІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ. <i>Ракітіна О. В.</i>	27
ВОКАЛЬНА СИСТЕМА МОВ СВІТУ. <i>Рябокоть К. Р.</i>	30
ГЕНДЕР VIA. ЗМІ. <i>Садівнича Л. О.</i>	32
РОЛЬ МОВИ РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ В ІДЕНТИФІКАЦІЇ БРЕНДУ. <i>Серишева А. В.</i>	37
ЛЕКСИКО-СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКОГО ПЕРІОДУ. <i>Сотнікова К. Р.</i>	39

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ШЕКСПІРІВСЬКОЇ ЛЕКСИКИ. <i>Трухан А. С.</i>	41
STYLISTIC MEANS OF EXPRESSING HUMOUR IN TERRY PRATCHETT'S BOOK "THE COLOUR OF MAGIC". <i>Chernysh Ye. S.</i>	43
ОСОБЛИВОСТІ ГУМОРУ В АНГЛОМОВНІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ. <i>Щербак Д. С.</i>	46

С Е К Ц І Я 2

«Дискурсивна лінгвістика: лінгвістичні особливості»

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ХОРРОР-ДИСКУРСУ. <i>Бендюг В. Е.</i>	49
СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ У ПРОМОВАХ СУЧАСНИХ БРИТАНСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ. <i>Біліченко Л. М.</i>	52
ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ. <i>Веремієнко А. В.</i>	55
ПРАГМАТИКО-СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ЕКОНОМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ВИДАНЬ. <i>Горох А. Д.</i>	57
КОМУНІКАТИВНО-ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ. <i>Гудакова Д. О.</i>	59
СПЕЦИФІКА СТРУКТУРНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ. <i>Дедюхіна А. О.</i>	62
DESCRIPTIVE TECHNIQUES IN ADVERTISING TEXTS. <i>Derkach O. V.</i>	64
ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРІ (НА ОСНОВІ АМЕРИКАНСЬКИХ СЕРІАЛІВ). <i>Кондратенко К. В.</i>	66

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ В АНГЛОМОВНОМУ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ. <i>Ніколаєнко А. О.</i>	67
ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО КИТАЙСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ ВІДЕОПРОМОВ СІ ЦЗІНЬПІНА). <i>Пімоненко Б. С.</i>	70
LINGUOPRAGMATIC FEATURES OF MILITARY DISCOURSE (BASED ON MEDIA TEXTS). <i>Pron O. R.</i>	72
ФОРМУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У АНГЛОМОВНОМУ ВІЙСЬКОВОМУ ДИСКУРСІ. <i>Ракітіна О. В.</i>	74
ОСОБЛИВОСТІ СЛОВОТВОРУ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА МАТЕРІАЛІ ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ. <i>Семенець М. О.</i>	76
ПРИНЦИП ТРИЄДНОСТІ В МЕТАФОРАХ ЕКОЛОГІЧНОГО МАСМЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ. <i>Стеценко О. П.</i>	79
СПЕЦИФІКА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В АНГЛОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Стриженко О. В.</i>	81
ЛІНГВІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ НІМЕЦЬКОМОВНОГО РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ. <i>Ткаченко Л. А.</i>	83
ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ НА СУЧАСНИЙ АНГЛОМОВНИЙ ДИСКУРС. <i>Шевченко А. Ю.</i>	85
ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ СУЧАСНОГО ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ. <i>Шкурко О.В.</i>	87
СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ТЕРМІНІВ У ТЕКСТАХ ТУРИСТИЧНИХ БЛОГІВ. <i>Штанько А. О.</i>	90
GENDER-NEUTRAL LANGUAGE AS A MANIFESTATION OF POLITICAL CORRECTNESS IN ENGLISH-LANGUAGE DISCOURSE. <i>Shcherbak A. Y.</i>	93

СЕКЦІЯ 3

«Актуальні питання прикладної та когнітивної лінгвістики»

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛОМОВНИХ ЗМІ. <i>Аніщенко І. О.</i>	96
МІСЦЕ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ЗМІ. <i>Звонок А. І.</i>	98
СЕМАНТИЧНА СКЛАДНІСТЬ ЯК ЧИННИК ВАРІАТИВНОСТІ ПРИЙМЕННИКОВИХ КОНСТРУКЦІЙ. <i>Колодяжна К. Р.</i>	100
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АБРЕВІАЦІЙ В ТЕРМІНОЛОГІЇ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ. <i>Король А. П.</i>	103
РОЛЬ НАЗВ В МАРКУВАННІ ТОВАРІВ. <i>Лук'янова Ю. М.</i>	106
СПЕЦИФІКА ВЗАЄМОДІЇ ВЕРБАЛЬНИХ ТА ВІЗУАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ В АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ. <i>Турова А. В.</i>	108
ОСНОВНІ ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ГРІНВОШИНГУ НА ПРИКЛАДІ ІНОЗЕМНИХ КОМПАНІЙ. <i>Філь М. В.</i>	111
СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ СКОРОЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ. <i>Шевченко К. М.</i>	116
АНГЛІЙСЬКІ НЕОЛОГІЗМИ ТА ЇХ АДАПТАЦІЯ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ). <i>Яненко А. О.</i>	119
ЛІНГВІСТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВПЛИВУ. <i>Яресько В. С.</i>	122

СЕКЦІЯ 4

«Перекладацькі студії: традиційні та інноваційні підходи та методики»

ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ. <i>Аніщенко І. О.</i>	125
--	-----

ТЕОРІЯ ПЕРЕКЛАДУ ОЛЕКСАНДРА ФІНКЕЛЯ: ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ. <i>Гапченко Є. А.</i>	128
ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНІВ У НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНИХ ТВОРАХ. <i>Гиря Ю. А.</i>	130
ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ У ПЕРЕКЛАДІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ. <i>Грищенко А. С.</i>	132
ПАРАТЕКСТ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ПАРАТЕКСТІВ. <i>Дода Ю. В.</i> ...	135
ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ НАНОТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ. <i>Ірушкіна Д. В.</i>	141
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕРЕКЛАДІ ЖЕСТОВОЇ МОВИ. <i>Криворучко А. І.</i>	144
ГРА СЛІВ В АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТАХ ТА ПЕРЕКЛАДАХ. <i>Олійник Ю. В.</i>	147
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЛІТЕРАТУРИ ЖАНРУ ФЕНТЕЗІ. <i>Панченко М. Ю.</i>	149
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ КІНОСТРІЧОК. <i>Плис Є. В.</i>	151
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЗАСОБІВ МОВНОГО МАНІПУЛЮВАННЯ У ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВАХ (НА ПРИКЛАДІ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ США 2024). <i>Савчук А. І.</i>	153
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ІГОР У ПЕРЕКЛАДІ. <i>Снежко Є. О.</i>	156
МІЖМОВНА АДАПТАЦІЯ АНГЛІЙСКИХ МОВНИХ ІГОР. <i>Снежко Є. О.</i>	158
КЛАСИФІКАЦІЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ У ПЕРЕКЛАДІ. <i>Ткаченко М. І.</i>	160
ЗА МЕЖАМИ СТЕРЕОТИПІВ: МІЖНАРОДНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПЕРЕКЛАД. <i>Хроленко Д. О.</i>	164

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ: ПРОБЛЕМИ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ТА АДАПТАЦІЇ. <i>Щербак Д. С.</i>	167
--	-----

СЕКЦІЯ 5

«Методологія й методика сучасних літературознавчих досліджень»

ТРАДИЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ПОЛПАРАДИГМАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ ВИМІР У СУЧАСНОМУ ПЕРЕКЛАДІ. <i>Кондратенко К. В.</i>	170
ОСНОВНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ У МОВОЗНАВСТВІ. <i>Лук'яніхіна А. І.</i>	173
CULTURAL CENSORSHIP IN CLASSIC FAIRY TALES. <i>Pavliv O. R.</i> ...	176

СЕКЦІЯ 6

«Теорія й методика навчання іноземних мов і перекладу в зкладах вищої освіти»

ВІДЕОМАТЕРІАЛИ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Анохіна М. Р.</i>	179
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ. <i>Антонова А. В.</i>	182
РОЛЬ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВИХ СИТУАЦІЙ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ. <i>Богак А. Р.</i>	185
РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ІГОР У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Брусенко М. А.</i>	187

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЧИТАННІ. <i>Веремієнко А. В.</i>	188
GAMIFYING SUSTAINABILITY EDUCATION FOR CULTURALLY DIVERSE CLASSROOMS. <i>Vnuchkova V. S.</i>	191
ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Вовк В. Р.</i>	194
ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Горох А. Д.</i>	197
ПОЛІЛОГ ЯК ФОРМА КОНТРОЛЮ НА СТАРШОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Гудакова Д. О.</i>	199
КОМУНІКАТИВНІ ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Звонок А. І.</i>	203
РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ПРИ ЗМІШАНОМУ ФОРМАТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Кондратенко К. В.</i>	205
ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОМИЛОК В УСНОМУ МОВЛЕННІ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Лісун А. А.</i>	208
ТЕХНОЛОГІЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Ловцов Є. А.</i>	211
ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Ляшенко А. В.</i>	214
СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Малюк А. М.</i>	216
ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕН- ЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ. <i>Науменко А. Р.</i>	219
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОРΟΣЛИХ. <i>Ніколенко А. О.</i>	222
ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК НАВИЧОК ЧИТАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. <i>Олійник Ю. В.</i>	225

INTEGRATING AUTHENTIC MATERIALS IN LANGUAGE EDUCATION. <i>Pavliv O. R.</i>	227
СТРАТЕГІЇ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Панченко М. Ю.</i>	230
ВИКОРИСТАННЯ МАЛЮНКІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ. <i>Путівцев Є. Р.</i>	232
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МОВ ЧЕРЕЗ ОНЛАЙН-РЕСУРСИ. <i>Ракітіна О. В.</i>	234
ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ОСВІТНЬОЇ МЕТИ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Садівнича Л. О.</i>	236
МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ. <i>Серишева А. В.</i>	239
ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ ТА УЧНЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ОНЛАЙН. <i>Старчак В. М.</i>	241
МОВА В ЕКРАНІ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННСВИХ НАВИЧОК ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ. <i>Хроленко Д. О.</i>	243
ПРИНЦИПИ ДИДАКТИЗАЦІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ. <i>Шевченко А. Ю.</i>	244
КОНТРОЛЬ ТА САМОКОНТРОЛЬ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Шеханіна В. В.</i>	246
МІСЦЕ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ. <i>Щербак А. Ю.</i>	248

Секція 1

«МОВНА КАРТИНА СВІТУ ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ»

ЗАПОЗИЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Богак А. Р.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

Англійська мова, як одна з найпоширеніших мов у світі, пережила велику кількість змін у своєму розвитку. Однією з найбільш значущих та цікавих явищ є запозичення, або взяття слів та виразів з інших мов, оскільки запозичення в англійській мові відіграє важливу роль у її розвитку та використанні.

Метою цього дослідження є аналіз і вивчення запозичення в англійській мові задля подальшого поглиблення знань з історії англійської мови, оскільки опанування будь-якою мовою уособлює в собі не тільки знання лексичного складу або граматики, а також витоків, фундаменту мови – її історії. Буде розглянуто різні аспекти запозичення: класифікацію та значущість його вплив на розвиток англійської мови.

Предметом дослідження є явище запозичення в англійській мові. Актуальність теми полягає в тому, що запозичення в англійській мові має важливе значення для культурного розвитку суспільства. Воно допомагає розуміти, як мова взаємодіє з іншими мовами та культурами, і як це впливає на сприйняття світу цілого народу.

На думку Верби Лідії Георгіївни, слід класифікувати запозичення в першу чергу по періоду, у який вони були занесені в англійську мову: староанглійські запозичення [1, с. 92], середньоанглійські [1, с. 144] та новоанглійського періоду [1, с. 203]. Також, при класифікації запозичень слід бути уважним щодо джерела та сфери вжитку нових слів, оскільки вони прямо корелюють з часом запозичення та історичними подіями у розвитку мови. Так, наприклад, запозичення з латини пов'язані в першу чергу з християнізацією племен, що проживали на території Великої Британії у староанглійському періоді. Або ж інший приклад: з приходом норманів і остаточним загарбанням Великої Британії почався новий етап розвитку англійської мови –

середньоанглійський період, коли саму мову збагатили багатьма новими словами пов'язаними з управлінням, фінансами, правом тощо.

Поєднання в собі стільки слів іноземного походження полегшує іншим людям вивчення англійської мови. Спираючись на дослідження професоркаа Чандра Секхара Рао, можна стверджувати, що 29% слів в англійській мові мають латинське походження, 29% – французьке, 26% – давньо скандинавського походження [2, с. 4]. Ці статистичні дані вказують на багатошарову природу англійської мови та її відкритість до впливу інших культур і мов. Такий мовний синтез робить англійську мову багатшою та більш різноманітною, а її граматику та лексику стають більш зрозумілими для людей з різних країн та культур [3, с.10]. Це свідчить про глобальний характер англійської мови та її роль у світовому спілкуванні.

Також, запозичення грають ключову роль у складності вивчення англійської мови з різних причин:

1. Важкість уточнення правил написання та читання англійських слів, оскільки після сотні років асиміляції, поєднанні діалектів, намагання писати слова германського походження латиницею створювало свої складнощі, що з часом розвитку мови тільки посилювалися й унеможливили створити єдину систему правил читання.

2. Запозичення слова може збити з пантелику, виступаючи навіть іноді як «фальшивими друзями перекладача». Оскільки одне слово одного й того ж самого походження може асимілюватися в двох різних мовах по-різному, людині приходиться частіше звертатися за допомогою до словнику. Саме тому у людей при перекладі таких слів, як *politics*, *artist*, *crest*, *magazine* на українську мову виникають складнощі.

Отже, запозичення відіграють важливу роль у розвитку англійської мови, збагаченні її культурної спадщини та поширенню по світу. Запозичення стали не тільки засобом збагачення лексичного складу англійської мови, але й прямим відображенням історичні, культурні та соціальні зв'язки між різними мовами та народами.

1. Верба Л. Г. Історія англійської мови.. Вінниця: Нова Кн., 2004. 298 .
2. V. Chandra Sekhar Rao. The Significance of the Words Borrowed Into English Language. Journal for research scholars and professionals of english language teaching. 2018. Vol. 2. P. 4 – 8. URL: <https://www.researchgate.net/publication/324273536> The Significance of the Words Borrowed Into English Language.

3. Shvachko S., Kobayakova I. Teaching translation: objective and methods. *Advanced Education*. Issue 5. Kyiv: Kyiv Polytechnic Institute, 2016. P. 9-13. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45366>

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ІСТОРИЧНИМ КОНТЕКСТОМ

Внучкова В. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Чуланова Г. В.

Сумський державний університет

У сучасному світі мова може передавати не лише конкретну інформацію та знання, а щось значно більше – національну та культурну специфіку висловлювання. Оскільки міжкультурна комунікація стає все більш розповсюдженою, поверхневого розуміння повідомлення іноді буває замало. Для ефективного спілкування важливо розуміти глибшу суть висловлювання співрозмовника. В. фон Гумбольдт вважав, що мова – це діяльність індивіда, яка тісно пов'язана з народною або ж національною самосвідомістю [1, с. 36]. А фразеологізми та фразеологічні одиниці є найпоширенішими носіями національно-культурної специфіки будь-якої мови.

Національну мовну картину світу формує цілий ряд факторів, зокрема географічний, історичний, культурний, релігійний і під їх впливом формується так звана національна психологія та національний менталітет [1, с. 36–37]. Аналіз фразеологізмів з історичним контекстом допоможе зануритись в історію формування мови, виокремити зовнішні фактори які найбільше вплинули на життя та формування нації. Вони несуть широкий спектр значень, відображають унікальний досвід, цінності та традиції.

Фразеологізм *to turn a blind eye* у сучасному значенні "*ігнорувати певні дії, знаючи що це не є правильним*" [2] має історичне підґрунтя. Під час Копенгагенської битви 1801 року віце-адмірал Горацио Нельсон не мав наміру відступати. За легендою він використовував підзорну трубу, але підносив її до свого незрячого ока, тим самим ігноруючи сигнали про припинення вогню адмірала Паркера. До того ж фразеологізм ілюструє прагнення британців до останнього стояти на своєму аби досягти бажаного результату.

Вираз *to have a chip on your shoulder* завдячує своєю появою солдатам британської армії. У 18 столітті солдатам, яких підвищували у званні вручали шматок дерева чи тканини на кшталт сучасних погонів. Ця умовна позначка на плечі вирізняла офіцерів серед інших солдатів. Але в той же час рядовим був не до вподоби такий поділ в лавах армії й деякі солдати часто ображались на своїх побратимів. Саме на основі цих історичних подій фразеологічна одиниця *to have a chip on your shoulder* використовується в значенні "бути ображеним через проявлену до вас несправедливість" [2].

To bite the bullet – ще один фразеологізм який пов'язують з військовими діями та солдатами. Під час війни проводили безліч операцій аби врятувати поранених солдатів. Але на той час анестезія була не доступна і для того аби зменшити відчуття болю пацієнти затискали невеличку кульку між зубами. Звісно це не могло повністю полегшити страждання військових, але вони проявляли неабияку мужність і витримували подібні операційні втручання. Таким чином у сучасній англійській мові фразеологізм означає "змусити себе зробити щось не дуже приємне або важке; проявити мужність у складній ситуації" [2]. Речення "*I hate going to the dentist, but I'll just have to bite the bullet*" [2] чудово демонструє значення даної фразеологічної одиниці.

Отже, англійська мова багата на фразеологізми з історичним контекстом. Вони слугують мовними артефактами, що відображають звичаї, вірування та історичні події, які формували суспільство протягом тривалого часу. Від ідіом, що беруть свій початок від військової справи, до тих, що пов'язані з медичною сферою, кожна фраза несе в собі унікальну історію, що віддзеркалює досвід певного періоду. Більше того, національно-культурна специфіка фразеологічних одиниць підкреслює роль мови у збереженні й передачі культурної спадщини. Розглядаючи лінгвістичні нюанси на рівні з історичними отримуємо не лише глибоке розуміння мовної еволюції, а й глибше розуміння різноманітних культурних ландшафтів, які формують наш глобальний лінгвістичний гобелен.

1. Власенко М. В. Національно-культурна специфіка фразеологізмів. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія "Філологія. Соціальні комунікації". 2014. Т. 27 (66), № 1. С. 34–38. URL:

[file:///C:/Users/31/Downloads/natsionalno-kulturna-spetsifika-frazeologizmiv%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/31/Downloads/natsionalno-kulturna-spetsifika-frazeologizmiv%20(2).pdf)

2. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org>

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛЕНГУ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ

Вовк В. В.

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцентка Красуля А. В.

Сумський державний університет

У сучасному літературному дискурсі, аналіз лексично-стилістичних особливостей германського сленгу являє собою важливу сферу досліджень. Сленгізми привертають до себе увагу своєю виразністю і метафоричністю [2]. Специфіка германського сленгу, історично складної системи мовних виразів, вимагає уважного розгляду та аналізу для розкриття його еволюції та значення в літературному контексті. Ми зосередимося на детальному аналізі конкретних літературних прикладів, які демонструють використання германського сленгу та його лексичних трансформацій у перекладі.

Соціолінгвісти виділили характерні риси, якості, ознаки, притаманні сленгу: 1) стародавність і наступність; 2) наявність загального сленгу і спеціального сленгу; 3) групова приналежність; 4) відкритість; 6) образність і багатство експресії, гумор і жарт [1]. Саме тому сленг привертає до себе увагу філологів і потребує детального вивчення.

Один із прикладів, який можна проаналізувати, це використання германського сленгового слова "Blitzkrieg" у літературних текстах. Слово "Blitzkrieg" буквально означає "блискавична війна" і відноситься до тактики швидкого та непередбачуваного наступу військ. У літературних творах це слово може символізувати не лише військову стратегію, але і бурхливий, швидкий розвиток подій або сильний вплив на суспільство. Можна також зустріти вживання германського сленгу для створення специфічної атмосфери або налаштування читача. Наприклад, слово "Gesundheit," яке вказує на побажання здоров'я після чхання, може бути використане для створення непередбачуваного гумористичного моменту в літературі. Крім того, слід зазначити, що германський сленг може бути засобом створення стилістичної окраси в

літературних творах. Використання сленгових виразів, таких як "gemütlich" (затишно), "Fernweh" (тяга до подорожей), або "Schweinshaxe" (свиняча гомілка), може додавати тексту аутентичності та барвистості.

Одним із вражаючих прикладів використання германського сленгу та його важливої лексичної трансформації у літературі є твір "Перевтілення" Франца Кафки. У цьому творі, ми можемо спостерігати, як Кафка вміло використовує німецьку мову, а також її сленгові вирази, для створення атмосфери та передачі психологічних станів головного героя Грегора Замзи, який перетворився на комаху. Особливо це стає видимим у прозових описах і внутрішніх монологів Грегора.

Наприклад, германське слово "Ungeziefer," що означає комаху або шкідника, використовується Кафкою для опису стану та ідентичності Грегора Замзи після його перетворення. Переклад цього слова стає завданням зі складністю, оскільки воно має багатозначність і виражає не лише фізичну природу перетворення, але й соціальну відстороненість та психологічну дезорієнтацію героя.

Зазначимо також романи Гюнтера Грасса, де германський сленг та його основні особливості використовуються для створення атмосфери та виразності тексту. Один із прикладів – вживання сленгового слова "Kohlroulade," що прямо означає капустяні рулетики, але у творі цей вираз набуває сленгового характеру і використовується для опису головної героїні та її фізичних рис. Це слово має глибокий культурний зв'язок та асоціації з німецькою кухнею. У творах Грасса також можна спостерігати вживання германського сленгу для створення індивідуального стилю персонажів та передачі їхньої національної, соціальної та культурної приналежності. Це особливо видно у діалогах та роздумах персонажів, які додають глибину та автентичність їхньому характеру. Окрім сленгових виразів, використовуються і метафори, прислів'я, ідіоми, гра слів, інтертекстуальні відсилки тощо [3].

На прикладі цих та інших літературних творів можна побачити, як германський сленг та його лексичні трансформації відіграють важливу роль у літературному тексті. Вони додають глибину персонажам, створюють атмосферу та передають особливий характер твору.

1. Бойко (Руденко) М. Ю. Дослідження жаргону в мовознавстві XIX ст.–початку XXI ст. Актуальні питання сучасної науки і освіти :

матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів і студентів ДДПУ, учителів та учнів загальноосвітніх закладів (м. Слов'янськ, 22–24 квітня 2014 р.) / відп. ред. Н. М. Маторіна. Слов'янськ : Донбаський дер. пед. ун-т, 2014. Вип. 6. С. 58–62.

2. Підгорна Т. В. Проблема передачі сленгізмів у дубльованому перекладі американського серіалу «Пуститися Берега»: автореф. дип. роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»: спец. 035 «Філологія» / Т. В. Підгорна, ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв, 2021. 14 с.

3. Даниленко В. П. Теоретичні та практичні аспекти нормалізації наукової термінології // Мовознавство. 2013. № 6. С. 16–21

СТРАТИФІКАЦІЯ КОМІЧНОГО У ВІЙСЬКОВИХ МЕМАХ

Книга К. А.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Прокопенко А. В.

Сумський державний університет

У сучасному світі соціальні мережі стали безмежним простором для вираження емоцій, переконань та ідеологій. Користувачі Інтернету взаємодіють один з одним за допомогою різноманітних засобів, серед яких особливе місце займають меми (зображення і тексти, що швидко поширюються і стають віртуальними символами певних ідей, культурних норм і стереотипів).

в контексті військової тематики меми можна визначити не лише носіями гумору та іронії, але й важливим засобом глибокого вираження соціокультурних ідей та ставлення до подій, пов'язаних із військовими конфліктами.

Меми – це "одиниці цифрового контенту зі спільними характеристиками, які створюються у взаємній свідомості та поширюються, імітуються та трансформуються багатьма користувачами в Інтернеті". Але "меми – це більше, ніж інтернет-гумор; дослідження показують, що вони функціонують завдяки привласненню та опору домінуючим медіа-повідомленням, розширюючи розуміння того, як меми функціонують у медіакulturі участі" [1]. Меми використовуються не лише для розваг у поп-культурі чи мистецтві, їх також використовують у політиці, місцевих і міжнародних виборчих кампаніях і демонстраціях.

Мемі виступають ефективною зброєю в інформаційній війні, змінюючи світогляд та цінності, нав'язуючи бажану картину світу та намагаючись створити нові думки. За допомогою мемів можна легко маніпулювати свідомістю людей і схилити їх на свій бік. Як би негативно це не звучало, але мем-зброя має на меті не лише руйнування, а й піднесення. Наприклад, щоб підняти бойовий дух або настрої використовують фразу: "Мем смішний – ситуація страшна, але хоча б з гумором" [3].

Проаналізувавши види комічного, які користувачі використовують у мемах, можна дійти висновку, що частіше за все фігурують гумор (наприклад: "*Russia: Let us take our capital. Ukrainians: Best I can do is Molotov Cocktail*"), сарказм (зображення темношкірого хлопця у військовій формі з написом "*Zelenskiy.Netflix*", приклад 2), порівняння (зображення В. Зеленського у військовому спорядженні й американського політика в діловому костюмі з написом: "*Spot the difference*"), чорний гумор (мем із синицею, яка направляє пістолет зі словами: "*Say palanytsya or die*" (приклад 1) або мем, на якому зображений В. Залужний, Головнокомандувач Збройних сил України, з написом: "*Частково мобілізовані росіяни дуже скоро повернуться додому. ... Частково...*"). Тобто, найбільш популярним є використання гумору, сарказму й чорного гумору в обох лінгвокультурах (наприклад, на мемі зображена українська жінка на городі, яка кричить на проїжджаючий повз танк: "*Куди преш, москалю?! Я тут вже грядку скопала!*". Або зображення персонажа із мультфільму "Губка Боб", який читає книгу і в нього розбігаються очі між реченнями "*putin`s orders and common sense*". Переклад: "накази путіна й здоровий глузд").

Менш популярним є анекдот (наприклад, мем із написом: *"А для чого вони нам по телевежі вдарили? Вони думають, ми новини по телевізору дивимося, як і вони?"*). Карикатура та іронія знаходяться нижче всіх, вони не користуються особливою популярністю в соціальних мережах (наприклад, мем із карикатурою на путіна, який кричить: *"Хлопці! Я теж хочу до вас на вибори!"*).

Основні спільні риси між українськими та американськими мемами на військову тематику можна описати так: обидва типи мемів використовують гумор, чорний гумор, сарказм, іронію та інші прийоми, щоб висловити своє ставлення до війни, політики, суспільства, культури тощо; обидва типи мемів також використовують різні формати, такі як зображення, текст, колажі, тощо; обидва типи мемів також мають свої символи, персонажі, сленг, жаргон, референси, які відображають їхню культурну особливість та ідентичність.

Відмінності: українські меми на військову тематику більш пов'язані з реальними подіями, які відбуваються в Україні, такими як анексія Криму, війна на Донбасі, вторгнення Росії в 2022 році тощо. Українські меми також більш виражають патріотизм, солідарність, опір, гордість, надію, сміливість, жертвовність тощо. Американські меми на військову тематику більш пов'язані з абстрактними ідеями, такими як свобода, демократія, права людини, міжнародний порядок, глобалізація тощо. Американські меми також більш виражають критику, сатиру, скептицизм, цинізм, песимізм, апатію, індиферентність тощо.

Кожен військовий конфлікт має реальний і медіа/культурний (дискурсивний) вимір. Ці два виміри переплітаються. Останнім часом дослідники конфліктів почали цікавитися не лише жорсткими політичними питаннями, але й культурою, ідентичністю та цінностями, які відіграють важливу роль у розгортанні війни та створюють семіотичний контекст, який вирішальним чином впливає на політичну ситуацію [2].

Вивчення видів комічного в англійських та українських мемах довело, що гумор є невід'ємною складовою сучасних мемів на військову тематику. Так, в американських соцмережах найчастіше використовується сарказм, а в українських – гумор.

Дослідження вказує на важливість використання мемів як інструменту для вивчення культурної та соціальної динаміки. Вони відображають не тільки гумористичний аспект, а й напрямок

громадської думки щодо важливих подій, які є предметом суспільного обговорення.

1. Semotiuk O., Shevchenko V. To make fun of power: political cartoons and memes about President Zelensky. Quantitative and qualitative analysis. *The European Journal of Humour Research*. 2022. No. 10.
2. Ukraine: Humour as a Weapon of War. *Zentrum für Osteuropa- und internationale Studien (ZOiS)*. URL: <https://www.zois-berlin.de/en/publications/zois-spotlight/ukraine-humour-as-a-weapon-of-war>
3. Меметика у війні: як мєми стають зброєю – Press Association. *Press Association*. URL: <https://pressassociation.org.ua/ua/memetika-u-vijni-yak-memi-stayut-zbrocyu/>

МАНІПУЛЮВАННЯ ЛЮДСЬКОЮ СВІДОМІСТЮ (ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Куц Д. В.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Бровкіна О. В.
Сумський державний університет*

Мовні маніпуляції – потужний інструмент впливу на людську свідомість, оскільки вони здатні непомітно, але ефективно формувати і змінювати уявлення громадськості про події, явища чи політичні рішення. Основний механізм полягає в ретельно продуманому підборі слів, виразів та мовних конструкцій, які створюють відповідний емоційний і когнітивний відгук. Вони допомагають формувати у людей певну картину світу, яка не завжди відповідає дійсності, але водночас виглядає цілком логічною та прийнятною.

Особливо актуальними мовні маніпуляції стають у періоди соціальних та політичних конфліктів, коли боротьба за контроль над інформаційним простором набуває особливого значення. Саме в такі моменти використання евфемізмів, підміна понять, пропаганда, риторичні звернення та метафори – ключовий інструмент для впливу на маси. Ці прийоми дозволяють політикам, урядовцям, а також іншим впливовим суб'єктам подавати інформацію під певним кутом, формуючи в людей сприйняття подій так, як це вигідно тим, хто використовує такі методи. Наприклад, за допомогою зміни акцентів або

контексту можна представити агресію як захисний акт або навіть як виправдане насильство.

В умовах сучасної України, особливо після подій 2014 року, маніпуляції стали не лише інструментом політичної боротьби, а й важливим елементом інформаційної війни. Події, що розгорталися після анексії Криму та початку війни на Донбасі, продемонстрували, наскільки важливим є контроль над мовним дискурсом. Використання прийомів допомагало створювати вигідні інтерпретації подій, виправдовувати агресію та створювати образ ворога. Це призвело до того, що "в Україні відбувається не просто конфлікт, а справжня битва за уми та серця людей" [1, с. 58].

Мета роботи – дослідження різних способів маніпуляції громадськістю через мовні прийоми, аналіз реальних прикладів і виявлення їх впливу на формування думки. Важливим аспектом є розуміння того, як саме маніпуляції в мові змінюють сприйняття реальності, створюючи нові інтерпретації подій і нав'язуючи певні політичні та соціальні установки.

Маніпулятивні прийоми в мові відіграють значну роль, і важливо зрозуміти, як саме вони застосовуються у конкретних ситуаціях. Аналізуючи події в Україні ми можемо відслідкувати, як спотворення слів вплинуло на сприйняття подій і створили іншу реальність для населення.

Відомий приклад мовної маніпуляції – використання евфемізму для опису анексії Криму росією у 2014 році. Російські офіційні джерела і медіа використовували термін "*reunion*" для опису процесу, а також говорили про "*self-determination of the Crimean people*". Цей евфемізм надавав незаконній анексії позитивного забарвлення, представляючи її як справедливий акт.

Ще один приклад маніпуляції мовою – використання терміну "*civil war*" для опису збройного конфлікту на Донбасі. Російська пропаганда, спрямована на аудиторію як в Україні, так і за її межами, наполегливо називала конфлікт громадянською війною, підкреслюючи, що це внутрішня справа українців. Як зазначає Габор, "мовна пропаганда використовує підміни понять для легітимації насильства" [2, с. 1]. Таким чином, Росія приховувала свою безпосередню участь у підтримці сепаратистів, надаючи їм військову і фінансову допомогу. Така риторика допомогла зменшити відповідальність Росії за конфлікт і створити образ "*жертви*" серед проросійських бойовиків. Російська пропаганда має на меті формування сприйняття конфлікту як

внутрішнього, намагаючись таким чином уникнути міжнародної відповідальності [3].

Також прикладом мовної маніпуляції може бути використання терміну "*peacekeeping forces*" для опису російських військових дій на окупованих територіях України. Цей термін активно використовувався в російських медіа для виправдання введення військ на Донбас, подаючи їх як "захисників" мирного населення. Насправді ж ці дії були частиною агресії, спрямованої на дестабілізацію України та підтримку сепаратистських угруповань.

Як зазначає дослідник Джеймс Шерр, "використання терміну 'миротворці' було спрямоване на приховування їхньої справжньої ролі у конфлікті. Це створило хибне враження, що росія намагається стабілізувати ситуацію, тоді як насправді вона підтримувала ескалацію" [4]. Такі риторичні прийоми допомогли представити дії у позитивному світлі для міжнародної спільноти, водночас приховуючи свою участь у військових діях.

Отже, мовні маніпуляції – важливий елемент будь-якого політичного або соціального дискурсу, особливо в часи конфліктів і криз. Вони дозволяють не тільки змінювати сприйняття подій, але й формувати нову реальність у свідомості громадян. В Україні, де інформаційна війна невід'ємна частина збройного протистояння з росією, маніпулятивні мовні прийоми активно використовуються для створення потрібної громадської думки як усередині країни, так і на міжнародній арені. Знання та розуміння дозволяє більш критично сприймати інформаційний потік і розпізнавати спроби маніпуляції свідомістю.

1. Ісмаїлзаде, Л. (2023). Медіа, маніпуляція та інформаційна війна. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 26(5), 55-65.
2. Стадник А. Г. Використання пропаганди в процесі інформаційних війн: її сутність, механізми і технології впливу на громадську думку. *Грані*. 2020. Том 20. Вип. 5(145). С. 10–15.
3. Jowett G. Propaganda and Persuasion. Режим доступу до ресурсу: <http://hiddenhistorycenter.org/wpcontent/uploads/2016/10/PropagandaPersuasion2012.pdf>
3. Wilson A. "Ukraine Crisis: What It Means for the West". – Режим доступу: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/12211/file.pdf>

ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ НАПИСІВ НА ОДЯЗІ

Ляшенко А. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладачка Овсянко О. Л.

Сумський державний університет

Написи, розміщені на одязі, стали невід’ємною частиною сучасної модної індустрії, яка, з одного боку, розкриває ідеологію бренду, а з іншого – надає відчуття належності та ідентичності споживачам.

Актуальність обраної теми визначається зростанням важливості англомовних написів на одязі в умовах глобалізації та посилення конкуренції на ринку моди. Зростання інтересу споживачів до брендів і виробів, які вони представляють, створює попит на дослідження властивостей цих слоганів та їхнього впливу на покупців.

Об’єктом дослідження є англомовні написи на одязі як унікальний лінгвістичний феномен, який заслуговує на увагу в контексті мовної культури та сучасних трендів у рекламному бізнесі.

Предметом дослідження є структурні, семантичні й прагматичні особливості написів на одязі.

Матеріалом дослідження слугують 100 англомовних написів на одязі, відібраних методом суцільної вибірки з мережі Інтернет (інтернет-магазини відомих міжнародних та вітчизняних брендів).

Оцінюючи написи на футболках, можна виділити декілька основних категорій: суспільство, кохання, політика, гендерна рівність (фемінізм) та гумор.

Футболки українського бренду *Chakshyn* пропонують сучасному споживачу щось особливе. Слогани “*No Seasons Anymore!*”; “*No Beauty Anymore!*”; “*No Gender Anymore!*” використовуються для підкреслення змін у сучасному світі моди та стилю [1].

Українські дизайнери Беня і Зубрик, які представляють Одесу, обрали інший підхід до виразності і оригінальності. На прикладі напису “*Louis Vuitton*”, дизайнери вирішили застосувати творчий прийом, замінивши слово “*Vuitton*” на “*Bidon*”. Новий надпис тепер виглядає так: “*Louis Bidon*”, і його ілюстративна частина цікава і непередбачувана.

Відомий напис “*Chanel*” також зазнав модифікацій. Відтак, літеру “*n*” було замінено на “*v*”.

У мовному виразі також спостерігаються фонетичні трансформації, оскільки згідно з правилами французької мови поєднання букв “ch” вимовляється, як «ш». Українські дизайнери пропонують інтерпретувати цей звук як «ц».

Це призвело до нового варіанту напису: “Chavel”. Ця рослина відома своїм використанням в кулінарії й навіть отримала прізвисько «зелений борщ», оскільки вона є ключовим інгредієнтом в традиційному українському борщі. Автори напису підкреслюють символіку української кухні в цьому новому контексті.

У наведеному прикладі продемонстровано лексичну трансформацію напису “PUMA”, замінивши літеру “M” на “Z,” що призвело до нового напису “PUZO”, згідно з ілюстративним матеріалом) [2]. Ця модифікація створила гумористичний ефект, де власники бренду Беня і Зубрик, змінивши всього лише дві літери, створили цікавий жарт.

1. Chakshyn URL: <https://chakshyn.com> (accessed December 19, 2023).
2. Benya & Zubrik URL: <https://benyaizubrik.com> (accessed December 19, 2023).

INTEGRATING AUTHENTIC MATERIALS IN LANGUAGE EDUCATION

Pavliv O. R.

Research supervisor – PhD in Philology, Associate Professor

Ushchapovska I. V.

Sumy State University

We live in an information society, where our everyday language is filled with terms such as information flow, information overload, information warfare, globalisation, knowledge management, efficiency and cost-effectiveness. Communicating and conveying meaning through language in a world that is globally connected, yet linguistically and culturally diverse, is often a challenging task. At the broader level, access to information means power, but it also creates a variety of challenges.

Accurate pronunciation and accent are crucial elements of sociocultural competence, as they greatly contribute to understanding and effective communication.

In practice, human discourse often manifests as a series of partial sentences interspersed with interruptions and shifts in thought, commonly referred to as "run-on sentences." Natural conversations, typified by their spontaneity, markedly differ from the structured dialogues typically encountered in educational materials. Consequently, transcripts of authentic conversations exhibit a distinct disparity from textbook examples. This divergence elucidates the challenges encountered by advanced learners upon immersion in English-speaking environments, wherein their proficiency in formal vocabulary contrasts starkly with their limited exposure to colloquial speech. While formal education may impart theoretical constructs of linguistic norms, it often fails to adequately acquaint students with the nuances of actual spoken language [1, p. 59-64].

To foster students' sociocultural competence, it is proposed to structure tasks in a multimedia format that aligns with the requirements of distance and online education. Authentic materials for developing sociocultural competence are best categorized into three main blocks:

- Textual materials: media publications and literary works
- Audio recordings: songs and podcasts
- Video recordings: educational videos and documentary films [3, p.79-80].

Task composition involves utilizing the Miro platform, wherein six QR codes are deployed, each linking to an episode of the "Accented – Learn English Through Conversations" podcast. Students are assigned fragments of interviews, featuring speakers with various non-native accents such as French, Macedonian, Indian, Taiwanese, Irish, and Colombian. Following the listening exercise, students engage in decoding information and participate in discussions and collaborative analyses, as the podcasts often incorporate cultural references pertaining to speakers' origins and English language acquisition experiences.

The objectives of this task include the development of skills in comprehending and processing authentic oral discourse, with its inherent variability in pronunciation, pacing, pauses, repetitions, and corrections. Additionally, the task aims to foster intercultural awareness through exposure to cultural facts and peculiarities related to English language acquisition experiences. Moreover, student engagement in collective discussion and analysis promotes critical thinking and sociocultural competence development.

Furthermore, students are invited to assess the task's level of difficulty, with ten participants contributing to the evaluation. The task's complexity is

rated on a scale of 1 to 10, where 1 denotes very difficult and 10 denotes very easy. The average rating obtained is 8.1, suggesting that the majority of students perceive the task as relatively easy. However, subsequent examination of the task revealed collaborative efforts to address and discuss challenging fragments, exemplified by excerpts such as N1 (*Maybe if I had a jam??? accent I'd have lost it. – Maybe if I had a German accent I'd have lost it.*), y N2 (*And some of the Republic of Ireland, which comes [...] is actually geographically in the north, so it gets kinda mixed up. – and some of the Republic of Ireland, which comes **under the banner to the South of Ireland** is actually geographically in the north so it all gets a bit kind of mixed up.*), y N4 (*I started analysing the situation and thinking about writing directly in English. – I started analysing the situation and thinking about writing a book directly in English.*), a також наприклад y N10 (*I don't know, ... I think a little bit of Colombian talent for example ....which are....here in Colombia – I don't know. Various braksha, Afrojack, Virtual Riot, Pashe, Jesper, Ryan, I think a little bit of colombian talent, for example, Mosca, Cato Nadya, which are **kind of the groove masters here in Colombia**).*)

In order to enhance listening skills, specialized strategies are employed to overcome specific difficulties. Compensatory strategies include repeated listening to complex audio segments and phonetic transcription coupled with word association to aid comprehension when understanding is insufficient. These strategies are designed to assist students in compensating for gaps in auditory comprehension encountered during specific challenges.

Conversational lexicon exhibits a notably informal register characterized by a prevalence of words derived from Anglo-Saxon or Old English origins. Moreover, conversational discourse prominently features the use of phrasal verbs, comprising two- or three-word combinations involving a verb and either an adverb or a preposition (e.g., "get away," "calm down," "cheer someone up") [2, p. 267].

The dichotomy between conversational and formal vocabulary presents a challenge even for advanced language learners. The instructional emphasis on formal language acquisition, typified by a reliance on words of French and Latin etymology, poses difficulties for students when engaging in everyday discourse. This discrepancy in linguistic register is particularly challenging for learners whose native languages are of Romance origin, such as Spanish, Italian, Portuguese, or French speakers, as they may excel in written comprehension but struggle with oral comprehension.

Therefore, acquiring proficiency in conversational English is paramount for effective communication with native speakers, necessitating exposure to authentic conversational materials and audio resources in addition to traditional textbook instruction and reading materials.

1. Fitzpatrick, T. (2015). Graham Hall: Exploring English Language Teaching. *Applied Linguistics*, 34(1), 109–112. <https://doi.org/10.1093/applin/ams069>
2. Hoge, A. J. (2014). Effortless English: Learn To Speak English Like A Native. https://ecampus.uinjkt.ac.id/index.php?p=show_detail&id=9328&keywords
3. Meral M. Unver. (2017). THE USE OF AUTHENTIC MATERIALS WITH LOW-LEVEL LEARNERS OF ENGLISH. *European Journal of English Language Teaching*, Volume 2(Issue 1). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED580820.pdf>

МЕДІАМАНІПУЛЯЦІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Ракітіна О. В.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Бровкіна О. В.
Сумський державний університет*

У сучасному світі медіа відіграють ключову роль у формуванні громадської думки, особливо в умовах військових конфліктів. Російсько-українська війна, що триває з 2014 року, стала каталізатором активного використання медійних маніпуляцій обома сторонами.

Коли ворог не може досягти своїх цілей, він починає «воювати» на інформаційному фронті за допомогою фейків і маніпуляцій. Основна мета російської пропаганди – ввести українців у паніку, щоб вони були налякані, дезорієнтовані, думали про втечу або здачу, а також витрачали час на поширення таких повідомлень замість реальної допомоги війську. У нинішніх умовах повномасштабної російсько-української війни важливо вміти виявляти та спростовувати медіаманіпуляції, адже інформаційна обізнаність – це ключ до протидії фейкам.

Григорова З. В., Сухорукова О. А. та їхні колеги визначають Інтернет-ЗМІ (Інтернет-видання) як ресурс, який містить регулярно

оновлювану інформацію і орієнтований на доступ для широкого кола користувачів [1, с.140].

Основним завданням ЗМІ є задоволення потреб суспільства, по-перше, в осмисленні актуального соціального контексту та зображуваної дійсності; по-друге, в отриманні, опрацюванні та донесенні інформації до широкої аудиторії і, по-третє, в масовому, періодичному та регулярному поширенні життєво важливих суспільно-політичних новин [4, с.59].

Дослідники використовують різні терміни для опису цифрових медіа, зокрема «*інтернет-медіа*», «*мережеві медіа*» та «*веб-медіа*». Як зазначає Тонкіх І. Ю., ці термінологічні відмінності зумовлені вибором різних лексичних варіантів, що позначають канал передачі інформації. Одні автори використовують слово «інтернет», інші віддають перевагу «*мережі*» або «*вебу*» для акцентування різних аспектів технологічного середовища [3].

Медіаманіпуляції визначаються як свідоме спотворення інформації з метою впливу на думки, емоції та поведінку аудиторії. В умовах війни це може проявлятися в різних формах: від дезінформації та пропаганди до емоційного тиску через маніпулятивні прийоми.

Термін «*медіа*» походить від латинського слова *media, medium*, що в перекладі означає «*засіб*» або «*посередник*». Це поняття набуло популярності в суспільстві лише в ХХ столітті, де його використовували для характеристики масової культури. Одним із перших, хто ввів цю інтерпретацію, був медіатеоретик і публіцист Герберт Маршалл Мак Льюен. Він вперше застосував цей термін під час аналізу комунікативних каналів інформаційного суспільства, для якого характерні новітні засоби масової інформації [2, с.11].

Типи медійних маніпуляцій. Медійні маніпуляції в умовах російсько-української війни можна класифікувати на кілька основних типів:

Дезінформація: свідоме поширення неправдивих відомостей. Наприклад, у російських медіа з'явилися повідомлення про те, що *українська армія нібито обстрілює мирне населення*, тоді як насправді йшлося про відповідь на агресію.

Пропаганда: використання інформації для формування позитивного іміджу однієї зі сторін конфлікту. Наприклад, в українських медіа активно підкреслюється *героїзм українських військових*, що покликане зміцнити моральний дух населення.

Викривлення фактів: навмисне подання подій з певної перспективи, що може спотворити їхнє реальне значення. Одним із прикладів є *розповсюдження інформації про нібито жахливі умови життя у Донецьку*, в той час як у самій області інформація про поліпшення умов життя і відновлення інфраструктури залишалася непоміченою.

Прикладом маніпуляцій у ЗМІ в контексті російсько-української війни, особливо в частині перекладу, є *спотворення заголовків новин і повідомлень з міжнародних джерел*. Одним із таких випадків є неправильний переклад західних новин російською та українською мовами з пропагандистською метою. Наприклад, у російських ЗМІ репортажі авторитетних західних ЗМІ, таких як BBC або CNN, можуть бути навмисно неправильно перекладені або перефразовані для створення оманливого нарративу про війну.

Конкретним прикладом стало *поширення неправдивої історії про те, що Україна нібито постачала зброю Хамасу під час конфлікту між Ізраїлем і Сектором Гази 2023 році*. Російські ЗМІ стверджували, що про це повідомили Washington Post та BBC, посилаючись на сфабриковані джерела на підтримку свого нарративу. Однак українські фактчекери швидко розвінчали ці заяви, підтвердивши, що таких повідомлень не існувало, а скріншоти із західних видань були сфальсифіковані. Маніпуляція мала на меті перекласти провину та заплямувати імідж України на міжнародному рівні, а також посягти на довіру до західних ЗМІ серед місцевої аудиторії.

1. Основи медіабізнесу: підручник / З. В. Григорова, О. А. Сухорукова, А. В. Кваско, Л. П. Шендерівська; Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 323 с.
2. Основи медіаменеджменту: навч. посіб. / О. М. Барзилович, З. В. Григорова, Л. А. Пунчак та ін. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 296с.
3. Інтернет-журналістика. Жанри в інтернеті: навчальний посібник / І. Ю. Тонкіх. Запоріжжя: ЗНТУ, 2017. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2669/1/Tonkikh_InternetJournalism.pdf
4. Baranova S., Kobyakova I., Brovkina O. Lexical and stylistic derivation in mass media discourse. Scopus. 2023. Vol. 11, no. 4. P. 58–66.

ВОКАЛЬНА СИСТЕМА МОВ СВІТУ

Рябоконт К. Р.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

Звукова система мов — складний і багатогранний механізм, що забезпечує людське спілкування. Зазначена система складається з багатьох елементів, таких як: голосні та приголосні звуки, інтонаційні патерни, тональні й ритмічні особливості, кожен з яких має важливе значення для розуміння мовних сигналів.

Вокальна система є невід'ємною складовою фонетичної системи мов. Вони відіграють важливу роль у формуванні складів, визначенні лексичних значень та забезпечують ритміку мовлення. Їх артикуляційні та акустичні характеристики, такі як положення язика, висота його підйому, лабіалізація та формантна структура, роблять голосні унікальними елементами мовної системи. У різних мовах голосні проявляються по-різному — деякі мови мають просту систему голосних (як-от *японська*), а інші, як *англійська*, — складну з безліччю варіантів.

Фонологічні процеси визначаються артикуляцією, акустикою голосних. Гармонія голосних пояснюється їх тональністю та значно впливають на структуру мови [3, с. 30]. Голосні можуть виконувати не лише лінгвістичну, а й важливу соціальну та культурну функцію, оскільки їхня правильна вимова та розпізнавання часто впливають на комунікативну успішність.

Голосні звуки характеризуються вільним проходженням повітря через ротову порожнину та класифікуються за кількома артикуляційними параметрами: положенням язика, висотою його підйому, лабіалізацією та назалізацією. Акустично, голосні відрізняються резонансними частотами, що допомагає їх ідентифікувати [1, с. 34]. У різних мовах голосні мають різноманітні характеристики, як-от тональна система в китайській чи гармонія голосних у фінській.

Вивчення голосних звуків пройшло довгий шлях розвитку, починаючи з античних філософських осмислень і завершуючи сучасними технологічними дослідженнями. Із часів Аристотеля до сьогодення, голосні аналізувалися як важливий елемент мови, що визначає її структуру та звучання [2, с. 5]. Протягом століть дослідження голосних еволюціонувало від класифікацій і

артикуляційних описів до акустичного аналізу та нейролінгвістики, що дозволяє глибше зрозуміти роль голосних у мовах світу. Сучасна фонетика базується на результатах багатовікових досліджень, підкреслюючи важливість голосних у мовній системі та їхній вплив на комунікацію.

Центральну роль у фонетичних системах усіх мов світу відіграють голосні звуки, проте їх кількість, якість і функції значно різняться залежно від мовної родини. У мовах індоєвропейської родини голосні можуть бути як монофтонгами, так і дифтонгами, із чітким розмежуванням між короткими та довгими варіантами, що впливає на значення слів. Угро-фінські та тюркські мови вирізняються гармонією голосних, де голосні звуки в одному слові повинні належати до однієї з гармонічних груп. Існують мови, які демонструють значну залежність від довжини голосних та впливу глоткових звуків на артикуляцію голосних [4, с. 22]. У тональних мовах існує висота тону голосних, що є ключовою характеристикою, яка визначає значення слів, що робить тональні мови унікальними в плані фонетичної структури.

Кожна мовна сім'я має свої особливості використання голосних, що відображає різноманітність фонетичних систем і їхню роль у мовних процесах.

Отже, загальний аналіз голосних у різних мовах світу свідчить про значну варіативність у їх використанні та функціях. Водночас певні артикуляційні й акустичні закономірності залишаються спільними для більшості мов. Подальші дослідження у цій сфері допоможуть краще зрозуміти природу звуків, їхній вплив на мовні процеси, а також сприятимуть розвитку технологій, таких як автоматичне розпізнавання мовлення.

1. Іщенко О. С. Голосні звуки української мови залежно від темпу мовлення / О. С. Іщенко. – Київ : Інститут української мови НАН України, 2012. – С. 220.
2. Колоїз Ж. В. Історична фонетика і граматики української мови / Ж. В. Колоїз – Кривий Ріг : ФОП Маринченко С. В. 2023. – С. 244.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган – Київ : «Академія». 2006. – С. 368.
4. Tatsenko N. V. Introduction to Theoretical Phonetics of English : study guide / N. V. Tatsenko. – Sumy : Sumy State University, 2020. – 199 p.

ГЕНДЕР VIA. ЗМІ

Садівнича Л. О.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Баранова С. В.
Сумський державний університет*

Мас-медіа інтенсивно реагує на прояви масової культури та масової свідомості. Засоби масової інформації поширюють та нав'язують численні стереотипи «хорошого і поганого», «прекрасного і потворного». Це моделі поведінки, образи, манери, що під впливом змін політичної, економічної та культурної парадигм можуть набувати нових рис. Завдяки цьому в образах різностатевих людей, які є представленими у сучасних засобах масової інформації, можемо побачити як безліч історичних пластів, так і новітній грим.

Здається, відійшли у минуле патріархальні стереотипи минулих епох, відображені в літературі у вигляді позитивного ідеалу залежної і пасивної жінки, чиє життя протікає в сімейному колі. Сьогодні в економіці й політиці, науці та дипломатії визначаються гендерні «підходи», «системи», «особливості». Досі не є закінченим процес згладжування того соціального, духовного, культурного дисонансу, який породжував виникнення та розвиток гендерної дискримінації.

Демократія передбачає встановлення партнерства та рівноправ'я: жінкам відкривається шлях до вищих посад у владі, тоді як чоловіки стають відкритими до цих змін. Бажання самореалізації є характерним для обох статей. Уявлення про "гендерний режим", де чоловік вважається сильним, а жінка – слабкою, чоловік – розумним, а жінка – красивою, відступає в минуле. [3, с.136]. Не завжди чоловікові притаманні категорії "раціональне та культурне", тоді як жінці залишають лише "почуттєве та природне". Розходження в статусах, ролях, характері, поведінці та інших сторонах життєдіяльності індивідів різних статей існували завжди, і вони будуть існувати далі. Проте, використання протистояння між правами та обов'язками, природними задатками та реальними можливостями не завжди є раціональними та доцільними на соціальному рівні.

До вивчення категорій «фемінності» та «маскулінності» зверталися й у дослідженнях фразеології. Фразеологізми – це душа будь-якої національної мови, у якій неповторним чином виражається культурна своєрідність народу, і тому вони становлять надзвичайно цінне джерело знань про особливості концептуалізації гендера у свідомості носіїв тієї чи іншої мови [1, с. 2].

Контент-аналіз допомагає визначити особливості тексту, акцентуючи увагу на найбільш поширених концептах. Враховуючи етимологію стереотипу, можна стверджувати, що його головною характеристикою є частотність, оскільки дослідження стереотипів передбачає вивчення найбільш розповсюджених уявлень у медіа. Контент-аналіз надає можливість методично, чітко та статистично виявляти текстові тенденції, які зазвичай сприймаються аудиторією лише рефлексивно.

Процес стереотипоутворення у мас-медіа – процес поєднання концептів, релевантних у контексті конкретної теми. Сполучуваність цих концептів визначається намірами комунікаторів, соціокультурним контекстом, фоновими знаннями реципієнтів тощо [2, с.142].

Контент-аналітичне дослідження великих текстових масивів вказує на значну частотність таких концептуальних сполук, що визначаються позамедійними реаліями. Такий метод дозволяє ідентифікувати основні смислові поля, у яких перебувають частотні концепти та вказати на типову для них сумісність із іншими концептами.

Гендерна нерівність перетворюється на ризик для здоров'я через дискримінаційні цінності, норми, переконання та практики. Гендерна дискримінація у будь-яких її проявах погано впливає на здоров'я та соціальне життя кожного індивіда.

Також існують численні дослідження, що вивчають особливості комунікації між чоловіками і жінками в одностатевих або змішаних групах та розробляють різні стратегії мовної поведінки. Ця інтенсивна робота призвела до виникнення нового поняття – «гендерлект», що представляє собою постійний набір ознак чоловічої і жіночої мови [4].

У різних країнах існує широкий спектр статусу жінок, що відображається у великому розмаїтті рівнів економічного добробуту. Навіть якщо дослідження переважно фокусуються на аспектах жіночого становища, важливо визнати, що чоловіки також піддаються впливу стереотипів, що сприяють утворенню ієрархічних гендерних відносин.

Для того, щоб проаналізувати приклади вираження гендерного феномену в англomовній пресі, була обрана популярна газета The Guardian, так як саме газети є джерелом інформації, що найповніше відображає поточну ситуацію в суспільстві. Британські газети пишуть в основному про чоловіків і використовують гендерно-зabarвлені слова. The Guardian містить розділи з різних сфер людського життя, а

мова, яка використовується, є досить консервативною, в ній не використовується широкий спектр лексики.

Найбільш часто зустрічаються сполуки з ‘-man’: *chairman*, *spokesman*, *businessman* та їх варіанти з ‘-woman’ or ‘-person/- people’, оскільки преса інформує насамперед про політику, економіку та соціальне життя. Частота сполук ‘-man’ у всіх цих словах значно переважає над нейтральними виразами.

(7) *French policemen held over assault of music producer are released* (The Guardian, 22.12.2020).

(7) *Gunmen abduct dozens of schoolchildren in central Nigeria* (The Guardian, 17.02.2021).

(7) *Five police officers face hearings over messages about Sarah Everard case* (The Guardian, 22.10.2021).

(7) *The cleaning lady said they got drunk and started the fight* (The Guardian, 10.06.2015).

(7) *Ombudsman says ACT federal police may have illegally accessed location data* (The Guardian, 28.04.2021).

(7) *The vicar’s daughter is more of a gambler than she realizes* (The Guardian, 05.03.2017).

(7) *British yachtswoman eager to race again after capsizing in storm* (The Guardian, 14.12.2018).

(7) *The suspect in the Oxford High shooting, Ethan Crumbley, 15, is charged as an adult with murder, terrorism and other crimes* (The Guardian, 12.02.2020).

Тепер розглянемо вираження гендерних феноменів на прикладах гендеро-орієнтованих англомовних журналів “Glamour” та “Men’s Health”, які направлені на жіночу та чоловічу аудиторію відповідно. Журнал “Glamour” друкує новини з світу шоубізнесу, моди та краси, про знаменитостей та круті вечірки, кар’єру та взаємовідносини; у “Men’s Health” переважають теми здоров’я, збалансованого харчування, спорту, кар’єри та якихось новинок (приладів, тренажерів та ін.)

У журналі “Glamour” можемо побачити такі приклади, як: антропометричні лексеми (*woman / female / girl / maid / Mrs. / lady / queen*); вигуки, риторичні запитання: “*Historically accurate? Pah*”; “*Gosh!*”; “*What?!?*”; “*I wish I had studied English!*”; інтенсифікатори, повтори: “*Harper is incredibly chic and wears some incredibly sweet things*”; модальні конструкції: “*I may never get one, so it was a dream come true after waiting so long*”; “*It might sound selfish*”.

Гендерний аспект виступає на різних пластах у чоловічому журналі "Men'sHealth", включаючи лексичний, граматичний і стилістичний рівні. Приводимо приклади з цього журналу: лексеми (*man / male / boy / guy / Mr. / gentleman*), вступні конструкції: (*indeed / in fact*), терміни: "Tom has designed a Whats App walkie-talkie, an Instagram disposable camera"; "I started to design these 'non-connected' devices to materialise the intangible nature of all the applications"; односкладні речення: "She's like my sister. I will protect her. That's my sister"; наказові речення: "Be positive, smile and just free flow. Read both of the lists and engage with the emotions that they produce".

(6) *The actor and fragrance founder shares her favorite scent memories and beauty philosophy*(Glamour, 03.12.2021).

(6) *With Henry Rose — named after her daughter Claudia Rose and her son John Henry — this representative of the fairer sex hoped to fill a major market void: clean fine fragrance* (Glamour, 03.12.2021).

(6) *A typical woman trying to get out of parking, smashing everything in a way* (Glamour, 12.03.2021).

(8) *It's not easy, but legendary coach says the payoff can be huge* (Men'sHealth, 07.11.2021).

(8) *This product will have you looking like a Venice Beach lifeguard in minutes* (Men'sHealth, 19.03.2021).

(8) *The Right Grooming Product for Your Skin Type* (Men's Health, 31.03.2021).

(8) *Offset allows Cardi B to take centre stage like a true gentleman*(Men'sHealth, 28.04.2021).

(5) *He's a man of many talents— especially style* (British GQ, 16.12.2019).

Отже, аналіз поточних текстів англомовних ЗМІ свідчить про поширення парадигми постмодернізму, яке вплинуло на стереотипи масової свідомості та відтворення гендерної ідентичності у матеріалах ЗМІ.

Сучасні медіа відкривають насамперед шаблонні та закриті особливості людського життя. Не завжди це відбувається правильно і точно. Сучасний медійний дискурс демонструє певну динаміку в оцінці реалій, але ця динаміка радше позитивна, адже вона стала адекватно висвітлюватись у засобах масової інформації.

Гендерна рівність представляє собою важливий аспект сучасного суспільства, що стосується рівних прав, можливостей та обов'язків для усіх індивідів, незалежно від їхньої гендерної

приналежності. Вона визначає принципи справедливості, де кожна людина має доступ до ресурсів, послуг і можливостей незалежно від свого гендеру. Забезпечує рівні економічні можливості для чоловіків і жінок, сприяє сталому розвитку суспільства. Різноманіття в економіці та бізнесі, що виникає через гендерну рівність, сприяє інноваціям та конкурентоспроможності. Саме вона у сфері освіти забезпечує рівний доступ до навчання для всіх, незалежно від статі. Це сприяє розвитку суспільства та забезпеченню компетентності та таланту у всіх галузях. Також, забезпечує рівну участь чоловіків і жінок у процесах прийняття рішень. Це поліпшує репрезентацію і відображення різних поглядів і потреб у суспільстві.

1. Кисла А. Гендерно марковані одиниці в англійській та українській мовах. Перекладацькі інновації : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конф., 12-13 березня. 2015 р. Суми : СумДУ, 2015. 150 с.
2. Козачишина О. Л. Гендерний чинник у мові та мовленні. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія Філологія. 2007. Вип. 9. Вінниця : Ландо ЛТД. 213 с.
3. Budde G. F. Das Geschlecht der Geschichte. Geschichtezwischen Kultur und Gesellschaft. Beitrage zur Theoriedebatte. Ed. By Mergel Th., Wellskop Th. München, 2017. S. 125 - 150.
4. Collins Cobuilt English Dictionary for Advanced Learners. 2001. Harper Collins Publishers.
5. British GQ : веб-сайт. URL: <https://www.gq-magazine.co.uk/fashion> (дата звернення : 12.12.2023).
6. Glamour : веб-сайт. URL: <https://www.glamour.com/> (дата звернення : 12.12.2023).
7. The Guardian : веб-сайт. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення : 13.12.2023).
8. Men's Health : веб-сайт. URL: <https://www.menshealth.com/> (дата звернення : 12.12.2023).

РОЛЬ МОВИ РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ В ІДЕНТИФІКАЦІЇ БРЕНДУ

Серишева А. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Прокопенко А. В.

Сумський державний університет

У сучасному світі бренди стали важливою частиною нашого повсякденного життя, і вони впливають на наші уподобання, рішення та погляди. Тим не менш, саме мова є важливою частиною, яка робить бренд унікальним і особливим. Рекламні гасла використовують мову як потужний інструмент для формування іміджу бренду та його сприйняття споживачами. Лінгвістичний аспект бренду включає вербальні компоненти та комунікаційні стратегії, які створюють його ідентичність. Бренди використовують слогани, гасла, назви та сторітелінг, щоб викликати емоції у споживача та передати повідомлення.

Загалом, лексика, що використовується в сфері рекламної діяльності, може бути розділена на три основні категорії: назви рекламованих об'єктів, загальноживані та необхідні для опису рекламованих об'єктів слова, які часто мають оціночний та емоційно-забарвлений характер, а також мова рекламного менеджменту, що описує процес та інструменти рекламної діяльності [1, с. 51].

Шокуюча реклама широко використовує різні стратегії для маніпуляції різними соціальними групами, включаючи мовну гру, інтертекстуальність, провокуючі або інтригуючі тексти, а також некоректні та недолугі висловлювання.

Під час аналізу мови в брендингу, ми стикаємося з багатьма лінгвістичними аспектами, такими як граматичні засоби, синтаксична структура, стилістичні вирази та лексичні особливості. При створенні бренд-історій мовні стратегії використовуються для досягнення певного ефекту та привертання уваги клієнтів.

Серед синтаксичних структур спонукальні конструкції та паралелізм можуть активувати споживача до певних дій або реакцій. Непоодинокими є випадки використання дієслів у теперішньому часі, таких як “don't let”, “it means”, “you learn to do it”, “the Gods wait”. Використовуючи займенники “you” та “you”, бренди звертаються до споживача особисто, враховуючи його проблеми, бажання та інтереси.

Під час дослідження рекламних кампаній англomовних брендів було виявлено, що саме приклади рекламних гасел демонструють

різноманітність мовних засобів, використаних для створення ефективних і впізнаваних слоганів.

Неологізми представляють собою один із найпоширеніших способів лексичної творчості, який активно використовується у рекламному медіадискурсі. Прикладом слугують використання слів “*Staycation*”, що поєднують у собі “*stay*” (перебування) і “*vacation*” (відпустка), та “*Phablet*”, що об'єднує “*phone*” (телефон) і “*tablet*” (планшет). Онлайн-платформи та соціальні мережі ідеально підходять для використання сленгових виразів у рекламі. Застосування сленгу, такого як “*It'll blow your mind away*” у слогані рекламної кампанії Burger King, підкреслює особливості нового продукту.

Ще одним популярним мовним засобом серед реклами брендів є евфемізми. Евфемізми можна розглядати як основу для реклами, оскільки вони охоплюють широку сферу впливу [2]. Помічено спробу уникнути прямої асоціації з алкоголем у слогані бренду Guinness, використовуючи співзвучне слово “*greatness*”: “*I choose greatness*”. Також рекламні тексти часто використовують займенники, зокрема “*you*”, з метою звернення до конкретного споживача.

Образна лексика використовує новотвори та кальки не тільки для лаконічного ефекту з підтекстом, а також задля дотепного гумору і сатири в текстах. Наприклад, фрази “*never-let-me-go*” і “*Skintimate*” є прикладами образної лексики, яка використовується в рекламі для стислого передавання характеристик продукту. У рекламі страхової компанії зазначається: “*You're in good hands with Allstate*” (З Allstate ви в надійних руках.), що є прикладом використання ідіом.

Таким чином, вивчення мови, використаної в рекламних гаслах, демонструє широкий спектр лінгвістичних стратегій і прийомів, які значно впливають на сприйняття бренду споживачами. Ефективні рекламні гасла створюються за допомогою синтаксичних конструкцій у поєднанні з неологізмами, сленгом, евфемізмами, займенниками та іншими стилістичними засобами. Такий мовний вплив у рекламі може створити запам'ятовувані гасла, які впливають на поведінку та сприйняття аудиторії. Це у свою чергу створює чіткий образ компанії у рекламному медіадискурсі.

1. Телетов О. С., Телетова С. Г. Особливості мовленнєвого впливу в рекламних текстах. Маркетинг і менеджмент інновацій. Суми: Сумський державний університет, 2015. № 4. С.49–58.

2. Dalamu T. Exploring advertising texts in nigeria within the framework of cohesive influence. Styles of communication. 2018. T. 10, № 1. C. 74 –97.

ЛЕКСИКО-СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКОГО ПЕРІОДУ

Сотнікова К. Р.

Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет

Середньоанглійський період, що тривав з XI до XV століття, став визначальною епохою трансформації англійської мови, що заклала підвалини її сучасної форми та функціонування. Цей період характеризується динамічними змінами на всіх мовних рівнях – від фонетики до синтаксису. Генрі Світ, видатний філолог XIX століття, у своїй фундаментальній праці "History of English Sounds" (1888) запропонував тричастинну періодизацію середньоанглійської мови: ранній період (1150–1250), що характеризувався поступовим розпадом давньоанглійської системи флексій та початком французького мовного впливу; середній період (1250–1400), який відзначився активним змішуванням англо-саксонських та романських елементів; та пізній період (1400–1500), що ознаменувався формуванням лондонського діалекту як основи літературної мови [1, с. 116]. Історичні події радикально вплинули на розвиток мови в цей період. Нормандське завоювання 1066 року призвело до встановлення французької мови як мови аристократії, судочинства та освіти, тоді як англійська залишалася мовою простолюду. Столітня війна (1337–1453) сприяла посиленню англійської національної самосвідомості та поверненню англійської мови до всіх сфер життя [3, 138]. Ці події каталізували безпрецедентне збагачення лексичного складу англійської мови. Запозичення охопили різні семантичні поля: державне управління (*parliament, government, authority, state*), юриспруденція (*justice, court, judge, evidence, jury*), військова справа (*army, battle, victory, soldier, enemy*), мистецтво та культура (*beauty, art, music, dance, poetry*), наука та освіта (*study, grammar, logic, method, experiment*), релігія (*religion, saint, miracle, prayer, sermon*).

У середньоанглійській мові сильні дієслова зникають або переходять у слабкі. Слабкі дієслова внаслідок редукції голосного в ненаголошеному складі набули уніфікованого оформлення – закінчення *-en* в інфінітиві та *-ed* у формі минулого часу [2, с. 44].

Синтаксична система зазнала революційних змін. Втрата флексій призвела до встановлення фіксованого порядку слів SVO (Subject-Verb-Object), що став основним засобом вираження граматичних відношень. Розвинулася складна система часових форм дієслова завдяки граматицізації допоміжних дієслів: формування перфектних форм з допоміжним *have*, становлення тривалих форм з *be + -ing*, розвиток модальних конструкцій з *shall, will, can, may*. Особливо важливим став розвиток складнопідрядних речень та засобів підрядного зв'язку. З'явилися нові типи підрядних речень: означальні з *who, which, that*; додаткові з *that*; обставинні з *because, while, although* [3, с. 257].

Стандартизація англійської мови отримала потужний поштовх завдяки кільком факторам: літературній діяльності Джеффри Чосера, чия творчість на лондонському діалекті стала мовним еталоном; запровадженню книгодрукування Вільямом Кекстоном у 1476 році, що сприяло уніфікації правопису та граматичних форм; зростанню престижу англійської мови в усіх сферах суспільного життя; формуванню лондонського діалекту як основи національної літературної мови [1, с. 162]. «Великий зсув голосних» (Great Vowel Shift) радикально змінив вимову довгих голосних і заклав основу сучасної англійської фонетичної системи. Цей процес тривав приблизно з 1400 по 1700 рік і призвів до значного розходження між написанням та вимовою слів. Таким чином, середньоанглійський період став важливим етапом формування англійської мови, протягом якого вона набула багатьох визначальних рис сучасної системи.

1. Верба Л. Г. Історія англійської мови. – Вінниця, 2004. – 296 с.
2. Кобякова І. К., Швачко С. О. Методичні вказівки з «Історія англійської мови», «Історія германських мов». – Суми : Сумський державний університет, 2024. – 90 с.
3. Mugglestone L. The Oxford History of English Oxford University Press, 2006. – 483 p.

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ШЕКСПІРІВСЬКОЇ ЛЕКСИКИ

Трухан А. С.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Баранова С. В.
Сумський державний університет*

Лексика Шекспіра славиться своєю неповторною лінгвістичною унікальністю, яка відрізняє її від сучасної англійської мови. Кілька визначальних лінгвістичних особливостей шекспірівської лексики включають:

Шекспір часто використовував слова, які були поширені в його часи, але вийшли з ужитку в сучасній англійській мові. Ці архаїчні слова іноді можуть здивувати сучасних читачів. Приклади включають “thou”, “thee”, “thine”, і “hath” [2].

Шекспірівська мова славиться своїми витонченими конструкціями речень. У його п’єсах представлені важкі фрази, інверсії та використання поетичних прийомів, таких як метр і рима. Ця складність надає його творам глибини та насиченості.

Шекспір володів словниковим запасом, який буквально переповнений метафорами, порівняннями та іншими формами образної мови. Використовуючи ці лінгвістичні засоби, він надавав яскраві описи персонажів, виражав емоції та висвітлював ситуації, роблячи свої твори надзвичайно привабливими та такими, що легко запам’ятовуються.

Словниковий запас Шекспіра був великий, у його розпорядженні приблизно 20 000 слів. Він використовував різні джерела, зокрема латинську, грецьку, французьку та італійську, щоб розширити свій лексичний діапазон і створити різноманітну та живу мову [1, с. 102].

Митець також широко використовував архаїзми для створення виразності, історичної достовірності та розширення можливостей авторського вираження. Thou, Thee, Thy, Thine – це застарілі форми другої особи однини (“you” в сучасній англійській). Шекспір часто використовував ці терміни, щоб передати близькість, формальність або виділити певну емоцію. Наприклад, “thou” використовується замість “you”, а “thy” і “thine” – форми присвійного відмінка.

Betwixt – застаріле слово, що означає “between”. Шекспір часто використовував його для опису положення чи відносин між двома об’єктами.

Ніе – значить “to hurry” чи “to go quickly”. Це застаріле слово, яке рідко вживається в сучасній англійській.

Quoth – застаріла форма слова “said”. Наприклад, “quoth the raven”, “Nevermore” з вірша Едгара Аллана По «Ворон».

Wherefore – означає “why” чи “for what reason”. Хоча зрозуміле, в сучасній англійській мові це не так часто вживається [5].

Таких прикладів безліч. Ці архаїчні та неповторні слова сприяють вищій якості творів Шекспіра, збагачуючи його п’єси та сонети глибинною та різнобарвною мовою. Крім того, вони надають шекспірівському тексту виразного шарму і підіймають його праці на більш високий поетичний рівень.

Фразеологічні конструкції Шекспіра визначаються своєрідністю та неповторністю. Ці конструкції часто включають поетичні та драматичні вирази, які роблять його п’єси та сонети насиченими та виразними. Iambic Pentameter: багато рядків Шекспіра слідує патерну ямбічного п’ятискладника, який включає п’ять ямбів (ненаголошений склад, за яким слідує наголошений). Цей метр відтворює природний ритм мовлення людини. Приклад (з «Ромео і Джульєтти»): “But, soft! What light through yonder window breaks?” [3].

Puns and Wordplay: Шекспір був майстром гри слів та граток. Його персонажі часто використовують розумне та гумористичне слово, використовуючи різні значення слів. Приклад (з «Як вам це подобається»): Rosalind: “I’ll put myself in poor and mean attire, And with a kind of umber smirch my face” [3].

Metaphors and Similes: твори Шекспіра наповнені яскравими метафорами та порівняннями, які створюють вражаючі образи та передають складні емоції. Приклад (з «Як вам це подобається»): “All the world’s a stage, And all the men and women merely players” [3].

Специфічні фразеологічні конструкції Шекспіра: “Parting is such sweet sorrow” – цей рядок із «Ромео і Джульєтти» передає гірко-солодке відчуття прощання. Він передає суперечливі емоції смутку й радості, які приходять із розлукою, підкреслюючи складність людських стосунків.

“All the world’s a stage, and all the men and women merely players” – ця репліка з «Як вам це сподобається» порівнює життя зі сценою та зображує людей як акторів, які протягом життя грають різні ролі. Він підкреслює минулий характер існування та перформативний аспект людської поведінки [4].

У своїх творах Шекспір вдається до використання не лише стандартних виразів, але й створює неповторні фразеологічні оберти, що підсилюють характери, атмосферу та тематику творів. Його вміння використовувати фразеологізми як засіб тонкої характеристики та створення неповторної атмосфери свідчить про глибоке мовне майстерство.

1. Покулита І. К. Соціологія культури для бакалаврів напряму підготовки 6.030101 «Соціологія». Київ : Арістей, 2011. 136 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/38701/1/Pokulyta.pdf> (дата звернення: 20.12.2023).
2. Український Шекспірівський Портал. Український Шекспірівський Портал. URL: <https://shakespeare.znu.edu.ua/uk/kolomiiec-l-v-shekspirovi-drami-v-perekladah-p-kulisha-kriz-prizmu-romantichnoi-perekladackoi-shkoli/> (дата звернення: 20.12.2023).
3. Шекспір В. Ромео і Джульєтта. Дванадцята ніч, або Як собі хочете : [пер. з англ.]. Харків : Фоліо, 2008. 240 с.
4. Shakespearean Vocabulary List – TCS Improvazilla Show and School of Improvisation. TCS Improvazilla Show and School of Improvisation. URL: <https://www.improvazilla.com/shakespearean-vocabulary-list> (date of access: 21.12.2023).
5. Words, words and holy words in Shakespeare. Thinking Faith: The online journal of the Jesuits in Britain. URL: <https://www.thinkingfaith.org/articles/words-words-and-holy-words-shakespeare> (date of access: 22.12.2023).

STYLISTIC MEANS OF EXPRESSING HUMOUR IN TERRY PRATCHETT'S BOOK “THE COLOUR OF MAGIC”

Chernysh Ye. S.

Research supervisor – PhD in Philology, Associate Professor

Ushchapovska I. V.

Sumy State University

Terry Pratchett is an acclaimed British writer and author of a series of books about the Discworld, which are full of humour.

There are many types of stylistic figures. In our work, we have provided some of the following definitions. Gradation is a stylistic figure that

authors use to increase or decrease artistic expressiveness and semantic significance gradually [1]. An oxymoron is a literary device that combines concepts that are opposite in meaning, creating a new idea. From the point of view of linguistics, an oxymoron is a type of trope similar to metaphor and hyperbole, as it changes the meaning or deliberately exaggerates [3]. A paradox is a stylistic device that expresses the contradiction of concepts, logical inconsistency, and unexpected phenomena. Satire is a method used in literature or art that consists of sharp and scathing ridicule of vices, shortcomings, and negative aspects of social reality [2].

When studying the stylistic means of expressing humour in the selected book by T. Pratchett, "The Colour of Magic," we can distinguish such techniques as separation, gradation, contrast, oxymoron, paradox, irony along with self-irony, satire, and black humour. All stylistic figures play an important role in creating a comic effect by enhancing the expressiveness of the characters' speeches.

Starting the study with the analysis of stylistic means of expressing humour in the book *The Colour of Magic* by T. Pratchett, the first example is a line from the dialogue between Rincewind and Patricia: "*Now I want you to listen very carefully to what I am about to say, said the Patrician amiably; otherwise, you will die. In an interesting fashion. Over a period*" [4, p. 172].

In this sentence, the stylistic means of expressing the comic is separation, which is the meaningful selection of secondary members of the sentence to clarify and enhance expressiveness. Namely, the separation of the circumstances "*In an interesting fashion*" and "*Over a period.*" Separation as a stylistic device emphasizes the secondary members of the sentence by highlighting them and emphasizing them in the appropriate position with intonation.

In this case, the stylistic importance of these elements is particularly evident because separation is not mandatory. Still, the author enhances the expressiveness of Patricius' speech by separating the circumstances of the description of the death.

In this line, we can also note the technique of gradation, which is a stylistic figure used to build up and increase emotionality. In this line, the horrific description of the way of death increases: first, "you will die," then a hint is added that death will be unpleasant, and obviously with mockery "In an interesting fashion," and ends with the phrase "Over a period," which also means long mockery, because he will not die quickly. In addition, the technique of contrast, a stylistic device, expresses the opposition of concepts.

Patricius's tone is friendly, and what he is talking about in this tone is the execution of a person, as well as irony, because before he says that Rincewind's life is in danger, Patricius says, "Listen very carefully." This is probably a satire on the image of a typical ruler.

The next example is Rincewind's remark: "*And after that, I'll get a job juggling snowballs through Hell*" [4, p.210].

Rincewind is constantly haunted by death, and life throws him difficult tasks and problems that prevent him from resting momentarily. Therefore, when tasked with protecting the Twoflower amidst all the events around him, he feels unhappy and mocks himself. His words about his next job sound self-ironic. Among the stylistic devices we can distinguish in this remark is an oxymoron or paradox – incompatible things combined – snowballs in hell. Thanks to the paradox, he reinforces the next level of absurdity and difficulty of his probable work after this task.

Speaking of gradation, here's another good example of this technique in the following quote: "*If we had him with us, who'd attack us?*" said Twoflower. Rincewind scratched his chin. "*Hrun?*" he suggested. "*But we saved his life in the Temple!*" "*Well, if by attack you mean kill,*" said Rincewind, "*I don't think he'd do that. He's not that sort. He'd just rob us and tie us up and leave us for the wolves, I expect*" [4, p. 156].

In this line, Rincewind sarcastically describes what Hran can and probably would do to them. In these words, we can see the pressure in the form of a gradation: first, "rob" – robbing, then "tie up" – tying up, and finally, "leave for the wolves" – the climax.

Thus, in his fantasy work, Terry Pratchett depicted humorous situations using various stylistic figures.

1. The Onlyart library of poetry and literature. URL: <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/gradatsiya/>
2. Portal of the Ukrainian language and culture "Dictionary UA". URL: <https://slovnyk.ua/index.php?sword=%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%96%D1%80%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%8F>
3. Dictionary of world literary terms. Boston, United States : Basic Books, 2015. 358 p.
4. Pratchett T. *The Color of Magic*. Washington Post Book World. 2000. 262 p.

ОСОБЛИВОСТІ ГУМОРУ В АНГЛОМОВНІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Щербак Д. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Бровкіна О. В.

Сумський державний університет

Тема гумору в англomовній лінгвокультурі набуває все більшої популярності та широкого розгляду в сучасному світі. Характер представників цього етносу є одним із визначених стандартів зі специфічним почуттям віддзеркалення всіх нюансів британського менталітету. До того ж, англійська мова, широко використовувана в міжнародному спілкуванні, містить особливий гумор, який включає сарказм, каламбури та іронію. Розуміння цих елементів розвиває навички комунікації та покращує міжкультурне спілкування з використанням лінгвістичних особливостей.

Гумор, впливаючи на всі аспекти життя, сприяє формуванню позитивних зв'язків у різних соціальних групах. Використання гумору у взаємодії допомагає уникнути конфліктів і створює радісну атмосферу. Сміх, як частина гумористичного підходу, є ефективним інструментом для розслаблення в різних ситуаціях та сприяє формуванню позитивного ставлення до життя. Сміх служить сигналом у соціальному взаємодії і вираженням емоцій за допомогою різних фізіологічних та поведінкових компонентів [1]. Крім того, гумор сприяє встановленню позитивної взаємодії між людьми і полегшує процес спілкування.

Розуміння специфічного гумору британців є складною частиною їх культури, яка може викликати непорозуміння. Цей гумор базується на каламбурах, сарказмі, іронії та грі слів. В англійській лінгвокультурі високо цінується самоіронія, особливо тоді, коли власні недоліки є невеликими, і використання меншої кількості слів вважається рисою вищої ввічливості [2]. Для тих, хто не є місцевими, важко вловити суть та смішність цих жартів, які часто ґрунтуються на деталях і абсурді. Гумор в англійській літературі широко використовується для висміювання різних аспектів життя, від погоди до політичної системи. Такий англійський комічний аспект стає невід'ємною частиною національного світорозуміння. Гумор, обумовлений лінгвістичним контекстом, не лише розслабляє, але й дозволяє сприймати світ з усмішкою, утворюючи спільні погляди в англomовному оточенні.

Гумор виступає важливою складовою міжкультурної комунікації, а в англійській лінгвокультурі він виявляється через дотепність та вимагає швидкої реакції для відповіді, що надає динамічність спілкуванню. Гра слів, адже англійська мова багатозначна, є ще однією особливістю англійського гумору, зокрема через використання каламбурів. Наприклад, "Deadpan" – це комічне виконання, що передається безвиразним обличчям та неохочим ставленням до співрозмовника [3]. Тобто такий вид гумору, або як його ще називають «незворушений вираз обличчя», є характерною особливістю, коли люди зберігають серйозний вигляд, навіть коли сміються. Абсурдність британського гумору відзначається створенням несподіваних та нелогічних ситуацій, що робить його особливо привабливим для англійців. Національна абсурдність англійської лінгвокультури базується на сатирі та самоіронії щодо абсурдності повсякдення, що сприяє підтримці розважального настрою у спілкуванні.

Комічність англійської літератури визначається власною системою цінностей та традицій, що становлять основу для розуміння її в міжкультурній комунікації. Комічні техніки включають каламбури, які використовують письменники, такі як Шекспір, для створення жартівливого ефекту та двозначності. Деякі автори, наприклад, Оскар Вайльд, використовують абсурдність та сарказм для висміювання соціальних норм та недоліків суспільства. Так, наприклад у творі "The Importance of Being Earnest" автор додає твору каламбур: *"I hope you have not been leading a double life, pretending to be wicked and being really good all the time. That would be hypocrisy"*[4]. У цьому прикладі Оскар Вайльд іронічно поєднує різні значення: вести подвійне життя в реальності або мати друге «Я», створюючи гострий гумористичний ефект. Це спілкування викликає сміх у читачів, тим самим полегшуючи сприйняття літературного твору. Таким чином, комічність в англійській літературі не лише розважає, але й висвітлює різноманіття технік, які використовуються для виклику сміху та роздумів.

Гумор не лише відображає культурну картину світу, а й інтерпретує її, створюючи унікальні семантичні рамки. Різниця між культурами, виражені жартівливими аспектами, підкреслюються через перекладацьку діяльність, яка відображає розходження в мовних і культурних поняттях. Таким чином, гумор не тільки слугує засобом спілкування, але і формує особливу лінгвокультурну перспективу на сприйняття світу.

1. Ruch W., Platt T., Proyer R. T. & Chen H.-C. Editorial: Humor and Laughter, Playfulness and Cheerfulness: Upsides and Downsides to a Life of Lightness. *Frontiers in Psychology*, 2019, vol. 10, pp. 1-6.
2. Chen X. & Dewaele J.-M. We are not amused. The perception of British humour by British and American English L1 users. *Language & Communication*. 2021, vol. 79(2).
3. Holm, N. Deadpan humour, the comic disposition and the interpretation of ironic ambiguity online. *New Media & Society*. 2021.
4. Oscar Wilde. The Importance of Being Earnest. URL: <https://www.gutenberg.org/files/844/844-h/844-h.htm>.

Секція 2

«ДИСКУРСИВНА ЛІНГВІСТИКА: ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ»

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ХОРРОР-ДИСКУРСУ

Бендюг В. Е.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Ємельянова О. В.
Сумський державний університет

Вивчення лексико-стилістичних особливостей дискурсу жахів є особливо актуальним у контексті сучасного літературознавчого та лінгвістичного аналізу у зв'язку зі зростанням популярності жанру жахів як у літературі, так і в медіа. В українському контексті література жахів також стала об'єктом підвищеної уваги, особливо в часи суспільної та політичної нестабільності, коли колективні тривоги та страхи часто знаходять своє відображення в культурному вираженні. Розуміння того, як тексти жахів маніпулюють мовою, щоб викликати емоційну реакцію, не лише сприяє вивченню теорії жанру, але й поглиблює наше розуміння того, як мова функціонує для передачі напружених психологічних станів, маніпулювання читацькими очікуваннями та створення атмосфери саспенсу й жаху [8].

Емоційні елементи у літературі жахів грають вирішальну роль у створенні сильних вражень у читача. Вони здатні викликати широкий спектр почуттів, від тривоги і страху до захоплення та зацікавленості. Аналіз лексичних особливостей типового твору жанру хоррор дозволяє зрозуміти, яким чином письменники досягають психологічної взаємодії з аудиторією їх творів.

Аналізуючи твір Говарда Філіпса Лавкрафта «Поляріс», можна сказати, що [2]:

- емоційна лексика в хоррорі, пов'язана з прототиповими концептуальними схемами, такими як «світло» (як буквально світло, так і метафора знання або сприйняття) і «темрява» (незнання, страх або забуття). Використання таких фраз, як *insane watching eye* або *uncanny light*, посилює емоційний досвід, асоціюючи ці візуальні образи з дискомфортом, незнайомством або загрозою;

- лексичні поля надприродного та відчаю. Оповідання Лавкрафта передає людські страждання та емоційний відчай через лексику невдачі та невірності. Наприклад, термін «зрада» пов'язаний з такими емоційними поняттями, як «невдача» і «відчай», підкреслюючи емоційний злам як наративний інструмент у жахах. Це можна узагальнити, щоб підкреслити, як лексика жахів часто посилює особистісні та екзистенційні кризи;

- аналіз тексту також виявляє дуальності в дискурсі жахів – Добро vs Зло, Розум vs. Тіло, Сон vs. Кошмар – які спричиняють емоційну напругу. Наприклад, коливання оповідача між насолодою уві сні та відчаєм наяву створює емоційну дихотомію, яка має вирішальне значення для атмосфери жаху. Цю дуальність можна було б дослідити далі у вашому дослідженні, щоб підкреслити, як протилежні емоційні стани (Страх vs. Безпека, Свідомість vs. Сон) впливають на інтенсивність переживання жаху.

Переходячи до стилістики варто зазначити, що оповідання Едгара По «The Tell-Tale Heart» сповнене емоцій головного героя. Протягом усього оповідання ми спостерігаємо огиду, жах і тривогу, які відчують вбивця і його жертва. На основі цього оповідання виділяються такі стилістичні прийоми, як [7; 4]: ідіоми (*my blood ran cold*); епітети (*uncertain twilight, superstitious terror*); повтори (*It grew louder – louder – louder!*); вигуки (*oh, no!*), оклики (*Almighty God!*); експресивні прикметники (*lifeless, lustres, pupiless*); метафори (*the bed of death.*); риторичні запитання (*An hour thus elapsed when (could it be possible?) I was a second time aware of some vague sound issuing from the region of the bed.*); лексичні одиниці, що виражають жах (*numbness, possessed, horror*); повторювані риторичні запитання (*Can I – shall I describe my sensations? – must I say that I felt all the horrors of the damned?*).

Для хоррор-дискурсу активним є уживання певних синтаксичних засобів, а саме:

1. Коротких, уривчастих речень [5]: *«I started from my sleep with horror; a cold dew covered my forehead, my teeth chattered, and every limb became convulsed: when, by the dim and yellow light of the moon, as it forced its way through the window shutters, I beheld the wretch – the miserable monster whom I had created.»*

2. Еліптичних конструкцій: [3]: *«I saw him as I see you now. But it was not the same.»*

3. Повторень слів: [6]: «*The castle is a veritable prison, and I am a prisoner!*»

4. Питань та фрагментарних діалогів [1]: «*I don't know why I should write this. I don't want to. I don't feel able. And I know John would think it absurd. But I must say what I feel and think in some way – it is such a relief!*»

Синтаксичні засоби у дискурсі жахів відіграють вирішальну роль у формуванні емоційного впливу жанру та його здатності занурювати читачів у страх. Використовуючи фрагментовані речення, різкі зміни речень і складні синтаксичні конструкції, автори жахів створюють атмосферу дезорієнтації та напруги, що віддзеркалює теми нестабільності та непередбачуваності, які є центральними для цього жанру.

1. Gilman Ch. P. The Yellow Wallpaper. The Project Gutenberg. URL: <https://www.gutenberg.org/cache/epub/1952/pg1952-images.html> (дата звернення 30.09.2024).
2. Guijarro, M. J. A Functional Lexematic Analysis of a Horror Short Story. Cuadernos de investigación filológica. 1997-1998. No. 23-24. P. 99-114.
3. James H. The Turn of the Screw. The Project Gutenberg. URL: <https://www.gutenberg.org/cache/epub/209/pg209-images.html> (дата звернення 30.09.2024).
4. Poe E. A. The Tell-Tale Heart. The Poe Museum. URL: <https://poemuseum.org/the-tell-tale-heart/> (дата звернення: 23.09.2024).
5. Shelley M. W. Frankenstein; or, the Modern Prometheus. The Project Gutenberg. URL: <https://www.gutenberg.org/files/84/84-h/84-h.htm> (дата звернення: 30.09.2024).
6. Stoker B. Dracula. The Project Gutenberg. URL: <https://www.gutenberg.org/files/345/345-h/345-h.htm> (дата звернення: 30.09.2024).
7. Zaruhi A. Linguo-Stylistics of Horror in E. A. Poe's Short Stories. Armenian Folia Anglistika. 2024. Vol. 20. Iss. 1 (29). P. 80-92.
8. Yemelyanova O., Bendiuh V. Specifics of the horrific representing in the process of horror literary works translation. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія. 2024. 67. С. 225-228. DOI <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.67.50>

СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ У ПРОМОВАХ СУЧАСНИХ БРИТАНСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ

Біліченко Л. М.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Мовчан Д. В.

Сумський державний університет

Ступінь реалізації експресивності актуалізується по-різному у різних типах текстів, оскільки сама сфера комунікації накладає певний відбиток на специфіку подання інформації.

Промова в політичному дискурсі є не лише способом донесення інформації, але й потужним інструментом впливу на суспільство. Її специфіка зумовлена потребами політичної комунікації, риторичними прийомами та контекстом, у якому вона відбувається.

При відборі мовних засобів політик завжди прагне донести до реципієнта зміст із максимальною переконливістю, аби залучити його на свій бік. У полі зору перебувають засоби ефективного впливу на реципієнта, до яких належать й одиниці комунікативного синтаксису.

Експресивність, яка досягається синтаксичними мовними способами, розглядається як властивість структур посилювати виразність висловлювання без додаткового смислового навантаження, що робить її подібною категорії інтенсивності/напруженості.

Синтаксична репрезентація експресивності в політичних промовах здійснюється через різні мовні конструкції, серед яких найбільш поширеними є: інверсія (зміна звичайного порядку слів); риторичні запитання (ці запитання не потребують відповіді і служать для акцентуації думки); повторення (повторення ключових слів чи фраз надає висловлюванню ритмічності і підсилює значення); синтаксичні паралелізми (паралельні конструкції створюють ритм і акцентують схожість або контраст). Вивчення цих аспектів дає змогу глибше зрозуміти механізми впливу політичної комунікації.

У центрі уваги дослідження тексти політичних промов президентів Сполучених Штатів Америки (Дж. Байден, Д. Трамп), помічника Держсекретаря США у справах Європи та Євразії Джеймса О'Браєна; прем'єр-міністра Великої Британії Ріши Сунак.

Політики віддають перевагу *простим реченням* для кращого сприйняття інформації. Це дозволяє оратору бути більш виразним і переконливим, ближчим до народу. Його мова стає більш зрозумілою і

доступною для різних соціальних верств населення. Наприклад, *"All of you - a big team that really help us"* [3].

Структура речень типології *"суб'єкт-дієслово-об'єкт" (СДО)* у промовах використовується для підкреслення досвіду і відповідальності автора, а також дії, які вони пропагують.

Декларативні речення переважно використовуються політиками при виборі модусів, щоб повідомити про свої зобов'язання, наміри та політичні пріоритети протягом усієї промови.

Модальні дієслова у промові політичних діячів слугують для передачі експресивних значень і риторичних ефектів. Вони виражають можливість, необхідність, обов'язок або намір, надаючи глибини заявам політика та формуючи сприйняття аудиторією його політичних намірів.

Паралелізм, де повторюються схожі граматичні структури, підсилює твердження політика та додає переконливості його дискурсу. Прикладом цього є така послідовність: *"A stronger NHS. Better schools. Safer streets. Control of our borders. Protecting our environment. Supporting our armed forces"* [3].

Риторичні питання є одним із засобів досягнення прагматичної мети політичних виступів, використання яких не вимагає відповіді, а створює ідею діалогу між політиком і народом. Наприклад, *"Are we starting to form a plan B here? What if the supplemental doesn't come in a timely way? If the EU doesn't come, what's the next plan? Is it declaring a national emergency? Does the executive branch have some tools? What's the plan?"* [1].

Інверсія є найпоширенішим граматичним засобом вираження експресивності. Використання інверсійного звороту додає експресії та невимушеності мовленню політика, який намагається бути ближчим до народу, вживаючи у своїх промовах неправильні, розмовні звороти. Наприклад, *"More than citizens of any other country, we are rugged individualists, a self-reliant people with a healthy skepticism of too much government"* [1].

Повтор відіграє важливу роль у реалізації сугестивної функції, або функції переконання, впливу. Наприклад: *"Freedom itself was attacked this morning by a faceless coward, and freedom will be defended"* [2].

Анафора, полягає в повторенні початкових частин сусідніх речень. Наприклад: *"Most Americans believe we should invest in education*

and medical research. Most Americans think we should protect commitments like Social Security and Medicare" [2].

Градація — це така побудова висловлювання, у якій кожна наступна частина містить підсилення або послаблення змістовно-виразового значення. Наприклад: *"And I accepted the job, sight unseen, motivated then by a single, simple, powerful idea - that I might play a small part in building a better America"* [2].

Емфатичні конструкції використовуються в політичному дискурсі, щоб привернути увагу слухачів до важливої інформації та сприйняти цю інформацію. легше. Наприклад: *"The question we ask today is not whether our government is too big or too small, but whether it works whether it helps families find jobs at a decent wage, care they can afford, a retirement that is dignified"* [2].

Використання синтаксичних способів реалізації експресивності у поєднанні з дискурсивним і соціальним аналізом чітко продемонструвало ідеології та політичні наміри державних діячів США та Великою Британією.

Американські та британські політики найбільше використовують повтори, анафоричні синтаксичні конструкції та паралельні конструкції для досягнення своїх цілей.

Використання антитези допомагає політикам акцентувати увагу на своєму баченні політичної ситуації та переконувати електорат голосувати за його. В своїй політичних промовах за допомогою повторів особистих займенників мовці широко використовують стратегію самопрезентації, щоб утвердити свій імідж як серед своїх виборців, так і серед опонентів.

Активне використання модальних дієслів дозволяє політикам в своїх промовах створювати ефект потужності, впевненості та надійності. Це дозволяє політичним лідерам привертати увагу реципієнтів до дій, які приведуть до успішного майбутнього через усвідомлення допущених помилок у минулому.

1. James O'Brien in Conversation with the German Marshall Fund of the United States. URL: <https://ua.usembassy.gov/a-s-james-obrien-in-conversation-with-the-german-marshall-fund-of-the-united-states/>
2. Remarks by President Biden and President Volodymyr Zelenskyy of Ukraine Before Bilateral Meeting <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2024/06/07/remarks-by-president-biden-and->

president-volodymyr-zelenskyu-of-ukraine-before-bilateral-meeting-5/
(дата звернення: 05.10.2024).

3. Sunak R. (2022, October 25). My First Downing Street Speech [Video]. YouTube.URL:

https://www.youtube.com/watch?v=870cznYcdX0&list=PLz_B7q7BptAY0nWm7vsjFvJ7wBqN0UiNn (дата звернення: 01.10.2024).

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ

Веремієнко А. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Бровкіна О. В.

Сумський державний університет

Дискурс – це багатозначний термін, який відноситься до гуманітарних наук: психології, лінгвістики, філософії, теорії комунікації, політології, семіотики тощо. Чіткого визначення терміна не існує, що і викликало чималий ажіотаж серед вітчизняних і зарубіжних лінгвістів. Ф. С. Бацевич описує дискурс як тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну, писемну, паралінгвальну), відбувається у межах конкретного каналу спілкування, регулюється стратегіями і тактиками учасників; синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних тощо) чинників, які визначаються конкретним колом «форм життя»; залежних від тематики спілкування, має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів [1, с. 138]. Розрізняють такі типи дискурсу за способом спілкування: інформативний і фасцинативний, змістовний і фактичний, серйозний і несерйозний та ін., за каналом спілкування – віртуальний і реальний, усний і письмовий, контактний і дистанційний.

Завдяки розвитку сучасних технологій з'явився Інтернет-дискурс, який виділено як окремий канал спілкування. В загальному, поняття «Інтернет-дискурс» можна пояснити як спілкування в Глобальній мережі, що є різновидом мережевого дискурсу, який окрім спілкування в Інтернеті включає ще й комунікацію в інших, зокрема, локальних мережах [2]. Головною особливістю комунікації в Інтернеті є відсутність реального безпосереднього контакту, що дозволяє нехтувати просторово-часовими обмеженнями. Завдяки доступності інформації у будь-який час, віртуальний дискурс є типом комунікації,

у якому відсутні гендерні, вікові та соціальні обмеження, що відкриває нові можливості впливу на адресата.

З точки зору лінгвістики, віртуальному дискурсу властива гібридність, бо він побудований за принципами усного розмовного мовлення, але має письмову форму реалізації (інформаційні сайти, кіно, реклама, блоги, ЗМІ, телебачення, радіо, інформаційні портали, соціальні мережі, інтернет-магазини тощо), завдяки чому охоплюється безліч сфер: політика, медицина, розваги, культура, сільське господарство, спорт, економіка, освіта та інші. Найпоширенішими Інтернет-дискурсами є мережі Google, Twitter, Tik Tok, Twitch, Facebook та Youtube.

Варто зазначити, що дискурс Глобальної мережі поєднує атрибутику ділового, наукового та інших стилів, адже включає в себе розповідь, повідомлення, доказ, аргументацію. Враховуючи те, що спілкування відбувається здебільшого неформального характеру, норми писемного мовлення у більшості випадків порушуються, незважаючи на те, що основна форма використання – писемна. З метою коротшого та економнішого вживання мовних знаків відбуваються видозміни мови. Наприклад, при спілкування в чатах (синхронне спілкування), користувач швидко реагує на отримане повідомлення, тому можна спостерігати порушення мовленнєвих норм. Під час асинхронного спілкування для перевірки повідомлення є час, тому можна скоригувати й продумати відповідь.

Невід'ємною рисою Інтернет-дискурсу є анонімність, завдяки чому користувачі мають можливість захистити себе від зовнішнього контролю та без сорому запитати поради, висловити свою думку. Але недоліком цієї особливості є спотворення справжніх фактів про соціальний статус, ім'я, кваліфікацію, вік, зумовлене нормами поведіння у соціумі та деяких ідіокультурах, (серед гравців комп'ютерних ігор, музичних фанатів тощо).

Отже, Інтернет-дискурс поєднує різні формати комунікації, яка не обмежується часом та простором, поєднує в собі різні функціональних стилі та форми мовлення і має як переваги, так і недоліки.

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич – К.: Академія, 2004. – 344 с.
2. Гудзь Н. О. Інтернет-дискурс – невід'ємна складова сучасної комунікації / Н. О. Гудзь // Вісник Житомирського державного

ПРАГМАТИКО-СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ЕКОНОМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ВИДАНЬ

Горох А. Д.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Куліш В. С.

Сумський державний університет

Прагматика – це знання, які фіксують структури міжкультурної взаємодії та способів комунікації для вирішення проблем непорозуміння, що виникають у ситуаціях міжкультурного спілкування. У процесі підготовки перекладачі навчаються розпізнавати відмінності в інтерпретації міжкультурних повідомлень та адаптуються до прийнятих структур, форм та конвенцій у спілкуванні.

Термін «прагматика» ввів Чарльз Вільям Морріс. З того часу ця галузь підлягала активним дослідженням як з лінгвістичної, так і з перекладознавчої точки зору. Ч. Морріс розглядав прагматику як «дисципліну, що вивчає відношення між знаками та їх інтерпретаторами» [3].

Перш ніж визначити прагматичний потенціал публіцистичних текстів, важливо визначити їх характерні особливості. Головною характерною рисою текстів ЗМІ є їх приналежність до публіцистичного стилю мовлення. Публіцистичний стиль мови являє собою функціональний різновид літературної мови і охоплює широкий спектр тем, таких як політика, економіка, охорона здоров'я тощо. Цей стиль використовується в газетах, журналах, на телебаченні, в публічних політичних виступах, в діяльності партій та громадських об'єднаннях. У публіцистичних текстах часто зустрічаються політичні терміни, імена та назви, газетні кліше, наявність елементів розмовного стилю та жаргонізми, а також багато іншого. Для публіцистичного стилю також характерним використання синонімів та емоційно-оцінної лексики, застосування риторичних питань, заперечних конструкцій для ствердження, закликів-звертань та інверсивних конструкцій для емоційного впливу, а також змінює

часові форми дієслів для підкреслення образності.

У сучасних текстах публіцистичного стилю часто використовують терміни, що номінують поняття з різних сфер економічних наук, наприклад: 1) економічної: *devaluation, syndicate, cartel, import, dumping* тощо; 2) фінансової: *to finance, to subsidize, allocate, advance, aviso* тощо; 3) ринкових відносин: *certificate, credit, investment* тощо. Стилістика (лінгвостилістика) - розділ науки про мову; лінгвістичне вчення про функціонування й використання мови [2]. Основним предметом стилістики є стиль у всіх лінгвістичних визначеннях цього слова.

Термін «стилістика» утворився від слова «стиль» (грец. *stylos*). У теперішньому, найбільш звичному розумінні стиль мови (мовний стиль) - це різновид, одна з форм літературної мови, манера мовного вираження у різних сферах, умовах, формах (усній і писемній) спілкування [2]. Виразність тексту зазвичай полягає в особливостях використання стилістичних засобів, що привертають

увагу читача та викликають інтерес. Для підсилення виразності використовуються такі стилістичні засоби, як епітет, метафора, порівняння, метонімія, синекдоха, гіпербола, літота, уособлення, перифраза та іронія.

Стилістичні засоби сприяють емоційному забарвленню мовлення, задуму та тексту автора. Вони допомагають створити додаткові експресивні, оціночні та суб'єктивні конотації, що роблять мовлення більш виразним та насиченим емоціями. Насправді ми маємо справу з навмисною заміною існуючих назв, затверджених тривалим вживанням і зафіксованих у словниках, викликаних суб'єктивним оригінальним поглядом і оцінкою речей мовця. Кожен тип передбачуваної заміни призводить до стилістичного засобу. Цей процес заміщення, відомий як перенесення, полягає в передачі назви одного предмета на інший, ґрунтуючись на їх подібності чи близькості.

Емоційно-забарвлена лексика слугує для вираження емоційних відчуттів щодо конкретного предмету чи проблеми. Ця лексика включає слова з оцінним відтінком. Емоційно-забарвлена лексика може бути позитивною, негативною або нейтральною. За словами Ю. Головацької, емоційно забарвлені слова часто виступають як синоніми до стилістично й емоційно нейтральних слів [1]. Сучасні економічні видання описують актуальний стан економіки, події в економічному житті країн, які хвилюють читачів, впливають на їх

емоції. Розуміючи це, засоби масової інформації прагнуть спрямувати думки реципієнтів у необхідному напрямку, створити стимул до певних дій, застосовуючи найрізноманітніші засоби емоційного впливу.

1. Головацька, Ю. (2017). До проблеми перекладу нейтральної та емоційно забарвленої лексики. Наукові записки «Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського». Серія: Філологія (мовознавство), (25), 205-211.
2. Дудик П. Стилїстика української мови: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005, 368 с.
3. Charles W. Morris. Foundations of the theory of signs. International Encyclopedia of Unified Science, vol. 1, no. 2. The University of Chicago Press, Chicago 1938, p. 30

КОМУНІКАТИВНО-ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

Гудакова Д. О.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Черник М. В.
Сумський державний університет*

Музика, інтродукована в літературні твори, дозволяє читачам відчувати зв'язок із вигаданими обставинами та персонажами, а також зрозуміти їхні почуття та контекст. Як мистецтво, музика виконує не лише естетичні, а й важливі інтеракційні функції у рамках комунікативного дискурсу. Літературні твори наповнені музичними елементами, такими як згадки про композиторів, твори, біографії та терміни, пов'язані з музикою, що мають комунікативне значення, розглянуте у курсовій роботі.

Поняття «дискурс», «комунікація» і «мистецтво» є ключовими у науково-дослідній роботі і розглядаються на основі теоретичних доробків вчених різних епох та лінгвістичних шкіл. Згідно теорії Т. А. ван Дейка, дискурс відноситься до актуальної мовленнєвої дії, враховуючи контекст, соціокультурні чинники та мовні структури. Тоді як текст, який помилково ототожнюють з дискурсом, розглядається як абстрактний теоретичний конструкт, що реалізується в дискурсі.

Важливу роль в цьому відіграють не лише лінгвістичні структури тексту, але і екстралінгвістичні фактори, такі як знання, думки, установки та цілі учасників комунікації [1].

У свою чергу, комунікація являє собою суто інформаційний процес, на відміну від спілкування. Вона має асиметричну структуру (відправник – повідомлення – одержувач), де одержувач є пасивним. Р. Якобсон, видатний вчений у галузі семіотики, визначив комунікацію як процес передачі інформації між людьми за допомогою знакових систем.

Фокусуючи увагу на комунікативно-дискурсивних аспектах музичних елементів у англомовній художній літературі, варто актуалізувати поняття мистецтва. У Словнику української мови визначення мистецтва подається як «творче відображення дійсності в художніх образах, творча художня діяльність» [2, с.704].

Вважається, що художня література не може безперешкодно набути музичної форми, а сам термін «музикалізація» в літературній критиці часто піддавався дискусіям. Втім, такі автори, як Ентоні Берджес з його романом «Napoleon Symphony» та Джеймс Джойс, який прямо описує епізод «Сирени» в «Ulysses» як «fuga per canonem», кидають виклик цій дихотомії. Музика і література можуть співіснувати в одному творі трьома способами: поєднання музики і літератури (як в опері), література, виражена через музику (як у програмній музиці) і музика, виражена через літературу [3].

Великий внесок у цю тему зробив Шекспір, який використовував музику для створення атмосфери, характеристики персонажів та комедійних сцен. Крім того, у таких літературних творах, як «The Cellist of Sarajevo», «The Dead» та «High Fidelity», музика грає ключову роль у розкритті сюжету та вираженні емоцій персонажів. Наприклад, музично-літературний роман «The Cellist of Sarajevo» С. Галловея спонукає до дослідження музикознавчих та філософських аспектів протягом оповіді, розкриваючи поняття «літературної музики». Це дозволяє авторові створити звуковий пейзаж і розглядати вплив музики на емоції героїв в умовах війни.

Засновуючись на класифікації М. В. Черник [4], дослідження фокусується на аналізі музичного мистецтва як повідомлення в комунікативних ситуаціях та детально розглядає різні функції і ролі музичних елементів у художніх творах.

Вони можуть виступати в ролі фону для розгортання подій (*Meantime it was winter, and Warsaw was all light and music* [5, с. 318]),

об'єкту теми спілкування або суб'єкту впливу на реципієнта (*Hammers inside my head had started to pound reality away* [6, с. 29]).

Фокус уваги дослідження також зосереджений на поглибленому аналізі функцій музики в англomовних художніх творах, що перегукується з метою мистецтва і мови. Комунікативна, когнітивна, інформаційна, репрезентативна, ідеологічна, аксіологічна, виховна, регулятивна, креативна, естетична, емотивна, а також релаксаційна, фасцинуюча, гедоністична, сугестивна, фатична, відволікальна та блокувальна функції реалізуються у художній літературі шляхом інтеграції музичного мистецтва, несучи при цьому певне комунікативно-сміслові навантаження.

Наприклад, інформаційна функція виявляється у імплементації певного досвіду та знань реципієнта, і може також інтерпретуватися власне репрезентатором: *"Is that all you do?" said Imp, after a while. "They're rocks," said the troll, patiently. "That's all you can do. Bop, bop, bop* [7, с. 23]."

Креативна функція забезпечує втілення творчого потенціалу людини крізь діяльність: *One day I'd compose a symphony for her – for us – and call it Rosaline* [6, с. 108].

Також, художня література просякнута гедоністичними мотивами: *There would be music and fun and food and drink* [6, с. 112].

Не менш важливими є й інші комунікативно-дискурсивні аспекти інтродукції елементів музичного мистецтва, як от форми актуалізації, етапи введення твору мистецтва та статусно-рольові характеристики учасників комунікативної ситуації. До переліку також відносяться емотивний вплив, часопросторові параметри, канали передачі інформації та необхідні фонові знання комунікантів.

Отже, зосереджуючись на аспектах комунікативно-дискурсивного характеру мистецтва та його вираження в художніх творах, дослідження розширює розуміння динаміки комунікації в літературі з елементами музичного, а також їхній вплив на сприйняття об'єктивної і вигаданої реальностей.

1. Куликова Л. А. Текст і дискурс як фігури комунікації. «Часово-просторова і вікова специфіка німецькомовного тексту»: матеріали Всеукр. науково-практ. інтернет-конф., м. Мелітополь, 26 жовт. 2017 р. URL: <https://nimfilmtdpu.mozello.com/vseukranska-nternet-konferencja/movoznavstvo/params/post/1336872/>.

2. Словник української мови у двадцяти томах / Голов. ред. В. А. Широков. Київ : «Наук. думка» НАН України, 2017. Т. 8. 991 с.
3. Wolf W. The Musicalization of Fiction: A Study in the Theory and History of Intermediality. Amsterdam-Atlanta, GA : Rodopi, 1999. 272 p.
4. Черник М. В. Номінативно-стилістичні та комунікативно-дискурсивні параметри актуалізації феномену мистецтва (на матеріалі англomовних художніх текстів) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Суми, Запоріжжя, 2017. 262 с.
5. Burgess A. Napoleon Symphony. Corgi Books, 1976. 371 p.
6. Elking M. Executing Mozart. Executing Mozart – Michael Elking. URL: <http://www.executingmozart.com/>.
7. Pratchett T. Soul Music. New York : HarperPrism, 1995. 198 p.

СПЕЦИФІКА СТРУКТУРНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ

Дедюхіна А. О.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладачка Зінченко А. В.
Сумський державний університет*

Специфіка структурної організації військової лексики відзначається унікальними особливостями, які визначають структуру, граматичні особливості та семантичну глибину цієї лексики. Лексична група слів та термінів у військовій лексиці є однією з важливих особливостей, яка визначає структурну організацію цієї мови. Вона включає в себе велику кількість спеціалізованих термінів та слів, призначених для опису різних аспектів військової діяльності.

Однією з особливостей воєнного дискурсу є часте використання скорочень. Аббревіатури можна класифікувати на графічні та лексичні скорочення залежно від того, як вони використовуються в письмовій та усній комунікації. Лексична група слів та термінів у військовій лексиці часто включає в себе аббревіатури та скорочення, які допомагають економити час та сприяють швидкій комунікації. Наприклад, "SDG" може вказувати на "special designated group", а "RLS" – на "radiolocation station". Ці аббревіатури відображають складний апарат військової лексики та дозволяють лаконічно та ефективно спілкуватися серед військових спеціалістів.

У військовому контексті інтенсивність також може виразитися через градацію виразів. Наприклад, вирази “*intense combat activity*”, “*fierce attack*” та “*critical situation*” відображають різні рівні напруженості та важливості в бойовому вимірі. Військова лексика допомагає точно та чітко комунікувати ці різні ступені інтенсивності, щоб забезпечити взаєморозуміння та відповідну реакцію військових сил. Інтенсивність і важливість вказують на важливий аспект військової лексики і, при необхідності, на необхідність забезпечення точності та чіткості в її використанні для успішного ведення військових операцій.

Одним з альтернативних методів включення англійських аббревіатур в військові документи є повне запозичення, яке передбачає передачу не тільки скороченого слова, але й його візуального оформлення: *In the figures and tables that follow, NATO also uses up-to-date economic and demographic information available from the Directorate-General for Economic and Financial Affairs of the European Commission (DG-ECFIN), and the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) [1].* Використовується ряд аббревіатур для систем та підрозділів воєнних сил: *AAP (Allied Administrative Publication, ACCIS (Automated Command and Control Information System), ACCS (Air Command and Control System), ACO (Allied Command Operations), ACT (Allied Command Transformation), ADP (Automated Data Processing), BMEWS (Ballistic Missile Early Warning System).*

Однією з основних рис граматичної структури є уніфікованість та точність у використанні часових форм та модальних дієслів. Наприклад, військовий розпорядок допускає найменший ризик недорозуміння, тому вживання відповідних часових форм має велике значення. Приклади граматичних особливостей військової лексики включають в себе використання активного стану дієслів, які вказують на реалізацію дій, наприклад: “*Troops attack an enemy position*”. Також, військова мова може бути більш імперативною та прямою в порівнянні з цивільною мовою, що відображає суворість військових команд [2].

Важливим елементом граматичної структури військової лексики є також вживання специфічних слів та фраз, які вказують на локацію, напрямок дій, координацію маневрів тощо. Наприклад, вирази “*to seize a position,*” “*to go to the southern sector*” або “*to reconnoiter in front of the front*” є типовими прикладами військового вживання мови, де спеціальні фрази вказують на дії та рух військових сил.

Отже, лексична група слів та термінів військової лексики відіграє важливу роль у точному та чіткому вираженні військових понять та концепцій. Вона є основою для ефективної комунікації військових сил, а також важливою для розуміння та використання військового дискурсу. Граматична структура військової лексики має свої власні особливості, які відображаються в граматичних конструкціях та синтаксичних відмінностях цієї мови.

1. Ковтун О. В. Відтворення англомовної військової лексики українською мовою (на матеріалі документів НАТО). Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія». 2014. Т. 17, № 2. С. 77–85.
2. Silkett W. A. Words of War. Military Affairs. 2019. Vol. 49, № 1. P. 13–16.

DESCRIPTIVE TECHNIQUES IN ADVERTISING TEXTS

Derkach O. V.

Research supervisor – Lecturer Nazarenko O. V.

Sumy State University

Advertising is a strategic method for effectively communicating a compelling brand message and creating positive perceptions and emotions about a brand. It is a complex form of communication that uses different objectives and methods to influence consumers' thoughts, emotions and actions.

Advertising can even be beneficial for well-known products, where it can remind loyal customers of the positive experiences they have had with the brand. The English language is used in advertising as a means of conveying certain information in order to persuade consumers to make a decision [3].

Descriptive techniques are used to effectively create this communication and design a vivid text. The main tool in descriptive techniques is the use of epithets, i.e. giving things or ideas characteristics in order to give them a specific connotation. It is worth to underline that epithets are linguistic means that interact more deeply with the expressed word, forming figurative statements or poetic constructions.

In order to better understand the use of descriptive techniques in the text, the following sentences from the advertising texts of the cosmetic brand Rare Beauty were taken for analysis.

The use of epithets is of particular and specific importance for describing a person's appearance, as they greatly facilitate the perception of the text.

Thus, a potential buyer can immediately understand the properties of the text. In the case of the Rare Beauty advert, we can see the use of epithets such as:

“One swipe and your lips are so full and smooth! I love how easy it is to apply the colour without making it sticky” [2]. The epithets “*full and smooth*” in this case give a positive characteristic to this product, stimulating the idea of how beautiful and shiny a person's lips can look after using this product.

Another quite significant example that we can consider.

“I wanted to create my own version of a laminating gel – something you could reapply and layer without it getting crunchy or stiff. I love that this gel gives you a lifted, laminated look while still feeling soft and flexible like real brow hairs” [1]. Once more, in this example, the positive evaluation of cosmetics on human appearance is emphasized. The text conveys a favorable perception of the impact of cosmetics on an individual's look through the use of beautiful and vivid epithets. One notable example is the word “soft,” which not only describes the outcome of the product's action (such as “lifted”) but also conveys qualities like tenderness, ineffability, and beauty.

In conclusion, descriptive tools are very important for creating a beautiful advertising text. Epithets are among the most significant descriptive tools. They are used in modern advertising texts to add expressiveness to the text, helping the author to express his or her attitude to the object and making the subject rich and lively.

1. Brow Harmony Flexible Lifting Gel. Rare Beauty. URL:

<https://www.rarebeauty.com/products/brow-harmony-flexible-lifting-gel>
(data of access: 28.11.2023).

2. Soft Pinch Liquid Blush. Rare Beauty. URL:
<https://www.rarebeauty.com/products/soft-pinch-liquid-blush> (data of access: 28.11.2023).

3. Torto R. An Analysis of Descriptive Features in the English used in an Advertising Text. *International Journal of Linguistics and Communication*. 2016. Vol. 4, no. 2. P. 47–55.

ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРИ (НА ОСНОВІ АМЕРИКАНСЬКИХ СЕРІАЛІВ)

Кондратенко К. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Бровкіна О. В.

Сумський державний університет

Одним із неоднозначних і широко обговорюваних у сучасній лінгвістиці є поняття дискурсу, який запровадив наприкінці ХХ століття американський лінгвіст З. Харріс у статті, присвяченій аналізу мови реклами [1].

У медіадискурсі поширене використання модифікованих фразеологічних одиниць для донесення переважно сатиричних, іронічних, гумористичних думок. Вживання фразеологічних одиниць у медіадискурсі зустрічається набагато частіше, ніж у інших видах дискурсу.

Незалежно від того, як різні люди сприймають світ, вербалізують базові поняття та передають свій досвід, всі ми бачимо світ через «культурні окуляри», які рідко знімаємо. Іншими словами, комунікація і культура нерозривно пов'язані між собою [2]. Оскільки кожна мова має культурний компонент, на неї можуть впливати різні екстралінгвістичні чинники. Вона схильна відображати соціальні процеси та відносини, що панують у суспільстві в певний історичний та суспільно-політичний період, будучи «соціальним конструктором» [3].

Сучасні телесеріали не лише розважають, але й виступають як важливий культурний феномен, який активно формує та відображає національно-культурну ідентичність. У цьому контексті, фразеологічні одиниці, які вживаються героями серіалів, виявляються особливо значущими. Вони несуть у собі не лише лінгвістичне значення, а й стають ключами до розуміння глибини культурних нюансів і традицій. Фразеологізми займають важливе місце у кінодіалогах, оскільки вони є одними з тих мовних зворотів, що доповнюють характер кожного персонажа [4].

Із зростанням популярності та впливу телесеріалів на сучасну культуру, вивчення фразеологічних виразів у їхньому контексті стає важливим завданням для розкриття механізмів передачі національно-культурної інформації. Проведений у роботі практичний аналіз текстів з американських серіалів «*Friends*», «*Modern Family*», «*Wednesday*», «*Game of Thrones*», «*The Office*» показує, що фразеологічні одиниці є

ключами до розуміння глибини культурних нюансів. Глядачі, впізнавши ці фрази, можуть співставляти їх з конкретними ситуаціями та персонажами, що додає інтертекстуальний шар взаємодії.

Отже, фразеологізми виявляються важливою складовою медійного дискурсу, сприяючи ефективній комунікації та створюючи особливий стиль сприйняття інформації. Вони створюють структуру діалогів, надаючи їм насиченість і стильову виразність. Глядачі, сприймаючи ці фразеологізми, отримують не лише інформацію, але і емоційний контекст, що робить їхнє враження більш повним і захопливим.

1. Harris Z. S. (1952). Discourse analysis. *Language*, 28(1), 1-30. <https://doi.org/10.2307/409987>
2. Liu S., Gallois C., Volcic Z. (2015) *Introducing intercultural communication: global cultures and contexts*. 2nd ed. London : SAGE Publications Ltd. 384 p.
3. Lytra V. (2016). Categories and Dimensions of Identity. In S.Preece (Ed.), *The Routledge Handbook of Language and Identity*, 131-145. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315669816>
4. Почепцов Г. Г. (мол.) *Теорія комунікації*. Київ : Наук. думка, 1996. 175 с.

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ В АНГЛОМОВНОМУ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ

Ніколаєнко А. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Медвідь О. М.

Сумський державний університет

Молодіжний сленг є важливим культурним феноменом, що відображає сучасні соціальні та комунікативні потреби молоді. Його активне використання у соціальних мережах свідчить про тенденцію до скорочення мовних засобів, спрощення граматичних структур і підвищення експресивності мови. Сленг, особливо молодіжний, є проявом соціальної ідентифікації та частиною лінгвістичних інновацій, що притаманні цифровому дискурсу [1, с. 56]. Він часто виходить за межі стандартної мови, привносячи в комунікацію елементи неформальності та специфічної експресивності.

Сутність молодіжного сленгу розглядається як частина зниженого стилю мови, що виражає розкутість, близькість та неформальність у спілкуванні. Таке використання мови сприяє об'єднанню молодіжних груп і створює своєрідну субкультуру у межах ширшого суспільства. Соціальні мережі «Facebook» та «Twitter» надають широкий простір для розвитку молодіжного сленгу, оскільки мають велику аудиторію користувачів, переважно молодого віку, і забезпечують можливість швидкого обміну повідомленнями.

Однією з головних лексичних характеристик молодіжного сленгу є його мінливість та гнучкість. Лексика постійно оновлюється та адаптується відповідно до нових реалій життя, відображаючи швидкий ритм та потреби суспільства. Наприклад, слова, які були актуальні кілька років тому, сьогодні можуть вийти з обігу або отримати нові значення, що характерно для середовища соціальних мереж. Водночас ці зміни в лексиці є показником змін у суспільстві та світогляді молоді.

Серед найважливіших засобів формування молодіжного сленгу є метафоризація та скорочення. Метафоризація дозволяє створювати нові значення на основі вже існуючих слів, що сприяє вираженню емоцій і глибших смислів. У свою чергу, скорочення забезпечує ефективність комунікації, дозволяючи зменшити час і зусилля, потрібні для передачі інформації, що особливо важливо в умовах швидкого спілкування онлайн.

Важливим аспектом розвитку молодіжного сленгу є вплив інтернет-технологій та їхніх комунікативних особливостей. У соціальних мережах популярними стали такі форми, як абревіації, акроніми, а також спеціальні знаки, які виражають емоції, наприклад, «LOL», «OMG», «BTW». Ці скорочення є універсальними, адже вони зрозумілі для широкого кола користувачів і спрощують комунікацію в умовах обмеженого часу.

Лексика молодіжного сленгу також включає слова й вирази, запозичені з інших мов, професійних жаргонів та різних соціальних діалектів. Такий багатокультурний вплив відображає відкритість молоді до нових явищ і дозволяє сленгу ефективно розширювати свій лексичний запас. У результаті утворюється синтез культурних елементів, що підвищує значимість молодіжного сленгу в сучасному дискурсі.

Інтернет-сленг також передбачає використання графічних символів і скорочень, зокрема емодзі, які додають емоційне забарвлення до тексту і дозволяють краще виразити настрій

повідомлення. Графічні елементи мають свої особливості в залежності від платформи. Наприклад, у «Twitter» та «Instagram» емодзі відіграють важливу роль у створенні особистого стилю комунікації, що є характерною рисою інтернет-дискурсу [2, с. 25].

Функції сленгу можна розділити на кілька основних типів. Він слугує не тільки засобом вираження емоцій, а й способом уникнення стандартної, офіційної мови. Завдяки цьому молодь може відокремлювати себе від інших соціальних груп, а також зберігати почуття єдності та солідарності в колі однолітків. У результаті сленг набуває статусу маркера ідентичності, допомагаючи виразити індивідуальність у неформальному середовищі.

Однією з характерних рис молодіжного сленгу є його швидкоплинність. Він надзвичайно чутливо реагує на зміни в суспільстві, політиці, культурі та технологіях, відображаючи світогляд і інтереси молодих людей. Водночас багато слів з часом можуть увійти до загальноновживаної лексики, хоча інші швидко виходять з обігу разом зі зникненням актуальності.

Скорочення та абревіатури в молодіжному слензі мають не лише практичне, а й естетичне значення. Вони дозволяють молоді створювати власний унікальний стиль мови, що сприяє подальшому розвитку індивідуальної комунікації та є віддзеркаленням свободи мовної творчості. Наприклад, скорочення «BRB», «TTYL» використовуються повсюдно, завдяки чому стають символами неформальної комунікації.

Соціальні мережі також стимулюють розвиток нових словотворчих процесів, зокрема формування сленгізмів за допомогою афіксів та суфіксів, як от «Instagramer», «Twitterhood». Відповідно, сленг у межах інтернет-середовища не лише змінює мову, але й сам формується під впливом технічних інновацій, створюючи нові лексичні одиниці та способи вираження [3, с. 12].

Молодіжний сленг є відображенням актуальних тенденцій у мові, які спрямовані на спрощення, економію та експресивність. Він демонструє, як мовні одиниці змінюються у відповідь на виклики сучасності, адаптуючись до технологічного прогресу та соціальної мобільності. Таким чином, сленг стає важливою частиною сучасної мови, активно розвиваючись та впливаючи на загальні лінгвістичні тенденції.

Загалом молодіжний сленг є яскравим прикладом того, як інтернет-дискурс змінює мовні норми та стилі комунікації. Лексичний

запас сленгу включає не тільки нові слова, але й видозмінені форми вже існуючих лексем, що є важливим елементом у контексті розвитку лінгвістичних інновацій. Він є динамічною підсистемою мови, що об'єднує різноманітні культурні та соціальні явища сучасного світу.

1. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя: Запорізький держ. ун-т, 1998. 430 с.
2. Алікберов В. І. Сленг та переклад. Київ: Лілея, 2000. 32 с.
3. Балабін В. В. Сучасний американський сленг як проблема перекладу. Київ: Логос, 2002. 313 с.

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО КИТАЙСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ ВІДЕОПРОМОВ СІ ЦЗІНЬПІНА)

Пімоненко Б. С.

Науковий керівник – канд. філол наук, асистентка Пойнар Л. М.

Навчально-науковий інститут філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Основним завданням політичного дискурсу та й політичної філології загалом стало розуміння механізму складних відносин у системі не лише «мова-суспільство», а насамперед у системі «комунікація-влада». Сама по собі мова завжди була найважливішим чинником встановлення політичного тиску, економічної і соціальної дискримінації. Що ж до політичного дискурсу, то він має маніпулятивний характер. Одним з найважливіших засобів такої маніпуляції є метафора, яка дає змогу представити складну проблему як досить просту й добре знайому, окреслити основний аспект проблеми, зробити його більш значимим або навпаки – відволікти від нього увагу суспільства [1, с.17]. Важливою тактикою в політичному дискурсі є тактика риторичного фреймінгу – способу організації уявлень, збережених у пам'яті людини.

На сьогодні склалося кілька підходів до дослідження політичного дискурсу – традиційний або риторичний, когнітивний та дискурсивний.

Політичний дискурс має на меті завоювання та утримання політичної влади, та має набір системоутворюючих ознак. Щодо функцій політичної комунікації, то можна виявити наступні: емотивна,

конотативна, комунікативна, фатична, метамовна та поетична [2, с.197].

Для Китаю дослідження політичної мови можна назвати порівняно новим напрямком. Вивчення політичної мови почалося в кінці ХХ століття, і сама політична лінгвістика ще знаходиться на стадії осмислення китайської політичної дійсності.

Аналіз політичної мови Сі Цзіньпіна, а також стратегій і тактик до яких він вдається, дозволяє стверджувати, що з його приходом до керівництва країною можна спостерігати значні зміни в стилі мови. Адже політична мова, письмова або усна певною мірою є дзеркалом культури з відбитими в ньому національними особливостями. У будь-якого слова є свій глибинний сенс, сформований століттями як результат своєрідного політичного, економічного, історико-географічного, релігійного, естетичного розвитку.

Проблеми, що накопичилися, змушують китайського лідера говорити більш конкретно і зрозумілою мовою, уникати розмитих суджень. Не можна не визнати той факт, що мова нового, «п'ятого покоління» керівників зазнала змін. Сама мова як і раніше характеризується традиційним стилем бюрократичної мови, проте в китайській політичній мові з'явилися запозичення з інших мов, які адаптуються в політичному дискурсі за своїми законами.

Активне використання цитат із класичних канонів і віршів говорить про перебудову в поглядах серед керівництва країни. Китай прагне зміцнити фундамент взаємодії з народом, тобто більш активно використовується потенціал багатой культурної спадщини, а саме багатовікової історії, традицій і культури, так званої «м'якої сили» [3].

Мовні звороти, мовні «штампи» голови Сі вже активно використовуються серед простих громадян. Простота, доступність і витонченість характеризують мову головної людини в країні.

Беручи до уваги вплив культурно-історичної спадщини, етнопсихологічних особливостей китайців і лінгвістичні аспекти цього древнього народу, було проаналізовано 32 відеопроводи загальною тривалістю 12 годин, та було виокремлено наступні стратегії і тактики до яких вдається Сі Цзіньпін з метою завоювання та утримання політичної влади в КНР, а саме: 1) Стратегія використання метафор – 35%; 2) Стратегія апелювання до давнини – 20%; 3) Тактика використання цитат з поетичних творів – 15%; 4) Стратегія звернення до концепції «китайська мрія» – 12%; 5) Специфіка використання прислів'їв – 8%; 6) Особливі фразеологічні одиниці чен'юй як засіб

трансляції специфіки китайської лінгвокультури – 5%; 7) Роль неологізмів – 5%.

1. Нечипоренко Б. Ю. Вербальні засоби формування масової свідомості в сучасному політичному дискурсі китайських ЗМІ [Текст] : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.13 / Б. Ю. Нечипоренко; НАН України, Ін-т сходознавства ім. А. Ю. Кримського. – Київ, 2014. – 17 с.
2. Якобсон Р. І. Лінгвістика та Поетика / Р. І. Якобсон // Структуралізм: «за» та «проти». – 1975. – 197 с.
3. 关于“中国梦”，习近平总书记是这样描绘的 [Електронний ресурс] // Сінхуа. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://news.xinhuanet.com/politics/2016-11/29/c_1120016588.htm.

LINGUOPRAGMATIC FEATURES OF MILITARY DISCOURSE (BASED ON MEDIA TEXTS)

Pron O. R.

Research Supervisor – PhD in Philology, Associate Professor

Yemelianova O. V.

Sumy State University

In the modern context, military discourse demonstrates high effectiveness due to its use of specialized vocabulary, structured expressions, and amplifying effects that impact recipients' consciousness, perception, and emotional or psychological state.

This study examines the linguopragmatic features of military discourse, specifically lexical-stylistic devices and syntactic structures that affect opinion formation, attitudes toward events, and motivation for action. Vocabulary, stylistic techniques, contemporary euphemisms, and complex syntactic constructions research allows us to identify primary methods of influencing the audience and to understand how information management can lead the masses. Military lexicon often includes specific terms, jargon, metaphors, and other stylistic devices aimed at impacting the recipient's emotions, fostering patriotism, moral spirit, and constructing the image of the enemy [1; 4]. Brief syntactic structures and imperative sentences also facilitate the rapid and effective transmission of information and facts.

As a research area, military discourse analysis encompasses several key aspects illustrating how language shapes the military context and its perception:

1) language as a power instrument. This area investigates how military language, specialized jargon and terms, shape hierarchical relations and control information, supporting or challenging existing power structures.

2) promoting ideology and national interests. The analysis focuses on rhetorical means through which language sustains military ideology, justifies army actions, and creates the image of the enemy, thereby fostering patriotic sentiments.

3) persuasion techniques in rhetoric. This aspect examines strategies used to influence audiences in military and political speeches, emphasizing the use of emotional appeals, metaphors, and other devices.

4) the role of media in shaping perceptions of military events. This aspect explores how mass media controls information flow, using communication strategies to shape public opinion on military conflicts. Media outlets can create, adjust, or even radically change perceptions and promote particular narratives that guide society's reasoning, as noted by Komisarova S. [2, p. 9].

5) intercultural communication in multinational operations. This area considers the linguistic and cultural challenges during interactions among different national contingents in military operations, which facilitates the development of intercultural understanding and coordination.

The main components of military discourse include military terminology, emotionally charged expressions, precise numerical data, complex nominal structures, metaphors, and neologisms. Military terminology imparts a technical and official tone, underscoring the gravity of events. Emotional expressions create an appropriate emotional backdrop, highlighting dramatic moments in situations. Numerical data adds objectivity and accuracy, while complex nominal constructions provide descriptive detail. Metaphors act as cognitive tools, structuring the perception of military events on both conscious and subconscious levels. Together, these elements form military discourse, influencing how the audience perceives information and guiding public sentiments.

Thus, military discourse, through a combination of military terminology, emotional expressions, precise data, metaphors, and neologisms, forms a technically emotional field of perception, influencing the audience. Its pragmatic potential enables it to both unify society and

evoke anxious sentiments, providing an effective tool for managing social emotions and attitudes.

1. Ємельянова О. В., Пронь О. Р. Лінгвопрагматичні особливості воєнного дискурсу (на матеріалі текстів ЗМІ). *Закарпатські філологічні студії*. 2024. 35. С.96-99. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.35.16>
2. Кирилук О. (2024), Перегляд змістове наповнення лексико-семантичної групи ‘воїни’ в дискурсі російсько-української війни. *Академічні студії*. Серія ‘гуманітарні науки’, kiev.ua Ст. 23-24. DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.2.4>
3. Комісарова С. (2024), Дискурс нових безпекових стратегій України в ЗМІ під час повномасштабної війни’, Міністерство Освіти і Науки України Національний Університет ‘Кієво-Могилянська Академія’ Київ. С. 9.
4. Yemelyanova O., Shkurko O. Features of translating English-language military discourse. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Серія Філологія. 2024. 67. С.229-233. DOI <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.67.51>

ФОРМУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У АНГЛОМОВНОМУ ВІЙСЬКОВОМУ ДИСКУРСІ

Ракітіна О. В.

*Науковий керівник — канд. філол. наук, доцентка Бровкіна О. В.
Сумський державний університет*

Процес розвитку лексичного складу мови включає дві взаємозалежні сторони: поява нових слів для вираження нових понять, що з'являються в суспільстві, і відхід з ужитку слів, що позначали старі явища. Цей сталий процес постійно збагачує та вдосконалює лексичний фонд мови. Поява нових слів передує процесу вибуття з ужитку, завдяки чому мова постійно зазнає змін та перетворень. Водночас, не всі старі слова назавжди виходять з активного вжитку. Іноді вони повертаються з новими значеннями або знаходять нове застосування у змінених умовах.

Увага до точності й ефективності комунікації в сучасному світі набуває все більшого значення, особливо у військовому середовищі.

Подолання мовних бар'єрів, сприяючих ефективній передачі інформації, вимагає постійного розвитку мовленнєвих засобів. Одним з основних засобів розширення лексичного арсеналу є формування та використання неологізмів.

Вчені мають різні погляди на поняття неологізму, і деякі з них його трактують ширше, включаючи авторські оказіональні утворення. Кротевиц Є.В. зазначає: «Неологізм – це слово, словосполучення або вираз, що з'являється у мові у зв'язку з виникненням нових понять, у зв'язку з розвитком культури, техніки, з розвитком або зміною суспільних відносин» [3].

Існує декілька критеріїв щодо класифікації неологізмів. Так, за способом утворення неологізми поділяють на фонологічні, запозичені, семантичні і синтаксичні [2, с.119].

В сучасному мовознавстві має місце класифікація за структурно-семантичними параметрами, згідно якої неологізми поділяють на «неоверби» – нові лексичні одиниці; «неофрази» – нові фразеологічні одиниці; «неоморфи» – одиниці, що отримали нову форму, але зберегли старий зміст; «неосеми» – нові лексико-семантичні варіанти існуючих мовних одиниць [1, с.7].

Відштовхуючись від власних спостережень, розглянемо наступну класифікацію:

- Термінологічні неологізми (“arsenal” – озброєння, арсенал; “assault” – штурм, десант, атака; “terrorist incident” – терористичний акт);

- Акроніми та аббревіатури (у військовому дискурсі часто використовуються акроніми для швидкого та зручного звертання до певних понять або організацій. Наприклад, “NATO” (Північноатлантичний альянс), “RADAR” (радіолокаційна система), “SWAT” (спеціальна військово-поліцейська одиниця);

- Кальки та запозичення (у військовому дискурсі кальки використовуються для відтворення понять, які вже існують в інших мовах, але не мають прямого еквівалента в англійській мові. Наприклад, “blitzkrieg” (бліцкриг) - буквальний переклад німецького терміну, що означає «швидкий наступ». Натомість багато термінів та висловів запозичуються з інших мов, особливо з французької та латини).

Отже, формування неологізмів є невід'ємною частиною мовного розвитку військової сфери, яке відбувається під впливом технологічних, соціокультурних та геополітичних факторів.

1. Головка О. Лінгвальна актуалізація вимірів антропного буття (на матеріалі інновацій англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 035. Херсон, 2010. 20 с.
2. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми (1290 термінів і понять) : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
3. Neologismenwörterbuch. URL: https://www.owid.de/service%20/stichwortlisten/neo_neuste (дата звернення: 15.07.2023).

ОСОБЛИВОСТІ СЛОВОТВОРУ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА МАТЕРІАЛІ ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ

Семенець М. О.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Куліш В. С.
Сумський державний університет*

Економіка, як складна й динамічна наука, відображає розвиток сучасного суспільства. Однак важливою складовою економічних досліджень є використання спеціалізованої термінології, яка дозволяє чітко висловлювати економічні поняття та процеси. Формування та розвиток економічної термінології в значній мірі обумовлюються процесами словотвору, який відіграє ключову роль у цій сфері. Саме завдяки словотвору формуються нові терміни, які відображають сучасні реалії економічного життя.

Поняття «дискурс» має бути багатоманітним, оскільки його зміст і форма можуть варіюватися. Якщо говорити саме про економічний дискурс, його можна описати як поєднання професійних ідентичностей, які можна виявити під час взаємодії актуальних фахівців у галузі економіки [2]. Для його дослідження використовуються макроструктура, яка є компонентом загальної організації тексту та мікроструктура – елемент його локальних особливостей. Такі вчені як Т. Ван Дейк, Н. Феркло, М. Халідей і Д. Таннен внесли вагомий внесок своїми працями досліджуючи макроструктуру дискурсу.

Прояв економічного дискурсу через специфічні види мовленнєвої практики формується на рівні макроекономіки та суспільства в цілому. Це включає в себе парламентські слухання для

обговорення різноманітних економічних завдань, також розгляд економічних законопроектів і постанов, проектування економічних програм для кандидатів на посадові обов'язки депутатів, дискусії з економічних питань, промови економістів перед громадськістю, опитування думки аудиторії, референдуми та інші види мовленнєвої діяльності [4].

Структура економічного дискурсу формується відповідно до економічного сектору та включає в себе мотиви, підходи, відтінки, стиль і категорію мовлення. Зміст економічного дискурсу має велике значення для створення чотирьох підвидів: науково-академічного, науково-популярного, науково-дидактичного та довідкового. Також зміст визначається суспільними сферами й особливостями мовного спілкування [3].

Істотному розширенню словникового запасу економічної мови допомагає революція значень слів. Це являє собою їх переосмислення, появу нових семантичних відтінків та формування сучасних термінів для збільшення мовного потенціалу та словникового складу. З кожним століттям економічна термінологія змінюється. Деякі терміни стають більш популярними та широко вживаними, а деякі вже не вважаються сучасними та актуальними для сьогодення. Ми часто можемо спостерігати поширення економічної термінології в інтернеті та ЗМІ через актуальність світової економіки.

Між особливостями сучасної економічної терміносистеми виокремлюються такі: стійке оновлення запасу термінів відповідно до термінологічних моделей; використання виразів з іноземних мов; інтенсивне застосування спеціалізованої термінології з професіоналізмами та специфічною лексикою. Через запозичені терміни вводяться нові економічні поняття, а це супроводжується поліпшенням комунікації в професійній сфері. Саме в сучасній економічній сфері запозичених слів з кожним разом стає все більше, а інколи навіть настільки, що це вважається непотрібним [7].

Економічні терміни поділяються на три основні види: слова загального вжитку, які застосовуються суспільством у повсякденності; конкретні неекономічні терміни, які вживаються з використанням конкретної лексики; терміни фінансового та економічного спрямування, які відтворюють сутність фінансових наукових дисциплін і точно вказують концепції в галузі економіки [5].

Економічні словосполучення класифікуються на деякі групи за головним терміном у морфологічному відношенні: іменні

словосполучення (де іменник виступає важливою частиною); прикметникові словосполучення (де прикметник чи діеприкметник виконує роль носія основного значення); дієслівні словосполучення [6].

Морфологічний словотвір у сучасній економіці необхідний для опису економічних процесів і понять у системі термінології. За рахунок морфологічного словотвору термінологічний словник розширюється й оновлює поняття та інструменти. Англійська мова має різні способи морфологічного словотвору, включаючи додавання суфіксів (суфіксальний), префіксів (префіксальний), або як суфіксів, так і префіксів разом (префіксально-суфіксальний), а також складання слів з коренів двох або більше слів (словоскладання), і конверсію, де одна частина мови перетворюється в іншу [1].

Стилістичний словотвір в економічному дискурсі використовується для створення конкретної мовної манери, служить для виділення конкретних економічних термінів, формування образних порівнянь і підсилення текстового впливу на аудиторію. Також в економічному мовленні цей процес допомагає виділити основні елементи аналізу, звернути увагу на емоційну сторону обґрунтування та робить інформацію більш зрозумілою. Стилістична фігура застосовується для креативного впливу на слухача. Кілька з них, наприклад, метафора, порівняння, епітет, анафора, гіпербола чи іронія поширені у нашому мовленні й використовуються щодня [8].

1. Вивчайте словотвір – збагачайте словниковий запас. KI School blog. URL : <http://blog.school.karpaty.info/2015/06/24/vyvchajte-slovotvir-zbahachujte-slovnkovyj-zapas/> (дата звернення: 04.11.2023).
2. Гапон Ю. А. Специфіка дисципліни і фактори, що визначають зміст навчання іноземної мови професійної спрямованості. Лінгвометодичні концепції викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах України : зб. ст. Київ, 2003.
3. Лут К. А. Жанрова типологія англійського економічного дискурсу / К. А. Лут // Нова філологія. Зб. наукових праць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2012. – вип. 49.
4. Науменко Л. П. Діловий дискурс та його функціонально-стильові характеристики // Культура народів Причорномор'я. – 2003. – № 37.
5. Сніговська О. В. Особливості перекладу англійських і новогорьцьких економічних багатокомпонентних термінів // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія :

Філологічна. – 2016. – Випуск 61.

6. Федорчук А. О. Людина як суб'єкт міжкультурної комунікації: сучасні тенденції у філології, перекладі та навчанні іноземних мов [Електронний ресурс] : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. 12 березня 2020 р. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2020.

7. Чорновол Г. Деякі особливості функціонування сучасної економічної термінології / Галина Чорновол // Проблеми української термінології : збірник наукових праць учасників XV Міжнародної наукової конференції "СловоСвіт 2018", 4 – 6 жовтня 2018 року, Львів. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018.

8. Yamasaki P. 20 Types of Figures of Speech, With Definitions and Examples. Grammarly. URL : <https://www.grammarly.com/blog/figure-of-speech/> (дата звернення: 15.11.2023).

ПРИНЦИП ТРИЄДНОСТІ В МЕТАФОРАХ ЕКОЛОГІЧНОГО МАСМЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ

Стеценко О. П.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Медвідь О. М.

Сумський державний університет

Зміни, які відбуваються в середовищі існування людства, кліматичні аномалії, екологічні катастрофи, нераціональне використання ресурсів планети людством спонукають ЗМІ все частіше висвітлювати теми екологічного спрямування. Активне висвітлення ЗМІ питань та проблем навколишнього середовища, наслідків людської діяльності для природи привернуло увагу лінгвістів до способів та тактик, лінгвальних засобів впливу на цільову аудиторію, які використовують медіа-фахівці для формування відповідального ставлення до природи, просування природоохоронних кампаній, заохочення людей до конкретних дій задля раціонального використання ресурсів планети. Роль ЗМІ є надзвичайно важливою, оскільки вони є не лише інструментом для висвітлення екологічних проблем, але й для формування громадської думки щодо реалізації державної політики та сприяння колективним зусиллям на шляху до більш екологічного та сталого майбутнього.

Застосування теорем неповноти К.Геделя до дослідження синергетичної природи метафор, інтеграція ідей з інших наук

допомагає поглибити наше розуміння внутрішньомовних процесів, біфуркаційних точок в процесі творення метафор, що зумовлюють трансформацію буквального значення в метафоричне. Принцип триєдності вважається фундаментальним модусом буття будь-якої матерії. Застосовуючи принцип триєдності структури мови (за С. М. Єнікєєвою [1, с. 133]) до метафор, ми помічаємо функціонування трьох складових, а саме: компонент «речовина» представлено стилістичною фігурою у звуковій або графічній формі, компонент «інформація» виражається буквальним значенням складових метафори, а складова «енергія» – це вторинне значення тропу, структура сповнена конотативними, емоційно-оцінними лексичними значеннями. Результати дослідження показали, що антропоморфні метафори екологічного дискурсу, а точніше їх складова «енергія», передають важливість та нагальність вирішення екологічних проблем за допомогою конотативних значень, які спонукають до прояву емпатії та почуття провини за страждання спричинені антропогенним впливом на навколишнє середовище. З іншого боку, складова «енергія» артефактно-морфних метафор закликає людство бути проактивними та вживати заходів для вирішення нагальних екологічних проблем за допомогою допоміжних інструментів, оскільки людство покладається на рукотворні інструменти для полегшення своєї праці та підвищення ефективності роботи.

Загалом метафори є вербалізованими засобами впливу завдяки компоненту «енергія» за принципом метафізичної триєдності, де метафоричні моделі різної лексико-семантичної спрямованості використовуються в екологічному дискурсі для актуалізації екологічних проблем, привернення уваги читачів ЗМІ та підвищення обізнаності населення, заохочення людей до більш дружніх до довкілля поглядів та патернів поведінки.

1. Єнікєєва С. М. Системна організація та еволюція мови в світлі теорії фракталів. *Лінгвосинергетика : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Л. С. Піхтовнікова, Т. І. Домброван, С. М. Єнікєєва, О. О. Семенець; за загальною редакцією проф. Л. С. Піхтовнікової.* Харків, 2018. С. 127–145.

СПЕЦИФІКА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В АНГЛОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Стриженко О. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Ємельянова О. В.

Сумський державний університет

Емоційний компонент є важливою складовою репрезентації російсько-української війни в англomовному публіцистичному дискурсі. Тексти, які публікуються в інтернет-виданнях на цю тему, зазвичай відзначаються точністю, послідовністю та логічністю викладу, але водночас можуть містити й емоційні елементи, які підкреслюють серйозність ситуації. У публіцистичному стилі часто використовуються спеціальні терміни та емоційно забарвлена лексика, що відображає тематичне розмаїття контенту. Словниковий склад таких текстів переважно складається з нейтральних термінів, однак в умовах війни в Україні багато слів набули нового значення, відображаючи масштаби конфлікту [3].

З початком широкомасштабної агресії Росії терміни, пов'язані з війною, такі як *war*, *explosions*, *air raid*, *missiles*, стали звичними в українському інформаційному просторі. Ці слова не лише описують дійсність, а й викликають емоційний відгук у читачів. Водночас англomовні ЗМІ активно використовують специфічні терміни та неологізми, такі як, наприклад, *manpads*, *cluster munitions*, *thermobaric bomb*, що допомагає точніше характеризувати збройну техніку та специфіку війни. Такі запозичення, що часто транскрибуються з англійської, відображають технічні аспекти конфлікту та його міжнародні наслідки.

Аналіз заголовків у медіа свідчить про те, що вони здатні формувати певний настрій та підсилювати вплив новини на аудиторію. Заголовки, такі як *Bucha massacre worse than feared* [1], не лише передають факти, а й викликають емоції, підкреслюючи жорстокість подій. Крім того, використання емоційних прикметників і прислівників у текстах робить опис ситуації більш виразним і драматичним. Наприклад, фраза *extremely fierce fighting* [2] викликає у читача відчуття напруженості та небезпеки, формуючи специфічне ставлення до конфлікту.

Метафоричні моделі також відіграють ключову роль у формуванні уявлень про російсько-українську війну в англomовному

публіцистичному дискурсі. Використання метафор допомагає не лише передавати інформацію, але й формувати емоційний контекст, що є особливо важливим у журналістських матеріалах, які стосуються війни [4, с. 106]. Наприклад, метафори, такі як *meat grinder* або *a terrible humanitarian crisis*, створюють яскраві візуальні образи, які підкреслюють масштаби жорстокості конфлікту. Такі висловлювання викликають у читачів глибокі емоційні реакції, надаючи тексту більшої експресивності та напруги.

Крім емоційного впливу, метафори також функціонують як інструменти політичної маніпуляції, що допомагає авторам формувати певні політичні наративи та стратегії. Наприклад, фраза *the key to resolution* [1] вказує на те, що тільки конкретні дії можуть призвести до миру. Образ символізує важливість дій конкретних осіб або держав у розв'язанні конфлікту, створюючи враження, що ситуація може бути контрольованою.

Значна роль метафор у публіцистичному дискурсі також проявляється в їхній здатності передавати складні концепції через зрозумілі образи. Використання метафор, таких як *attrition of the enemy*, дозволяє читачеві краще зрозуміти тривалість та систематичність зусиль України в конфлікті.

Отже, репрезентація російсько-української війни в англomовному публіцистичному дискурсі характеризується складним поєднанням емоційних елементів, спеціалізованої термінології та метафоричних конструкцій, які сприяють формуванню суспільної свідомості і політичних наративів. Мовна стратегія, застосована у публікаціях, стає важливим інструментом не лише для висвітлення подій, а й для впливу на міжнародну громадськість, що має суттєві наслідки для формування громадської думки та політики щодо України.

1. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news> (дата звернення: 24.07.2024).
2. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 24.07.2024).
3. Yemelyanova O., Shkurko O. Features of translating English-language military discourse. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Серія Філологія. 2024. 67. С.229-233. DOI <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.67.51>
4. Семида О. В., Ахмад І. М. Метафоричне зображення образу України в сучасному англomовному медійному дискурсі. *Науковий вісник*

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство), 2020. Вип. 14. С.157–161.

ЛІНГВІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ НІМЕЦЬКОМОВНОГО РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ

Ткаченко Л. А.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Щигло Л. В.
Сумський державний університет*

Новітній етап розвитку суспільства характеризується зростанням комунікативної ефективності соціальних мереж, блогінгу, youtube-, Telegram-каналів тощо, їхнього пристосування до проблем комунікації, ігнорування споживачем читати великі за обсягом тексти, викликає потребу в дослідженнях рекламного слогана як інструменту переконання останнього. Варто зазначити, що реклама стала не лише закономірністю історичного процесу, утім, і основною частиною економіки. Зокрема, товари, послуги та торгові марки швидко завойовують простір не тільки конкретної країни, а й виходять за її межі, тобто на міжнародний ринок. У сучасних реаліях надзвичайно актуальним є створення вдалого рекламного слогану (гасла) задля того, щоб він знайшов відгук серед цільової аудиторії, а продукт чи тренд, що рекламується, запам'ятався. На сьогоднішній день рекламні слогани розглядаються як предмет дослідження в різних сферах науки, у тому числі і в лінгвістиці. Рекламне гасло, його типологія та структура вивчалися в наукових доробках багатьох українських лінгвістів, серед яких: Л. А. Віговська, А. С. Горецька, Д. М. Добровольська, Є. С. Коваленко, А. І. Бондаренко та інших. Проблематика рекламних слоганів також висвітлювалася у працях зарубіжних вчених, таких як Крістофер М. Шмідт, Шарп Гарольд та багатьох інших. Дослідження є також актуальним з огляду на те, що в наукових працях, присвячених зазначеній тематиці, рекламний слоган студіюється здебільшого на матеріалі англійської мови.

Одним із найвагоміших компонентів рекламної діяльності є створення рекламних текстів. Найбільшу зацікавленість у лінгвістів викликає кінцевий продукт цієї діяльності, а саме – рекламний текст. Рекламний текст є основним продуктом реклами з наявними

конкретними функціями та зреалізовується як в усній, так і письмовій формах.

Варто зазначити, що основна функція мови реклами полягає у приверненні уваги споживача, звідси, рекламний текст повинен мати конкретні параметри задля досягнення зазначеної функції. Як зазначають деякі вчені [1;2], основними з таких є:

- згорнутість / компактність (реklamний текст охоплюється одним поглядом і містить елементи, що допомагають сприймати його подібно до ієрогліфа);

- додатковість (реklamний текст доповнює, конкретизує графічне або відео зображення);

- сигнальність (у рекламному тексті акцентування зазнає сигнальна фраза – заголовок, що має великий ефект впливу та в концентрованому вигляді виражає ідею рекламного повідомлення);

- ієрархічність (різне шрифтове виділення більш чи менш важливої інформації);

- оцінювання (акцентуація функційності, надійності, соціальної значущості товару);

- інструктивність (інформація, що задає алгоритм можливих дій покупця).

Рекламне повідомлення вміщує дві частини: вербальну та невербальну. Прерогативністю використання серед вербального сегменту рекламного повідомлення вирізняється рекламний слоган. Варто зазначити, що на сьогодні відсутнє однозначне потрактування терміну «слоган». Науковці здебільшого або описують його синоніми, або ж визначають слоган з урахуванням його специфічних властивостей.

Зокрема, найчастіше – це короткий і змістовний вислів, що відображує виробника товару та його позитивні якості. Зокрема, Крістофер М. Шмідт потрактовує слоган з одного боку як цілеспрямоване, короткострокове або одноразове явище у формі зав'язки як сегменту реклами товару, з іншого боку, підкреслює, що слогану притаманна функція формування теми в засобах масової інформації та реклами задля сприяння конкретному іміджу компанії, бренду або продукту. Такий рекламний девіз, що стисло відтворює основний зміст рекламного повідомлення задля зосередження уваги споживача на найбільш прерогативних ознаках продукту чи послуги [3].

Отже, слоган – це слово або вислів задля вираження позиції або мети, що заплановано досягти. Варто зазначити, що рекламний слоган повинен мати конкретну енергетику задля формування ефективності першочергового враження: чим сильнішим буде таке враження, тим більш успішно відбудеться рекламна кампанія і більш впізнаваним стане продукт.

1. Долошицька Т. А., Федоренко О. Д. Різновиди рекламних слоганів за функційною спрямованістю. Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2019». С. 332–334.
2. Салко О. В. Специфіка рекламного гасла як різновиду мовлення. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. 2018. Випуск 16. С. 201–206.
3. Christopher M. Schmidt. Wirtschaftskommunikation im Wandel. Der Markenslogan als Instrument unternehmenskultureller Persuasions-Strategien aus kognitionslinguistischer Perspektive. Deutscher. Wiesbaden, 2003. pp. 79 –105

ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ НА СУЧАСНИЙ АНГЛОМОВНИЙ ДИСКУРС

Шевченко А. Ю.

*Науковий керівник – д-рка філол. наук, професорка Таценко Н. В.
Сумський державний університет*

У сучасному столітті розвиток інформаційних технологій суттєво вплинув на формування інфосфери. Головною особливістю інфосфери вважається доступність інформації в будь-якій точці світу в будь-який час. У результаті Інтернет перетворився з величезного сховища даних на потужний інструмент комунікації, який зняв часові, просторові та соціальні обмеження і став невід’ємною частиною еволюції цивілізації. Саме на цьому етапі можна вважати, що з’явилося нове для лінгвістики поняття «інтернет-дискурс» і новагалузь – «інтернет-лінгвістика».

Постійне використання Інтернету відбувається не як «предмет розкоші», а як невід’ємна частина людської діяльності. Особливо це стосується молоді.

Інтернет як засіб соціальної комунікації має величезний

позитивний вплив на світову спільноту. Він долає просторові і часові бар'єри, забезпечує швидку передачу різноманітної інформації, зміцнює міжособистісні відносини, впливає на форми спілкування, сприяє народженню нових соціальних, національних і транснаціональних відносин.

Вплив Інтернету на мову – явище, що принесло значні зміни, проте з часом й згубні, в лінгвістичну сферу. Поширюючись і розвиваючись, Інтернетнабуває ролі не тільки платформи для обміну й пошуку інформації, а й мовної еволюції. Персоналізовані засоби комунікації, соціальні мережі й онлайн-контент формують нові лінгвістичні тенденції, що у свою чергу формує технологічні й соціокультурні зрушення.

Однією із важливих лінгвістичних змін у світі англomовного Інтернету є формування й закріплення великої технологічної лексики, що стали частиною повсякденного спілкування.

Потреба в стислості в онлайн-комунікаціях призвела до широкого використання аббревіатур й акронімів, що стали загальноприйнятими в межах соціальних мереж і форумів і відомі навіть поза англomовним середовищем.

Онлайн-спілкування, з його швидким обміном думок та неформальним діалогом, вплинув на зміни (не завжди в кращу сторону) синтаксису й граматики. Речення більш лаконічні, а правила пунктуації іноді порушуються для виразнішого спілкування. Емодзі додають нові можливості невербальної комунікації та впливають на спосіб передачі сенсу в цифровому просторі й навіть настроїв отримувача.

«Комп'ютерний дискурс» і «електронний дискурс» є абсолютними синонімами, оскільки стосуються комунікації за допомогою комп'ютерів. «Інтернет-дискурс» розуміється як комунікація в глобальних мережах і є різновидом мережевого дискурсу, що включає комунікацію в Інтернеті. Віртуальний дискурс розуміється вужче, ніж комп'ютерний; це не тільки спілкування за допомогою комп'ютерів, але й спілкування між людьми й комп'ютерами.

Вивчення граматичних і стилістичних змін в Інтернеті зможе виявити як саме Інтернет впливає на розвиток мовлення, еволюції і чи справді це відбувається так швидко.

Загалом, вплив Інтернету на стилістику і граматику англійського мовлення відкриває можливості для творчого вираження, проте й породжує дискусії збереження стандартів та якості мовної комунікації в Інтернеті.

Блоги та соціальні мережі стали не лише платформою для інформаційного обміну, але й майданчиком для виявлення особистого характеру. У такому контексті важливо враховувати специфіку словникового запасу та стилістики, що використовуються блогерами: неформальні слова і фрази, слова-паразити, сленгова лексика, сарказм, іронія та гумор – використання цих елементів створює настрій, привертає увагу та підкреслює особистість блогера, слова та фрази, які вказують на особистість – використання спеціальних слів, що відображають інтереси та характер блогера, емодзі – використовують для вираження емоцій та створення позитивного настрою, граматичні особливості – заперечення, неповні речення та пряма мова – граматичні конструкції, які надають тексту розмовний характер, емфатичні конструкції, гіпербола – використання словесних засобів для надання емоційної ваги та стилізації висловлювань.

Глобалізація принесла з собою широке використання англійської мови як засобу міжнародного спілкування. Науковці, які вивчали це питання, або позитивно ставилися до того, що інтеграція англійської мови з різними національними культурами полегшила процес комунікації між різними культурами і націями, або висловлювали думку, що цей процес має негативні наслідки. Це може перешкоджати розвитку самобутньої національної культури. Процес глобалізації очевидний, переваги та недоліки також зрозумілі.

ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ СУЧАСНОГО ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ

Шкурко О. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Ємельянова О. В.

Сумський державний університет

Сучасний світ є ареною численних міжнародних конфліктів, де військовий дискурс відіграє ключову роль у формуванні громадської думки та політичних рішень. Саме тому вивчення мовних особливостей текстів військового дискурсу загалом та його перекладу зокрема постають сьогодні актуальними завданнями лінгвістики та перекладознавства [2; 7]. Серед теоретичних розробок в сфері вивчення військового дискурсу варто відзначити праці О. В. Бугайчук,

Н. В. Бгіндер, А. О. Стародубцевої, Н. В. Талавіра, Н. А. Фурсіної, І. А. Шевчик та інших.

Мета розвідки полягає в розгляді прагмалінгвістичних особливостей перекладу текстів військового дискурсу. Військовий дискурс – це когнітивна та мовна форма, яка відображає суспільні відносини та функції на тлі історичних соціокультурних умов, що його породжують [1, с. 30]. За останні роки військовий дискурс збагатився новою лексикою, яка відповідає реаліям і поняттям військово-політичної справи, що в подальшому потребує адекватного перекладу іншими мовами задля поширення знань та навичок в цій сфері.

Військовий переклад, за визначенням Т. О. Корольової, – це відтворення понять «військової когнітивно-комунікативної системи, яка є сукупністю понять, що відображають уявлення про реальні та уявні предмети, явища та їх взаємодію, їх емоційну та раціональну оцінку, засоби вираження, які забезпечують зв'язок між членами військового колективу та із зовнішнім світом у різноманітних ситуаціях взаємодії та протидії. Основу цієї системи становлять військові поняття у вигляді військових термінів та їх неофіційних дублікатів – військових професіоналізмів і жаргонізмів» [3, с. 372]. Наша розвідка присвячена аналізу військової термінології на основі військових текстів та їх перекладів з різноманітних інформаційних джерел. За результатами проведеного дослідження, ми виділили такі провідні способи відтворення військової термінології, як транскодування, калькування, описовий переклад, вибір функціонального аналогу і контекстної заміни.

Одним з найпоширеніших способів відтворення термінології військового дискурсу виступає калькування. Пор.: 1) Shoigu will oversee Russia's *military industrial complex* [6]. – Шойгу наглядатиме за російським *військово-промисловим комплексом* [переклад наш].

2) Russia carried out a massive *missile attack* on Ukrainian energy infrastructure overnight into Wednesday, according to local authorities [5]. – За інформацією місцевої влади Росія здійснила масивний *ракетний удар* по енергетичній інфраструктурі України вночі на середу [переклад наш].

В обох прикладах використовуються термінологічні словосполучення, які перекладаються за допомогою словникових відповідників, зберігаючи при цьому своє термінологічне значення.

Непоодинокими випадками постає відтворення військових термінів за допомогою описового перекладу та додавання

пояснювальних слів, наприклад: There are three basic types of operation for semiautomatic and automatic small arms – *gas operation, recoil operation, and blow back operation* [5]. – Існує три основні види операцій для напівавтоматичної та автоматичної *стрілецької зброї* – *принцип відведення порохових газів, принцип використання сили віддачі та принцип використання віддачі затвору* [переклад наш].

Виділені словосполучення перекладаються за допомогою опису їх значення для кращого розуміння функціонального призначення зброї. Також у наведеному прикладі використовується термін *small arms*, що відтворюється за допомогою контекстної заміни, щоб дати уточнення, про які різновиди зброї йде мова.

Транскодування також виступає поширеним способом відтворення військової термінології. Проте при перекладі абrevіатур та акронімів за допомогою цієї стратегії варто враховувати і походження таких лексичних одиниць. Пор.: On Saturday, local authorities said, more than 20 air glide *KAB* bombs had been launched [6]. – У суботу місцева влада заявила, що було запущено понад 20 керованих авіабомб *КАВ* [переклад наш].

У перекладі використовується транслітерація акроніму *КАВ*. Проте варто зазначити, що сама лексична одиниця походить зі східнослов'янських мов та розшифровується як «керована авіаційна бомба», що й дало їй таку назву. Тому тут можна спостерігати приклад *back translation*, коли термін зі східнослов'янських мов був запозичений в англійську за допомогою транслітерації. Для досягнення прагматичного ефекту в реченні наводяться уточнюючі слова *air glide* та *bombs*, щоб реципієнт зміг зрозуміти суть та функціонування цієї авіаційної зброї.

Проаналізувавши низку інформаційних джерел військового дискурсу та виділивши термінологію як мовну основу формування останнього, варто висновувати, що така спеціалізована термінологія потребує виважених перекладацьких стратегій, що мають орієнтуватися на адресанта та його розуміння контексту, а також точність передачі інформації, що є важливою для ефективної комунікації в цій сфері.

1. Бугайчук О. В. Функціональні особливості військового дискурсу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2023. № 18 (86). С. 28-32.

2. Ємельянова О. В., Пронь О. Р. Лінгвопрагматичні особливості воєнного дискурсу (на матеріалі текстів ЗМІ). *Закарпатські філологічні студії*. 2024. 35. С.96-99. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.35.16>
3. Корольова Т. О., Соріч Р. М., Александрова О. І. Військовий дискурс та особливості його перекладу. Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2021. № 33. С. 369-386.
4. Ukraine warns northern front has ‘significantly worsened’ as Russia claims capture of several villages. CNN. URL: <https://edition.cnn.com/2024/05/12/europe/russia-kharkiv-region-offensive-ukraine-intl/index.html> (дата звернення 17.08.2024).
5. Russia pounds Ukraine with biggest airstrikes in weeks. CNN. URL: <https://edition.cnn.com/2024/05/08/europe/russian-attack-ukraine-energy-infrastructure-intl/index.html> (дата звернення 17.08.2024).
6. Russia mounts surprise assault on northern Ukraine in most serious cross-border offensive in two years. CNN. URL: <https://edition.cnn.com/2024/05/10/europe/russia-ukraine-cross-border-kharkiv-intl/index.html> (дата звернення 17.08.2024).
7. Yemelyanova O., Shkurko O. Features of translating English-language military discourse. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Серія Філологія. 2024. 67. С.229-233. DOI <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.67.51>

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ТЕРМІНІВ У ТЕКСТАХ ТУРИСТИЧНИХ БЛОГІВ

Штанько А. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Борбенчук І. М.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Розвиток туризму, що розпочався в давні часи як мандрівка з однієї країни в іншу з конкретною метою (релігійною, освітньою, оздоровчою чи завойовницькою) дав поштовх до утворення певної лексики, яку зараз називають туристичною мовою. Зміни в політичному й суспільному устрої держав вплинули і на туристичну діяльність, що призвело до нового тлумачення самого явища, яке позначало не просто подорож в інше місце, а і зміну обстановки,

отримання досвіду, культурне вивчення і етнографічні описи навколишньої дійсності. Поступово формується туристична лексика, як-от *adventure, hotel, reservation, booking, airplane, resort, traveler* та ін., що стало підґрунтям для появи туристичних словників і довідників. У даний час це велика кількість сайтів та електронних ресурсів, де можна знайти будь-яку інформацію у вигляді реклами, дописів, статей, що приваблюють споживачів і спонукають до активних подорожей світом.

Туристичним текстам властиві певні мовні характеристики, що впливають на аудиторію, зокрема, **функції** (конотативна, метамовна, фатична, емотивна, референтна та поетична), **структура** (у туристичних текстах можна зустріти протиставлення. Наприклад, гірські маршрути порівнюють з морськими курортами, пішохідний маршрут з відпочинком у готелі, метушливий мегаполіс із сільськими краєвидами тощо), **нездатність ідентифікувати автора / відправника, монологічне мовлення** (оскільки читач не може ідентифікувати автора і не відбувається діалог, туристична брошура «говорить» до читача у вигляді монологу), **здатність створити ейфорію** (візуалізація картин із перевагами, екзотичним і привабливим досвідом, відсутність згадок про негативні моменти чи досвід), **тавтологія** (часте повторення простих термінів, згадок туристичних принад у багатьох текстах змушує людей схилитися до вибору для мандрів конкретного місця) [1].

Під час дослідження було розглянуто 16 туристичних текстів із сайтів, проаналізовано специфічну лексику й частоту її вживання та визначено стилістичні функції, які вона виконує. Так, автори блогів часто використовують:

- **алітерації** ("fast-paced, futuristic", "weird and wonderful");
- **епітети** ("amazing experience", "the view is incredible", "beautiful Old Town", "vibrant culture", "delicious food", "building is amazing");
- **порівняння** ("making it the largest in the world", "the most romantic", "the best hotels for a mother-daughter getaway");
- **метафори** ("we put another year behind us, couple of years have taught me anything, rollout of vaccines", "Busan boasts great beaches");
- **протиставлення** ("it's home to both major cities and untouched nature", "weird and wonderful activities");
- **гіперболи** ("tens of thousands RVs", "you'll be in a whole new destination in a few hours");
- **антипофори** ("Getting hungry? Then you should [...]", "Can't decide where to go? ");

- **риторичні питання** ("Why not treat yourself to a night in a nice hotel in your home city? ");
- **синекдохи** ("AirBnB on Wheels");
- **іронію** ("A little event known as the Olympic and Paralympic Games").

Серед проаналізованих термінів були виділені наступні категорії: прості (*consumer, customer, discount, festival*), складні (*guesthouse, sunbathing, wanderlust, backpacking*) терміни, терміни-словосполучення (*city vacation, departure day, hanok village, house sharing*), аббревіатури (*rv – recreational vehicle, Airbnb – Airbed and Breakfast*).

Визначено, що найчастіше у туристичних текстах вживаються наступні терміни: **a trip** – у 93,75% текстів, **to visit** та **to travel** – у 81,25% текстів, **to book** та **a travelling** – у 75% текстів, **a city, a destination, to explore ma a place** – у 68,75% текстів, **country ma hotel** – у 62,50% текстів.

Специфічним для туристичних текстів є використання «я-повідомлень», де автор згадує власні відчуття та вдало описує унікальні моменти. В одному з дописів про житло для старшого покоління, є розвінчання міфів про хостели – дешеві й доступні варіанти для ночівлі. У матеріалі мандрівниця посилається на пережитий досвід та стверджує, що попри усі розповіді на кшталт брудної постільної білизни, тарганів, галасливих сусідів, їй ніколи не траплялося нічого подібного, а ночівлі у таких місцях є найкращим варіантом економії коштів й отримання теплого місця для сну ("*All my worries about unclean conditions, bugs, and being kept awake by boisterous hostel mates were for naught. My accommodations were always clean, bug-free, and fairly quiet*") [2]. У тексті практично відсутня інформація про негативні аспекти, а якщо і є подібні згадки, то вони дуже швидко нівелюються ("*In the beginning, I also worried about being accepted. I envisioned a bunch of twenty- and thirty-year-olds thinking, “What’s this old broad doing in our dorm room?” I soon discovered that this fear was only in my mind*") [2]. Тож попри своєрідну анонімність статті, авторка у потрібний момент розкриває свою таємничість, чим підсилює свою думку і скеровує читача у потрібному напрямку.

У підсумку можна зазначити, що у туристичних текстах присутня тенденція до вдалого маніпулювання аудиторією, а доречні стилістичні засоби можуть завчасно формувати думку про конкретне місце чи явище навіть за умови відсутності досвіду подорожей у читача. Дієвими є «я-повідомлення», що підкріплюють враження про

отримання позитивного досвіду у будь-якій точці світу, а також монологічне мовлення, що не лише підсилює текст, але й створює своєрідний діалог з читачем шляхом використання антипофор і риторичних питань. Таким чином, у потенційного туриста складається потреба знайти відповідь і підважити позитивний заклик до відвідування країни, історичного місця чи культурної пам'ятки.

1. Merkaj L., Trushaj A. The language of tourism and its features. The scientific yearbook of fan noli korce university. 2017.
2. Nomadic M. Hosting for baby boomers. Nomadic Matt. URL: <https://www.nomadicmatt.com/travel-blogs/hosting-for-baby-boomers/> (Дата звернення: 24.10.2024).

GENDER-NEUTRAL LANGUAGE AS A MANIFESTATION OF POLITICAL CORRECTNESS IN ENGLISH-LANGUAGE DISCOURSE

*Shcherbak A. Y.
Research supervisor – Lecturer Nazarenko O. V.
Sumy State University*

It is well-known that the world around us and humankind itself are subject to dramatic changes. Speaking of change, the first thing that comes to mind is climate change or breakthroughs in science and technology. However, delving deeper into this question, it becomes clear that this is not the limit. What may not be obvious, but no less significant, is a person's perception of other people. There is no more "I" separate from "they" but instead "we" as a whole. It left an imprint on the language and various areas of life.

In the second half of the last century, the phenomenon of political correctness began to spread from the United States into the social, cultural, and political life of other countries. It can be defined as an attitude that involves refraining from using language or engaging in behaviour that has the potential to offend specific groups of people [3]. The list of such groups is quite comprehensive, so we suggest highlighting the most often found categories. Among them are lexical units that may possess offensive meanings based on race, sex, gender, and occupation.

As we mentioned before, society has different views on other people than a few decades ago. Adherence to the norms of political correctness is intended to contribute to the development of tolerant interaction between people. Adherence to the norms of political correctness is intended to contribute to the development of tolerant interaction between people and be favourable to accept the life approaches of those around them.

Political correctness has several means by which it is verbalised in written and oral speech, and the thoughts and intentions of the addresser are expressed in words. In this work, we would like to focus on one of them: the use of gender-neutral language. This issue has gained broad relevance precisely in the context of English discourse since the grammatical category of gender is absent in English. This fact affects the nomination of various professions in particular because a significant part contains masculine-marked components. Such components indicate a lack of inclusiveness, which is contrary to the norms of political correctness. Gender-neutral substitutes are increasingly being used to avoid discrimination, as mentioned earlier.

Considering the observation of modern English-language discourse, the researchers of this issue came to the following conclusion: professionalisms formed by compiling bases that included the gender-marked lexemes “man” and “woman” began to be consistently transplanted [1, p. 128]. We presume there are several reasons for such a tendency. First, it is required to avoid gender contradictions and discrimination based on sex, better known as sexism. Second, to unify the language following the norms of political correctness.

Political institutions and bodies of many countries or unions also hold similar views. In 2018, the European Parliament updated a guideline that invites the use of gender-neutral language in parliamentary communication and related topics. It suggests applying plural forms of nouns, passive voice, omitting pronouns, etc. In addition, there is a list of professionalisms, which is aimed at eliminating gender contradictions, for example, official (for both genders), doctor (for both genders – avoid lady / woman doctor), police officer (not policeman/policewoman unless the officer’s gender is relevant) [2, p. 10-12]. This illustrates that the issue of political correctness and gender-neutral language has long transited from the theoretical to the practical level and has not lost its relevance.

Summarising the topics discussed above, gender-neutral language is an effective tool for verbalising political correctness in English-language

discourse. The phenomena and processes considered in this work require further comprehensive study.

1. Конопляник Л. М. До проблеми подолання гендерної асиметрії (сексизму): номінація осіб жіночої статі в англійській мові. *Національна ідентичність в мові і культурі: зб. наук. праць*. 2018. С. 125–129. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/43906> (дата звернення: 09.12.2023).
2. Gender-neutral language in the European Parliament. European Parliament, 2018. 13 p. URL: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/151780/GNL_Guidelines_EN.pdf (date of access: 09.12.2023).
3. Political correctness. *Oxford Learner's Dictionaries | Find definitions, translations, and grammar explanations at Oxford Learner's Dictionaries*. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/political-correctness?q=political+correctness> (date of access: 09.12.2023).

Секція 3

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИКЛАДНОЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ»

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛОМОВНИХ ЗМІ

Аніщенко І. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Мовчан Д. В.
Сумський державний університет

У наш час стрімких суспільно-політичних трансформацій поява неологізмів визнається невід'ємним інструментом для відображення нових реалій. Це обумовлено необхідністю надавати назви новим поняттям і явищам, які раніше не існували, та уточнення уже існуючих назв більш точними [2, с. 146]. Засоби масової інформації виступають одним із ключових джерел появи та поширення неологізмів.

Головна мета утворення таких слів полягає в ефективному передаванні нових понять за допомогою максимально інформативного вислову, використовуючи при цьому мінімальну кількість мовних засобів. Це забезпечує їх привабливість, легкість запам'ятовування та активне поширення в мовленні.

Суспільно-політичні неологізми базуються на таких методах словотворення, як афіксація, словоскладання, конверсія та скорочення.

Афіксація полягає у додаванні префікса чи суфікса до слова. Хоча ефективність цього процесу може варіюватися, афіксація є досить поширеним явищем, оскільки допомагає створювати нові слова та передавати інформацію влучно та без особливих зусиль. Дослідження показують, що деякі афікси мають конкретне значення в суспільно-політичній сфері. Так, часто для утворення абстрактних іменників, що вказують на стан, використовується суфікс *-ship*, як у словах *citizenship*, *leadership*, *partisanship*. Суфікс *-ism* часто вказує на конкретну практику, систему чи політичну ідеологію, як, наприклад, у словах *Bidenism*, *Trumpism*, *Obamaism*.

Словоскладання – специфічний метод, при якому похідні слова формуються шляхом об'єднання двох чи більше основ. Неологізми, створені шляхом словоскладання, можуть бути двокомпонентними або трикомпонентними, при цьому вдаються до поєднання різних частин

мови, як то іменників, прикметників, часток та прислівників. Такі слова можуть мати форму одного цілого слова, бути розділеними дефісом або існувати як дві окремі одиниці. В результаті створення нових слів лексичні значення обох компонентів зливаються, утворюючи нову семантичну одиницю з унікальним значенням. Наприклад: *powerplay*, *truthseeker*, *change-maker*, *partyline*, *party-lineup*, *Baseline*.

Конверсія представляє собою перехід однієї частини мови в іншу без участі афіксів. Отримані шляхом конверсії слова являються омонімами вихідного слова. Результатом конверсії є зміна граматичного статусу, синтаксичних ознак і загального категорійного значення при збереженні чи зміні понятійного змісту [1, с. 279]. До прикладу, *to brexit* походить від *Brexit*.

Скорочення передбачає втрату словом однієї чи кількох фонем або морфем без зміни його лексико-граматичного значення. Даний метод ефективно відображає прагнення англійської мови до мовної економії. Скорочення поділяються на декілька видів: абревіатури, телескопія та усічення:

- абревіатури – це коротка форма запису слова чи фрази. У суспільно-політичному дискурсі вони використовуються для позначення груп, організацій, посад, партій, рухів і таке інше. Наприклад: *MP* (*Member of Parliament*), *PFW* (*post-feminist woman*). Абревіатури також можуть бути відомі як акроніми. Згідно з Кембриджським словником, акронімами вважають абревіатури, які вимовляються як одне слово та утворюються з перших літер кожного слова у назві [3];

- телескопія – особливий тип компресивного словоскладання або абревіації шляхом поєднання (контамінації) двох слів, які перебувають у сурядному зв'язку: початкової частини першого слова і кінцевої другого [1, с. 721]. Основними рисами слів, створених за допомогою телескопії є їх номінальність, лаконічність, інформативність та експресивність: *brunchocracy*;

- усічення основи слова є методом скорочення суфіксів. Серед переваг цього типу словотворення слід назвати зручність вимови, економію мовних засобів і значеннєву ємність. Наприклад: *memb* (*member*), *lib* (*liberation*), *demo* (*demonstration*) [3, с. 137-139].

Отже, в умовах швидкозмінного суспільства засоби масової інформації виступають основним джерелом появи неологізмів. У суспільно-політичному контексті неологізми не тільки розширюють

лексичний запас, а й слугують зручним та ефективним засобом передачі складних ідей, сприяючи легкому взаєморозумінню.

1. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К. 2010. 844 с.
2. Підкамінна Л. Лінгвостилістика неологізмів у мові сучасних українських ЗМІ. *Лінгвостилістичні студії*. 2019. Вип. 10. С. 144–153.
3. Naboka O. M., Matsera O. A., Shagala L. B. NEOLOGIZATION IN ENGLISH POLITICAL DISCOURSE AND WAYS OF ITS RENDERING. *Lviv Philological Journal*. 2023. No. 13. P. 136–141.

МІСЦЕ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ЗМІ

Звонок А. І.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Баранова С. В.
Сумський державний університет*

У сучасному мовознавстві велику увагу приділяють вивченню функціонально-прагматичних аспектів фразеологізмів, що становить неабиякий внесок у розуміння мовної системи та її роль у процесах комунікації. Фразеологізми є важливим елементом мовної культури. Вони не лише призначені для вираження конкретних ідей чи емоцій, а й мають велике значення для розкриття нюансів вживання мови в конкретних ситуаціях.

Розглядаючи мовні особливості сучасних англomовних текстів ЗМІ, варто зазначити, що для них характерний публіцистичний стиль мовлення. Книжково-повсякденна лексика становить основу мови публіцистичного стилю [1].

В сучасних ЗМІ фразеологізми виконують три ролі: алюзивна, евфемістична та економії мовних засобів.

Алюзивна роль полягає у відсиланні читача до певної особистості, історичної події або пам'ятки культури. У цьому випадку об'єкт, до якого посилається стаття, має бути загальновідомим; якщо це не так, його пояснення повинно міститися в самій статті.

Алюзивні фразеологічні одиниці особливо широко поширені в спортивних ЗМІ. Одним із прикладів є стаття «*Gary Lineker congratulates Diego Maradona for Hand of God Goal*», в якій йдеться про привітання легендарного аргентинського футболіста Дієго Марадони з

двадцять восьмою річницею його відомого голу, забитого за допомогою руки. За футбольними правилами це заборонено, проте суддя не розгледів момент і вирішив, що гол був забитий головою. «Cambridge Dictionary» дає таке пояснення ідіоматичній одиниці «*Hand of God*»: назва першого голу Дієго Марадони за збірну Аргентини у ворота Англії в матчі Чемпіонату світу 1986 року, який він забив рукою і який пізніше назвали «Рука Бога» [2].

Використовуючи евфемістичні вирази, можна описати такі події, як некоректні виступи публічних осіб, маскуючи при цьому табуйовану лексику. Наприклад фразеологізм «*to give someone a finger*», який згадується в статті «*Frank Gehry gives journalist the finger*». У даній статті йдеться про відомого архітектора Френка Гері, який під час пресконференції, негативно висловлювався про сучасну архітектуру і на питання одного із журналістів відповів табуйованим жестом середнім пальцем руки. Фразеологізм «*to give someone the finger*» має значення: «показувати комусь в образливій формі, що ви сердитесь на цю людину, повернувшись до неї тильною стороною долоні й піднявши вгору середній палець» [2].

Фразеологізми, котрі виконують роль економії мовного простору, роблять газетні заголовки більш лаконічними й привертають увагу завдяки яскравій виразності мови. Також вони можуть іронічно обігрувати слова з повсякденної лексики англійської мови. Наприклад, стаття «*Volunteer or Voluntold?*». У даній статті йдеться про солдатів американської армії, які нібито добровільно вирушили до Африки допомагати в боротьбі з епідемією смертельного вірусу Ебола. Насправді вони були відправлені туди згідно із зобов'язаннями за їхніми військовими контрактами. Фразеологізм «*to be voluntold*» має наступне пояснення: «точна протилежність волонтерства; завжди використовується для позначення неприємного завдання, яке вам доручив ваш бос» [3]. Фразеологізм утворений шляхом заміни частини «*teer*» у дієслові «*to volunteer*» на «*told*», що створює паронімічний зв'язок між словами. Даний фразеологізм економить мовний простір і усуває потребу мовця від тривалого опису ситуації. Фразеологічна одиниця має відповідник в українській мові – «робити що-небудь добровільно-примусово».

Отже, визначення деяких фразеологізмів можна знайти лише у вільних електронних словниках сленгу та жаргонних виразів, що свідчить про те, що фразеологізми увійшли в мову ЗМІ не з літератури, а з мовлення середньостатистичної людини, найчастіше –

представників молоді. На початкових стадіях свого розвитку фразеологізми мають okazіональний характер, але згодом поширюючись, входять у мовну норму для працівників мас-медіа.

1. Кереченко С. М., Баранова С. В. Використання фразеологізмів у сучасному англomовному мас-медійному дискурсі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». 2020. № 45. Т. 1. С. 147-150.
2. *Cambridge Dictionary*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 27.11.2023).
3. *Urban Dictionary*. URL: <https://www.urbandictionary.com/> (дата звернення: 30.11.2023).

СЕМАНТИЧНА СКЛАДНІСТЬ ЯК ЧИННИК ВАРІАТИВНОСТІ ПРИЙМЕННИКОВИХ КОНСТРУКЦІЙ

Колодяжна К. Р.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Бровкіна О. В.

Сумський державний університет

У підрядних реченнях англійської мови прийменник може або передувати відносному займеннику, утворюючи конструкцію “preposition pied piping”, або стояти наприкінці підрядної частини, формуючи зворот із “preposition stranding”. Позиційність прийменника визначається рядом факторів, з-поміж котрих виділяють тип прийменника, фразові дієслова, стиль мовлення тощо. Проте особливий інтерес викликає семантична складність підрядного речення.

Дослідженню позиційності прийменника присвятили свої роботи Р. Адеджаре, С. Гріс, К. Гюнтер, К. Йохансон, К. Гайслер, Г. Палам, Р. Хадлстон, Дж. Росс, Дж. Сараванан, М. Вріс і Дж. Тротта. Проте більшість зі вказаних науковців згадували семантичну складність підрядних речень лише оглядово, тоді як Томас Гофман у своїх роботах 2005 і 2011 років ґрунтовно дослідив вплив цього чинника на позиційність прийменника, прийшовши, втім, до доволі неоднозначних висновків.

Отже, мета роботи – на основі висновків Т. Гофмана і результатів власного дослідження, проведеного в межах корпусу сучасної

американської англійської мови, дослідити вагомість семантичної складності як чинника варіативності приєднаних конструкцій.

У попередніх дослідженнях науковці висновували, що надмірна складність підрядного речення вимагає вживання конструкції “ *pied piping*”. Взнявши за основу це припущення, Т. Гофман пояснив цей феномен великою віддаленістю прийменника від відносного займенника, навівши такий приклад:

(1) *But questions **with which** committee members taunted bankers appearing as witnesses left little doubt that they will recommend passage of it.*

(2) *But questions **which** committee members taunted bankers appearing as witnesses **with** left little doubt.*

(3) *But the questions **which** he taunted us **with** left little doubt* (3, с. 274).

Приклад 2 із використанням конструкції “*preposition stranding*” він наводить як граматично некоректний, що можемо обґрунтувати наступним чином: сприймаючи подібне речення, читач чи слухач втрачає зв’язок між займенником *which* і прийменником *with* через велику кількість лексичних одиниць, які витісняють спогад про підрядну частину із короткочасної пам’яті. У прикладі 3, на противагу, вживання “*preposition stranding*” було абсолютно вдалим і граматично коректним саме завдяки значному скороченню підрядної частини речення.

Надалі Т. Гофман скористався гіпотезою “*mean chunk number*” науковця Б. Лу, за котрою, сприймаючи речення, читач чи слухач максимально намагається об’єднати почуті слова у більші групи, а не запам’ятовувати кожне слово окремо. Таким чином, у підрядній частині “...on whom I think I had some designs or intentions” [3, с. 275] слова “*some*”, “*designs*” та “*intentions*” складають одну групу й не враховуються як окремі компоненти, що додають складності реченню. Дослідження Гофмана за такою схемою дійсно показало суттєву різницю між сприйняттям таких речень із “*preposition pied piping*” і “*preposition stranding*”. Однак у масштабах не кількох речень, а цілого ряду зразків науковець виснував, що семантична складність не чинить значного впливу на позиційність прийменника незалежно, натомість лише додаючи впливу в поєднанні з іншими чинниками.

Власне ж дослідження показало, що, до прикладу, в текстах новин зі ста зразків зі вживанням “*preposition pied piping*” половина не виражали варіативність (себто не могли бути побудовані з

використанням “preposition stranding”) саме через складність підрядної частини. Причому складність зразків була обумовлена використанням обставин часу, місця й причини; конструкцій зі вживанням номіналізації чи герундія; а також лексики, що доповнювала сказане точною інформацією, на кшталт власних назв чи числівників.

Однак водночас ключову роль у визначенні варіативності грала не тільки кількість слів у підрядній частині, а й їхня «вага» і важливість для сприйняття. Така тенденція особливо помітна в текстах новин, адже під час їх написання автори намагаються максимально наситити кожне речення новою інформацією, що стає однією з основних причин частішого використання конструкції “preposition pied piping” у текстах ЗМІ.

(4) *Jonathan Winters’ improvisation helped inspire the work of Robin Williams, **with whom** he briefly played in “Mork and Mindy”* (COCA 146990).

У прикладі 4 ми бачимо використання “pied piping” у підрядній частині, навантаженій власною назвою телепередачі. Пояснюється такий вибір не стільки великою кількістю слів у реченні, скільки потребою зосередити увагу слухача на назві, адже у випадку “*Robin Williams, **whom** he briefly played in “Mork and Mindy” **with***” акцент у реченні припадає на сам прийменник, а не назву телепередачі, котра повинна бути наголошена як нова для слухача інформація.

Отже, проаналізувавши висновки Т. Гофмана і підсумувавши результати власного дослідження, можемо припустити, що семантичну складність дійсно варто враховувати як вагомий чинник позиційності прийменника, що сприяє використанню “preposition pied piping” у підрядній частині. Втім, враховуючи вплив цього фактору, слід брати до уваги не лише кількість слів у підрядному реченні, а й їхню «вагу» для сприйняття висловлювання читачем чи слухачем. Однак для точніших результатів і висновків варто провести окреме дослідження з детальними розрахунками і значно більшою вибіркою.

1. COCA : The Corpus of Contemporary American English / ed. by Mark Davies, 2008. URL : <https://corpus.byu.edu/coca/> (дата звернення: 05.10.2023).

2. Cutler A. Lexical complexity and sentence processing. *The process of language understanding* / ed. by G. B. Flores d'Arcais and R. J. Jarvella. Chichester, Sussex: Wiley, 1983. P. 43-79. URL :

<https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/15699/6095.pdf> (дата звернення: 14.11.2023).

3. Hoffmann T. Variable vs. categorical effects: Preposition pied piping and stranding in British English relative clauses. *Journal of English Linguistics* 33(3). 2005. P. 257–292. URL : <https://doi.org/10.1177/0075424205282891> (дата звернення: 17.11.2023)

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АБРЕВІАЦІЙ В ТЕРМІНОЛОГІЇ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ

Король А. П.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Єгорова О. І.
Сумський державний університет*

Тактична медицина, яка охоплює заходи першої допомоги та евакуації для збереження життя в умовах бойових дій, має критичне значення для України, де питання безпеки є першочерговими, і завдяки урядовим та волонтерським ініціативам дедалі більше людей опановують ці навички, що підвищує стійкість та захист українського суспільства.

Лінгвістичні особливості тактичної медицини мають суттєвий вплив на ефективність комунікації та передачі інформації в критичних ситуаціях. Мова тактичної медицини – це поєднання спеціальної термінології, абревіатур, спрощених інструкцій та фраз, спрямованих на забезпечення швидкого розуміння та дії.

Абревіатури – це складноскорочені слова, утворені з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття [2, с. 119]. Вони дозволяють швидко передати необхідну інформацію про стан пораненого, дії, які слід виконати, та доступні медичні засоби, що є вирішальним у польових умовах, де кожна секунда може визначити життя людини.

У дискурсі тактичної медицини абревіатури забезпечують низку функцій передачі та прийому інформації в критичних ситуаціях, зокрема:

1) допомагають медичному персоналу і військовим швидко обмінюватися важливою інформацією. Наприклад, абревіатура MARCH виступає на позначення структури надання допомоги за чітко визначеною послідовністю дій: *Massive Hemorrhage* (масивна

кровотеча), *Airway* (дихальні шляхи), *Respiration* (дихання), *Circulation* (кровообіг), *Hypothermia/Head Injury* (гіпотермія/травми голови);

2) використовуються для уніфікації медичних протоколів, щоб кожен член команди розумів їх однаково. Це знижує ризик неправильного тлумачення команд або медичних дій. Наприклад, *TCCC* (*Tactical Combat Casualty Care*) – комплекс медичних заходів для надання допомоги під час бойових дій;

3) допомагають у навчанні та запам'ятовуванні алгоритмів дій, що важливо для військових, які мають базові медичні знання. Використання таких абrevіатур, як *ABC* (*Airway, Breathing, Circulation* – дихальні шляхи, дихання, кровообіг), полегшує запам'ятовування ключових етапів надання допомоги.

У багатьох країнах стандарти тактичної медицини побудовані на єдиних, загальноприйнятих абrevіатурах, що полегшує взаємодію з міжнародними медичними організаціями та партнерами. Це сприяє швидкому обміну досвідом, ресурсами та тренуваннями.

Абrevіатури в тактичній медицині – це не просто скорочення, а інструменти, що допомагають організувати процес надання допомоги та зробити його максимально чітким і ефективним. В умовах бойових дій або надзвичайних ситуацій, коли людське життя залежить від кожної миті, стандартизовані та зрозумілі абrevіатури відіграють вирішальну роль.

Переклад абrevіатур дискурсу тактичної медицини з англійської мови на українську є надзвичайно актуальним, оскільки в наш час проводиться активна робота з навчання тактичної медицини та її основ як серед військових так і серед цивільного населення. Ці терміни повинні залишатися зрозумілими і точними у використанні під час навчання та надання невідкладної допомоги. У наш час науковці і практики вирізняють такі основні методи перекладу абrevіатур:

- 1) транслітерація;
- 2) запозичення в оригінальному вигляді;
- 3) використання абrevіатури, що існує у мові перекладу (пошук аналогів);
- 4) експлікація або описовий переклад [1, с. 147].

Утім не всі вони мають практичне застосування у дискурсі тактичної медицини.

Транслітерація має низку частоту застосування і рідко використовується при перекладі матеріалів з тактичної медицини. Тим не менш, прикладом може слугувати *NAEMT* (*National Association of*

Emergency Medical Technicians) – НАЕМТ (Національна асоціація екстрених медичних техніків)

Прикладом запозичення в оригінальному вигляді є аббревіатура *MARCH* (*Massive Hemorrhage, Airway, Respiration, Circulation, Hypothermia*). Це запозичення функціонує в україномовному дискурсі в оригінальній формі, оскільки має статус міжнародно кодифікованого протоколу та широко використовується українськими фахівцями без адаптації до мовних норм перекладу.

Гарним прикладом використання аналогу при перекладі є термін *IV* (*Intravenous*) — *ВВ* (*внутрішньовенне введення*). У цьому випадку застосовано українську аббревіатуру "ВВ", що вже функціонує в медичній термінології та відповідає значенню англійського терміна.

Іноді немає змоги збереження чи використання аббревіатури при перекладі і в такому разі використовується **експлікація або описовий переклад, який передбачає** застосування пояснення (коментаря) терміна-аббревіатури мови оригіналу, що здійснюється за допомогою мови перекладу. Наприклад, аббревіатура *ABCDE* (*A – Airway, B – Breathing, C – Circulation, D – Disability, E – Exposure*) можна перекласти як *послідовність обстеження пораненого за схемою «прохідність дихальних шляхів, дихання, кровообіг, неврологічний статус та вплив факторів зовнішнього середовища»*. Безумовно, подібні переклади демонструватимуть обмеженість використання в польових умовах, але є функціонально валідним для навчальних й інформувальних цілей.

Переклад тактичних медичних аббревіатур з англійської мови на українську має свої труднощі, адже він вимагає збереження точності й зрозумілості. Неправильне тлумачення або втрата смислу аббревіатури може призвести до помилок в наданні допомоги, що є неприйнятним у такій сфері. Тому до вибору методу перекладу підходять обережно, враховуючи досвід фахівців і специфіку українських реалій.

Перекладачі та медичні експерти разом із мовознавцями продовжують удосконалювати підходи до перекладу аббревіатур, щоб забезпечити їхнє ефективне впровадження у вітчизняний дискурс тактичної медицини з орієнтиром на точність, зрозумілість та адаптивність до локальних умов використання.

1. Гончаров Б. А. До питання про типологію та переклад скорочень в англійській науково-технічній літературі. Теорія і практика перекладу. Київ, 2003. Вип. 17. С. 143–151.
2. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. Київ : ІНКOS, 2002. 317 с.

РОЛЬ НАЗВ В МАРКУВАННІ ТОВАРІВ

Лук'янова Ю. М.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Уцяповська І. В.
Сумський державний університет

Протягом ХХ та початку ХХІ століття дослідження у сфері неймінгу та маркування товарів активно проводяться лінгвістами, культурологами, психологами, соціологами. Ці дослідження стали важливим елементом когнітивної науки, яка зародилася в 60-70-х роках ХХ століття. У першому десятилітті ХХІ століття в лінгвістичній науці остаточно сформувалася нова когнітивна дослідницька парадигма, що пропонує інноваційні підходи до аналізу впливу маркування на споживачів.

Маркування товарів є важливим елементом ідентифікації товарів і послуг. Його наявність індивідуалізує продукцію. Основна мета маркування – надання ключової інформації про товар споживачам і забезпечення його ідентифікації. Як зазначає Ковальчук, маркування є системним текстовим утворенням, яке завдяки обмеженій площині упаковки об'єднує в єдине ціле велику кількість гетерогенних елементів (вербальний текст, графічні зображення, малюнки і схеми) [1, с.133].

Відповідно до законодавства, виробник зобов'язаний наносити на упаковку виробу певні знаки та символи, що інформують про товар, дозволяючи споживачу оцінити ключові характеристики товару. Маркувальні знаки (цифри, літери та символи) – це ключові індикатори, що надають інформацію про безпеку, якість, екологічність продукції та її відповідність встановленим стандартам, містять інформацію про властивості товару, його призначення чи складові частини і повинні бути зрозумілими і точними.

Аналіз фактичних даних та нормативних документів, що регулюють зміст тексту, дозволив визначити обов'язкові елементи маркування, які виконують інформативно-дескриптивну функцію. Зокрема, одними з таких компонентів маркування є назва виробника (*name of manufacture*) та назва продукту (*name of product*), що є ключовими для формування первинного враження споживача.

Дослідження Аакера [2], та Келлера [4] свідчать про те, що назва продукту, етикетка або упаковка можуть змінювати сприйняття якості товару, його цінності та очікувань щодо використання та впливають на споживчі очікування та їхнє сприйняття продуктів. Не лише назва, але

й візуальне оформлення продукту (етикетки, логотипи, кольори) створюють певні асоціації у споживача.

Інші дослідження підкреслюють, що назва, яка асоціюється з високою якістю або інновацією, здатна підвищити сприйняття цінності товару ще до його фактичного використання. Виявлено, що назви товарів із позитивними конотаціями чи асоціаціями з високою якістю, автоматично впливають на сприйняття товару як якісного, навіть якщо споживач ще не ознайомився з реальними характеристиками продукту.

Інші дослідники вивчали фактори, що впливають на ставлення споживачів до органічних продуктів, зокрема в контексті маркування, як наприклад, “*bio*” або “*organic*”. Назви, що асоціюються з поняттями якості, надійності або екологічності, дійсно мають вагомий вплив на рішення покупців. Зокрема, результати досліджень показують, що використання позначок “*bio*”, “*eco*”, або “*organic*” формує позитивне сприйняття продукту, особливо в контексті екологічних та здорових альтернатив. Споживачі все частіше звертають увагу на такі маркування, що підсилює довіру до продуктів і підвищує їхню привабливість на ринку, особливо у преміум-сегменті.

Назви товарів виконують також соціолінгвістичну функцію, впливаючи на сприйняття товару через мовні та семантичні особливості. Важливо, щоб назва була правильно перекладена або адаптована для різних ринків, з огляду на місцеві мовні норми та традиції. Назви в маркуванні також мають враховувати культурні та соціальні особливості ринку. Відповідність назви цінностям цільової аудиторії може сприяти більшій лояльності до бренду та полегшувати його адаптацію на міжнародних ринках. Споживачі реагують на назви брендів залежно від їхніх соціолінгвістичних особливостей, і підкреслюють важливість правильного перекладу та врахування культурних відмінностей при виборі назв для різних ринків.

Назви та маркувальні елементи відіграють вирішальну роль у формуванні очікувань споживачів щодо продукту. Назва товару, яка асоціюється з високою якістю, екологічністю або технологічними інноваціями, здатна створити позитивні очікування у споживачів, що, в свою чергу, підвищує ймовірність покупки та довготривалої лояльності до бренду. Оригінальні та вдалі назви можуть не лише інформувати, але й викликати позитивні емоції у споживача, формуючи естетичний зв'язок із брендом.

Назва продукту або бренду є ключовим ідентифікатором, що допомагає споживачам відрізнити товар від інших на ринку. Вона є

основним елементом та складовою бренду, за яким формується перше враження про продукт і яка впливає на емоційну реакцію споживачів та формує їхні очікування, створюючи ментальні асоціації з продуктом або брендом. Назва часто несе в собі певний підтекст або асоціації, які можуть комунікувати споживачам очікування щодо якості, вартості або функціональності продукту.

1. Ковальчук І. В. Вербальні та невербальні засоби маркування товарів у сучасному англомовному комунікативному просторі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. / І. В. Ковальчук. К., 2015. 236 с.
2. Aaker D. The power of the branded differentiator. MIT Sloan management review. 2003. P. 83–87
3. Fox R. Naming an organisation: A (socio) linguistic perspective. Corporate Communications: International Journal 16 (1), 65-80, 2011. 25, 2011.
4. Keller K. L. Strategic Brand Management. Harlow, England: Pearson Education Limited, 2013. 590 p.

СПЕЦИФІКА ВЗАЄМОДІЇ ВЕРБАЛЬНИХ ТА ВІЗУАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ В АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ

Турова А. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладачка Овсянко О. Л.

Сумський державний університет

Сучасний світ визначається величезними потоками інформації, а конкуренція за увагу споживачів є постійною та надзвичайно жорсткою. У цьому контексті реклама є одним із ключових інструментів комунікації, який використовується для створення привабливого іміджу продукту чи послуги. Проте, як саме взаємодіють мовні та візуальні елементи в рекламних текстах, особливо в контексті просування міського туризму, залишається актуальною темою дослідження.

Реклама – це мистецтво залучення уваги та викликання інтересу. Для досягнення цих цілей реклама використовує дві ключові складники: вербальні та візуальні елементи. Ці дві сфери взаємодіють, створюючи ефективні повідомлення для споживачів.

Рекламний текст – це текст, який створений спеціально для

просування та популяризації продукту, послуги, бренду чи події. Його основна мета полягає в тому, щоб привернути увагу цільової аудиторії та переконати або вплинути на споживачів, щоб викликати певну реакцію, наприклад, придбати продукт, відвідати подію або взяти участь у наданні послуги.

Вербальна частина реклами базується на потужному засобі - мові. Такі методи спілкування, як слова та гасла, відіграють вирішальну роль у передачі інформації та встановленні емоційних зв'язків. Чіткі, змістовні текстові повідомлення можуть швидко й ефективно передати суть продукту чи послуги. Слоган або фраза є ключовим елементом вербальної реклами. Вони лаконічно виражають головне повідомлення і стають невіддільною частиною бренду. До візуальних компонентів реклами належать графіка, дизайн, кольори та зображення. Ці елементи мають значний вплив на сприйняття інформації та формування першого враження. Органічне поєднання вербальних і невербальних засобів забезпечує цілісність текстового спілкування [1, с. 47].

У рекламі важливо приділяти увагу психології візуального сприйняття. Розміщення елементів, вибір кольорів, стиль графічного дизайну впливають на сприйняття інформації.

Кольорова палітра має значний вплив на емоційну реакцію споживача. Аналіз вибору кольорів у рекламі показує, як вони викликають певні асоціації та стимулюють конкретні емоції. Наприклад, червоний колір може викликати почуття енергії та пристрасті, тоді як синій – спокою та довіри. Добре розуміння психології кольору допомагає правильно підібрати палітру для досягнення певного ефекту в рекламі.

Ефективність у контексті реклами міського туризму означає здатність взаємодії вербальних і візуальних елементів досягати поставлених цілей. Це передбачає привернення уваги цільової аудиторії, створення позитивного враження, викликання емоційного відгуку і, зрештою, спонукання до дії, такої як відвідування міста або участь у туристичних заходах.

Поставлені цілі в контексті міської туристичної реклами можуть включати:

- Привертання уваги: створення такого контенту, який викликає інтерес та привертає увагу потенційних туристів.
- Формування позитивного іміджу: створення позитивного враження про місто, його атмосферу та привабливість для відвідувачів.

- Емоційна залученість: викликання емоційної реакції у глядачів, щоб стимулювати їхнє бажання відвідати місто.

- Збільшення туристичного потоку: залучення нових та утримання наявних туристів для зростання туристичного бізнесу та економічного розвитку міста.

- Створення запам'ятовуваності: формування контенту, який залишається в пам'яті та стимулює подальші дії або відвідання.

Компанії, що просувають свої товари чи послуги, часто розробляють маркетинговий план, який включає різноманітні тактики [2]. Ефективні рекламні стратегії для міської туристичної реклами:

- Емоційний зв'язок: спрямований на викликання емоцій у цільової аудиторії шляхом передачі унікального характеру та атмосфери міста.

- Культурна аутентичність: підкреслення унікальних культурних та історичних аспектів міста, сприяючи створенню враження винятковості.

- Сюжетне мислення: розповідь цікавих історій та подій, які стають ключовими точками привабливості міста.

- Екологічна орієнтованість: підкреслення екологічних цінностей та природної краси міста, привертаючи тих, хто цінує екологію. На сайті Амстердаму (Amsterdam's Travel) [3] можна орендувати велосипед для більш екологічного пересування. Технологічні інструменти: Екопарки, велосипедні маршрути, екологічні ініціативи.

- Технологічна інноваційність: використання передових технологій для створення унікального та сучасного іміджу міста. Наприклад, на сайті Ванкувера (Vancouver Travel) можна знайти віртуальний путівник, на туристичному сайті Дубліна представлено онлайн-путівник (Dublin's Travel), а на сайті Цюриха (Zurich Travel) є посилання на їх застосунок-путівник. Технологічні інструменти: віртуальна реальність, розумні міські рішення, інтерактивні технології. Таким чином, взаємодія вербальних та візуальних елементів в англомовних рекламних текстах міст відіграє важливу роль у формуванні сприйняття та створенні образу міста. Аналіз сучасних туристичних кампаній міст показує, що успішні рекламні стратегії використовують збалансовану комбінацію слів та візуальних елементів для привернення уваги та створення позитивного враження.

1. Добровольська Д. М. Мовні особливості англомовних рекламних слоганів та їх відтворення українською і російською мовами : дис. ...

канд. філол. наук : 10.02.16 / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2017. 226 с.

2. Hamlin K. The Importance of Ad Slogans. URL: <http://smallbusiness.chron.com/importance-ad-slogans-31343.html> (Last accessed: 10.10.2024).

3. Amsterdam's Instagram Page. URL: <https://www.instagram.com/iamsterdam?igsh=MWQ2cGx4YWhwZnl5bQ==> (Last accessed: 10.10.2024)

ОСНОВНІ ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ГРІНВОШИНГУ НА ПРИКЛАДІ ІНОЗЕМНИХ КОМПАНІЙ

Філь М. В.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Уцяповська І. В.
Сумський державний університет*

Сьогодні спостерігається зростання популярності екологічного руху та усвідомлення відповідальності за своє здоров'я. На полицях магазинів все частіше можна побачити фрази й значки, як-от «100% натуральний», «зелений», «біо», «органік» та «еко», що натякають на безпечність продукту для людини й довкілля. Однак багато таких обіцянок можуть бути неправдивими – попит на «зелену» продукцію викликав явище «грінвошингу».

Зелений маркетинг спрямований на підвищення лояльності споживачів, впізнаваності бренду та обсягів продажів шляхом виробництва екологічно чистих товарів або використання екологічно безпечних технологій. Історія зеленого маркетингу знає безліч випадків, коли гучні обіцянки екологічності виявлялися перебільшеними. Це удаване дотримання екологічної політики, або «грінвошинг».

На жаль, грінвошинг стає дедалі поширенішим. Компанії винаходять нові способи залучення клієнтів і підвищення їхньої лояльності, що вимагає від споживачів обачності та вміння критично оцінювати рекламні заяви.

Останнім часом грінвошинг став популярною темою для обговорень і знайшов відображення в численній літературі. Згадка цього терміна в контексті інновацій та фінансів надає книгам і статтям

додаткової цінності для читача. По-перше, тому що етичні аспекти грінвошингу рідко висвітлюються, а по-друге, автори часто роблять цю тему доступною навіть для новачків у сфері зеленої економіки. Замість об'єктивного інформування споживачів про справжню екологічність товарів, неякісні товари й послуги нерідко навмисно маркують як «зелені». Відверто кажучи, це можна назвати екологічним обманом.

У сучасному світі все більше людей турбуються про навколишнє середовище. Люди усвідомлюють, що екологічні проблеми мають далекосяжні наслідки для здоров'я людей, тварин і рослин, а також для планети в цілому. Багато хто починає вживати активних заходів щодо зниження свого негативного впливу на навколишнє середовище. Одним з напрямків є вибір екологічно чистих товарів. Все більше компаній починають впроваджувати екологічні стандарти у свою діяльність, щоб зменшити негативний вплив на навколишнє середовище.

Грінвошинг – це маркетингова стратегія, яка спрямована на створення враження, що продукт або компанія є екологічно чистими та стійкими, хоча насправді це не так.

Таким чином, можна стверджувати, що з кожним роком кількість людей, які замислюються про екологію, стає все більше. Однак відсоток тих, хто знайомий з терміном грінвошинг, досить низький. Звідси випливає, що виробники товарів можуть спекулювати термінами «зелений», «екологічний», «безпечний», а покупці навіть не здогадуються, що їх можна обдурити. Також слід зазначити, що підвищення обізнаності громадськості про саму концепцію, про реальні випадки грінвошингу в різних секторах економіки призведе до громадського осуду недобросовісних виробників і, в свою чергу, до зменшення використання необґрунтованих або неправдивих екологічних тегів і гасел.

Ринок товарів також почав демонструвати інтерес до захисту навколишнього середовища. Екологічні підходи стали популярними ще в шістдесятих і сімдесятих роках, коли споживачі звернули увагу на органічні продукти, хоча в ті часи мало хто думав про сучасний «зелений» маркетинг. У 1980-х роках з'явилися відомі екологічно свідомі бренди, які успішно функціонують і досі, як-от: *Burt's Bees*, *The Body Shop* та *Whole Foods*.

Згідно з дослідженнями, 73% клієнтів підтримують стратегії сталого розвитку та готові платити більше за захист навколишнього середовища. Споживачі віддають перевагу органічним продуктам (41%), товарам, що не шкодять природі (38%), та тим, які підтримують

соціальну відповідальність (30%). Тому компанії прагнуть виглядати «зеленішими», щоб зменшити витрати та збільшити прибуток.

Вони запускають соціальну рекламу, розповідаючи про важливість переробки, і використовують первинні переробні матеріали у виробництві. *Coca-Cola*, *PepsiCo*, *Unilever* і *Nestle* активно рекламують свої товари з наголосом на екологічність, стверджуючи, що їх упаковка придатна для переробки. Проте самі компанії часто уникають використання вторинної сировини, надаючи перевагу дешевшій первинній. Наприклад, *Coca-Cola* використовує перероблені матеріали лише для 9% своєї продукції, а *Unilever* – для 1%.

Компанії нерідко перекладають відповідальність за екологію на споживачів. Організація *Keep America Beautiful*, що просуває екологічний спосіб життя, через свої яскраві ролики фактично перекладає відповідальність з великих компаній на громадян. Її партнери включають *Coca-Cola* та *PepsiCo* – одних із головних забруднювачів навколишнього середовища.

Прикладом недбалого ставлення до екологічних ініціатив є компанія H&M, яка нещодавно помилково знищила частину одягу, що викликало громадське обурення та підкреслило недовіру до організацій, що збирають одяг для переробки. Цей випадок, на думку екологів, свідчить про те, що компанія більше зацікавлена в демонстрації дії, а не в результаті.

Компанії часто грають дві різні ролі: зовні демонструють екологічність, проте водночас продовжують шкідливу для природи виробничу діяльність. Наприклад, новий проект з видобутку скрапленого газу в Канаді різко контрастує з їх заявами про турботу про довкілля, приховуючи реальний вплив їх виробництва.

Виробники нерідко вводять покупців в оману, прикрашаючи свої етикетки заявами про належні умови утримання тварин або екологічність виробництва. Проте реальність рано чи пізно стає відомою. Дослідження *New York Times* показало, що кількість позовів проти подібних вводять в оману маркувань зростає. У 2020 році, наприклад, було подано 220 скарг на недобросовісні практики. Виявилось, що індик *Cargill* не вирощуються на фермах, які відповідають заявленим стандартам; сир *Sargento* може містити антибіотики; а компанія *Tyson*, можливо, не забезпечує належний догляд за курями та працівниками. У ще одному випадку суд змусив *Ben & Jerry's* прибрати з упаковки твердження про виготовлення

морозива з молока «щасливих корів», адже компанія не змогла довести, що корови дійсно перебувають у хороших умовах.

Найбільш яскраві ознаки грінвошингу:

1. Використання зеленого кольору та префіксів "еко", "біо", "натуральний". Зелений колір створює враження екологічності, а такі префікси, як "еко-", "біо-", "органічний" або "фіто-", – це часто маркетинговий хід, що допомагає обійти закони і зробити продукт привабливішим для покупців, хоча насправді товар може не відповідати заявленим екологічним якостям.

2. Чорний грінвошинг. Спрямований на досвідчених споживачів, які знайомі з екологічними сертифікаціями. Деякі виробники використовують фальшиві еко-сертифікати, або значки, схожі на відомі сертифікаційні позначки, щоб створити враження екологічності.

Дослідження українського та зарубіжного ринку показують, що близько 60% брендів представляють свою продукцію як екологічну, але 40% цих продуктів насправді не відповідають заявам, вводячи споживачів в оману. Будь-який бізнес прагне слідувати трендам, не підвищуючи витрати, а використання "зеленого листочка" на упаковці дає змогу привабити більше клієнтів без дійсних доказів екологічності.

Часто споживач, який бачить надпис *100% ORGANIC* на упаковці, не має часу чи бажання розбиратися у всіх нюансах. Виробники ж нерідко використовують такі заяви для конкретного інгредієнта, як-от *100% ORGANIC ALOE VERA*, натякаючи на природність усього продукту. У реальності це може стосуватися тільки одного компонента, а не всього складу.

Попри позитивну тенденцію до зростання кількості компаній, які намагаються бути екологічними, хочеться, щоб такі слова, як "Еко" і "Біо", дійсно означали високу якість і безпечність. При цьому є понад 25 брендів, які вдаються до грінвошингу, використовуючи маркетингові хитрощі або псевдосертифікацію. Серед них: *Bio-Oil, Green Mama, Herbacin, Herbal Essences, Yves Rocher, "Пеценму Бабуци Агафії", "Чиста Лінія", Lirene, Himalaya, Masstige, Belita-Vitex, Natura Siberica, Synergetic, Baby Care, Planeta Organica, The Body Shop, Nivea Pure & Natural, Savonry, Johnson's Baby, Biotherm, Avene, Mixit, Black Pearl, Alpica, Markell Cosmetics, H&M.*

Багато компаній використовують широкий набір екологічних термінів, які можна поділити за тематикою:

1. Назви екологічних характеристик і властивостей. Ці терміни описують конкретні явища, предмети або речовини, пов'язані з

екологією, як-от: *water aggressiveness* – агресивність води, *transparency* – прозорість, *odourless* – відсутність запаху, *density* – густина, *fertility* – родючість, *humidity* – вологість, *corrosivity* – корозійність, *toxicity* – токсичність, *ignitability* – займистість.

2. Закони, принципи та норми захисту довкілля. Ці терміни позначають нормативи та принципи охорони природи, як-от: *Liebig's law of the minimum* – Закон мінімуму Лібиха, *Shelford's law of tolerance* – Закон толерантності Шелфорда, *emission standard* – норми викиду.

3. Екологічні дії та процеси. Сюди відносяться терміни, що описують дії, пов'язані з екологічними змінами, наприклад: *pollution* – забруднення, *accumulation* – накопичення, *deforestation* – вирубка лісів, *reclamation* – рекультивация, *radiation* – опромінювання, *drainage* – осушування, *filtration* – фільтрація.

4. Фактори, що негативно впливають на навколишнє середовище. Ці терміни описують загрози для довкілля: *toxic waste* – токсичні відходи, *nuclear power plant* – ядерна електростанція, *acid rain* – кислотний дощ, *machine building plant* – машинобудівний завод, *chemical pollution* – хімічне забруднення, *chemical industry* – хімічна промисловість, *volcanic eruption* – виверження вулкану, *formaldehyde* – формальдегід, *ammonia* – аміак.

5. Установи, які сприяють відновленню довкілля. До цієї категорії належать організації, що займаються екологічними ініціативами: *Green Peace* – Грінпіс, *Green Movement* – Зелений Рух, *Reforestation Trust Fund* – Трастовий лісовідновлювальний фонд.

Термінологія в екології розвивається завдяки впливу різних чинників. Часто основою для неї стають слова із загальнонаціональної мови, які переходять у екологічну терміносистему, наприклад *indicator*, *factor*, *phenomenon*, *law*. У сучасному світі екологічна термінологія набуває популярності не тільки серед науковців, а й серед широкої аудиторії, оскільки проблеми навколишнього середовища викликають дедалі більше уваги. Статті з екологічних питань тепер з'являються не тільки в наукових виданнях, але й у щоденних журналах, що підкреслює важливість дослідження та популяризації цієї сфери.

1. United Nations Development Programme 2018. [Electronic resource]. – Access: <https://www.undp.org/content/sdfinance/en/home/solutions/green-bonds.html>

2. Мусіна Л. А., Ямчук А. В., Кваша Т. К. Взаємний вплив економіки та природного середовища в сучасному світі: політика, стратегії,

технології: монографія. Київ: УкрІНТЕІ, 2019. 260 с.

3. Набок І. І., Ковтун В. О. Сучасний стан та перспективи розвитку світового ринку альтернативної енергетики. *Стратегія розвитку України*. 2019. №2. С. 130-135.

СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ СКОРОЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Шевченко К. М.

Науковий керівник – асистентка Вашист К. М.

Сумський державний університет

Мовні скорочення у сучасній англійській та німецькій мовах є важливим явищем, яке відображає тенденцію до мовної економії та швидкої передачі інформації. У мовах, які активно розвиваються, скорочення стали продуктивним способом словотворення, що відповідає сучасним вимогам глобалізованого суспільства. Цей спосіб поповнення лексики активно застосовується як у розмовному мовленні, так і у писемній формі, особливо у медійних текстах.

Однією з основних характеристик скорочень є їх здатність до компресії, яка забезпечує ефективну передачу значень при збереженні головного сенсу висловлювання. Лексичні скорочення можуть бути представлені у вигляді абревіатур, акронімів, складноскорочених слів та різних типів усічень. У сучасних мовах найбільш популярними є акроніми та скорочення слів, що значно полегшують спілкування у цифрових середовищах, наприклад, через соціальні мережі та чати.

Англійська мова відзначається високою продуктивністю у творенні скорочень через тенденцію до аналітичних форм, активно використовує, наприклад, як абревіатури, акроніми, так і бленди. Акроніми, такі як «*NASA*» (*National Aeronautics and Space Administration*), є прикладом адаптації слів для полегшення запам'ятовування і швидкого сприйняття, що є важливим у сучасному інформаційному суспільстві. Абревіатури, як поширений вид скорочень, часто використовуються у англійських політичних, наукових та медійних дискурсах: наприклад, абревіатури типу «*NATO*» (*North Atlantic Treaty Organization*) або «*OPEC*» (*Organization of the*

Petroleum Exporting Countries) стали невід'ємною частиною лексики багатьох мов.

Німецька мова, своєю чергою, через тенденцію до складних слів, що включають численні морфеми і мають значну довжину, часто використовує скорочення для полегшення сприйняття і пришвидшення комунікації. Наприклад лексичні бленди типу «*Kripo*» (*Kriminalpolizei* - кримінальна поліція), стали широко вживаними у німецьких медійних текстах. У німецькій мові аббревіація також набула значного поширення, зокрема у складних термінах, таких як «*BND*» для «*Bundesnachrichtendienst*» (Федеральна служба розвідки) [1, с. 80] тощо.

Лексичні скорочення у політичному дискурсі часто відіграють прагматичну функцію, дозволяючи скорочувати терміни та назви. Наприклад, у німецькій мові часто використовуються скорочення на кшталт «*AfD*» (*Alternative für Deutschland*), що допомагає зробити комунікацію більш лаконічною. Англійська мова також широко застосовує скорочення у політичній сфері, такі як «*UN*» (*United Nations*), «*EU*» (*European Union*), стали відомими у всьому світі, що надає висловлюванням більшої зручності у вжитку.

Використання скорочень також зумовлене соціальними та культурними особливостями. Молодіжний сленг обох мов демонструє високу активність у творенні скорочень, таких як «*yolo*» (*you only live once*) в англійській мові або «*kuh*» для «*Kunsthochschule*» (вища школа мистецтв) у німецькій. Це явище є важливою характеристикою молодіжної культури і свідчить про гнучкість мови у сучасному суспільстві. Скорочення відіграють і соціальну роль, дозволяючи носіям мови ефективно виражати свою ідентичність. Молодь, як правило, активно використовує скорочення для створення власної субкультури та визначення особистісних цінностей, що стає помітним у соціальних мережах. Англійська мова, наприклад, пропонує різноманітні скорочення, що слугують кодами соціальної ідентичності, як-от «*FOMO*» (*fear of missing out*).

Значний вплив на використання скорочень мають також економічні тексти, де необхідно швидко та чітко передати термінологічне значення. Наприклад, у фінансових новинах часто зустрічаються скорочення типу «*GDP*» (*gross domestic product*), у німецькій мові також розповсюджене утворення складноскорочених слів, таких як «*Schufa*» (*Schutzgemeinschaft für allgemeine Kreditsicherung*). «*BIP*» (*Bruttoinlandsprodukt*), які є зрозумілими для

широкого загалу. Це демонструє прагнення до універсалізації мовних засобів у процесі глобалізації [3, с. 54].

Сучасні тенденції у лінгвістиці обумовлені прагненням до спрощення мови в умовах технологізації та глобалізації. Цифрові технології, зокрема інтернет-комунікація, вимагають стиснених форм мовлення, що сприяє розвитку скорочень у різних мовах. Наприклад, англійський інтернет-дискурс наповнений такими скороченнями, як «lol» (*laughing out loud*), «omg» (*oh my God*), які стали частиною повсякденного спілкування [2, с. 32]. Бленди типу «brunch» (*breakfast + lunch*), додають мові унікального стилістичного забарвлення.

Значення скорочень у цифровому середовищі також важко переоцінити. В англійській мові, завдяки своїй гнучкості, скорочення легко інтегруються у тексти різного стилю. Німецька мова також поступово адаптується до нових умов комунікації, хоча в ній зберігається тенденція до більш офіційного використання абревіатур.

Порівнюючи скорочення у німецькій та англійській мовах, можна відзначити, що обидві мови застосовують різні типи скорочень з метою економії мовних ресурсів. Проте, якщо англійська мова більше орієнтована на акроніми та бленди, то німецька часто віддає перевагу абревіатурним та скороченим варіантам складених слів, що є характерною рисою для цієї мови.

Загалом, розвиток скорочень у сучасних англійській та німецькій мовах відображає глобальні зміни у мовній культурі, що викликані технологічним прогресом та впливом соціальних медіа. Мова пристосовується до нових умов, що дає підстави вважати скорочення одним із провідних способів мовної адаптації до сучасного суспільства.

1. Верченко А. Р. Лексико-граматична симпліфікація сучасної німецької мови, проблеми її відтворення у перекладі: зб. тез. конф. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 80–82.
2. Карамішева І. Структурна та функційна характеристика абревіатур. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 31. Т. 2, 2020. С. 29–34.
3. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Вища школа, 1996. 199 с.

АНГЛІЙСЬКІ НЕОЛОГІЗМИ ТА ЇХ АДАПТАЦІЯ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ)

Яненко А. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Ущатовська І. В.

Сумський державний університет

У сучасному глобалізованому світі англійська мова продовжує суттєво впливати на інші мови, особливо в контексті соціальних мереж та цифрових комунікацій [1]. Цей вплив особливо помітний у німецькій мові, де постійно з'являються нові англіцизми та відбувається їх адаптація до німецької мовної системи. Процес запозичення англійських неологізмів у німецьку мову значно прискорився з розвитком соціальних мереж та інтернет-комунікації.

У німецькомовному просторі соціальні мережі перетворилися на потужний канал поширення нової лексики, особливо серед молодого покоління. Значна частина нових англіцизмів у німецькій мові з'являється саме через такі платформи як Instagram, Twitter та TikTok [3]. Це явище пояснюється як глобальним характером соціальних мереж, так і прагненням до швидкої та ефективної комунікації.

На сьогоднішній день процес адаптації англійських неологізмів у німецькій мові розгортається на декількох рівнях. На фонетичному рівні переважає тенденція до збереження оригінальної вимови англійських слів, хоча нерідко відбувається модифікація відповідно до норм німецької фонетики. У сфері морфології спостерігається активне додавання німецьких афіксів та включення слів у німецьку систему відмінювання. Яскравим прикладом слугує трансформація англійського дієслова *“to like”* в німецьке *“liken”*, яке повністю інтегрувалося в граматичну систему німецької мови [2].

Надзвичайно цікавим виявляється процес семантичної адаптації неологізмів. У багатьох випадках значення англійських запозичень у німецькій мові зазнає трансформацій: воно може як розширюватися, так і звужуватися порівняно з оригінальним значенням. Показовим прикладом є німецьке *“das Dating”*, яке набуло більш формального значення, ніж його англійський відповідник.

У сучасному контексті соціальних мереж чітко виокремлюються декілька основних категорій неологізмів. До першої належать терміни, безпосередньо пов'язані з функціональністю соціальних платформ: *“posten”*, *“sharen”*, *“updaten”*. Друга категорія охоплює лексику, що

описує специфічні явища соціальних мереж: “*Influencer*”, “*Follower*”, “*Hashtag*”. Третя категорія включає емоційно-експресивні вирази: “*cringe*”, “*savage*”, “*random*”[5].

Німецьке суспільство неоднозначно реагує на появу нових англiцизмiв. Значна частина носiїв мови висловлює занепокоєння щодо надмiрного використання англiйських запозичень, вважаючи це потенцiйною загрозою для автентичностi нiмецької мови. Водночас iнша частина сприймає це як закономірний етап мовної еволюцiї в епоху глобалiзацiї [2].

У професiйній сферi спостерiгається особливо iнтенсивне використання англiйських неологiзмiв. Корпоративне середовище активно впроваджує такі термини як “*Content*”, “*Community Management*”, “*Storytelling*”, якi стали невід’ємною частиною ділового спілкування.

Молодiжна субкультура в нiмецькомовних краiнах демонструє унікальні патерни використання англiцизмiв [3]. Молодь створює гiбридні форми комунікацiї, де нiмецька граматична основа органічно поєднується з англiйськими лексичними елементами. Фрази на кшталт “*Lass uns chillen*” або “*Das ist mega cringe*” стали природною частиною повсякденного спілкування.

Освітні установи та мовні iнститути вiдiграють ключову роль у процесі адаптацiї англiйських неологiзмiв. Сучасні нiмецькi унiверситети та мовні школи включають вивчення нових медіа-термiнiв у свої програми, визнаючи їхню важливість для ефективноi комунікацiї в цифрову епоху.

Стрiмка цифровiзацiя суспiльства суттєво впливає на характер та швидкiсть адаптацiї неологiзмiв [4]. Сучасна онлайн-комунікацiя створює унікальні контексти використання мови, де традицiйні норми часто поступаються місцем практичностi та оперативностi спілкування.

Особливої уваги заслуговує феномен “цифрового коду-світчингу” – ситуацiї, коли користувачі соціальних мереж природно перемикаються між нiмецькою та англiйською мовами залежно вiд контексту спілкування та цiльової аудиторiї.

Цiкавим аспектом входження англiйських неологiзмiв у нiмецьку мову є їхній неоднорiдний вплив на місцеві діалекти [3]. У рiзних нiмецькомовних рiгiонах спостерiгаються вiдмiнні пiдходи до освоєння нових англiцизмiв. Наприклад, у баварському діалекті часто додаються характерні місцеві суфікси до запозичених слiв, утворюючи

самобутні змішані форми. Натомість північнонімецькі діалекти зазвичай зберігають форми, ближчі до оригінальних англійських слів.

Особливу увагу привертає використання англійських неологізмів у німецькій блогосфері та подкастингу. Ці сучасні медійні формати створюють унікальне мовне середовище, де англіцизми органічно вплітаються в мовну тканину і стають основою для творення нових німецьких слів. Яскравими прикладами такого словотворення є “*Podcastfolge*”, “*Blogbeitrag*”, “*Livestreaming*”.

У сфері міжкультурного спілкування англійські неологізми часто слугують єдиною ланкою між різними мовними групами. У міжнародних компаніях німецькомовних країн формується особливий корпоративний сленг, що поєднує німецькі та англійські мовні елементи. Така практика сприяє ефективнішому спілкуванню в глобальному діловому просторі, хоча й викликає застереження у прихильників мовної чистоти.

Актуальним напрямом досліджень лишається вивчення того, як автоматичний переклад впливає на засвоєння англійських неологізмів у німецькій мові. Розвиток перекладацьких технологій та їх активне застосування в соціальних мережах формує нові моделі мовної взаємодії, де машинний переклад англіцизмів може породжувати неочікувані форми та значення в німецькомовному вжитку [5].

Отже, дослідження процесів адаптації англійських неологізмів у німецькій мові через призму соціальних мереж виявляє глибокі та різнопланові зміни в сучасній мовній системі. Динамічний характер цих змін відображає не лише технологічний розвиток суспільства, але й фундаментальні трансформації в способах комунікації та мовній поведінці носіїв німецької мови. Спостережені тенденції свідчать про формування нового лінгвістичного ландшафту, де традиційні мовні норми співіснують з інноваційними формами вираження, створюючи унікальний симбіоз німецької та англійської мовних систем. Особлива роль соціальних мереж у цьому процесі підкреслює важливість подальшого дослідження механізмів мовної адаптації та їхнього впливу на розвиток сучасної німецької мови. Результати цього дослідження мають важливе значення не лише для розуміння поточних мовних процесів, але й для прогнозування майбутніх тенденцій розвитку німецької мови в контексті глобальної цифрової комунікації.

1. Ammon U. Die Stellung der deutschen Sprache in der Welt. Berlin : De Gruyter, 2015. 586 s.

2. Eisenberg P. Das Fremdwort im Deutschen. Berlin : De Gruyter, 2013. 420 s.
3. Hoberg R. Deutsch in einer sich wandelnden Welt. Mannheim : Dudenverlag, 2020. 312 s.
4. Steffens D. Deutsch-englischer Sprachkontakt. Mannheim : Institut für Deutsche Sprache, 2017. 256 s.
5. Wienold G. Sprachlicher Wandel und Internationalisierung. Frankfurt am Main : Peter Lang, 2019. 344 s.

ЛІНГВІСТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВПЛИВУ

Яресько В. С.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

У сучасному суспільстві інноваційні технології набули вирішального значення у впливі на суспільну свідомість, зокрема через розвиток інформаційних технологій та соціальних мереж, які дозволяють формувати соціальні наративи та керувати ними. Цей вплив можна описати як багатогранний процес, в якому мовні засоби є одним з основних інструментів. Стра мислення, широкий кругозір, допитливість, дипломатичність, вміння прогнозувати, старанність, здатність абстрагуватися [1, с. 10], вміння використовувати наукові методи дослідження – головні вимоги до перекладача.

Маніпуляція масовою свідомістю за допомогою інноваційних технологій базується на таких інструментах, як великі дані, алгоритми машинного навчання та штучний інтелект. Це дає можливість аналізувати, створювати та поширювати маніпулятивні повідомлення, які більш ефективно підсилюють та модифікують громадську думку. Сучасні технології дозволяють кастомізувати повідомлення для конкретних аудиторій, роблячи їх вплив більш точним та ефективним.

Поліпарадигмальний підхід розглядає функціонування масової свідомості як складний процес [2, с. 247], що поєднує різні парадигми – комунікативну, когнітивну та психолінгвістичну. Лінгвістичний аспект цього підходу передбачає використання семантики, прагматики та синтаксису для досягнення маніпулятивних ефектів. Використання емоційно забарвленої лексики, стилістичних прийомів та образної мови

для створення ілюзії достовірності посилює маніпулятивний ефект. Одним із найефективніших інструментів маніпуляції є використання таких когнітивно-комунікативних одиниць, як полісемантична лексика, неологізми та евфемізми, що змінюють сприйняття дійсності та створюють нові семантичні структури. Метафори також відіграють важливу роль. Метафори можуть передавати емоційні конотації новим предметам і явищам, роблячи їх більш привабливими або, навпаки, менш бажаними

Значений підхід передбачає розуміння маніпуляції як процесу формування когнітивних структур у масовій свідомості через мовні одиниці, які моделюють соціально значущі образи. Когнітивні концепти наділяють висловлювання додатковими семантичними смислами. Наприклад, створення концептів типу «спільна мета», «загроза» впливає на формування масової свідомості через загально визнані стереотипи і об'єкти. У цьому підході акцент робиться на мовні характеристики різних соціальних груп та їхнє використання у формуванні масової свідомості. Важливо вивчати мову як відображення суспільних норм і цінностей. Таким чином, використання сленгових або професійних термінів у масових медіа створює відчуття приналежності або, навпаки, відчуження певних груп. Психолінгвістичний підхід фокусується на механізмах емоційного сприйняття інформації. Сила мовного впливу на емоційну сферу залежить від використання певних лексичних засобів, які мають на меті викликати емоційний резонанс. Наприклад, слова типу «криза», «безпека», «спокій» можуть викликати емоційні реакції, що впливають на ставлення аудиторії до подій. Лінгвосеміотика досліджує мовні знаки та символи, які посилюють ідеологічні установки в масовій свідомості. Знаки та символи допомагають у створенні додаткових значень і асоціацій, важливих для маніпуляційної стратегії. Візуальні елементи (наприклад, кольори чи логотипи) часто підсилюють інформаційний меседж, що сприяє ефективнішій маніпуляції.

Інноваційні технологічні та лінгвістичні методи маніпулювання масовою свідомістю в сучасному світі відіграють важливу роль у формуванні громадської думки та поведінки. Поліпарадигмальний підхід дозволяє зрозуміти, як різні методи та інструменти можуть впливати на масову свідомість та краще зрозуміти природу маніпуляції. Поліпарадигмальний підхід дозволяє комплексно дослідити цей процес, поєднуючи когнітивний, соціолінгвістичний, психолінгвістичний і семіотичний аспекти. Лінгвістичний вимір у

контексті цих технологій демонструє широкі можливості для формування та контролю над масовою свідомістю, що робить цю тему актуальною та значущою для подальших досліджень.

1. Анохіна Т. О., Кобякова І. К. Вимоги роботодавців до сучасних перекладачів / Перекладацькі інновації: X Всеукраїнська студентська науково-практична конференція.– Суми: СумДУ, 2020. – С. 10-11.
2. Швець О. В. Поліпарадигмальний підхід до встановлення типології номінативних речень в англійській, французькій та українській мовах / Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Філологія. 2018. № 32 Том 1, С. 247 – 249.

Секція 4

«ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТУДІЇ: ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДИКИ»

ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ

Аніщенко І. О.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

Поняття еквівалентності є фундаментальним й водночас найбільш дискусійним у перекладознавстві. Еквівалентність у перекладі не обмежується лише передачею семантичного змісту оригіналу, а також включає стилістичні й прагматичні аспекти. Перекладачі зобов'язані звертати увагу не тільки на точність передачі змісту, але й на збереження стилю, інтонації, емоційного забарвлення, а також культурних та контекстуальних особливостей оригіналу. Протягом десятиліть науковці активно розробляли різні підходи до поняття еквівалентності, що свідчить про розвиток теорії перекладу як науки.

У працях 1950-х та на початку 1960-х років еквівалентність у перекладі розглядалася як концепція, що ґрунтувалася на структурно-семантичній подібності між текстом оригіналу та його перекладом. Перекладений текст сприймався як "вербальний продукт", у якому внутрішня сутність – зміст або семантика – залишається ідентичною до оригіналу, тоді як зовнішній аспект, тобто план вираження, замінюється мовними одиницями іншої мови. Такий підхід до еквівалентності звертав увагу на точність відтворення як форми, так і значення, намагаючись зберегти максимально можливу відповідність між елементами обох текстів. Вважалося, що це є основою забезпечення адекватності перекладу, оскільки перекладачі прагнули зобразити не лише зміст, але й структуру тексту оригіналу [2, с. 38].

Із середини 1960-х років еквівалентність у перекладі отримала нове трактування, розширене до комунікативного рівня. Перекладацька діяльність і теоретичні підходи під впливом інформаційної теорії почали враховувати функціональну еквівалентність. З'явилися комунікативні теорії, що виділяли поняття комунікативно-функціональної еквівалентності, де головна мета полягала в збереженні

не лише змісту, а й комунікативного впливу. Поступово поняття адекватності перекладу почало виділятися як окрема категорія, що охоплювала відповідність вимогам конкретної комунікативної ситуації [2, с. 39].

З 1970-х років у перекладознавстві почали виокремлювати поняття «еквівалентність» і «адекватність». Рецкер Я. І. та Комісаров В. Н. запропонували використовувати термін «еквівалентний переклад» для позначення постійної відповідності, що не залежить від контексту, акцентуючи на точному змістовому відтворенні. Водночас термін «адекватний переклад», більш поширений у радянській науковій школі, позначав здатність перекладу задовольняти вимоги конкретної комунікативної ситуації. Таким чином, переклад мав враховувати не лише змістовну відповідність, а й функціональні, культурні та прагматичні аспекти, щоб відповідати очікуванням цільової аудиторії й забезпечувати максимальну комунікативну ефективність [2, с. 40].

Американський перекладач і лінгвіст Юджин Найда запропонував класифікацію еквівалентності на два основні типи: формальну та динамічну, що дозволило розглядати переклад з нових позицій. Формальна еквівалентність орієнтується на точне збереження структури оригіналу, приділяючи особливу увагу граматичним, синтаксичним та стилістичним особливостям. Підхід має перевагу у відтворенні автентичної форми тексту, однак інколи він може робити переклад менш природним для читача.

Натомість концепція динамічної еквівалентності зосереджується на передачі змісту таким чином, щоб емоційний і когнітивний ефект на читача перекладу був максимально схожим з оригінальним. Хоча динамічний підхід може відходити від формальної структури тексту, він забезпечує більшу комунікативну ефективність, наближаючи переклад до сприйняття цільовою аудиторією. На думку Найди, ідеальний переклад є недосяжним, але динамічна еквівалентність дає змогу максимально наблизитися до оригіналу, навіть якщо це потребує певних відхилень у формі перекладу. Вибір між формальною та динамічною еквівалентністю залежить від характеру повідомлення, намірів автора та перекладача, а також від типу аудиторії. Найда зазначає, що повідомлення бувають орієнтовані більше на форму або більше на зміст. Якщо перекладач прагне передати інформацію, він обере мінімальну адаптацію, зберігаючи особливості оригіналу. Однак,

якщо метою є виклик певної реакції у читача, переклад максимально адаптують до культурних і мовних звичок аудиторії [1, с. 63].

Динамічна еквівалентність надає перевагу адаптації тексту до культури читача, особливо якщо він належить до іншої культури. Найда вважає, що перекладач може використовувати примітки для роз'яснення культурних особливостей, що знижує ймовірність непорозуміння. Проте у випадку художніх фільмів примітки недоступні, і переклад покладається на візуальні та звукові засоби для точного передання сенсу оригіналу. Таким чином, при перекладі кінофільмів динамічна еквівалентність є основним інструментом, що забезпечує адекватність і стає ключовим критерієм якості перекладу.

Формальна еквівалентність в перекладі орієнтована на збереження оригіналу, акцентуючи увагу на його формі та змісті. Підхід передбачає точне відтворення зовнішніх характеристик тексту оригіналу, таких як граматичні форми, пунктуація, структура абзаців і дослівне відтворення ідіом. Додаткові пояснення у вигляді приміток або коментарів можуть надаватися для роз'яснення відмінностей від оригіналу. Юджин Найда називає поданий метод "перекладом-глосою", оскільки він переносить читача в культурний контекст народу, мовою якого створено оригінал, підкреслюючи як форму, так і зміст повідомлення [3, с. 177].

Отже, поняття еквівалентності в перекладі є багатограним і складним, оскільки не обмежується простим відтворенням семантичного змісту оригіналу. Воно охоплює стилістичні, прагматичні та культурні аспекти, необхідні для забезпечення аналогічного комунікативного ефекту. Необхідність балансу стає очевидною між точністю змісту та прагматичною відповідністю тексту перекладу культурі й стилю. Варто зазначити, що, на відміну від динамічної еквівалентності, формальна еквівалентність зосереджується на збереженні структури оригіналу. Вона вимагає точності у відтворенні всіх аспектів оригінального тексту, що робить її тотожною буквальному перекладу. Динамічна еквівалентність натомість передбачає адаптацію тексту до культурних та мовних звичок цільової аудиторії.

1. Гончаренко Л. О. Проблема змісту й дефініції поняття «еквівалентність». Мовні і концептуальні картини світу. 2017. № 61. С. 63.

2. Гуз О. П. Г 93 Основи перекладознавства : конспект лекцій. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. С. 38-40
3. Замковий О. С. Функціональне навантаження графонів у мові оригіналу та перекладу. Вісник студентського наукового товариства «ватра». 2018. № 80. С. 177.

ТЕОРІЯ ПЕРЕКЛАДУ ОЛЕКСАНДРА ФІНКЕЛЯ: ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Гапченко Є. А.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

Монографія «Теорія й практика перекладу» одного з перших теоретиків українського перекладу О. Фінкеля представляє собою важливий внесок у галузь лінгвістики та підкреслює важливість практичних навичок, контексту та культурних знань у процесі перекладу, що робить її актуальною і в сучасній теорії перекладу.

Результати наукової діяльності О. Фінкеля ще за його життя змогли привернути увагу українських лінгвістів. Так, М. К. Зеров коротко характеризував усі частини книги й подав зауваження з погляду перекладацької практики. Він наголосив на її важливості: «З цього коротенького переказу вже можна бачити, як багато дає книжка О. Фінкеля, перша на українському ґрунті систематична робота про переклад взагалі» [3, с. 105-106].

Але публікація також викликала й певну критику серед його вчених сучасників. А саме не помітив жодної теоретичної новизни ані, власне, системності теорії в книзі О. Фінкеля перекладач Р. Герцфельд, закинувши авторові занадто широкі узагальнення, теоретизування і софістику [1, с. 405].

Одним з перших дослідників сучасності який спробував проаналізувати творчий доробок видатного перекладача був, Т. В. Шмігер. В своїх роботах він зазначає, що Фінкель акцентує увагу на важливості практичного досвіду перекладача. Для нього переклад – це не лише теоретичний процес, а й конкретна діяльність, що вимагає адаптації та креативності.

Піднімаючи питання методів перекладу, О. Фінкель називає “вірним” шлях, коли перекладач підходить до перекладу “з погляду культурно-соціального, в його, звичайно, естетичному

переломлюванні”. Щобільше, для нього естетична категорія перекладу підпадає під теорії словосполучення. Науковець стверджує, що художність будь-якого твору залежить виключно від його стилістичних компонентів та їхньої цілокупності [2, с. 134].

Т. Шмігер зазначає, що заголовок праці підказує її структуру як поділ на теоретичну й практичну частини. Дослідження складається з чотирьох розділів. У теоретичному розділі автор розглядає культурно-літературні цінності перекладу, уводить у перекладознавство протиставлення перекладацької практики класицизму та романтизму, обробляє багатий матеріал із галузі перекладу та формулює стильовий підхід до явища перекладу в загальному напрямі розвитку перекладознавчого мислення. У розділі про нехудожній та прозовий переклад науковець порушує важливі питання жанрової характеристики науково-технічних текстів, а також розглядає супутні проблеми, такі як характеристики терміносистем, творення неологізмів і синтаксичні особливості текстів. У розділі про переклад художньої прози йдеться про те, що в літературних текстах слово породжує труднощі з погляду соціальної функції (наприклад, місцевий колорит, діалект, вульгаризми) та семантико-естетичної (синонімія, лексичні реєстри, тропи тощо); також подано аналіз парафраз, ампліфікацій та опущень. Нарешті, в розділі про переклад віршовий на практиці застосовується перекладознавчий аналіз вірша [3, с. 108].

Цінність роботи О. Фінкеля полягає в її систематичності та комплексності. Таким чином, охоплюються всі основні аспекти перекладацької діяльності. Крім того, працю «Теорія перекладу» можна вважати спробою створити першу стійку систему українського перекладознавства.

Отже, «Теорія й практика перекладу» Олександра Фінкеля являє собою ґрунтовний внесок у розвиток українського перекладознавства. Монографія охоплює широкий спектр перекладацької діяльності, включаючи культурні, літературні та практичні складові, що робить її важливою і для сучасної теорії перекладу.

1. Rysicz-Szafranec J. Олександр Фінкель в історії українського перекладознавства. *Slavia Orientalis*. 2023. С. 401–420
URL: <https://doi.org/10.24425/slo.2021.137517>
2. Гриців Н. Явище мовної естетики в межах українського перекладознавства: від кінця XIX ст. до початку XXI ст. *Іноземна філологія*. 2014. Вип. 127, ч. 1. С. 134–143.

3. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя: [монографія] / Тарас Шмігер; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Київ: Смолоскип, 2009. – 342 с.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНІВ У НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНИХ ТВОРАХ

Гиря Ю. А.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

Науково-фантастична література – це особливий жанр, де автори використовують специфічні терміни для створення нових світів, технологій або концепцій. Терміни є не просто елементом стилістики чи прикрасою для твору, вони – важливий інструмент, що допомагає читачеві зануритися в вигадану реальність. Вони створюють своєрідний міст між фантазією та наукою, поєднуючи реальні наукові досягнення з уявними технологіями майбутнього або зовсім іншими фізичними законами. Саме тому дослідження, як автори наукової фантастики передають терміни, є важливим для кращого розуміння цього жанру і його впливу на культуру.

Сучасний світ стрімко змінюється під впливом науково-технічного прогресу. Постійні інновації та відкриття стимулюють письменників наукової фантастики створювати нові терміни, які відображають не лише технологічний прогрес, але й можливі соціальні або культурні зміни. Дослідження способів передачі термінів у науково-фантастичних творах дає можливість зрозуміти, як література реагує на виклики часу, прогнозуючи майбутні сценарії розвитку людства. Інновації в жанрі фентезі створюються за допомогою тих самих способів словотворення, які застосовуються в мові загалом: морфологічного (додавання суфіксів, префіксів, складання основ), синтаксичного (створення словосполучень і фразеологізмів), семантичного (переосмислення слів національної мови на основі когнітивних процесів метафоризації та метонімізації), а також морфолого-синтаксичного (конверсія). Окрім основних способів, у кожній мові є й додаткові типи словотворення, такі як запозичення, скорочення (абревіація, контамінація, акронімізація, усічення) [1, с. 9-10].

Специфічна термінологія обумовлює науково-фантастичні твори, які є поєднанням реальних наукових понять і вигаданих концептів. Це унікальна риса жанру, яка надає йому особливої привабливості. Наявність основних категорій тексту об'єктивує дійову силу термінів «стандартний» або «типовий». Термінологія може включати нові слова або неологізми, що виникають у результаті фантазії автора, а також модифікації вже існуючих термінів [2, с. 85]. Наприклад, такі слова, як «*телепортація*», «*гіперпростір*» чи «*квантовий комп'ютер*», часто зустрічаються в науковій фантастиці та відображають явища, що наразі є або вигаданими, або знаходяться на межі наукових досліджень. У контексті терміни стають ключовим елементом для розуміння вигаданого світу, де вони часто виконують не лише інформативну, але й символічну функцію [3, с. 273-274].

Передача таких термінів у тексті є складним завданням, і для цього автори використовують різні мовні засоби. Один з них – калькування, коли слово або вираз буквально перекладається на іншу мову, зберігаючи його структуру. Автори вдаються до транслітерації, коли термін переноситься з однієї мови в іншу практично без змін. У деяких випадках нові терміни пояснюються через контекст або за допомогою діалогів між персонажами. Завдяки цьому читач має змогу краще зрозуміти нову реальність і прийняти її внутрішні правила.

Перекладачі повинні зберігати повне значення термінів, які часто мають багатозначне тлумачення, і водночас зробити їх зрозумілими для нової аудиторії. Наприклад, деякі терміни можуть уже мати усталене значення в мові перекладу, і тут постає питання: залишити оригінальну назву, калькувати її чи шукати відповідник у мові, який не змінить зміст? Для складних термінів іноді необхідні пояснення або контекстуальні підказки. Перекладачі-тлумачи мають враховувати культурні й наукові особливості мови. Творчий підхід тут є обов'язковим, адже переклад фантастичних термінів часто потребує пошуку унікальних рішень для збереження авторського задуму.

Термінологія в науково-фантастичних творах виконує не лише суто описову роль. Завдяки термінам автори створюють у читачів відчуття майбутнього, малюють світ, у якому наука і технології кардинально змінюють життя людей. Це не просто механічний набір слів, це інструмент, що будує цілісну атмосферу вигаданого світу. Терміни виконують як інформаційну, так і естетичну функцію, стаючи своєрідним символом майбутнього, де технології займають центральне місце. В науковій фантастиці існує кілька способів введення нових

термінів у тексті. Один із найбільш розповсюджених методів полягає в тому, щоб поступово знайомити читача з новими словами через контекст. Таким чином автор не надає прямого пояснення, але використовує терміни, що їхнє значення стає зрозумілим з подальшого розвитку подій. Читач може засвоювати нові поняття без перевантаження інформацією. Інший підхід полягає в діалогах між персонажами, коли один пояснює іншому значення терміна, що допомагає читачеві краще зрозуміти його. У випадках, коли термін є складнішим, автори можуть додавати прямі пояснення в описах

Отже, передача термінів у науково-фантастичних творах – це не просто технічний процес, а творчий виклик як для авторів, так і для перекладачів. Терміни створюють структуру світу, задають тон і атмосферу, а також допомагають читачеві зрозуміти майбутнє або іншу реальність. Успішна інтеграція термінів дозволяє створювати переконливі й захопливі світи, які не тільки розважають, але й спонукають до роздумів про майбутнє, що чекає на людство.

1. Александрук І. В. Вербалізація можливих світів у жанрі фентезі (на матеріалі творів сучасних англійських та американських авторів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Х, 2011. 20 с.
2. Швачко С. О. Модельовані та немодельовані паттерни словотвору в англійському дискурсі. Філологічні трактати. 2012. Т. 4. № 3. С.84–88.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця. Видавництво «Нова Книга», 2001. 303 с.

ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ У ПЕРЕКЛАДІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Грищенко А. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Бровкіна О. В.

Сумський державний університет

Політичний дискурс є одним із найскладніших видів текстів для перекладу, адже він переплетений історичними, культурними та ідеологічними контекстами, які не завжди очевидні для представників іншої культурної традиції. Досягнення еквівалентності в такому перекладі – це складне завдання, яке вимагає від перекладача не лише

глибоких мовних знань, але й уміння розуміти політичні реалії, риторичні прийоми та культурно-специфічні значення. Проблеми еквівалентності у перекладі політичного дискурсу часто виникають при спробі зберегти ідеологічне навантаження, передати риторичні й стилістичні особливості, а також відобразити культурно-специфічні поняття настільки точно, щоб вони справляли такий самий вплив на цільову аудиторію, як і оригінал.

Перш за все, велику складність становить ідеологічно навантажена лексика. Наприклад, терміни на кшталт «*patriotism*», «*націоналізм*» або «*імперіалізм*» можуть мати радикально різні конотації та смислові відтінки залежно від культурно-політичного контексту. Уявімо, що американський політик використовує слово «*liberty*» («*свобода*»), яке в американському політичному дискурсі несе вагому культурно-історичну спадщину, тісно пов'язану з історією США та їхніми демократичними цінностями. Проте в українському контексті слово «*свобода*» має власні культурні та історичні корені, як-от боротьба за незалежність України, а в інших культурах такий самий термін може відображати ще інші, відмінні концепції.

Ще однією проблемою стає переклад риторичних та стилістичних засобів, що часто використовуються політичними ораторами для створення емоційного впливу на аудиторію. Метафори, анафори, гра слів та інші фігури мови можуть бути не лише красивим елементом виступу, але й сильним інструментом політичного впливу. Наприклад, легендарна фраза Вінстона Черчилля «*Iron Curtain has descended*» вводить яскравий метафоричний образ поділу Європи. При перекладі українською як «*Залізна завіса опустилася над Європою*» зберігається основний зміст, але можливо не цілком відтворюється вплив цього образу, якщо метафора не має такої ж емоційної сили для українського слухача. Перекладачі можуть відчувати велику спокусу адаптувати чи змінити метафору, щоб вона звучала природніше і впливовіше для української аудиторії, але водночас наражаються на ризик викривлення змісту.

Культурно-специфічні поняття та реалії – ще одна сфера, де складно досягти еквівалентності. Уявімо, що політик вказує на певну історичну подію чи посилається на юридичну норму, яка є важливою в американській традиції, але майже невідомою в Україні. Наприклад, термін «*filibuster*», що означає політичну процедуру затримки прийняття законів в американському Сенаті, не має прямого еквівалента в українському політичному житті. Перекладач повинен

знайти способи пояснити чи адаптувати це поняття, аби досягти певного ступеня еквівалентності й зробити текст зрозумілим для української аудиторії.

Проблеми еквівалентності в перекладі політичного дискурсу вирішуються шляхом застосування різноманітних стратегій. Одна з них – це адаптація тексту, де перекладач підбирає близькі за змістом і емоційним забарвленням відповідники в цільовій мові. Наприклад, при перекладі терміну «checks and balances», який описує систему стримувань і противаг у владі США, перекладач додає пояснювальний контекст, оскільки в українській політичній системі немає точної аналогії. Так само, якщо мова йде про якусь культурно-специфічну метафору чи реалію, перекладач може адаптувати її, знаходячи близьку за значенням метафору в українській культурі, або додати зноску з поясненням.

Однією з ефективних стратегій може бути також нейтралізація, де перекладач намагається зменшити емоційне й оцінне навантаження оригінальних термінів, якщо воно може мати негативний чи необґрунтований вплив на цільову аудиторію. Застосування цієї стратегії вимагає великої обережності, оскільки надмірне нейтралізування може призвести до згладжування суттєвих емоційних моментів дискурсу. У деяких випадках перекладач може використовувати стратегію компенсації, коли якийсь риторичний чи культурно-специфічний елемент тексту важко передати на одному рівні, але можна компенсувати його вплив за допомогою іншого риторичного засобу в іншому фрагменті тексту.

Осягнення еквівалентності у перекладі політичного дискурсу вимагає від перекладача врахування різноманітних лінгвістичних, культурних та політичних факторів. Використання стратегій на кшталт адаптації, нейтралізації та компенсації допомагає не лише точно передати зміст оригіналу, а й зберегти його емоційний вплив. Це сприяє ефективному міжкультурному спілкуванню в політичній сфері, що є вкрай важливим у сучасному глобалізованому світі.

1. Білецький В. С., Шпак В. Г. Комунікативні стратегії і тактики політичного дискурсу. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 278 с.
2. Бровкіна О. В. Мовні особливості перекладу політичної термінології. *Вісник СумДУ*. Серія: Філологія. 2020. №2. С. 25-32.

3. Горбуль О. Культурні аспекти перекладу політичного дискурсу. Сучасні дослідження у галузі лінгвістики та перекладу: матеріали конференції (Суми, 2-4 грудня 2020 р.). Суми: СумДУ, 2020. С. 102-108.
4. Новікова Т. Ідеологічні імплікації при перекладі політичного дискурсу. Мовознавство: зб. наук. пр. Суми: СумДУ, 2018. С. 56-65.
5. Турчин А. О. Мовна маніпуляція у сучасному медійному та політичному дискурсі. Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2018. 194 с.
6. Мартиненко Т. В. Стратегії перекладу маніпулятивних технік у політичному дискурсі. Суми: Сумський державний університет, 2017. 165 с.
7. Baker M. Translation and Conflict: A Narrative Account. London: Routledge, 2006. 236 p.
8. Wodak R. The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean. London: SAGE Publications, 2015. 240 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/282572733_The_Politics_of_Fear_What_Right-Wing_Populist_Discourses_Mean (дата звернення 31.10.24)

ПАРАТЕКСТ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ПАРАТЕКСТІВ

Дода Ю. В.

*Науковий керівник – д-рка філол. наук, професорка Швачко С. О.
Сумський державний університет*

З розвитком інноваційних технологій, а також невідпинним процесом глобалізації, перекладачі зіштовхуються з новими викликами, що пов'язані з виникненням сучасних технічних засобів та нових рівнів міжмовних зв'язків. В результаті, перекладознавство, як прикладна дисципліна, повинно проаналізувати та знайти теоретичне обґрунтування та рішення для нових проблем. Важливість вивчення паратексту в перекладознавстві полягає в його функціональному аспекті, оскільки паратекстуальні елементи є допоміжними для основного тексту, а помилковий їх переклад може призвести до помилкового тлумачення та неадекватності перекладу основного тексту.

Паратекст та паратекстуальність є важливою складовою лінгвістичних та літературознавчих досліджень другої половини ХХ століття. Однак, інтерес до паратексту в межах перекладознавства зародився лише в ХХІ столітті внаслідок розвитку міжнародних та

міжкультурних зв'язків за посередництвом мережі Інтернет. Концепція паратексту тісно пов'язана з інтертекстом, інтратекстом, метатекстом та екстратекстом.

Поняття паратексту стало предметом численних досліджень у різних галузях гуманітарних наук, таких як літературознавство, теорія перекладу, медіазнавство та інші. Основоположником цього терміну є французький літературознавець Жерар Женетт, але багато інших дослідників і науковців розвивали та інтерпретували його ідеї з різних перспектив.

Жерар Женетт вперше ввів термін "паратекст" у своїй книзі "Пороги" (1987). Він стверджував, що паратекст – це своєрідний "пори́г", через який читач проходить на шляху до сприйняття тексту [2, с.10]. За Женеттом, основна функція паратексту полягає в тому, щоб направити, зорієнтувати та вплинути на те, як читач інтерпретує основний текст. Він поділяє паратекст на дві основні категорії:

1. "Перитекст" — це елементи, що безпосередньо оточують текст у його фізичному вигляді (на обкладинках, у передмовях, виносках тощо). Прикладами перитексту можуть бути: заголовок і підзаголовки; передмова, післямова; виноски, епіграфи; біографічна інформація про автора; коментарі, посилання; обкладинка, анотація, інформація про видавця; ілюстрації.

2. "Епітекст" – це елементи, які не включені в сам текст, але пов'язані з ним і допомагають його інтерпретації. Епітекст можна знайти за межами книги або твору. Прикладами епітексту є інтерв'ю автора, листування, щоденники автора, рецензії, критичні огляди, реклама книги, виступи або лекції, пов'язані з твором.

Паратекст виконує важливу роль у формуванні очікувань читача та впливає на його інтерпретацію основного тексту [1, с.394]. Пильна увага до явища паратексту виникла внаслідок досліджень літературознавцями поняття "текст" та "транстекстуальності", яка є можливістю виходити за власні рамки та взаємодіяти з іншими текстами. Ж. Женетт виділяє п'ять типів таких взаємодій: інтертекстуальність, паратекстуальність, метатекстуальність, гіпертекстуальність, архітекстуальність [2, с.13].

Не дивлячись на той факт, що деякі види паратексту є інкорпорованими в основний текст, паратекст все ж завжди візуально виділяється від основного тексту. Зокрема, примітки чи коментарі в книзі можуть бути винесені в окремий розділ, що робить їх перітекстом, або вони можуть знаходитися на одній сторінці з фрагментом, що вони

пояснюють. В деяких випадках, як наприклад, у деяких виданнях Біблії, видавці вирішили подати примітку між двома колонками. Однак, навіть у цьому випадку його помічають астеріксом курсивом чи іншим символом, щоб виділити коментар чи примітку як елемент паратексту візуально.

При класифікації паратексту за його функцією, то можна виділити наступні згадані Ж Женеттом види, що є базовими та покривають більшість випадків, а саме: перітекст видавця (обкладинка, шрифт тощо), ім'я автора, назва, підписи, присвяти, епіграфи, передмова, інтертитри, примітки, а також різні форми особистого (щоденники, кореспонденція) та публічного епітексту (рецензія, автокоментарі, відгуки тощо) [2, с. 295-296].

Америнакськи дослідник Джонатан Грей розширив ідеї Женетта, застосовуючи поняття паратексту до медіа, зокрема телебачення, фільмів та цифрових медіа. У своїй книзі *"Шоу продається окремо"* (*"Show Sold Separately"*, 2010), Грей стверджує, що паратексти (трейлери, постери, маркетинг) відіграють ключову роль у створенні контексту для медіа-сприйняття, формуючи очікування глядачів і навіть перетворюючи певні медіапродукти на культурні явища.

Грей вказує на те, що у сучасному медіапросторі паратексти часто випереджають сам твір, інколи навіть створюючи попередню наративну рамку ще до того, як аудиторія ознайомиться з самим продуктом. Він також звертає увагу на взаємодію паратекстів з фанатськими спільнотами, що створюють власні паратекстуальні елементи (фан-арти, фанфіки) [3, с.220-221].

Таким чином, паратекст є невід'ємною частиною будь-якого тексту і суттєво впливає на сприйняття та інтерпретацію літературного твору. Концепція паратексту пройшла довгий шлях народження від структуралізму та семіотики до поняття транстекстуальності, різних форм взаємодії незалежних текстів, їхнього впливу та сприйняття, врешті, до взаємодії незалежного тексту із залежними йому елементами (паратекстами), що існують для зв'язку читача з текстом у ролі порогу твору та дають інформацію про те, як варто сприймати текст, його мету та тему. Паратекст переважно є письмовим мовним явищем, однак існує і в усному мовленні.

Відомий американський перекладознавець, теоретик перекладу та перекладач **Лоренс Венуті** звертається до поняття **паратексту** в контексті теорії перекладу, зокрема щодо ролі перекладача в адаптації тексту для нової аудиторії. Він наголошує на важливості паратекстів

(передмов, післямов, приміток, анотацій) як інструментів, які дозволяють перекладачеві вийти з "тіні" та стати більш видимим. Для Венуті паратекст – це ключовий спосіб, через який перекладач може комунікувати з читачем, пояснювати свої рішення і впливати на сприйняття перекладеного твору [4, с.119].

Паратекст у перекладацькій стратегії Лоренса Венуті:

1. Паратекст як засіб видимості перекладача. В рамках його основної концепції "**видимості перекладача**", Венуті розглядає паратекст як засіб, через який перекладач може заявити про свою присутність. Оскільки перекладач зазвичай намагається зробити переклад прозорим, адаптуючи текст до нової культури (процес доместикації), його внесок часто залишається непоміченим. Однак через паратекст (наприклад, через передмову або примітки) перекладач може пояснити свої перекладацькі рішення, складнощі перекладу та зберегти культурні особливості оригіналу. Це допомагає зробити перекладача більш видимим у тексті та зберегти автентичність вихідного твору.

2. Форенізація через пара текст. Венуті виступає за **форенізацію** як стратегію перекладу, яка дозволяє підкреслити культурну відмінність тексту, зберегти його "чужість" для аудиторії. Паратекст у цьому випадку допомагає читачеві зрозуміти ті елементи тексту, які залишаються "незвичними" або незрозумілими через їхню культурну специфіку. Примітки перекладача, пояснення певних термінів чи культурних контекстів через паратекст допомагають читачеві краще зрозуміти особливості оригіналу, не втрачаючи при цьому автентичність.

3. Етичний вимір паратексту. Для Венуті паратекст є важливим інструментом в **етичному підході до перекладу**. Він вважає, що перекладачі мають відповідальність перед культурою оригіналу і культурою перекладу, тому паратекст може слугувати своєрідним пояснювальним коментарем для аудиторії. Це дозволяє перекладачеві уникнути культурної асиміляції або спрощення складних концептів, зберігаючи етичну відповідальність за збереження культурної різниці.

4. Паратекст і інтерпретація тексту. Венуті підкреслює, що паратекст може впливати на **інтерпретацію тексту**. Передмови, примітки та інші паратексти можуть направляти читача до певного способу розуміння тексту або акцентувати увагу на важливих для перекладача аспектах. У такий спосіб перекладач може встановлювати рамки для інтерпретації тексту в новому культурному середовищі, що

особливо важливо для збереження культурної та лінгвістичної специфіки оригіналу [3, с.120].

Паратекст у перекладі охоплює всі елементи, що супроводжують текст під час його перекладу та опублікування. Це можуть бути ті ж самі елементи, що й у вихідному тексті (заголовки, передмови, післямови, коментарі, примітки), а також нові елементи, додані перекладачем або видавцем для полегшення розуміння тексту іншомовною аудиторією.

Паратекст може змінювати семантичні відтінки основного тексту, підкреслюючи певні аспекти або контексти, які можуть бути ключовими для розуміння. Наприклад, заголовок може створити певний настрій або очікування, що вплине на те, як читач сприйме основний текст. Анотація може акцентувати увагу на важливих темах або проблемах, що, у свою чергу, формує семантичну рамку для інтерпретації. Отже, паратекст не лише доповнює, але й активно формує семантичні зв'язки, що є важливим для повного розуміння змісту тексту.

Іллюкативна сила паратексту виявляється у здатності цих супутніх елементів впливати на аудиторію. Вони можуть створювати очікування, підсилювати певні значення або навіть змінювати сприйняття основного тексту. Наприклад, провокаційний заголовок може змусити читача переглянути свою думку щодо теми, що обговорюється, або ж анотація може задати тон, впливаючи на інтерпретацію змісту.

У теорії перекладу паратекст має особливе значення, оскільки відіграє важливу роль у контекстуалізації перекладеного тексту. Паратекст може суттєво впливати на те, як читач сприймає переклад і як перекладач передає авторське повідомлення іншою мовою. У цьому контексті паратекст у перекладі виконує декілька ключових функцій, допомагаючи адаптувати текст для іншої культури та мовного середовища:

1. Паратекст у перекладі допомагає адаптувати вихідний текст до нової аудиторії. Це особливо важливо для перекладів літературних творів, які включають культурні специфіки або реалії, незрозумілі іноземним читачам.

2. Перекладачі можуть додавати примітки або передмови, які пояснюють труднощі перекладу або особливості вихідного тексту, що є важливими для розуміння твору в іншому культурному контексті.

3. Паратекст може слугувати засобом збереження авторського стилю в перекладі. Якщо перекладач був змушений змінювати певні елементи тексту через специфіку мови, паратекст може пояснити ці зміни.

4. Паратекст формує очікування у читачів щодо перекладеного тексту. Наприклад, рецензії, обкладинка, передмова можуть вплинути на те, як читач сприйматиме текст до початку читання.

При перекладі важливо не тільки передати зміст основного тексту, але й коректно перекласти або адаптувати паратекст. В деяких випадках перекладач або редактор може бути змушений змінити чи навіть видалити певні елементи паратексту, щоб уникнути непорозумінь або забезпечити адекватність перекладу. Зокрема, це стосується специфічних культурних або історичних контекстів, які можуть не мати прямого аналога в мові перекладу.

Паратекст у перекладі відіграє важливу роль у процесі адаптації тексту для іншомовної аудиторії. Він не лише допомагає зберегти цілісність твору, але й сприяє кращому розумінню його змісту і контексту. Перекладачі повинні уважно працювати з паратекстом, щоб забезпечити точне відтворення всіх аспектів твору в новій культурі й мовному середовищі.

1. Кобякова І. К. Відображення гендерних відносин в англійських текстах малого жанру / Проблеми зіставної семантики. – К.: Вид. центр КНЛУ. – 2002. – С. 393–399.
2. Genette G. Paratext. Thresholds of Interpretation. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 427 p
3. Gray J. Show sold separately: promos, spoilers, and other media paratexts. New York: New York University Press, 2010. 264 p.
4. Venuti L. The Translator's Invisibility. A History of Translation. London: Routledge, 2018. 344p.

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ НАНОТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Ірушкіна Д. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Колісник М. П.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Науково-технічна література (НТЛ) є тим видом літератури, що описує наукові та технічні знання, дослідження та винаходи, забезпечуючи професійну комунікацію та популяризацію наукових знань. Основні жанри НТЛ включають монографії, наукові статті, доповіді, патенти, технічні описи та стандарти, кожен з яких виконує специфічні функції в залежності від цільової аудиторії та мети [1, с. 25].

Жанри НТЛ відрізняються логічністю, точністю та об'єктивністю подачі, а також насиченістю термінами, схемами та таблицями, що забезпечує ефективне передавання знань. Структура текстів підпорядкована строгій організації: поділ на розділи та пункти, логічна послідовність викладу, що відповідає нормам технічного стилю [1, с. 33].

Особливою частиною НТЛ є термінотворення, яке забезпечує точність наукової мови. В англійській мові термінотворення здійснюється шляхом афіксації, складання, конверсії та запозичень. Унікальність терміна полягає в його спеціалізованості, системності, точності та дефінітивності, що допомагає досягти однозначного розуміння в науковому середовищі [3, с.8].

Переклад науково-технічних текстів з англійської мови має ряд специфічних особливостей, які пов'язані з необхідністю точності, об'єктивності та лаконічності стилю. Він включає використання спеціалізованої термінології, здатність зберігати складні синтаксичні структури, підбір відповідних лексичних еквівалентів, дотримання офіційного та об'єктивного стилю, а також правильне форматування і ретельне редагування для досягнення високої якості та відповідності змісту оригіналу.

Науково-технічний дискурс є високопередбачуваним та використовує чітко визначений набір лексичних конструкцій і кліше. Він охоплює не лише терміни, а й усталені вирази (наприклад, *accounted for, has the capability of*), які утворюють окрему групу інноваційно-технологічного лексикону [2, с. 36]. Для цього дискурсу

також характерне активне збагачення словника завдяки новим термінам, що виникають у процесі наукової уніфікації.

Однією з особливостей, яка викликає труднощі, є багатозначність термінів, наприклад, *sandwich* у техніці має кілька значень, що виникли через метафоризацію. Хоча науково-технічний стиль вважається нейтральним, англomовні тексти часто включають емоційні та експресивні вирази, як-от *humankind's march into space*, що вимагає адаптації при перекладі українською.

Термінологія нанотехнологій є особливо складною та динамічною. У нашій праці було встановлено, що творення нових термінів відбувається шляхом використання кількох методів: синтаксичного (46,3%), семантичного (22,5%), морфологічного (17,3%) та морфолого-синтаксичного (13,9%). Найпродуктивнішим є синтаксичний метод, зокрема через запозичення або поєднання вже відомих слів, що полегшує розуміння термінів у нових контекстах.

Іншою важливою характеристикою є застосування афіксації, наприклад, додавання префіксу *nano-* у таких термінах, як *nanoparticle*, що підкреслює малий масштаб. Важливим аспектом також є аббревіація, яка дозволяє ефективно скорочувати терміни [1, с. 45]. Серед англomовних текстів значною мірою присутні неологізми, метафори та експресивна лексика, що додає образності і викликає специфічні вимоги при перекладі на інші мови, зокрема українську.

У 1980-х роках Уейн Д. Коул зауважив, що зростання доступності технічної інформації викликає потребу у високоякісному перекладі. Це твердження є особливо актуальним для перекладів у сфері нанотехнологій, де міжгалузевий характер обумовлює наявність численних термінів із різних наукових галузей. У зв'язку з цим термінологія нанотехнологій поділяється на еквівалентні та безеквівалентні терміни [1, с. 51].

Еквівалентні терміни мають одне або кілька значень, тоді як безеквівалентні не мають точного відповідника. Переклад таких термінів вимагає не лише знання галузі, а й вибору правильного методу: калькування, транскрипції, описового перекладу або запозичення. Для багатокомпонентних термінів застосовують родовий відмінок, прикметники чи калькування залежно від структури. Для складних термінів також використовуються калькування, транскодування й комбіновані переклади, що особливо важливо для інтернаціоналізмів та нових понять. Врахування контексту підвищує

зрозумілість тексту як для фахівців, так і для ширшої аудиторії [3, с. 26].

Переклад англійської науково-технічної термінології в галузі нанотехнологій – це складний процес, що вимагає глибоких знань обох мов та специфіки нанотехнологій. Основний інструмент для досягнення адекватного перекладу – перекладацькі трансформації, які дозволяють адаптувати структуру та лексику оригінального тексту.

Існують три основні види перекладацьких трансформацій [2, с.36]:

1. **Лексичні трансформації:** калькування (наприклад, "nanotechnology" – "нанотехнологія"), заміна (наприклад, "nanoparticle" – "наночастинка") і описовий переклад (наприклад, "nanopore" – "наноотвір").

2. **Граматичні трансформації:** зміна порядку слів або граматичної форми.

3. **Стилістичні трансформації:** використання синонімів або перифраз для передачі значення, яке неможливо передати прямим перекладом.

Лексичні трансформації у перекладі текстів з нанотехнологій відіграють важливу роль у впровадженні нової термінології та збереженні точності змісту. Калькування дозволяє перенести новітні терміни з оригінальної мови без зміни їх значення, як у випадку з "nanotechnology" – "нанотехнологія". Це забезпечує чітке і зрозуміле сприйняття нових понять, важливих для галузі. Заміна, як-от "nanoparticle" – "наночастинка", дозволяє адаптувати наукові терміни до цільової мови, зберігаючи їх специфічне значення. Описовий переклад, наприклад, "nanopore" – "наноотвір", допомагає розкривати значення нових термінів через опис їхньої функції або структури, що є корисним у випадках, коли прямих відповідників у мові перекладу немає. Такі трансформації забезпечують розуміння спеціалізованої термінології в контексті нової мови та сприяють поширенню наукових знань у галузі нанотехнологій.

Основні труднощі перекладу включають постійний розвиток галузі, складність термінології, неоднозначність термінів, відсутність усталених еквівалентів, обмежену термінологічну базу, а також потребу в спеціалізованих знаннях перекладача. Використання перекладацьких трансформацій дозволяє створювати точні переклади, які відповідають оригіналу і сприяють інтеграції української науки у світовий контекст.

1. Антрушина Г. С. Переклад науково-технічної термінології: теорія і практика: навч. посіб. / Г. С. Антрушина. – К.: Видавничий центр "Академія", 2007. – 336 с.
2. Кухаренко Л. О. Переклад англійської науково-технічної термінології: лінгвістичні та екстралінгвістичні аспекти / Л. О. Кухаренко // Мовознавство. – 2005. – № 4. – С. 31–37.
3. Навальна М. Науково-технічна термінологія : навчально-методичний посібник. Переяслав-Хмельницький : Видавництво КСВ, 2013. 84 с.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕРЕКЛАДІ ЖЕСТОВОЇ МОВИ

Криворучко А. І.

Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.

Сумський державний університет

Спілкування є надзвичайно важливим аспектом людського життя, оскільки людина – соціальна істота. Професія перекладача визнана однією з найпрестижніших та популярних в усьому світі. У перекладачів є свої спеціалізації: хтось займається лише письмовим перекладом, працює з художніми, науковими, публіцистичними, а інший перекладає жестову мову. Професія перекладача вимагає від фахівця наявності різнобічних знань і талантів, та таких якостей як – начитаність, комунікабельність, креативність мислення, широкий кругозір, допитливість, дипломатичність, вміння прогнозувати, старанність та здатність абстрагуватися [1, с.10]. У світі налічується понад сімдесят мільйонів людей, які мають вади слуху або голосових зв'язок. Через те, що жестову мову знає відносно невелика кількість людей, брак розуміння з боку оточення значно ускладнює соціальну інтеграцію осіб з певними особливостями. Це обмежує їх доступ до освіти, медичних послуг та робочих можливостей, створюючи бар'єри для повноцінної участі в суспільному житті.

Існує міф, що жестова мова є штучним явищем, проте лінгвісти відзначають, що як усна, так і жестова мови є продуктами еволюційного розвитку людства. Жестова мова, подібно до усної, змінювалася з часом, проходячи природні процеси вдосконалення [3]. Мова жесту є природною мовою, що базується на комбінаціях жестів,

які виконуються однією або двома руками у поєднанні з мімікою та положенням тіла, що робить комунікацію інформативною.

Жестова мова має розвинену лексику та граматику, які визначають порядок жестів у реченні для точної передачі інформації [2]. У світі існує понад двісті різних жестових мов, і знання однієї не гарантує розуміння носіїв іншої. Різноманіття створює виклики для технологій перекладу жестової мови [4]. На сьогодні універсальної жестової мови не існує, але найбільш поширеною у світі є американська жестова мова (American Sign Language – ASL), яку використовують у США, Канаді та деяких інших країн.

Стрімкий розвиток технологій призвів до розробки систем розпізнавання мови жестів. Винахід автоматичного розпізнавання жестів є одним із найцікавіших досягнень у цій галузі наукових досліджень [3]. Технологія забезпечує інтерпретацію рухів жестів за допомогою штучного інтелекту й алгоритмів машинного навчання. Системи використовують вебкамери або датчики, які реагують на рух, щоб передавати рухи, здійснені руками, тілом й обличчям, в режимі реального часу. Потім ці системи перекладають жести на письмову або усну мову [3]. Системи розпізнавання жестів нині поміщають в електронні пристрої, наприклад, у смартбраслети. Ці технології дозволяють взаємодіяти без зайвих зусиль і є досить зручними, що робить їх ідеальними для повсякденного використання.

Однією з інновацій є використання камер з підтримкою тривимірного розпізнавання, як-от Microsoft Kinect або подібні пристрої, що зчитують рухи у тривимірному просторі. Системи, що базуються на таких камерах, можуть розпізнавати жести та перетворювати їх у текст чи аудіо в реальному часі, але разом з тим така технологія забезпечує точніший переклад, оскільки враховує не лише рухи рук, але й положення пальців при цьому, що має вирішальне значення в багатьох жестових мовах [2].

Разом з тим розроблено мобільні додатки, такі як «ASL Interpreter» або «Giphy ASL», які слугують цифровими сурдоперекладачами. Вони використовують відео або текстове введення знаків і забезпечують миттєвий переклад усною чи письмовою мовою [4]. Але їхня база містить тільки американську версію жестової мови. Мобільні додатки для перекладу жестової мови, як-от "ProDeaf" чи "Hand Talk", стали популярними. Вони дозволяють перекладати текст чи аудіо на жестову мову або навпаки, використовуючи віртуальних аватарів, які виконують жести на екрані

[2]. Однак точність таких перекладів залишається під питанням, оскільки жестові мови варіюються, як було вже згадано раніше.

Alexa, яку пропонує Amazon, і Google Assistant є прикладами голосових помічників, які стають все більш доступними. Наразі науковці розробляють мовні команди, які б розпізнавали жестову мову.

Перекладацькі рукавички працюють за допомогою вбудованих датчиків, що зчитують рухи пальців та руки користувача [4]. Дані з цих датчиків передаються на мобільний додаток, де рухи інтерпретуються як слова або речення. Рукавички, як-от SignAloud, здатні розпізнавати базові жести, але мають обмеження щодо складних фраз і використання обох рук, що може впливати на точність перекладу в різних мовних контекстах.

Іншим важливим нововведенням стали віртуальні аватари, що здатні виконувати переклад на жестову мову в режимі реального часу. Ці аватари використовують складні алгоритми для синтезу рухів рук, обличчя та тіла [3]. Одним із прикладів є проєкт SignAll, де штучний інтелект аналізує текстову чи голосову інформацію та передає її через віртуального аватара на жестову мову. Такий аватар може бути інтегрований у вебсайти чи додатки [2]. Віртуальні аватари також активно використовуються в освітніх програмах та на державних вебресурсах.

Сучасні інноваційні технології в перекладі жестової мови відкривають нові можливості для комунікації людей з вадами слуху з оточенням. Технології розпізнавання жестової мови, віртуальні аватари, перекладацькі рукавички та мобільні додатки сприяють інклюзивності, хоча й мають свої обмеження. Основними перевагами є полегшення перекладу в реальному часі та можливість широкого застосування цих технологій у різних сферах. Проте відсутність універсальної жестової мови та культурні відмінності між жестовими системами створюють виклики для розробників і користувачів таких технологій.

1. Анохіна Т. О., Кобякова І. К. Вимоги роботодавців до сучасних перекладачів / Перекладацькі інновації, м. Суми, 20 - 21 березня 2020 р. – Суми: СумДУ, 2020. – С. 10 -11.

2. Papastratis I., Chatzikonstantinou C., Konstantinidis D., Dimitropoulos K., Daras P. Artificial Intelligence Technologies for Sign Language. Sensors. 2021. URL: <https://doi.org/10.3390/s21175843> (дата звернення 23.10.2024)

3. Sagn. Innovation in sign language technology. Linkedin. 2023. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/innovation-sign-language-technology-siggnn> (дата звернення: 17.10.2024)
4. Smith S. The future of sign language interpretation technology and accessibility. DayInterpreting. 2023. URL: <https://dayinterpreting.com/blog/the-future-of-sign-language-interpretation-technology-and-accessibility/> (дата звернення: 17.10.2024)

ГРА СЛІВ В АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТАХ ТА ПЕРЕКЛАДАХ

Олійник Ю. В

Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.

Сумський державний університет

Науковий інтерес до мовної гри залишається актуальним, і з'являється дедалі більше досліджень, що пов'язують її з культурою, зокрема з художніми стилями, які акцентують безпосередність і грайливість. Мовна гра є багатограним явищем, що відображає особливий спосіб світосприйняття та різні форми людської діяльності, включаючи дії, техніки та засоби вираження. Сучасна пов'язана зі способами самоусвідомлення епохи, зокрема через алюзії, маски, гіпертекст у літературі, а також із популярністю кросвордів та інших подібних форм у масовій літературі.

Делабасти Д. визначає мовну гру як своєрідну мовну аномалію, яку можна трактувати як «навмисну комунікативну стратегію або її наслідок, що використовується для досягнення певного смислового чи прагматичного ефекту» [3, с. 2]. Мовна гра здебільшого аналізується в контексті її комічного ефекту, який досягається за допомогою каламбурів та гри слів. Важливо розрізняти поняття «каламбур», «гра слів» і «мовна гра». Зазвичай терміни «гра слів» і «каламбур» використовуються як синоніми. Деякі автори визначають їх як художні засоби виразності, що функціонують у мові як жарти, створені на основі полісемії, омонімії та подібного звучання слів [2, с. 81]. Дослідники зазначають, що «гра слів» і «каламбур» підпорядковуються ширшому поняттю «мовна гра», яка є онімом, що описує здатність мови виконувати свою «мовну функцію» [2, с. 81]. Незважаючи на відмінності у значеннях цих понять, у сучасній лінгвістиці їх часто трактують як синонімічні, оскільки вони виконують подібні функції у

мові та мовленні, здебільшого базуючись на багатозначності слів. Переклад мовної гри є непростим завданням, адже, як зазначають Баран Я. А. та інші дослідники, усі форми гри слів ґрунтуються на протиставленні кількох виразів, які мають різні значення, але однакову або подібну форму. В кожній мові існує своє унікальне поєднання форми та змісту, яке вибудовується довільно. Така гра контрастів між схожістю форми і різницею в значенні можлива у каламбурах кожної мови. Це робить переклад іншою мовою вельми складним і підводить до думки, що точно передати гру слів у перекладі майже неможливо [1, с. 216]. Проте дослідники зауважують, що «не всі види гри слів однаково легко інтерпретувати» [1, с. 217]. Гра слів, заснована на багатозначності, може бути перекладена з використанням аналогічної багатозначності у мові перекладу, оскільки різні значення одного слова часто мають об'єктивну основу у позамовній реальності [1, с. 217]. Переклад мовної гри слід розглядати не як абсолютно точний процес, а як відносний, де значення мають різні чинники. Для збереження мовної гри оригіналу у перекладі Делабастіт Д. пропонує такі способи: *Pun* → *rip*: *гра слів у перекладі зберігається через аналогічну гру слів*; *Pun* → *non-rip*: *гра слів передається виразом, який не містить гри слів*; *Pun* → *related rhetorical device*: *у перекладі використовується інший риторичний прийом (такий як повтор, алітерація, рима, іронія, парадокс тощо), який створює схожий прагматичний ефект*; *Pun* → *zero*: *у перекладі вилучається частина тексту з грою слів*; *Pun S.T.* → *rip T.T.*: *зберігається оригінальне формулювання мовної гри або здійснюється її дослівний переклад*; *Non-rip* → *rip*: *для компенсації втрати гри слів оригіналу додається гра слів у перекладеному тексті*; *Zero* → *rip*: *у тексті перекладу створюється мовна гра, якої не було в оригіналі*; *Editorial techniques*: *застосування коментарів і пояснень перекладача* [3, с. 200-220].

У підсумку, мовна гра є складним явищем, що відображає унікальні риси кожної мови та культури, а також виконує важливу функцію у створенні комічного ефекту й стилю. Переклад мовної гри є певним викликом для перекладача через специфічні поєднання форми та змісту, властиві кожній мові, що ускладнює передачу гри слів. Науковці пропонують різні методи для збереження цього ефекту в перекладі, від гри слів до використання риторичних прийомів і компенсаційних стратегій. Отже, переклад мовної гри не є абсолютним процесом, а залежить від прагнення досягти подібного емоційного впливу та культурного значення. Успішний переклад вимагає від перекладача не лише знання мов, а й творчого підходу та розуміння контексту.

1. Баран Я. А., Зимомря М. І., Білоус О. М. Фразеологія: знакові величини.. Front Cover. Київ: «Нова книга», 2008 р. 256 с.
2. Демиденко О. П., Козиряцька О. В. Деякі особливості відтворення мовної гри в українських перекладах. Наукові записки «Острозька академія»: серія «Філологія», 2018. Вип. 4(72), С. 82–85
3. Delabastita, D. The Translator: Volume 2, Number 2: Wordplay and Translation: Essays on Punning and Translation. Manchester: St. Jerome Publishing, 1996. 240 p.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЛІТЕРАТУРИ ЖАНРУ ФЕНТЕЗІ

Панченко М. Ю.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

Протягом останніх десятиліть література жанру фентезі здобула значну популярність і привернула увагу читачів різних вікових категорій з усіх куточків світу, що в свою чергу створило потребу в їх перекладі різними іноземними мовами. Для даного жанру літератури досить характерна наявність вигаданих світів, химерних фантастичних істот, а також присутність магії чи особливих здібностей у героїв твору. Зазвичай в таких творах автор не обмежений в створенні незвичайних географічних назв чи імен персонажів, що характерні для обраного місця, в якому відбуваються події твору.

Труднощі художнього перекладу творів в жанрі фентезі, що функціонують безпосередньо у художній літературі, пов'язані зі створенням адекватного та повноцінного тексту з урахуванням всіх особливостей структури, стилю, лексики та граматики, а особливо елементів нереальності, вигаданого, гротеску [3, с. 2]. Головним завданням під час виконання перекладу творів такого жанру – це зробити його так, щоб потенційний читач, під час прочитання твору, зміг відчувати ті ж емоції, які відчуває людина, що читає текст мовою оригіналу, тобто виконати певне переосмислення твору з урахуванням всіх культурних особливостей. Протистояння основних концептів культурного світу, концептів добра і зла, поряд з концептами чарівництва і дива, краси та жаху, а також концептів чарівник та

людина є основою концептуального змісту сучасних казкових текстів, в тому числі казково-фантазійних текстів різних жанрів. [3, с. 7].

Правильна передача слів реалій та власних назв на цільову мову є однією з головних проблем перекладу фентезі. Реалії, як відомо, це слова, що притаманні носіям однієї мови, і не мають відповідників в інших. Їх функцією у фантастичних творах є позначення і найменування об'єктів і явищ вигаданого світу. Подібні слова дозволяють читачеві цілком поринути в загадковий світ твору й побудувати у свідомості певний художній образ. Безсумнівно, саме з цієї причини переклад безеквівалентної лексики у творах жанру фентезі зумовлює певні труднощі [2, с. 1]. Для правильного і більш точного перекладу даних слів зазвичай застосовують перекладацькі трансформації. Їх також використовують і під час перекладу власних назв, що є у творі. Прикладом цього може бути відтворення українською авторських власних назв у романі-казці у Дж. Р. Р. Толкіна "The Hobbit, or There and Back Again". Під час роботи із власними іменами персонажів перекладачі застосували транскодування. Так, *Balin, Bard, Belladonna, Beorn, Bert, Bifur, Bilbo, Bofur, Bombur, Bungo, Dori, Dwalin, Elrond, Fili, Fundin, Kili, Nori, Ori, Tom, William* у перекладах обох перекладачів дістали транслітеровані відповідники: *Балін, Бард, Беладонна, Беорн, Берт, Біфур, Більбо, Бофур, Бомбур, Бунго, Дорі, Двалін, Елронд, Філі, Фундін, Кілі, Норі, Орі, Том, Вільям*. У прикладах нижче обидва перекладачі обирають транскрибування, що привело до створення відповідників *Дайн, Наїн і Оїн* авторським *Dain, Nain, Oin* [1, с. 61]. Також, ще однією з проблем є передача магічних заклять, які часто мають певне римунання та культурне підґрунтя, що викликає труднощі у їх правильному перекладі. Наприклад, одне з заклять яке використовує Джоан Ролінг у фентезійному романі «Гаррі Поттер»: «Wingardium Leviosa» - «Вінгардіум Левіоза», яке українською мовою передали теж за допомогою транскодування.

Отже, можна підсумувати, що переклад літератури жанру фентезі не є простим завданням, яке потребує від перекладача багато зусиль та знань, як культурних, так і мовних, що допомагають йому у створенні якісного перекладу.

1. Вороніна К. В. Відтворення власних назв творів жанру фентезі українською (на матеріалі роману-казки Дж. Р. Р. Толкіна "The Hobbit,

- or There and Back Again”). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2019. Вип. 39. С. 59-63.
2. Городиська Д., Рудіна М. Реалії у творах фантазійного змісту та труднощі їх перекладу. URL : <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/42534/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F%D0%A0%D1%83%D0%B4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.docx> (дата звернення 24.10.2024).
- 3/ Кобякова І., Решітько А. Основні концепти фантазійного дискурсу. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/77036/3/Kobyakova_Reshytko_fantasy_discourse.pdf;jsessionid=470895E21A70DDB62A648C20736CAACF
4. Ясенчук Ю. Особливості перекладу художнього тексту жанру «фентезі». URL : http://www.vtei.com.ua/konfa/28_02/6/32.pdf (дата звернення 24.10.2024).

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ КІНОСТРІЧОК

Плис Є. В.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

У сучасному світі кінематограф займає вагоме місце у культурі будь-якої країни. Він розважає та надихає, викликає певний спектр емоцій. У кожного народу є свої особливості, які також відображаються у кіно. Саме тому з’являється переклад, який допомагає донести увесь закладений меседж фільму глядачу.

Якщо порівняти кінематограф зараз та на початку століття, то це – два різних явища. Сучасні технології сприяють появі нових форматів та жанрів фільмів у кіновиробництві. Але одне завжди залишається незмінним – вплив назви фільму на сприйняття глядачем повної картини сюжету. Адже заголовок кінокартини відіграє надзвичайно важливу роль: за допомогою короткої фрази існує можливість стиснути зміст та дати глядачеві уявлення про формат, жанр та навіть сенс фільму.

Слід наголосити, що питання перекладу назв кінофільмів, його особливостей стало об'єктом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед них можна виокремити наукові праці Т. Анохіна, Л. Богуцького, С. Швачко, О. Капустіної, П. Ланга, К. Сіннер, Т. Яхнюк, Е. Балору та інших.

Дослівний переклад (буквальний переклад) полягає в тому, щоб зберегти оригінальний текст і оригінальну форму в перекладі, коли дозволяють умови, зокрема, для збереження оригінальної метафори, зображення і місцевого змісту. Прикладом є «Innocent» (2018) [Невинний]; «Against the ice» (2022) [Проти льоду]; «quid game» (2021) [Гра у кальмара]; Якщо назва фільму близько підходить до роману, найкраще використовувати буквальний переклад, наприклад «The Witcher» (2020) [Відьмак]. Переклад назви фільму в цілому ділиться на два види. Один з видів полягає в тому, що порядок слів повинен бути однаковим «Better Call Soul» (2015) [Краще подзвоніть Соу]. Інший полягає в заміні початкового порядку слів. Деякі переклади можуть бути повністю скопійовані відповідно до англійських назв фільмів. Взагалі кажучи, перекладені назви не повинні звучати незручно або неприродно.

Буквальний переклад має гарний ефект, він підходить не до всіх фільмонімів. Через відмінності в мові і культурі до деяких назв повинна застосовуватися стратегія вільного перекладу. Наприклад, «The Intouchables» (2012) «1+1»; «Shutter Island» (2010) [Острів проклятих].

Спосіб. транслітерації перекладу фільмонімів на іншу мову відповідно до вимови. У ряді англійських фільмів в якості назви використовується ім'я героя або місце розташування. Якщо ім'я було відомо аудиторії або має важливу історичну цінність, використовується цей метод «Harry Potter» (2001-2011) [Гаррі Поттер]; «Jane Eyre» (2011) [Джейн Ейр].

Останній метод перекладу назв кінострічок – це розширення перекладу. Деякі англійські назви фільмів потребують додавання деяких слів у перекладі, щоб пояснити їх. Для того, щоб домогтися точності вихідного фільму і врахувати мовні звички цільової аудиторії, цей підхід є основою перекладу «Fair game» (2010) [Гра без правил] ; «A Dog's Purpose» (2017) [Життя і мета собаки] .

Варто відзначити, що окрім вищезгаданих стратегій для покращення сприйняття інформації, що містять фільмоніми, перекладач застосовує низку інших прийомів їх перекладу

(транскрипція, калькування, додавання, заміна, опущення, часткова та повна трансформація).

Отже, основними проблемами перекладу заголовків кінофільмів є міжкультурна різниця та особливості мов. Саме через це робота перекладача націлена на такий переклад заголовка фільму, який буде рівноцінним вихідній назві, а також зрозумілим для іноземних глядачів. Для цього використовуються різні стратегії перекладів (прямий переклад, різні види трансформацій чи повна заміна назви), які залежать від особливості оригінальної назви, тому створення привабливого заголовку в результаті перекладу вважають мистецтвом, яке вимагає творчого підходу.

1. Швачко С. О., Анохіна Т. О. [Глибинна структура поверхневих лакун у синтаксичному дискурсі](#) / Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2007, «32, С.114-116.
2. Шийка Ю., Мацько А. Особливості перекладу назв кінофільмів. *Молодий вчений*. 2021, №4 (92). С.228-231.
3. Zhihong Bai On Translation Strategies of English Movie Titles / Journal of Language Teaching and Research, 2018, Vol. 9, No. 1, P. 122-123,

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЗАСОБІВ МОВНОГО МАНІПУЛЮВАННЯ У ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВАХ (НА ПРИКЛАДІ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ США 2024)

Савчук А. І.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Мовчан Д. В.

Сумський державний університет

Процес перекладу політичних промов передбачає забезпечення повної реконструкції тексту, у тому числі й передачу стратегій та тактик мовного маніпулювання. Важливість повноцінного відтворення фактів мовного маніпулювання у виступах політичних лідерів виступає своєрідною формою міжкультурної комунікації, що забезпечується через призму усвідомлення комунікативних та мовленнєвих компетенцій перекладача, його уміння правильно обирати ті чи інші варіації перекладу, а також здійснювати підбір лексичних і семантичних трансформацій.

Дослідження повідомлень кандидатів у президенти США на виборах 2024 року свідчить про комбіноване використання кількох тактик для створення єдності з аудиторією. Так, повтори слугують для вкорінення бажаного образу в свідомості виборців, а метафори підвищують емоційний вплив. Наприклад:

«But we're stuck in that war unless I'm president. I'll get it done. I'll get it negotiated. I'll get out. We gotta get out» [3].

«Але ми застрягли в цій війні, якщо тільки мене не оберуть президентом. Я це зроблю. Я проведу переговори. Я вийду звідти. Ми повинні вийти» [2].

У цьому прикладі мовець апелює до виборців через почуття відповідальності за майбутнє країни, використовуючи займенники «*we*» та «*I*». Меседж полягає в тому, що вибір кандидата забезпечить безпеку держави і кожного з виборців. Перекладач зберігає ці маніпулятивні елементи, повторюючи займенники першої особи, що формує підсвідомий зв'язок між мовцем і реципієнтом.

Стратегія маніпулювання до єдності з аудиторією також може використовуватися для протиставлення мовця іншим політичним силам, створюючи контраст. Наприклад:

«Biden and Kamala got us into this war in Ukraine, and now they can't get us out. They can't get us out» [3].

«Байден і Камала втягнули нас у війну в Україні, і тепер вони не можуть нас звідти вивести. Не можуть» [2].

Такий підхід демонструє, що негативні наслідки пов'язані з рішеннями конкретних політиків, підкреслюючи переваги оратора (у даному випадку Д. Трампа) над його опонентами. При перекладі використано метод опущення, оскільки повторення «*get out*» в оригіналі не було збережено.

«We are literally having a choice as the American people about choosing a path that is about the rule of law and democracy, or something that admires dictators» [3].

«Ми, американський народ, у буквальному сенсі слова, стоїмо перед вибором: вибрати шлях, який буде пов'язаний із верховенством права, демократією, або – із захопленням диктаторами» [1].

У цьому прикладі займенник «*we*» вживається лише один раз, але мовцем використовується уточнення «*American people*» для підвищення маніпулятивного впливу на реципієнта. Слово «*people*» в англійській має кілька значень, проте перекладач обирає «народ», що сприяє більшому маніпулятивному ефекту, оскільки підкреслює

єдність людей однієї країни. Використання порівняння між «*rule of law*», «*democracy*» та «*dictators*» формує у респондентів почуття відповідальності за прийняті рішення. Для збереження впливу на аудиторію перекладач застосовує дослівний переклад фрази.

Однією з найефективніших мовних стратегій впливу у передвиборчих кампаніях, зокрема у США 2024 року, є маніпулювання страхом реципієнтів. Метою таких стратегій є спонукання аудиторії до дій або обмеження вибору нею кандидата. Наприклад:

«If not, that war will never end, and will phase into WORLD WAR III. Comrade Harris will NEVER BE ABLE TO END THE WAR, and hasn't. Nothing will change except THE DEATH AND DESTRUCTION WILL ONLY GET WORSE!» [3].

«Якщо ні, то ця війна ніколи не закінчиться і перейде в фазу Третьої світової війни. Товаришка Гарріс НІКОЛИ НЕ ЗМОЖЕ ЗАКІНЧИТИ ВІЙНУ, і не змогла. Нічого не зміниться, окрім того, що СМЕРТЬ і РУЙНУВАННЯ стануть тільки гіршими!» [2]

Мета мовця полягає у тому, щоб переконати, що обрання К. Гарріс призведе до війни, викликаючи страх та спонукаючи уникати її підтримки. Використання великих літер створює акцент на необхідності голосування за Д. Трампа як гаранта безпеки народу США. При перекладі зазначеного уривку передача обох маніпулятивних завдань здійснюється завдяки складнопідрядним реченням, коли основний елемент маніпулятивного впливу зберігається у головному реченні, а другорядний передається через призму підрядного.

Використання стратегії звернення до страхів потенційних виборців не завжди має на меті спонукання аудиторії до вчинення конкретних дій. Це достатньо яскраво прослідковується у наступному прикладі:

«I will not allow the Jewish state to be threatened with destruction, I will not allow another holocaust of the Jewish people, I will not allow a Jihad to be waged on America or allies, and I will support Israel's right to win its war on terror» [3].

«Я не дозволю, щоб єврейській державі загрозувало знищення, я не дозволю ще одного голокосту єврейського народу. Я не дозволю вести джихад проти Америки або наших союзників, і я підтримаю право Ізраїлю на перемогу у війні з тероризмом, і він повинен виграти її швидко» [2].

У процесі перекладу у повній мірі збережено ефект навіювання та емоційний заряд повідомлення, що сприяє коректній передачі маніпулятивних елементів.

Отже, аналіз перекладу політичних промов кандидатів у президенти США К. Гарріс та Д. Трампа свідчить про те, що перекладачами переважно використовується дослівний переклад, що сприяє збереженню рівня маніпулятивного впливу на реципієнта.

1. Бондарева Х., Олійник Т. Трамп після зустрічі з Зеленським лякає Третьою світовою в разі перемоги Гарріс. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/09/27/7477165/>. (дата звернення: 10.10.2024).
2. Ємець М. Трамп на дебатах ухилився від відповіді, чи хоче перемоги України у війні. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/09/11/7193932/>. (дата звернення: 10.10.2024).
3. Pavliuk O., Oliynyk T. Trump promises to «get US out» of war in Ukraine if he wins election. Ukrainiska Pravda. URL: <https://www.pravda.com.ua/en/news/2024/09/24/7476618/>. (дата звернення: 10.10.2024).

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ІГОР У ПЕРЕКЛАДІ

*Снежко Є. О.
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Баранова С. В.
Сумський державний університет*

Теоретичні засади дослідження мовних ігор у перекладі є важливим аспектом, що охоплює різноманітні сторони мовної комунікації та культурного обміну. Мовні ігри, такі як каламбури, алегорії та іронічні вислови, відіграють значну роль у створенні атмосфери тексту та передачі характерів. Вони не лише збагачують мову, але й створюють унікальні ідентичності персонажів, що особливо важливо в художній літературі та медіатекстах.

Актуальність теми дослідження мовних ігор в англійській мові зумовлена їх значущістю для сучасного освітнього процесу, особливо в умовах глобалізації та зростаючої потреби в міжкультурній комунікації. Володіння англійською мовою стає життєво важливим навиком, і розуміння мовних ігор є ключовим для ефективної

комунікації.

Критичний аналіз текстів, що включає глибоке вивчення конкретних прикладів мовних ігор у оригіналі, та їх перекладу, дозволяє зберегти смисл та емоційну насиченість. Переклад мовних ігор вимагає від перекладача не лише технічної точності, але й глибокого розуміння культурних нюансів та творчих інтенцій автора. Це підкреслює важливість чутливості до мови та контексту, в якому ці ігри використовуються.

Теоретичні засади дослідження мовних ігор у перекладі охоплюють як лінгвістичні, так і культурні аспекти, що робить цю тему надзвичайно актуальною для науковців, практиків та здобувачів вищої освіти в галузі іноземної філології [1]. Розуміння цих засад сприяє підвищенню комунікативної ефективності перекладу та забезпечує більш глибоке сприйняття тексту.

Теоретичні засади дослідження мовних ігор у перекладі охоплюють широкий спектр аспектів, які є критично важливими для розуміння складності та багатогранності цього процесу. Мовні ігри, такі як фразеологізми, ідіоми, алегорії та гумористичні вислови, не лише збагачують текст, але й виконують важливі комунікативні функції, які можуть бути втрачені під час перекладу [2]. Це підкреслює необхідність глибокого аналізу культурних контекстів, у яких ці ігри функціонують, оскільки вони часто містять специфічні культурні посилання, які можуть бути незрозумілі для носіїв іншої мови.

Дослідження мовних ігор у перекладі також вимагає врахування різних стратегій, які можуть бути застосовані для збереження ігровості та емоційного впливу оригіналу. Перекладачі повинні бути готові до творчого підходу, щоб адаптувати мовні ігри до нової мовної та культурної ситуації, зберігаючи при цьому їхню суть [3]. Це може включати використання аналогій, метафор або навіть створення нових ігор слів, які будуть зрозумілі та прийнятні для цільової аудиторії.

Важливо зазначити, що мовні ігри часто використовуються для підкреслення теми або ідеї твору. У поезії та прозі вони можуть створювати ритмічність, специфічний стиль або навіть емоційний відгук, що робить їх важливими для загальної художньої цінності тексту. Втрата цих відтінків у процесі перекладу може суттєво знизити естетичне задоволення від читання та загальну якість перекладу.

Таким чином, теоретичні засади дослідження мовних ігор у перекладі є важливими для розширення горизонтів міжнародної спільноти, підтримки культурного розмаїття та підвищення якості

комунікації в умовах глобалізації. Вони сприяють глибшому розумінню інших культур і забезпечують ефективний культурний обмін, що є особливо актуальним у сучасному світі, де взаєморозуміння між різними національними та мовними спільнотами набуває все більшого значення.

1. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. Іноземні мови в навчальних закладах. Педагогічна преса. Київ, 2013. С. 4-10.
2. Остапчук О. Від оптимізації до інноваційного розвитку: реформуємо методистему. Директор школи. Київ, 2018. № 6. С. 35-40.
3. Шевченко, О. Використання ігрових технологій у викладанні лексики англійської мови Наукові записки Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Серія: Філологічні науки. Кам'янець-Подільський, 2017. Вип. 32. С. 115-120.

МІЖМОВНА АДАПТАЦІЯ АНГЛІЙСКИХ МОВНИХ ІГОР

Снежко Є. О.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Баранова С. В.
Сумський державний університет*

Міжмовна адаптація англійських мовних ігор є важливим аспектом, що сприяє глибшому розумінню міжкультурних взаємодій та розвитку міжнародного спілкування через культурні артефакти. Дослідження в цій сфері відкриває нові перспективи для подальших наукових та практичних розвідок, що сприяють популяризації культурних цінностей та ігрових традицій у глобальному контексті.

Об'єктом дослідження є англійські мовні ігри, а предметом – їх міжмовна адаптація, стратегії перекладу та вплив на комунікативну ефективність. В рамках дослідження були визначені комунікативні бар'єри та способи їх подолання, а також проведено аналіз перекладу мовних ігор у художній літературі та медіатекстах [1]. Розроблені практичні рекомендації щодо перекладу мовних ігор сприяють досягненню комунікативної ефективності.

Актуальність теми полягає у її потенційному внеску у розуміння взаємозв'язків між культурами через мовні ігри, які відображають культурні цінності та особливості. Дослідження

стратегій перекладу таких ігор сприяє розвитку ефективних комунікативних практик у міжнародному спілкуванні, а також збереженню та популяризації культурних артефактів .

Основні висновки роботи стосуються впливу стратегій перекладу на сприйняття та розуміння мовних ігор у нових культурних та мовних середовищах. Аналіз показав, що успішний переклад вимагає врахування міжкультурних реалій та дотримання виразних засобів мови, що сприяє збереженню ігрової енергії та емоційної насиченості. Дослідження також виявило комунікативні бар'єри у процесі перекладу мовних ігор, які можуть бути подолані за допомогою спеціалізованих підходів та уважного аналізу культурних контекстів .

Важливою частиною процесу перекладу є збереження не лише сюжету і правил гри, але й виразних особливостей, що створюють веселість та атмосферу гри [2]. Це підкреслює значущу роль мовних ігор у культурному обміні, відображаючи цінності та унікальні аспекти кожної мови. Вивчення цієї теми дозволяє краще розуміти, як мова впливає на сприйняття ігор та їхню рецепцію у різних культурних контекстах, сприяючи глибшому інтеркультурному розумінню та співробітництву.

Міжмовна адаптація англійських мовних ігор вимагає глибокого аналізу стратегій перекладу та їх впливу на комунікативну ефективність. У сучасному глобалізованому світі, де культурні обміни стають все більш поширеними, мовні ігри виступають важливим інструментом для вивчення та розуміння інших культур [3]. Вони не лише забезпечують розвагу, але й служать засобом передачі культурних цінностей, традицій та соціальних норм.

Однією з основних задач дослідження є вивчення особливостей мовних ігор та їх стратегій перекладу. Важливо враховувати, що мовні ігри часто містять специфічні культурні елементи, які можуть бути важко зрозумілі для носіїв інших мов. Тому, під час перекладу, необхідно зберігати не лише зміст, але й емоційний заряд, який гра викликає у гравців. Це вимагає від перекладачів творчого підходу та глибокого розуміння як вихідної, так і цільової культури.

Дослідження також виявило, що успішний переклад мовних ігор може суттєво вплинути на їх сприйняття у нових культурних контекстах. Наприклад, адаптація ігор до специфіки цільової аудиторії може включати зміну культурних реалій, використання локальних ідіом або навіть зміну правил гри, щоб зберегти її

інтерактивність та привабливість. Це підкреслює важливість врахування культурних особливостей при перекладі, оскільки неправильне трактування може призвести до втрати сенсу або емоційної насиченості гри.

Крім того, мовні ігри можуть стати потужним інструментом для розвитку міжкультурного діалогу. Вони сприяють формуванню спільної мовної та ігрової традиції, що, в свою чергу, може покращити комунікативну ефективність у міжнародному спілкуванні. Вивчення мовних ігор дозволяє краще зрозуміти, як мова та культура взаємодіють, формуючи унікальні комунікативні практики.

Отже, міжмовна адаптація англійських мовних ігор є важливим аспектом, що потребує подальшого дослідження. Вона відкриває нові горизонти для розуміння культурних взаємодій та сприяє розвитку ефективних стратегій перекладу, які можуть підвищити комунікативну ефективність у глобальному контексті. Це дослідження не лише поглиблює знання про механізми адаптації, але й сприяє формуванню більш глибокого міжкультурного розуміння.

4. Бех П. О., Биркун Л. В. Концепція викладання іноземних мов в Україні. Іноземні мови. Київ, 2016. №2. С.3 - 8.
5. Дроздова, О. В. Ефективність використання мовних ігор на уроках англійської мови в початковій школі Наукові записки Київського педагогічного університету ім. Б. Д. Грінченка. Серія: Психолого-педагогічні науки. 2019. Вип. 175. С. 42-47.
6. Костенко, О. М. Мовні ігри як засіб формування лексико-граматичних навичок учнів англійської мови Інноваційні технології в освіті. Київ, 2019. С. 88-93.

КЛАСИФІКАЦІЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ У ПЕРЕКЛАДІ

Ткаченко М. І.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Колісник М. П.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Лінгвокультурні реалії являють собою мовні одиниці, що відображають унікальні елементи культури певного народу чи

спільноти, які не мають повного еквівалента в інших мовах. До них належать специфічні поняття, символи, традиції, історичні події, об'єкти матеріальної та духовної культури, які є унікальними для певної культури і відображають її самотність. Лінгвокультурні реалії є важливим елементом у процесі перекладу, оскільки вони передають значення, які не завжди мають прямий еквівалент у мові перекладу, що може ускладнити адаптацію тексту до іноземної аудиторії.

Класифікація лінгвокультурних реалій має велике значення для перекладознавства, оскільки допомагає систематизувати підходи до передачі культурних особливостей. Кожен тип реалій вимагає специфічного перекладацького підходу залежно від його семантичного, когнітивного та комунікативного навантаження. Точна та структурована класифікація дозволяє перекладачеві зберегти культурне та емоційне значення оригіналу, що є важливим для повноти міжкультурної комунікації.

До найважливіших критеріїв класифікації мовних і культурних реалій належать географічний, соціальний і хронологічний [1, 22]. **Географічний** критерій класифікації базується на локалізації культурних реалій. Розрізняють локальні, регіональні та національні реалії, які відображають особливості певної країни, регіону чи навіть місцевості. Географічний аспект є важливим у перекладі, оскільки реалії, характерні для однієї місцевості, можуть бути незрозумілими для аудиторії іншої культури. *Локальними* є реалії, пов'язані з конкретними містами або місцями, такими як «Hollywood» (Голлівуд) для кіноіндустрії США, або «Carnaby Street» у Лондоні, що асоціюється з індустрією моди. Часто такі реалії перекладаються за допомогою калькування або транслітерації, з додатковими поясненнями за потреби. Регіональні реалії охоплюють ширші культурні території, зокрема історичні регіони або території, наприклад, «Баварія» в Німеччині. Переклади *регіональних* реалій зазвичай не потребують адаптації, але можуть включати культурологічний коментар [2, 33]. **Національні** реалії стосуються культурних особливостей певної країни або етнічної групи, наприклад, «колоніальний період» для Великої Британії. У деяких випадках національні реалії потребують культурної адаптації, оскільки можуть призвести до непорозумінь або навіть стереотипів [1, 45].

Соціальним критерієм класифікації реалій є розподіл їх за соціальними групами або верствами, до яких певні реалії належать. Соціальний аспект включає культурні характеристики певних

соціальних груп, професійних груп або соціальних класів, які мають унікальні культурні традиції або мовні елементи. Класифікація за соціальною групою стосується термінів, які стосуються певних професій або соціальних груп, таких як військові, моряки та науковці. Наприклад, терміни «судновий журнал» у мореплавстві або «докторський ступінь» у науці. Такі обставини часто вимагають пояснень у перекладі. Класифікація за соціальним класом включає терміни, які використовуються представниками певного соціального класу або статусу. Наприклад, реалії, пов'язані з дворянством, такі як «laird» і «sire», характерні для англійських країн і потребують адаптації для інших культур.

Хронологічний критерій класифікації реалій ґрунтується на часових характеристиках об'єктів чи явищ, з якими реалії пов'язані [2, 50]. Розрізняють старі, сучасні та новостворені реалії, кожна з яких по-своєму впливає на процес перекладу та адаптації. Старі реалії належать до історичних епох і часто вимагають особливого підходу, оскільки такі терміни можуть бути незрозумілими в культурі. Наприклад, у текстах зустрічаються такі терміни, як «реконкіста», що відносяться до часів визвольних війн на Піренейському півострові. При перекладі таких реалій часто обирають описовий підхід. Сучасні реалії зрозумілі в культурі і зазвичай передаються без труднощів. Наприклад, «смартфон» або «селфі».

Тематична класифікація ґрунтується на аналізі та визначенні сфер, до яких належать лінгвокультурні реалії. Він дозволяє розмежувати та систематизувати реалії, виходячи з їхнього змістового наповнення, адже різні сфери діяльності як культура, побут, історія, соціальні відносини, релігія тощо, містять специфічні терміни та поняття, властиві лише окремій культурі [2, 45]. Подібні реалії включають елементи щоденного життя, зокрема, традиційні страви, одяг, побутові звичаї, характерні для певної культури. Наприклад, для англійської культури типовими є такі реалії, як «tea time» (традиційний час для чаювання) чи «fish and chips» (традиційна страва). **Географічні реалії** включають назви місцевостей, природних об'єктів, архітектурних споруд, що є унікальними для певної країни чи регіону. Наприклад, «Mount Fuji» (гора Фудзі) в Японії або «Stonehenge» в Англії. **Історичні реалії** охоплюють назви подій, визначні дати, персоналії, які мають особливе значення для культурної спадщини певного народу. До цієї групи належать, наприклад, «Independence Day» для США чи «День взяття Бастилії» для Франції.

Соціальні реалії пов'язані з громадським життям, політичними та економічними інституціями, професіями та звичаями певної культури [1, 88]. Наприклад, поняття «Lord» (лорд) в англійському суспільстві має особливе значення, що вказує на титул та соціальний статус, якого може не існувати в інших культурах.

В рамках когнітивного підходу підкреслюється важливість реалій як ключових елементів культурного контексту, які дають змогу глибше зрозуміти менталітет певної спільноти та є «маркерами» її унікального сприйняття світу. З погляду когнітивного підходу, лінгвокультурні реалії є носіями культурної інформації, які існують у вигляді когнітивних схем або фреймів у свідомості носіїв мови. Ці фрейми включають ідеї, поняття, звичаї та поведінкові норми, які є специфічними для певної культури і проявляються в лексичних одиницях, що позначають ці реалії. Так, наприклад, терміни «самурай» в японській культурі або «ковбой» в американській культурі пов'язані з культурними конотаціями, що відображають цінності та історичні аспекти, характерні для цих суспільств. У процесі перекладу ці когнітивні маркери потребують особливої уваги, оскільки вони передають більше, ніж просто імена чи факти — вони містять інформацію про культурні архетипи, уявлення про соціальні ролі та культурні ідеали [3, 102].

Позаяк когнітивний підхід наголошує на збереженні культурного змісту, передача мовних і культурних реалій через переклад часто вимагає адаптації, що передбачає додатковий опис [3, 45]. Такий опис забезпечує більш точне розуміння тексту читачем, особливо в тих випадках, коли реалії не мають прямого еквівалента в мові перекладу. Приміром, при перекладі японського «ханамі» (традиційне милування цвітінням сакури) на англійську мову можна додати опис: hanami (the Japanese tradition of enjoying cherry blossoms in spring)

Лінгвокультурні реалії є важливими носіями культурної інформації, які визначають унікальну ідентичність певної спільноти, що передається за допомогою мови. Під час перекладу цих реалій необхідно враховувати численні фактори, оскільки вони несуть як когнітивне, так і емоційне навантаження. Розподіл реалій за тематичними, соціальними, хронологічними та когнітивними ознаками допомагає перекладачеві обрати найкращі стратегії для збереження культурного змісту тексту та забезпечення його зрозумілості для іноземної аудиторії.

Особливо важливим є когнітивний підхід до реалій, який розглядає їх як маркери певних знань і культурних цінностей. Він не тільки полегшує передачу смислу, але й забезпечує збереження культурних кодів і ментальних схем, закладених в оригіналі.

Перекладач повинен обирати методи, які враховують специфіку цільової аудиторії, поважаючи при цьому оригінальний культурний контекст.

1. Вахтіна, Т. М. Лінгвокультурологія: основні поняття і методи. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017.
2. Губарева, Т. В. Культурно специфічні елементи мови та проблеми їхнього перекладу. Київ: Наукова думка, 2010.
3. Яременко, О. Г. Методи адаптації лінгвокультурних реалій у художньому перекладі. Київ: Видавництво КНУ, 2015.

ЗА МЕЖАМИ СТЕРЕОТИПВ: МІЖНАРОДНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПЕРЕКЛАД

*Хроленко Д. О.
Науковий керівник – ст. викладачка Чепелюк А. Д.
Сумський державний університет*

Сучасний світ стає все більш взаємопов'язаним, і переклад відіграє ключову роль у сприянні міжкультурному спілкуванню.

Чи приведе нас приливна хвиля глобалізації до м'якого та одноманітного культурного середовища, в якому домінуватиме єдина культурна перспектива? Чи переможе культурний імперіалізм у двадцять першому столітті? Чи культура збереже свій вплив на людську свідомість? [1]

Національні стереотипи впливають не лише на сприйняття та усвідомлення інших культур, але і на ефективність перекладу, збільшуючи ризик непорозумінь та конфліктів. Тут розглядається важливість усвідомлення перекладачами національних упереджень, а також вплив стереотипів на процес перекладу, зокрема на лексичний відбір, оцінку правильності та політичну коректність.

Один з ключових аспектів впливу стереотипів у перекладі – це їх вплив на лексичний вибір. Наприклад, стереотипи, пов'язані з

особливостями різних націй, можуть сприяти використанню слів та фраз, які відповідають упередженням.

Стереотипи також можуть впливати на оцінку правильності та точності перекладу. Якщо переклад відповідає стереотипам, його можуть сприймати як правильний, навіть якщо він не відображає повної суті тексту. З іншого боку, переклад, який виходить за межі стереотипів, може бути неправильно визнаний.

У сучасному світі, де політична коректність стає все важливішою, стереотипи можуть вступати в конфлікт з цією концепцією. Перекладачі повинні уникати використання мовних засобів, що підтримують стереотипи, які можуть суперечити політкоректності, що ускладнює вибір мови та враження від перекладу. Наприклад: англ. *The heroic Americans bravely fought in World War II*. Стереотипний переклад: *Героїчні американці хоробро боролися під час Другої світової війни*.

У стереотипному перекладі використано слово «героїчні», яке може підсилити кліше американців як винятково героїчних. Такий переклад може засилити уявлення про національний героїзм, що є типовим стереотипом, який не відповідає об'єктивній реальності.

Нестереотипний переклад: *Американці виявили величезну мужність у ході Другої світової війни*.

У нестереотипному перекладі використано термін «величезна мужність», який підкреслює мужність без використання загальноприйнятого стереотипу про героїзм.

Робота над перекладами та їхнім поясненням ґрунтується на розрізненні між стереотипним і нестереотипним вибором мови. У кожному випадку, під час створення стереотипного перекладу, використовуються слова або вирази, які можуть відтворювати загальноприйняті уявлення, котрі можуть бути стереотипними.

У нестереотипному перекладі віддається перевага використанню об'єктивної, неупередженої мови, щоб уникнути підтримки чи посилення стереотипів. Основна мета – висвітлити ідеї чи концепції, уникнувши застосування мовних засобів, що можуть підсилити загальні уявлення.

Етнічні стереотипи як спрощені, редуковані, стандартизовані, часто емоційно забарвлені уявлення про представників своєї чи іншої етнічної групи відіграють важливу роль у перебігу всіх міжкультурних взаємин. Володіючи певною інформацією про етнос, людський мозок застосовує її у всіх незнайомих ситуаціях, щоб спростити перебіг

рецепції нового і в такий спосіб уникнути нагромадження відомостей про кожного етнічного представника [3].

Стереотипи можуть впливати на лексичний відбір у перекладі, викликаючи використання слів та фраз, які підтримують упередження.

Залучення множинних перекладів показало, що відтворення мовностилістичних засобів створення художнього образу обумовлюється дією ідеологічного чинника. У випадках, коли ставлення до стереотипізованого образу, що приймає культура є нейтральним або позитивним, перекладач може вдаватися до стратегії пом'якшення негативного стереотипу, натомість у випадку негативного ставлення перекладач, навпаки, може навмисно загострювати негативні характеристики. [2]

Знання та усвідомлення перекладачами національних стереотипів є ключовим для забезпечення об'єктивності та точності перекладу. Перекладачі повинні активно мінімізувати вплив стереотипів, щоб забезпечити нейтральність та відповідність оригіналу.

1. Cross-Cultural Communication: A Visual Approach - Cross Culture. Cross Culture – Know culture for better business. URL: <https://www.crossculture.com/product/cross-cultural-communication-a-visual-approach/#:~:text=This%20book%20provides%20the%20reader,interaction%20in%20simple,%20accessible%20diagrams>. (date of access: 16.11.2023).

2. Національні стереотипи як проблема перекладу. |Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. Наукова періодика Каразінського університету. URL: <https://periodicals.karazin.ua/foreignphilology/article/view/20810> (дата звернення: 16.11.2023).

3. Стасенко Р. Ю. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕТНОНІМІВ ЯК МОВНИХ МАРКЕРІВ ЕТНІЧНИХ СТЕРЕОТИПІВ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ПІДАВСТРІЙСЬКОЇ ГАЛИЧИНИ. Головна сторінка. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/part_3/18.pdf (дата звернення: 16.11.2023).

**ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ
ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ:
ПРОБЛЕМИ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ТА АДАПТАЦІЇ**

Щербак Д. С.

Науковий керівник – PhD (035 Філологія), асистент Степанов В. В.

Сумський державний університет

Кожен перекладач стикається з проблемою правильної передачі фразеологічних одиниць під час перекладу. Складність полягає в пошуку відповідного еквівалента, тобто правильного вибору слова для точної передачі його значення в перекладеному тексті. Ця проблема є основною і найбільш повторюваною, особливо в художньому перекладі.

Лексичні одиниці характеризуються універсальністю та семантичною різноманітністю. Фразеологізми не є винятком. Але крім цього вони тісно пов'язані з культурою, внаслідок чого містять культурні особливості, незнання яких часто стає перешкодою в перекладацькому процесі. Адже багато культурних явищ можуть бути незрозумілими для представників інших національностей. Переклад фразеологізмів ускладнюється національно-культурними особливостями, через що їхня структура, лексичний склад і образність можуть не відповідати оригіналу [1, с. 10]. Лінгвокультурна особливість фразеологічних одиниць полягає в тому, що не всі фразеологізми однієї мови мають точні еквіваленти в іншому мовному середовищі, навіть якщо збігаються за складом або синтаксисом.

Якщо немає прямого еквівалента для фразеологізму, то переклад здійснюється залежно від контексту, опираючись на лінгвістичних аспектах тієї чи іншої культури. Саме він є найважливішою складовою у роботі зі сталими виразами, адже часто їх значення залежать від ситуації, де вони використовуються автором. Тому перекладач адаптується до нового мовного середовища, шукаючи культурні образи-замінники. Прикладом може слугувати фразеологізм: *the apple of one's eye* – *світло очей*, де обидва стали вирази означають когось або щось, що є важливим, але культурні образи в обох мовах відрізняються: в англійській лінгвокультурі використовується *apple* для такого найменування, а в українській мові – *світло*. Тобто в цих варіантах значення фразеологізмів залишається незмінним, але символи різняться.

Іншим варіантом при перекладі фразеологізмів в умовах відсутності прямого еквіваленту є описовий переклад, який дає можливість передати основне значення сталого виразу без суттєвих змін контексту. Цей вид перекладу дозволяє найбільш лаконічно і чітко передати сутність англійських фразеологізмів на українську мову, але без зберігання образності [2, с. 138]. Тому перекладачеві необхідно не тільки правильно перекласти фразеологізм, але й знайти баланс між точністю значення й збереженням цієї образності, яка є особливістю сталих виразів. Наприклад: *to cut corners* – *робити щось поспіхом або з порушенням правил*. У цьому випадку використано описовий переклад, адже дослівний переклад не передав би цілісно зміст і звучав би неприродньо.

Не дивлячись на те, що описовий переклад допомагає приборкати труднощі в перекладі, коли неможливо перекласти вислів фразеологізмом, він має також і недоліки. Унаслідок його використання перекладений текст може втратити культурну й емоційну конотацію. Замість нового лаконічного й емоційно-забарвленого сталого виразу з'являється описова фраза вже без належного емоційного ефекту. Іншим недоліком є порушення стилю всього тексту. У порівнянні зі сталими виразами, які можуть містити розмовну лексику, гумор чи інші стилістичні засоби, описовий переклад, у свою чергу, зазвичай є нейтральним або занадто формальним.

Так як фразеологізми часто пов'язані з культурними та історичними особливостями нації, вони можуть містити реалії, які можуть бути складними для розуміння. Фразеологічна реалія є змінною категорією, яка відноситься до процесу двостороннього порівняння мов на рівнях лексикології та фразеології [3, с. 99]. При перекладі цих одиниць у перекладача також можуть виникати труднощі через незрозумілість деяких культурних й соціальних особливостей. Прикладом фразеологізмів-реалій може слугувати фраза *to carry coal to Newcastle* – *Ніхто не возить вугілля в Ньюкасл*. У цьому випадку перекладач працює з фразеологізмом-реалією, який пов'язаний з географічними та історичними особливостями. Адже, Ньюкасл є містом, який був відомий видобутком вугілля та власними шахтами. Дослівний переклад цього виразу варто здійснювати задля збереження культурної спадщини та історичного значення. Але також можна здійснити описовий переклад, наприклад, *здійснювати щось зайве або безглузде*. Головною задачею є те, що перекладач мусить здійснити переклад реалій якомога більш зрозумілим для власної аудиторії.

Часто під час перекладу фразеологізмів важко з'ясувати, чи є вираз сталим або вільним у своєму використанні. Для цього важливо проаналізувати контекст, де автор вживає той чи інший сталий вираз у тексті. Неправильне розуміння контексту може призвести до помилок в перекладі й стилістичних змін. Прикладом може слугувати такий вираз: *to break the ice*. Якщо цей вираз є вільним, то його можна перекласти дослівно, як *розбивати лід*. Але в разі використання цього виразу як сталого і в іншому контексті, то його треба перекладати як *почати розмову*. Тобто, у таких випадках перекладачеві варто обов'язково аналізувати контекст, щоб зрозуміти як перекладати вираз: у прямому чи переносному значенні, щоб не допустити помилок.

Отже, переклад фразеологізмів є доволі важким процесом, бо перед перекладачем стоїть завдання не тільки правильно перекласти сталий вираз, але й також проаналізувати контекст, у якому він вживається, його лінгвокультурні особливості й значення, стиль тексту. А далі правильно підібрати необхідний вид перекладу з балансом між еквівалентністю та адаптацією, що забезпечить подальше збереження образності оригіналу, а також культурної специфіки.

1. Власенко Л. В., Тригуб І. П. Фразеологічні одиниці та їх класифікація. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. Том 3, №39. С. 10-13.
2. Черней Д. В., Бялик В. Д. Труднощі та способи перекладу англійських фразеологізмів. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Том 1 (10). С. 138-141.
3. Кириллова М. Д., Воробйова К. В. Зіставний аналіз фразеологічних реалій в англійській та українській мовах. *Збірник наукових праць «Нова філологія»*. 2021. №82. С. 97-103.

«МЕТОДОЛОГІЯ Й МЕТОДИКА СУЧАСНИХ
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

ТРАДИЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ПОЛПАРАДИГМАЛЬНИЙ
ЛІНГВІСТИЧНИЙ ВИМІР У СУЧАСНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Кондратенко К. В.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

У класичних підходах до перекладу акцент ставиться на точність і адекватність, що вимагає дотримання змісту оригіналу. Теорія перекладу, або перекладознавство, – наукова дисципліна, що вивчає процес перекладу та результати перекладацької діяльності [2, с. 14]. Основною метою перекладу в цьому контексті є передача ілокутивної сили висловлювань адресанта до адресата, що передбачає збереження як інформаційного, так і емоційного змісту оригіналу. **Ілокутивна сила** (або ілокутивна функція) є важливим поняттям у мовознавстві, яке стосується того, як висловлювання виконують певні дії у процесі комунікації. Це поняття виникає з лінгвістичних досліджень, що акцентують увагу на різних функціях мовлення, зокрема на тому, як мовні акти впливають на слухача або читача.

Традиційний, так званий адекватний переклад з будь-якою мірою наближення до оригіналу (на відміну від дослівного перекладу) є завжди обробкою, яка від справжньої (тобто «офіційної, самим перекладачем заявленої») відрізняється лише тим, що перекладач запевняє себе (та й то не завжди), що він перекладає, а не оброблює, хоч насправді він є теж «оброблювач» [3, с. 40].

Дослівний переклад – механічна підстановка слів даної мови як еквівалентів слів іншої мови при збереженні іншомовної конструкції [1, с. 20]. Дослівний переклад є одним із найпоширеніших традиційних методів, що передбачає максимально точне відтворення мовленнєвого акта. Цей підхід може бути доречним для наукових, юридичних та технічних текстів, де важливо дотримуватися чіткого значення термінів. Проте дослівний переклад може призводити до втрати нюансів і контексту, що може ускладнити сприйняття інформації адресатом.

Однією з ключових концепцій традиційного перекладу є перекладацька еквівалентність, яка відображає взаємозв'язок між сигніфікатом в оригінальному тексті та його відповідником у цільовій мові. Переклад повинен відповідати вимогам еквівалентності, адекватності та тотожності. Еквівалентність – відносна рівність змістовної, смислової, семантичної, стилістичної та функціонально-комунікативної інформації, яка міститься в оригіналі та перекладі [2, с. 24]. Визначення перекладу, зокрема, полягає в тому, що це процес перетворення висловлювань з однієї мови на іншу, який передбачає збереження основних семантичних і стилістичних аспектів оригіналу. Це вимагає від перекладача не лише знання мовних структур, але й глибокого розуміння контексту, в якому використовуються ці висловлювання. Наприклад, у випадку ідіоматичних виразів, важливо зберегти не лише буквальний зміст, а й культурні асоціації, які можуть бути притаманні оригіналу. Таке розуміння перекладацької еквівалентності підкреслює, що успішний переклад – це не лише технічний процес, але й творчий акт, який потребує тонкого чуття до нюансів обох мов і культур.

На глибоке переконання І. В. Гете, переклад – *«один з найбільш важливих і найбільш суттєвих засобів спілкування між людьми»*. Навіть важко уявити собі, скільки інформації, цілих пластів чужомовної культури, духовного багатства втрачала б світова цивілізація у разі відсутності перекладу як явища [3, с. 29]. Переклад – це процес тлумачення й трансформації усних та писемних одномовних і двомовних об'єктів трансляції. Діючими чинниками є адресант (автор), текст, перекладач та адресат. Активність комунікантів і задані засоби омовлення експлікують високий антропоцентризм корелювальних об'єктів [4, с. 5].

У традиційних методах перекладу, таких як дослівний переклад, ставиться завдання максимально точного відтворення мовленнєвого акта оригіналу. Цей підхід забезпечує високий рівень верифікації, оскільки він сприяє збереженню значення висловлювань, проте може призводити до втрати нюансів, характерних для культурного контекста оригіналу. В умовах сучасного світу, де інноваційні технології стрімко змінюють способи комунікації, традиційні підходи до переклада потребують адаптації. Поліпарадигмальний лінгвістичний вимір включає використання нових інструментів та платформ для переклада, які можуть підвищити ефективність та швидкість перекладацької діяльності. Проте важливо пам'ятати про етичні аспекти, зокрема про

можливість маніпуляції масовою свідомістю через переклад, коли зміни у тексті можуть впливати на сприйняття інформації адресатом.

З точки зору лінгвістичної філософії, традиційні підходи підкреслюють важливість контексту та смислу, що робить процес перекладу не лише механічним, а й творчим. Перекладачі повинні враховувати не лише мовні структури, але й культурні особливості, що можуть впливати на сприйняття тексту адресатом. Тому, коли перекладач передає висловлювання з однієї мови на іншу, він не лише виконує механічну функцію, а й стає посередником між культурами.

Традиційні підходи до перекладу підкреслюють необхідність точності і адекватності в передачі змісту, але разом із тим відкривають питання про обмеження таких методів у контексті глобалізації та міжкультурної комунікації. Сучасні перекладацькі студії все більше досліджують, як традиційні підходи можуть бути адаптовані та доповнені інноваційними методами для забезпечення ефективного та точного перекладу в сучасному світі.

Таким чином, вивчення традиційних підходів та поліпарадигмального лінгвістичного виміру до переклада є важливим не лише для теоретичного осмислення процесу перекладу, але й для практичного застосування знань у сучасному світі, де міжкультурні комунікації стають все більш актуальними. Перекладачі мають бути готові до постійного розвитку та адаптації своїх навичок [1, с. 10], щоб успішно виконувати свою роль у багатогранному та динамічному світі.

1. Анохіна, Т. О. Вимоги роботодавців до сучасних перекладачів / Перекладацькі інновації: матеріали X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 20 - 21 березня 2020 р. / Редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. – Суми: СумДУ, 2020. – С. 10-11.
2. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. 304 с.
3. Швачко С. О. Теорія перекладу: конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2013. 130 с.
4. Швачко С. О., Кобякова І. К., Анохіна Т. О. Об'єкти перекладознавства : монографія. Суми: Сумський державний університет, 2019. 222 с.

ОСНОВНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ У МОВОЗНАВСТВІ

Лук'яніхіна А. І.

Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет

Начитаність, комунікабельність, стратегічність мислення, широкий кругозір, допитливість, дипломатичність, вміння прогнозувати, старанність, здатність абстрагуватися [1, с.10]., вміння використовувати наукові методи дослідження – головні вимоги до перекладача.

Термін метод (від гр. *methodos* «дослідження, вчення, шлях пізнання») неоднозначний: він уживається в загальнонауковому (філософському) значенні, у спеціально-науковому (що стосується певної галузі науки: математики, біології, фізики тощо) і в значенні «прийом, спосіб дії», яке звичайно позначається словом методика [4, с.11]. У даній публікації ми зосередимося на загальнонауковому значенні терміну метод, а саме у мовознавстві. Застосування тих чи інших спеціальних методів залежить від конкретного об'єкта дослідження і тих завдань, які поставив перед собою дослідник.

За Кочерганом М. П. можна визначити такі основні методи дослідження мови у мовознавстві, як: 1) описовий; 2) порівняльно-історичний; 3) зіставний; 4) структурний.

Найдавнішим і найпоширенішим основним мовознавчим методом є описовий. Цей метод виявляє та знаходить всі одиниці мови, їх особливості та функції [4, с.360]. Він точно і ясно описує такі одиниці мови, як: слова, морфеми, фонеми, конструкції. Прикладом застосування описового методу може бути детальний *аналіз сучасного українського іменника*: дослідник описує його морфологічні форми, визначає функції в реченні та аналізує особливості його використання на певному етапі розвитку мови.

Досягнення описового методу надзвичайно вагомі. На його основі створені описові граматики різних мов (шкільні та для вищих навчальних закладів) і багато типів словників (тлумачні, орфографічні, орфоепічні, синонімічні, антонімічні, фразеологічні, мови письменників та багато інших) [ibid., с.361]. Цей метод і донині найповніше і найміцніше пов'язує мовознавство з потребами суспільства.

Наступним є порівняльно-історичний метод. Його основоположниками є німецькі вчені Фрідріх Бопп і Якоб Грімм, датський мовознавець Расмус Раск і росіянин Востоков О. Х. [2, с.58]. Цей метод полягає в порівнянні споріднених мов з метою вивчення їх розвитку, еволюції та визначення спільного походження. Порівняльно-історичний метод дозволяє дослідникам відтворювати прамови, аналізуючи відповідності у фонетиці, граматиці та лексиці різних мов. Прикладом порівняльно-історичного методу є *дослідження розвитку індоєвропейських мов*, коли аналізуються спільні риси української, російської та польської мов для відтворення їхнього спільного праслов'янського кореня.

Головною метою порівняльно-історичного методу є відкриття законів, за якими розвивалися мови в минулому [4, с.362]. Для реалізації цієї мети ставляться такі конкретні завдання: відтворення моделі прамови, розкриття історії подальшого її членування на окремі мови і наступного розвитку виділених із прамови мов. На основі порівняльно-історичного методу створені порівняльно-історичні, порівняльні та історичні описи мов (традиційно вони називаються порівняльними та історичними граматиками) й етимологічні словники.

Зіставний метод полягає в порівнянні двох або більше мов з метою виявлення подібності та відмінності між ними. Він широко використовується для аналізу лексики, граматики, фонетики, синтаксису та інших аспектів мовної системи. Прикладом зіставного методу є *порівняння відмінків у українській та німецькій мовах* для виявлення спільних рис і відмінностей у їхньому вживанні та функціях.

Зіставний метод установлює між порівнюваними мовами відношення контрасту на всіх мовних рівнях:

- 1) діяфонію (фонологічні розходження);
- 2) діаморфію (граматичні розходження);
- 3) діасемію (семантичні розходження);
- 4) діалексію (лексичні розходження).

Вважається, що він ефективний у вивченні споріднених і, особливо, близькоспоріднених мов, оскільки їх контрастні ознаки чітко виявляються на тлі подібних ознак [Ibid., с.368]. Також, на основі зіставного методу створюються зіставні граматики різних мов і перекладні словники.

І останнім є структурний метод. Поштовхом до появи цього методу і взагалі структурного напрямку в мовознавстві стали праці Фердинанда де Соссюра і Бодуена де Куртене І. О.. Структурний метод

зосереджується на вивченні структури мови, аналізуючи її системні елементи, такі як фонеми, морфеми та синтаксичні конструкції та базується на структурній лінгвістиці, де кожна мовна одиниця розглядається у відношенні до інших [5, с.205]. Прикладом цього методу є *аналіз синтаксичних конструкцій у реченні*, де досліджуються відношення між підметом, присудком та іншими членами речення, щоб визначити їхню роль у мовній системі.

Метою структурного методу є дослідження мови як цілісної функціональної структури, де її елементи та частини пов'язані між собою системою мовних відношень [Ibid., с.204]. Структурний метод реалізується в таких чотирьох методиках:

- 1) дистрибутивний аналіз;
- 2) аналіз за безпосередніми складниками;
- 3) трансформаційний аналіз;
- 4) компонентний аналіз.

Таким чином можемо абсолютно чітко зазначити, що кожен метод є індивідуальним і має свою власну сферу дослідження, і саме тому є незамінним складником у вивченні української мови.

І, незважаючи на те, що було проведено значну кількість наукових досліджень, пов'язаних із методами дослідження мови, багато методів у мовознавстві залишаються непроаналізованими та потребують подальшого вивчення.

1. Анохіна Т. О., Кобякова І. К. Вимоги роботодавців до сучасних перекладачів / Перекладацькі інновації: матеріали Х Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 20 – 21 березня 2020 р.– Суми: СумДУ, 2020. – С. 10-11.
2. Ковалик І. І., Самійленко С. П. Загальне мовознавство: Навчальний посібник / Київ: Видавничий центр «Вища школа», 1985. – 215 с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Київ: Видавничий центр «Академія», 2001. – 368с.
4. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Київ : Видавничий центр «Академія», 2010. – 464 с.
5. Рагімова Е. І., Полупан М. О., Загребельна А. О., Соломка А. С., Рубаненко В. І. Методи лінгвістичних досліджень. Перший крок у науку: матеріали VII студентської конференції, м. Суми, 20 грудня 2015 р. / Суми: Сумський державний університет, 2015. – С. 204 – 205.

CULTURAL CENSORSHIP IN CLASSIC FAIRY TALES

Pavliv O. R.

*Research Supervisor – PhD in Philology, Professor Kobyakova I. K.
Sumy State University*

Fairy tales have recently surged in popularity, with many contemporary authors crafting their own imaginative worlds. These stories provide readers an escape from daily life, allowing them to immerse themselves in fantastical adventures. However, an important aspect often overlooked is the influence of cultural censorship on these narratives.

Cultural censorship refers to the modifications made to classic tales to align with modern values and sensibilities. The process often involves removing or altering darker themes and moral ambiguities present in the original stories. Understanding these changes is essential to grasping how societal norms shape storytelling.

Grimms' *Fairy Tales* are foundational works in Western literature that uniquely reflect the cultural values and moral lessons of their time. Originally published in 1812, these tales depict dark themes such as violence, death, and moral ambiguity, capturing the harsh realities of 19th-century life. However, as societal norms shifted over time, especially with the rise of children's literature as a distinct genre, many adaptations faced significant censorship. This resulted in alterations that diluted or removed the original themes and moral complexities, reshaping these narratives to fit more modern sensibilities.

The primary aim of this research is to explore how censorship influences the themes, narratives, and cultural messages in Grimms' *Fairy Tales*, particularly as these tales are adapted for different audiences, especially young readers. By examining specific examples of censorship in these stories, this study will reveal the implications of these alterations on the tales' moral and cultural significance.

In the analysis of the translation of children's literature, Z. Shavit identifies two guiding principles: translators aim to make the text both suitable for young readers and aligned with prevailing social norms, while also adapting the story, characters, and language to suit a child's comprehension level. For instance, though children might understand themes like death, translators might exclude such content if deemed potentially harmful to their mental well-being [2, p.113].

Traditionally, censorship grounds are defined as sedition, blasphemy, obscenity, and libel – categories that parallel state, religion, decency, and

individual privacy. Additionally, cultural criticism and theories on the role of narrative structure in shaping audience perceptions will further inform the analysis. This framework is structured into four sections: "Theory", "Classical and Renaissance", "Censoring Regimes", and "Sensitivities", with a focus primarily on European languages and cultures to provide a historical perspective on how censorship has evolved within translation practices [1].

Several Grimms' tales illustrate the impact of censorship. *Hansel and Gretel's* tale addresses themes of child abandonment, neglect, and cannibalism, depicted through the story of siblings left in the woods who encounter a cannibalistic witch. In many sanitized adaptations, however, the witch is portrayed more benignly or removed altogether, emphasizing the children's bravery and resourcefulness rather than the darker elements of the plot. In the original, *Snow White's* stepmother attempts to kill her multiple times with methods like a poisoned comb and laced bodice. However, adaptations often exclude these elements, focusing instead on Snow White's romance with the prince. For instance, Disney's animated film simplifies the stepmother into a conventional villain, transforming the original plot's darker aspects into themes of love and friendship. *Little Red Riding Hood's* story deals with predation, as Little Red Riding Hood and her grandmother fall prey to the wolf. Modern adaptations frequently depict the wolf as less threatening, opting instead for moral lessons on caution and bravery. Some versions even empower Little Red Riding Hood, presenting her as resourceful and self-reliant rather than vulnerable [3].

This study reveals that censorship in literary adaptations deeply impacts the moral and cultural messages conveyed in translated texts, particularly in the case of Grimms' *Fairy Tales*. The findings suggest that censorship, driven by cultural, moral, and legal frameworks, significantly alters how stories are presented to different audiences, especially children. By restructuring themes, characters, and narratives to align with shifting societal norms, these adaptations reflect not only the evolution of children's literature but also the role of translation in preserving, modifying, or even erasing the cultural underpinnings of foundational texts.

1. Murphy, K. (2010). *Six Lithuanian Poets*. Edited by Eugenijus Ališanka, translated by Eugenijus Ališanka, Kerry Shawn Keys, Medeinė Tribinevičius, Laima Vincė, and Jonas Zdanys. Pp. 159. Todmorden: Arc Publications, 2008. Pb. £10.99. *Six Polish Poets*. Edited by Jacek Dehnel, translated by Ewa Chruściel, Bill Johnston, Karen Kovacic, Antonia Lloyd-

- Jones, Mira Rosenthal, George Szirtes, and Elżbieta Wójcik-Leese. Pp. 170. Todmorden: Arc Publications, 2009. Pb. £10.99. Vítězslav Nezval: Prague with Translation and Literature, 19(2), 254–261. <https://doi.org/10.3366/tal.2010.0014>
2. Shavit Z. (1987). Poetics of children's literature. *Poetics Today*, 8(2), 461. <https://doi.org/10.2307/1773061>
3. Grimm brothers' fairytales have blood and horror restored in new translation. [Electronic resou]. – Access mode: <https://www.theguardian.com/books/2014/nov/12/grimm-brothers-fairytales-horror-new-translation>

Секція 6

«ТЕОРІЯ Й МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І ПЕРЕКЛАДУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

ВІДЕОМАТЕРІАЛИ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анохіна М. Р.

*Науковий Керівник – канд. філол. наук, доцентка Шуменко О. А
Сумський державний університет*

Використання відеоматеріалів є ключовим компонентом в сучасній методиці навчання іноземних мов у молодших школах. Ці матеріали допомагають залучити учнів до процесу вивчення мови, розвиваючи їхні мовні навички та поглиблюючи культурний досвід. Використання відеороликів, фільмів та серіалів стимулює інтерес до іноземної мови та активізує учнів, сприяючи ефективному засвоєнню матеріалу. У повсякденному житті термін "відео" зазвичай відноситься до відеоматеріалу, телевізійних передач або кінофільмів, які зберігаються на фізичних носіях, таких як флеш-карти чи відеодиски [1.ст. 5].

Науковці виділяють три основні етапи роботи над відеоматеріалом: допереглядний етап ('pre-viewing'), переглядовий етап ('while viewing'), післяпереглядний етап ('post) after-viewing') [2 Ст. 46-51]. Допереглядний етап допомагає учням активізувати попередні знання, встановити цілі та готує їх до сприйняття матеріалу. Переглядний етап сприяє активному сприйняттю відеоматеріалу та виконанню завдань, що зміцнює їх розуміння та навички. Післяпереглядний етап підсилює аналіз та обговорення матеріалу, розвиває мовні навички та оцінює результати, що є важливим для усвідомлення комунікативних прийомів. Використання відеоматеріалів на уроках іноземної мови сприяє розвитку уваги та пам'яті учнів, що є ключовим для їхнього успішного навчання.

Використання фільмів та серіалів на уроках англійської мови у молодших школах має свої переваги та недоліки. З одного боку, вони є багатим та цікавим джерелом відео для навчання, дозволяючи учням побачити реальні життєві ситуації та заохочуючи їх інтерес до вивчення мови. Автентичний матеріал створює сприятливе середовище для

навчання, допомагаючи засвоїти не лише мову, але й моделі поведінки та "мову тіла". Діти з радістю займаються вивченням, коли воно подане у формі цікавого відео. Однак важливо розуміти, що кожен учень має свої психологічні особливості, і не всі можуть легко зосередитися на тривалому перегляді фільму чи серіалу.

Недоліки використання відеоматеріалів у молодших класах також потребують уваги. Зокрема, можуть виникнути проблеми з концентрацією, оскільки молодші учні швидко втомлюються або втрачають інтерес під час тривалого перегляду. Крім того, їхнє обмежене розуміння складних понять може призвести до неправильного сприйняття інформації. Також важливо враховувати можливість неконтрольованого впливу контенту на учнів, який може не відповідати їхнім віковим чи моральним стандартам.

Для того, щоб виділити переваги використання різних засобів навчання, учитель повинен знати види засобів навчання, їх роль в процесі навчання і вивчення іноземної мови, а також прийоми їх оцінювання. Засоби навчання мають бути доповненням до навчання, а не займати його місце. Окремо вони не можуть реалізувати завдання навчання, і вчитель залишається опорою всього освітнього процесу [З Ст. 51-53].

Щоб зменшити негативний вплив недоліків та максимально використати переваги використання фільмів та серіалів на уроках, важливо обирати відповідний контент, який відповідає віковій групі учнів та їхнім інтересам. Також необхідно забезпечувати структурований підхід до перегляду, активно використовуючи обговорення та інтерактивні завдання після перегляду для підсилення розуміння та аналізу матеріалу. Враховуючи ці аспекти, використання фільмів та серіалів може стати ефективним методом навчання англійської мови в молодших школах.

Методичні підходи до вибору та адаптації відеоматеріалів для молодшої школи є ключовим етапом організації навчального процесу з іноземної мови. Для ефективного відбору автентичного навчального відеоматеріалу варто керуватися кількома критеріями, які допоможуть підібрати контент, що відповідає вимогам навчального процесу та сприяє успішному засвоєнню навчального матеріалу учнями.

Один з найважливіших критеріїв - це ступінь морально-етичного впливу на учнів. Потрібно обирати відеоматеріали, які не містять контенту, що може шкодити моральному або етичному розвитку учнів, а замість цього сприяють позитивному вихованню та формуванню

цінностей. Далі важливо враховувати мотиваційну значущість відео, естетичну цінність, соціокультурний потенціал, урахування вокабуляру та лексики учнів, а також жанрову різноманітність та відповідність тематиці навчальної програми.

Методичний аналіз також показує, що відеоматеріали повинні мати певні характеристики для успішного використання в навчальному процесі. Це включає психологічний аспект, лінгвістичні, паралінгвістичні та екстралінгвістичні фактори, які забезпечують ефективне сприйняття та засвоєння матеріалу учнями.

Особлива увага також приділяється вибору відеоуривків для повторення лексики та розширення словникового запасу. Це може бути будь-який короткий уривок, який представляє предмети, дії або характеристики з певної лексичної теми, і супроводжується музикою або англомовним текстом.

Загалом, вибір та адаптація відеоматеріалів для молодшої школи вимагає систематичного та об'єктивного підходу, який враховує потреби учнів, навчальні цілі та вимоги навчальної програми.

1. Полковніков Б. С. Використання автентичних відео матеріалів у процесі вивчення чеської мови (на матеріалі дитячого каналу (kukino.TV)). м. Київ 2023 С. 5.
2. Рябуха Т. В., Гостіщева Н. О., Харченко Т. І. Підготовка майбутніх фахівців філологів до використання сучасних освітніх технологій у професійній діяльності: колективна монографія. 2017. С. 46-51.
3. Шумєєва А. ВІДЕОМАТЕРІАЛИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ, м. МАРІУПОЛЬ, 2020 р. С. 51-53.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Антонова А. В.

*Науковий керівник – канд. пед. наук, доцентка Красуля А. В.
Сумський державний університет*

Процес навчання перекладу художніх творів спрямований на розвиток комплексної перекладацької компетентності, яка охоплює кілька ключових субкомпетентностей. Згідно з моделлю Д. Келлі, це комунікативна компетентність для адекватної передачі змісту обох мов з урахуванням культурних особливостей, професійна інструментальна компетентність для використання ресурсів і програм, міжкультурна компетентність для точності перекладу, тематична компетентність для знання термінології, міжособистісна компетентність для взаємодії з іншими учасниками процесу, психофізіологічна компетентність для концентрації та управління стресом, і стратегічна компетентність для організації роботи і вирішення проблем [1, с. 30-31].

У сучасних європейських університетах все більшої ваги набуває інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальні програми з підготовки перекладачів. Цей підхід відображає актуальні тенденції в європейській освітній сфері. Згідно з Рамкою компетентностей (РК) 2022 [2], важливе місце займає формування технологічної та інформаційно-пошукової компетентності. РК охоплює широкий спектр навичок, включаючи використання комп'ютерних інструментів для перекладу, редагування, управління термінологією та створення текстів у різних форматах. Також підкреслюється важливість умінь студентів адаптуватися до нових цифрових інструментів і ефективно використовувати машинний переклад [3, с. 399].

Одним із ключових аспектів є цифрова грамотність, яка передбачає вміння користуватися спеціалізованим програмним забезпеченням для перекладу, а також створення і управління спеціалізованими корпрусами текстів. Важливим елементом є володіння інструментами комп'ютерного перекладу (САТ), що полегшує процес перекладу і підвищує ефективність роботи. Крім того, студентам необхідно освоювати стратегії пре- та постредагування машинного перекладу, а також вміти керувати даними для підвищення якості послуг і впровадження інновацій у перекладацьку практику. Не менш

важливим є вивчення методів управління проектами, що дозволяють ефективно організувати роботу над перекладацькими завданнями в команді [3, с. 399].

РК також підкреслює необхідність оволодіння навичками локалізації мультимедійних матеріалів, що забезпечує культурну та контекстуальну відповідність перекладів. Це підкреслює важливість технологічної підготовки у процесі навчання перекладачів, адже сучасний перекладач має бути не тільки мовознавцем, але й технологічно підкованим фахівцем [3, с. 399].

Отже, зміщення акценту з викладацько-центрованого підходу на студентоцентровані методики, включаючи виконання автентичних проектних завдань, сприяє формуванню комплексної перекладацької компетентності, яка є критично важливою в швидкозмінюваному професійному середовищі.

Практичні заняття з аналізу перекладів є важливим компонентом навчання майбутніх перекладачів, особливо в контексті перекладу художніх творів. Ці заняття дозволяють студентам не лише теоретично осягнути принципи та методи перекладу, але й набути практичних навичок, необхідних для виконання якісних перекладів. Аналіз перекладів допомагає студентам зрозуміти різні аспекти перекладацької діяльності, зокрема, використання перекладацьких трансформацій, адаптацію культурних реалій, збереження стилістичних особливостей і передачу емоційного забарвлення оригіналу.

Одним із ключових елементів практичних занять є порівняльний аналіз різних перекладів одного і того ж тексту. Це дозволяє студентам виявити різні підходи до перекладу, зокрема різницю між дослівним і смисловим перекладом, адаптацією та збереженням культурних особливостей. Це також включає обговорення того, як перекладачі справляються з архітектонікою тексту, збереженням ритму, метафоричності та інших стилістичних засобів.

Оцінювання якості перекладу художніх творів є важливим аспектом навчання, оскільки дозволяє майбутнім перекладачам розвинути критичне мислення та аналітичні навички, необхідні для професійної діяльності.

Критерії оцінювання якості перекладу можуть варіюватися в залежності від типу тексту, проте основними з них є:

1. Адекватність – це здатність перекладу передавати значення оригіналу, зберігаючи його зміст і форму. Адекватний переклад

повинен бути зрозумілим для цільової аудиторії та відповідати її культурному контексту.

2. Стиль – оцінка того, наскільки переклад відображає стиль оригіналу. Це включає вибір лексики, ритму та структури речень. Студенти повинні аналізувати, чи зберігається у перекладі інтонація та емоційна забарвленість оригінального тексту.

3. Точність – це вміння перекладача точно передавати зміст оригіналу, не спотворюючи його значення. Студенти мають вміння виявляти нюанси, які можуть бути втрачені в процесі перекладу.

4. Відповідність культурним реаліям – важливість адаптації тексту до культурних особливостей цільової мови. Студенти повинні навчитися виявляти культурні реалії оригіналу та аналізувати, як перекладачі їх адаптують для цільової аудиторії [3, с. 400].

Для практичного застосування цих критеріїв студенти можуть взяти участь у групових обговореннях, де обговорюватимуть конкретні приклади художніх перекладів, аналізуючи їх за зазначеними критеріями. Це не тільки допоможе їм набутися практичних навичок оцінювання, але й розвине здатність аргументувати свої думки щодо якості перекладу.

Отже, сучасні методи навчання перекладу художніх творів, що використовують трансформації, практичні заняття з аналізу перекладів та оцінювання якості перекладу, сприяють формуванню всебічної перекладацької компетентності. Ці методи дозволяють студентам не лише теоретично освоїти основи перекладацької діяльності, але й набутися практичних навичок, необхідних для успішної професійної кар'єри. Інтеграція технологій та адаптація до культурних реалій роблять навчання більш актуальним і відповідним до вимог сучасного ринку праці.

1. Красуля А. В. Формування перекладацької компетентності студентів-філологів через автентичні проектні завдання. *Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу*: матеріали XII Міжнар. наукової конф., м. Харків, 19–20 квітня 2024 р. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 29–31.

2. EMT competence framework. European Commission. 2022. URL: https://commission.europa.eu/system/files/2022/11/emt_competence_fwk_2022_en.pdf.

3. Красуля А. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування англійськомовної комунікативної

компетентності у студентів-перекладачів в університетах Європейського Союзу: матеріали Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, Київ, 2024. С. 399–400.

РОЛЬ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВИХ СИТУАЦІЙ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Богак А. Р.

*Науковий керівник – канд. філ. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

Метою цього дослідження є аналіз та вивчення ролі комунікативно-мовленнєвих ситуацій у формуванні мовленнєвих умінь і навичок задля подальшого покращення методик навчання мовленнєвої діяльності учнів початкових класів. Опанування мовлення включає не лише знання граматики і лексики, але й вміння використовувати мову в реальних ситуаціях спілкування, що забезпечує глибше розуміння та засвоєння мови. У цьому дослідженні будуть розглянуті різні аспекти комунікативно-мовленнєвих ситуацій: класифікація, значущість та їх вплив на розвиток мовленнєвих умінь і навичок.

Предметом дослідження є комунікативно-мовленнєві ситуації та їхній вплив на формування мовленнєвих умінь і навичок. Актуальність теми полягає в тому, що ефективне використання комунікативно-мовленнєвих ситуацій є ключовим фактором у навчанні мовленнєвої діяльності. Це допомагає зрозуміти, як реальні ситуації спілкування впливають на навчальний процес та сприяють формуванню мовленнєвих компетенцій, необхідних для успішного спілкування в різних сферах життя.

Класифікація комунікативно-мовленнєвих ситуацій має важливе значення для розуміння їх ролі у формуванні мовленнєвих умінь і навичок. Вона пропонує розділити ці ситуації на навчальні та реальні, виходячи з контексту їх використання. Навчальні ситуації створюються спеціально для освітніх цілей і можуть бути змодельовані в класі, тоді як реальні ситуації виникають природно і непередбачувано. Обидва види ситуацій мають свої особливості та переваги, але їх комбінація є найефективнішою для розвитку мовленнєвих навичок [1].

Комунікативно-мовленнєві ситуації сприяють формуванню таких навичок:

1. Навички адаптації до різних комунікативних умов. Реальні ситуації спілкування вимагають від мовця швидкої адаптації до змін, що сприяє розвитку гнучкості мовленнєвих умінь. Це підтверджується дослідженнями, що показують значне підвищення рівня комунікативної компетенції учнів після систематичного використання таких ситуацій.

2. Засвоєння лексичних та граматичних структур в контексті. Навчання у контексті реальних ситуацій спілкування допомагає краще засвоїти мовні структури, оскільки вони використовуються в природних умовах [2]. Це значно покращує запам'ятовування та розуміння матеріалу.

3. Розвиток навичок міжкультурної комунікації. Використання комунікативно-мовленнєвих ситуацій, що відображають культурні особливості різних народів, допомагає учням краще розуміти і поважати інші культури, що є важливим аспектом сучасної мовної освіти.

Таким чином, комунікативно-мовленнєві ситуації є важливим інструментом у формуванні мовленнєвих умінь і навичок. Їх використання сприяє розвитку гнучкості та адаптивності мовленнєвої діяльності, покращує засвоєння мовних структур та сприяє міжкультурному розумінню. Це робить їх незамінним елементом у навчанні мов та забезпечує високий рівень комунікативної компетенції.

1. Ткачук О. Формування комунікативно-мовленнєвих умінь учнів початкових класів. *Рівненський державний гуманітарний університет*. УДК 373.3.016:81.

2. Шитікова Д. А. Формування комунікативних умінь і навичок учнів початкових класів в освітньому процесі. Чернівці, 2021. 107 с.

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ІГОР У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Брусенко М. А.

Науковий керівник – асистентка Вашист К. М.

Сумський державний університет

Гра – це форма навчання, яка сприяє активній участі учнів у процесі [1]. За допомогою ігор вчителі можуть залучити увагу студентів, створити захопливий контекст та мотивувати їх активно брати участь у виконанні завдань.

Інтерактивні ігри мають величезний потенціал у викладанні іноземної мови, оскільки вони забезпечують студентам можливість застосувати мовні навички у реальних комунікативних ситуаціях та одночасно отримувати задоволення від навчання. А також вони зазвичай сприяють підвищенню мотивації студентів до вивчення мови. Студенти отримують задоволення від участі у грі, а також відчують успіхи при застосуванні своїх мовних навичок у реальних ситуаціях.

Інтерактивні ігри сприяють розвитку учнівської здатності до спілкування на іноземній мові. Вони створюють атмосферу, де студенти почуваються вільно й невимушено використовувати мову для вирішення завдань та взаємодії з іншими учнями, адже багато інтерактивних ігор базуються на співпраці та взаємодопомозі між учасниками. А це сприяє розвитку навичок комунікації, співпраці та обміну ідеями, що є важливими як у навчанні, так і в реальних життєвих ситуаціях [1].

Розглянемо деякі конкретні приклади інтерактивних ігор, які можуть бути використані під час уроків іноземної мови:

Рольові ігри: Учні можуть відтворювати різні сценарії, такі як ситуації з реального життя, подорожі, рольові ігри в магазині або в ресторані. Це допомагає їм навчитися використовувати вивчену лексику в звичних для них, побутових ситуаціях та спілкуватися у різних контекстах.

1. Інтерактивні вправи з використанням мовних карток: Створення карток зі словами або фразами, які студенти повинні пояснити або використовувати у сформульованих реченнях. Вони ефективні для вивчення нової лексики та засвоєння нового матеріалу загалом.

2. Квести та гонки з завданнями: Розробка гонок або квестів, де студенти повинні виконувати різноманітні завдання на знання мови на

швидкість або просто з обмеженим часом, такі як переклад, складання речень, відповіді на питання і такі інші заохочують швидку реакцію [1].

3. Мовні ігри та головоломки: Використання ігор, таких як кросворди, словосполучення або головоломки, щоб вчити нові слова або закріплювати вже вивчений матеріал також можуть бути веселими та захоплюючими способами практикувати мову [2].

В наш час набагато легше запроваджувати нові та цікаві методи навчання, наприклад, для проведення вправ та ігор, які сприяють вивченню мови можна використовувати онлайн-ресурси, мобільні додатки або інтерактивну дошку в класі.

Інтерактивні ігри можуть стати незамінними помічниками у викладанні іноземної мови, сприяючи розвитку комунікативних навичок, підвищенню мотивації студентів, активному залученню до навчання та створенню атмосфери співпраці. Вони можуть бути ефективним інструментом для забезпечення зацікавленості та успішності в навчанні іноземної мови.

1. Довбня С. Гра як історико-педагогічний феномен. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2013. № 9. С. 245–249. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2606/> (дата звернення: 04.05.2024).
2. Князевич О. Види нестандартних уроків у практиці роботи вчителя початкової школи. *Освітній проект «На Урок» для вчителів*. URL: <https://naurok.com.ua/vidi-nestandardnih-urokiv-u-praktici-roboti-vchitelya-pochatkovo-shkoli-60000.html> (дата звернення: 03.05.2024).

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЧИТАННІ

Веремієнко А. В.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професорка Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

Читання іноземною мовою є важливим засобом для успішного засвоєння мови на будь-якому етапі. У сучасній методиці навчання мови навичку читання можна пояснити як автоматизоване вміння прочитати писемний текст, зрозуміти його основну ідею та висловити власну думку про прочитане. Ця навичка має чотири ключові якості: правильність, виразність, усвідомленість та швидкість і сприяє

передачі досвіду, розвитку інтелекту та формуванню особистості як значущої частини суспільства [1, с. 109].

Одним із важливих завдань для учнів під час вивчення англійської мови є розвиток англомовної компетентності у техніці читання, що являє собою здатність людини сприймати та правильно декодувати графічні знаки й письмові повідомлення з точки зору артикуляції та інтонації. Вона ґрунтується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і мовної обізнаності [2, с. 269]. Формування англомовної компетентності у читанні є ключовим етапом у процесі вивчення іноземної мови і включає вміння розпізнавати та розуміти графічні символи, а також правильно декодувати їх з точки зору артикуляції, інтонації та змісту.

Для формування англомовної компетентності у читанні існує кілька ефективних методів, які допомагають учням поступово розвивати навички сприйняття та розуміння англомовних текстів:

1. *Метод активного читання (Active Reading)* передбачає зосередження уваги на змісті тексту, взаємодію з ним через питання та обговорення. Учні заохочують виділяти ключові слова, ставити питання до тексту, передбачати зміст наступних абзаців та шукати відповіді в самому тексті.

2. *Комунікативний метод (Communicative Approach)* орієнтований на використання читання для розвитку навичок спілкування. Учні читають тексти, після чого обговорюють їхній зміст у групах, виконують рольові ігри або презентують свої думки.

3. *Метод читання за ролями (Role Reading)*: учням пропонують читати текст, розподіляючи ролі. Такий підхід часто використовують з діалогами, де учні не тільки читають, але й інтонаційно передають характер кожного героя.

4. *Метод читання з передбаченням (Prediction Reading)*. Перед початком читання учням дають можливість передбачити зміст тексту за заголовком, ілюстраціями чи першими реченнями.

5. *Інтерактивне читання (Interactive Reading)*. Використання мультимедійних матеріалів, інтерактивних книжок або завдань онлайн підвищує зацікавленість учнів. Цей метод особливо підходить для молодших школярів, оскільки вони можуть сприймати інформацію через ілюстрації, анімації та аудіододатки, що доповнюють текстовий матеріал.

6. *Використання адаптованої літератури (Graded Readers)*. Спеціально адаптовані тексти різних рівнів складності допомагають учням покроково розвивати свої навички читання.

7. *Метод повторюваного читання (Repeated Reading)*. Цей метод включає повторне читання одного й того ж тексту для підвищення швидкості і точності.

8. *Метод моделювання (Modeling)*. Викладач демонструє учням техніку читання вголос, правильну артикуляцію та інтонацію.

Застосовані методи мають синкретичний характер та визначаються онтологією [3, с. 46].

Отже, формування англомовної компетентності у читанні є ключовим аспектом навчання, який сприяє розвитку критичного мислення, мовної обізнаності та комунікативних навичок. Використання різноманітних підходів до читання дозволяє адаптувати навчальний процес до потреб учнів, що, в свою чергу, покращує їхні знання мови, сприяє загальному інтелектуальному й соціальному розвитку і формує впевненість у своїх здібностях до спілкування.

3. Пальченко І. Г. Про навчання дітей швидкочитання та каліграфічного письма. Київ : Початкова школа, 2017. № 4. С. 102-112.

4. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ : Ленвіт, 213. 590 с.

5. Kobyakova .K., Ovsianko O. L., Shvachko S. O. [Dimensions of nominative and communicative units](#) / Нова філологія, 2020 № 79, С 46-53

GAMIFYING SUSTAINABILITY EDUCATION FOR CULTURALLY DIVERSE CLASSROOMS

Vnuchkova V. S.

Research supervisor – PhD in Philology, Associate Professor

Chulanova H. V.

Sumy State University

Sustainable development, while encompassing environmental and economic considerations, remains incomplete without addressing its social and cultural aspects. The entire issue of sustainable development centres around inter- and intergenerational equity anchored essentially on three-dimensional distinct but interconnected pillars, namely the environment, economy, and society. Decision-makers need to be constantly mindful of the relationships, complementarities, and trade-offs among these pillars and ensure responsible human behavior and actions at the international, national, community and individual levels in order to uphold and promote the tenets of this paradigm in the interest of human development (Mensah, 2019, p.1). That is why seventeen global Sustainable Development Goals were created. Among them, it is impossible to single out one or more of the most important ones, as they are interconnected and equally important for the well-being and prosperity of humanity.

Achieving the goals set in the scope of Sustainable Development Goals-4 is also of great importance in terms of achieving other Sustainable Development Goals. Along with literacy and access to primary education, higher educational institutions are considered to be highly influential in achieving sustainable development, with a social responsibility to bring forth a setting that cultivates sustainable development amidst their students and communities (Ferguson and Rooft, 2020). The lack of educational opportunities in a particular region, the lack of professional and personal skills of people, has an impact on the further development of the region as a whole. So, investing in people is of great importance for faster economic developments. The contribution to the younger generation and their education about sustainable development is especially valuable, so that from an early age children understand the importance of achieving Sustainable Development Goals and learn to overcome difficulties during their school years to ensure the future of the entire planet.

Sustainable development issues are growing in importance in society. That is why every year an increasing number of people, including students and school children, are trying to draw attention to this topic. However, in

culturally diverse environments, traditional teaching methods are often insufficient to engage students from different linguistic and cultural backgrounds. But it can be challenging to engage students with the usual lectures and traditional teaching methods. So, in this context, gamification, the application of game design principles in non-game contexts, is gaining attention as a strategy to improve learning outcomes and motivation. This approach will help teachers keep their students' attention for much longer than usual, practice developing their own creativity, and build trusting relationships with students by becoming part of a team.

The gamification of sustainability education offers a unique opportunity for engaging learners through immersive and interactive experiences. By incorporating game elements such as challenges, rewards, and competition, educators can captivate the attention of participants and encourage them to actively participate in their own learning journey (Novo et al., 2024, p.23). In addition, this type of learning will create a healthy spirit of competition among students, who for each completed task will be able to receive points, badges, or additional resources to use in order to create an ideal sustainable city or zone. Or create a classroom transformed into a virtual ecosystem, with students collaborating on challenges to conserve resources and earn "green points" for their team. When students feel that the future of the entire planet depends on their knowledge and decisions, it makes them more responsible for accepting those decisions, even if it only affects the course of the game proposed by the teacher. The very opportunity to feel like an adult, to be responsible for their own actions and deeds, gives students a sense of activity and involvement. In addition, in the form of a game, children gain life experience that they can draw on in their future life to make it more environmentally conscious and safe for the environment. The intrinsic motivation derived from gamified experiences can lead to prolonged engagement, making it a potent tool for instilling lasting behavioural changes towards more sustainable practices.

Or another version of the language game, where children have to imagine themselves as speakers at an international forum on sustainable development and present their report using all the necessary knowledge, vocabulary, public speaking skills and convince the audience (their classmates and teacher) of the importance of the topic. This game can be used both in foreign language classes with older and more confident students (to practice the necessary grammar and vocabulary and improve speaking and listening skills) and in native language classes with students of any age.

Another variation of the game is debates, which are usually eagerly participated in by children.

To show students that environmental challenges exist in every region of the world, a good solution is to organize a virtual trip around the world where students will face challenges and scenarios related to sustainable development in different regions. First, it will provide additional background knowledge about countries and their cultures, which is important in today's world. Secondly, they will be able to visually assess the scale of the problem and realize that only by uniting people around the world will they have a chance to implement the Sustainable Development Goals. Thirdly, students have to express their own proposals for solving these challenges, which will develop their communication skills. If the game is incorporated into a foreign language lesson, it will additionally give students the opportunity to practice grammatical structures, vocabulary, and speaking skills. While the teacher's goal is to expand students' knowledge, the game can be enhanced with an element of sustainability education by adding interesting facts about how each region is trying to solve the problem. This will encourage students to critically evaluate the ideas already available, choose the best ones, and perfect them with their own innovative ideas. This gamified approach encourages students to explore diverse perspectives on sustainability and fosters a sense of global citizenship.

In addition to gaming elements during lessons, school authorities can introduce a series of game challenges that can unite students throughout the school. This is a great opportunity not only to teach more students, but also to connect them around a common and important topic. In this way, we can demonstrate how the coordinated cooperation of different generations can yield incredible results for our planet and the environment. This approach fosters teamwork, healthy competition, and real-world application of sustainability principles.

Thus, more needs to be done in terms of policies, education and regulation on social, economic and environmental resource management to ensure that everyone is sustainable development aware, conscious, cultured and compliant. Lack of learning opportunities hinders social, economic and sustainable development, as well as long-term stability and peace. And gamification of the educational space is one of the instrument could be used to achieve one of the seventeen goals of sustainable development good quality education. Since it aims to make learning more interesting for students regardless of the subject. Namely, the gamification of sustainable development education can draw the attention of students and young people

of all ages to urgent and important problems of humanity and encourage them to use all the knowledge they have acquired during their studies to benefit their own future.

1. Mensah, J. (2019). Sustainable development: Meaning, history, principles, pillars, and implications for humanaction: Literature review. *Cogent Social Sciences*, 5. <https://doi.org/10.1080/23311886.2019.1653531> Accessed 2 May 2024
2. Novo, C., Zanchetta, C., Goldmann, E., & Vaz de Carvalho, C. (2024). The Use of Gamification and Web-Based Apps for Sustainability Education. *Sustainability*, 16(3197). <https://doi.org/10.3390/su16083197> Accessed 2 May 2024
3. Ferguson T., Rooft C. G. (2020). SDG 4 in higher education: Challenges and opportunities. *Int. J. Sustain. High. Educ.* 8(22), 959–975.

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Вовк В. Р.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Черник М. В.
Сумський державний університет*

Практико-орієнтоване навчання – це сучасний підхід до освітнього процесу, який акцентує увагу на практичному застосуванні знань та навичок у реальних або максимально наближених до реальних життєвих ситуаціях.

Ключові принципи практико-орієнтованого навчання:

- **Комунікативність:** Практико-орієнтоване навчання наголошує на важливості розвитку комунікативних навичок у студентів. Це означає не лише знання граматики та лексики, а й уміння ефективно взаємодіяти з іншими людьми, висловлювати свої думки, аргументувати свою позицію, розуміти та інтерпретувати інформацію, отриману від співрозмовників.

- **Автентичність:** Саме у практико-орієнтованому навчанні використовуються автентичні матеріали, тобто тексти, аудіо- та відеозаписи, реальні ситуації, які відображають реальне використання мови [1, с. 80]. Це дозволяє студентам ознайомитися з різними стилями та регістрами мови, а також збагатити свій словниковий запас.

- Діяльнісний підхід: Практико-орієнтоване навчання передбачає активну участь студентів у навчальному процесі. Вони не просто пасивні слухачі, а активні учасники, які виконують практичні завдання, проекти, беруть участь у рольових іграх, дискусіях тощо. Це сприяє глибшому засвоєнню матеріалу та розвитку критичного мислення.

- Індивідуалізація: Практико-орієнтоване навчання враховує індивідуальні особливості кожного студента, його потреби, інтереси та стиль навчання. Це дозволяє створити максимально комфортні умови для навчання та забезпечити ефективне засвоєння матеріалу.

- Рефлексія: Важливим елементом практико-орієнтованого навчання є рефлексія, тобто усвідомлення студентами власного навчального процесу, аналіз своїх успіхів та невдач, визначення шляхів подальшого розвитку. Це допомагає студентам стати більш самостійними та відповідальними за своє навчання.

Сучасний світ технологій відкриває нові горизонти для практико-орієнтованого навчання іноземної мови. Інноваційні інструменти та платформи трансформують традиційні методи навчання, роблячи їх більш інтерактивними, захоплюючими та персоналізованими. Завдяки цьому студенти отримують можливість не лише вивчати мову, а й активно застосовувати її у різноманітних життєвих ситуаціях, що значно підвищує ефективність навчання та мотивацію [2, с. 83].

Інтернет став справжньою скарбницею для вивчення іноземних мов. Онлайн-курси, такі як Coursera, Udemu, edX, пропонують широкий вибір програм з різними рівнями складності та тематикою. Вони дозволяють студентам навчатися у зручний для них час, отримувати зворотний зв'язок від викладачів та спілкуватися з іншими студентами з усього світу. Крім того, існують численні веб-сайти та блоги, присвячені вивченню мови, де можна знайти безліч корисних матеріалів, порад та вправ.

Мобільні додатки, такі як Duolingo, Memrise, Babbel, Drops, перетворили смартфони на кишенькові навчальні центри. Вони пропонують інтерактивні уроки, ігри, словникові картки та інші інструменти, що допомагають студентам запам'ятовувати нові слова, граматичні правила та вирази. Деякі додатки навіть використовують технологію розпізнавання мовлення, щоб оцінити вимову студента та надати зворотний зв'язок. Однією з ключових переваг мобільних додатків є їх інтерактивність та можливість надання миттєвого зворотного зв'язку. Деякі додатки, такі як Duolingo та Babbel, використовують технологію розпізнавання мовлення, щоб оцінити

вимову студента та запропонувати корекцію. Це допомагає студентам покращити свою вимову та впевненість у своїх мовних здібностях.

ШІ використовується для створення інтелектуальних систем навчання, які можуть адаптуватися до індивідуальних потреб та стилю навчання кожного студента. Наприклад, чат-боти можуть проводити діалоги з учнями, допомагаючи їм практикувати розмовну мову. ШІ-алгоритми можуть аналізувати помилки студентів та надавати персоналізований зворотний зв'язок, що допомагає їм швидше виправляти свої помилки та покращувати свої мовні навички.

Соціальні мережі та онлайн-спільноти відіграють важливу роль у практико-орієнтованому навчанні іноземних мов, надаючи студентам унікальні можливості для спілкування, взаємодії та обміну досвідом з носіями мови та іншими учнями з усього світу. Ці платформи сприяють створенню автентичного мовного середовища, де студенти можуть практикувати свої комунікативні навички в неформальній обстановці, що значно підвищує їх мотивацію та зацікавленість у вивченні мови. Соціальні мережі та онлайн-спільноти дозволяють студентам легко знаходити партнерів для мовної практики, з якими вони можуть спілкуватися через відеозв'язок, обмінюватися голосовими повідомленнями або текстовими повідомленнями [3, с. 43]. Це допомагає їм покращити свої розмовні навички, подолати мовний бар'єр та підвищити впевненість у своїх здібностях.

1. Біляєв, О. М. (2008). Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ: Освіта. С. 30–90.
2. Караман, С. . (2019). Методика навчання іноземних мов у закладах вищої освіти. Київ: Видавничий дім "Слово". С. 70–90.
3. Бублик, Н. Ф. (2012). Практикум з методики навчання іноземних мов. Вінниця: Нова Книга. С. 40–51.

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Горох А. Д.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Куліш В. С.

Сумський державний університет

Практико-орієнтований підхід у навчанні полягає у використанні методів, які сприяють поєднанню теоретичних знань, отриманих у вищому навчальному закладі, з практичними навичками. Основним інструментом реалізації цього підходу є практико-орієнтовані завдання, і для успішного їх виконання необхідно правильно визначити умови цих завдань. [2]

Впровадження практико-орієнтованого підходу в навчанні вимагає від викладачів створення сприятливого середовища, в якому студенти зможуть розвинути свій інтерес до навчання і реалізувати його як потребу у власному саморозвитку та професійній соціалізації.

Практико-орієнтований підхід вважається одним із найбільш ефективних методів професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти оскільки він максимально наближає їх до майбутньої професійної діяльності [1]. Його сутність полягає в організації навчального процесу в контексті майбутньої професії шляхом відтворення у формах і методах навчальної діяльності студентів, реальних психологосоціальних ситуацій, що супроводжують конкретну професійну діяльність. Д. Варнеке вказує, що практико-орієнтований підхід - це активний спосіб організації професійної підготовки, що використовується як у теоретичних, так і у практичних аспектах, через впровадження елементів професійної діяльності у навчальний процес [5]. Є. М. Пост розглядає його як орієнтацію змісту і методів педагогічного процесу на формування у майбутніх фахівців практичних навичок роботи [4]. С. Пітч визначає цей підхід як систему навчальних проблемних ситуацій, методичних та ситуаційних завдань, спроектованих у професійну підготовку фахівців [3].

Однією з основних проблем теорії та практики викладання іноземних мов є система вправ. Практико-орієнтований підхід відіграє ключову роль у навчанні іноземної мови, де вправи спрямовані на формування реальних комунікативних умінь, необхідних у професійній діяльності.

При розробці системи вправ треба враховувати наступні правила: використовувати ситуативні завдання, дотримуватися

циклічності та поступово ускладнювати завдання. На старшому етапі навчання іноземної мови використовуються як некомунікативні, умовно-комунікативні, так і комунікативні вправи.

У систему вправ слід включати завдання для подолання специфічних труднощів у спілкуванні та сприяння переходу від письмової до усної комунікації, що включають завдання на розуміння та вживання лексичних одиниць професійного словника.

Наведемо приклад вправи для розвитку умінь говоріння: *You've decided to open a bank account and want to call the local bank in advance to inquire about the required documents and the procedure for opening an account. Make the dialogue with the partner.*

Наведемо приклад вправи для розвитку умінь письма: *Write an email to your friend inviting her to a party for International Women's Day.*

Наведемо приклад вправи для розвитку умінь читання та аудіювання: *Listen to Mario and Tamara talking about what film they want to see and do the exercises to practise and improve your listening skills.* Після прослуховування аудіо, ми переходимо до опрацювання вправ. У вправі “*Check your understanding: multiple choice*”, учні повинні вибрати правильні відповіді з декількох запропонованих варіантів під час прослуховування аудіо.

1. Горбенко Г. В. Практико-орієнтоване навчання у підготовці бакалаврів реклами і зв'язків з громадськістю. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Вип. 4(45). 2015. С. 64-69.
2. Майковська, В. І. Практико-орієнтоване навчання як засіб професіоналізації підготовки майбутніх фахівців в Україні. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2016. 167 с.
3. Pietsch S. Begleiten und begleitet werden. Praxisnahe Fallarbeit – ein Beitrag zur Professionalisierung in der universitären Lehrerbildung. Kassel: Kassel University Press, 2010. 294 s
4. Post E.-M. Der Einsatz von handlungs-, erfahrungs- und erlebnisorientierten Methoden in der Lehrerinnen - und Lehrerfortbildung von pädagogischen Führungskräften zur Initiierung von Lernen. Studien zur Verknüpfung von Erfahrung, Reflexion und Transfer. Leipzig: Univ. Dass, 2010. 791 s.
5. Warneke D. Aktionsforschung und Praxisbezug in der DarfLehrerausbildung. Kassel : Kassel Univ. Press, 2007. 599 s

ПОЛІЛОГ ЯК ФОРМА КОНТРОЛЮ НА СТАРШОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Гудакова Д. О.

Науковий керівник – д-рка філол. наук, професорка Швачко С. О.

Сумський державний університет

На старшому етапі середньої освіти виникає потреба створення на уроці умов, подібних до життєвих ситуацій, де школярі можуть не лише проявити рівень мовних досягнень, а й продемонструвати комунікативно-мовленнєві навички, тоді як вчитель, у свою чергу, має можливість оцінити кожного з учасників групи, в якій проводиться один з видів полілогічної взаємодії. В цій роботі увага зосереджується на вивченні методик проведення усних колективних видів роботи з метою ретельного аналізу полілогу як різновиду контролю учнівської комунікативної компетентності шляхом дослідження проявів мовно-комунікативної компетенції, засобів її контролю, а також систем оцінювання рівня знань учнів в дискусійній практиці.

У старшій школі вивчення мови і літератури спрямоване на розвиток здібностей та навичок у всіх аспектах мовленнєвої діяльності. Це має на меті формування комунікативної компетенції на рівні В1, як передбачено Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, де підкреслюється значення стимулювання школярів до читання літературних творів, введення в основні цінності культури, а також формування гуманістичного світогляду та поширення культурно-пізнавальних інтересів, що сприяє розвитку поваги до власних і чужих традицій [1, с. 23].

З іншого боку, цілі навчання іноземної мови мають два аспекти: предметний і особистісний. Предметний аспект включає освоєння школярами наукових знань, загальну підготовку до практичної діяльності та формування наукових переконань. Особистісний аспект передбачає розвиток мислення, творчих здібностей, психологічних якостей і умінь мовної комунікації [2, с. 7].

Комунікативна компетентність визначається як здатність успішно встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, а також досягнення взаєморозуміння та кращого розуміння ситуації та теми розмови. Вона базується на взаємопов'язаних мовленнєвому, соціокультурному і мовному розвитку учнів згідно їхніх вікових особливостей та інтересів. Її основою є комунікативні уміння, що розвиваються через оволодіння мовними засобами та навичками їх

використання для ефективного висловлювання та сприйняття інформації у різних ситуаціях спілкування, про що стверджують у своїх роботах Н. Бутенко і С. Ніколаєва [3, с. 9; 1, с. 24].

Процес навчання іноземних мов є взаємодією між вчителем та учнями, де контроль виступає як важлива складова. Контроль включає виявлення рівня сформованості мовленнєвих навичок, оцінювання організації навчального процесу, діагностику труднощів у засвоєнні матеріалу та перевірку ефективності використаних методів навчання. Він виконує різноманітні функції, такі як зворотний зв'язок, діагностична, оцінювальна, навчальна та розвивальна, і є необхідною частиною навчального процесу [4, с. 250].

У викладанні англійської мови Б. Ходос виділяє прийоми групового спілкування [5, с. 56], які можна розділити на три групи. Перша група спрямована на запит інформації або уточнення певних деталей, друга – на підтримку спілкування і навчання нестандартних висловлювань, а третя – на прийняття остаточного рішення. Наприклад, для виявлення схожих або протилежних позицій використовуються зв'язувальні репліки, такі як «*Right, I think the same*», «*As for me, I think...*», а для підтримки спілкування – запитання «*And if you were in his shoes would you act this way?*». Такі прийоми сприяють активному та продуктивному спілкуванню між учнями.

І. Домрачева у авторському посібнику «Основи мовленнєвої діяльності» зазначає [6, с. 42-44], що найважливіші характеристики полілогу включають ситуативну залежність від контексту спілкування, високий рівень спонтанності, рівномірну участь у комунікації всіх учасників, широкий спектр змістовних та формальних зв'язків між репліками, а також значущість правил. Учасники полілогу активно здійснюють цільові комунікативні акти як щодо адресата, так і щодо інших учасників, що відрізняє його від типового діалогу.

У старшій школі вчителі можуть використовувати нестандартні уроки, які реалізуються після вивчення певних тем. Вони виконують кілька функцій, зокрема, контролюють знання, навички та вміння учнів, стимулюють їхню самостійну пізнавальну та творчу діяльність, а також сприяють розвитку ключових компетентностей, мінімізації участі вчителя і формуванню рефлексії. Суть полілогу, як прикладу інтерактивного навчання і контролю, полягає у постійній активній взаємодії всіх учнів. Дослідниця О. Пометун визначає такий тип як співнавчання [7, с. 19-21], коли учень і вчитель є активними учасниками навчального процесу, свідомо виконують завдання,

рефлексують над своїми знаннями та вміннями. Головна увага при цьому зосереджена на учнівській взаємодії, де результати досягаються завдяки взаємним зусиллям, а діти беруть на себе відповідальність за свій навчальний прогрес.

Найбільш ефективним способом організації групового спілкування на уроці дослідники визначають навчальну групову дискусію [5, с. 57]. Цей підхід передбачає аналіз наданої інформації та прийняття обґрунтованого рішення. Дискусія стимулює активну розумову діяльність і сприяє засвоєнню навичок полілогічного спілкування. Проте для досягнення ефективного рівня мовленнєвої співпраці необхідно не лише обрати відповідний метод організації групового спілкування, але й мати цікаву і близьку до учнів змістову основу мовленнєвої діяльності.

У методиці навчання іноземної мови виділяють низку різновидів проведення полілогу [7, с. 34-58; 5, с. 57; 9, с. 160], серед яких «Карусель», «Акваріум», комунікативні рольові ігри, робота в малих групах, мозковий штурм, дебати, метод ПРЕС, метод кейсів тощо. Найоптимальнішим способом комунікативного контролю є оцінювальна дискусія, під час якої учні не лише вчать грамотно і структуровано висловлювати власні думки, а й оцінюються вчителем за результатами роботи під час проведення полілогу.

Оцінити вміння учнів дискутувати допоможе список можливих позитивних і негативних моделей поведінки [7, с. 97-99]. Для цього варто спостерігати за діями, які відбуваються і яких намагаються уникнути. Увагу приділяють і навичкам та вмінням, які школярі здобули нещодавно чи які необхідно розвинути. На основі списку можливих проявів поведінки можна скласти форму спостереження та оцінювання знань учнів.

Для оцінки вміння говорити іноземною мовою використовуються рейтингові шкали, які включають такі критерії, як словниковий запас, точність, швидкість, зв'язність тощо. Одна з найпоширеніших шкал – шестирівнева [8, с. 64-69], розроблена на замовлення Ради Європи. Вона включає розподіл від початківця до носія, де A1 – це найнижчий, а C2 – найвищий рівень володіння мовою відповідно.

Отже, підбиваючи підсумок аналізу питання розвитку і контролю комунікативної компетентності засобами полілогу, можна зазначити, що він є одним із найефективніших прийомів організації іншомовного спілкування. Він дає змогу тренувати вимову учнів, будувати граматичні і лексичні конструкції, передавати емоції й почуття,

посилює бажання вивчати іноземну мову. Крім того, це універсальний метод групового контролю рівня знань учнів, який забезпечується шляхом імплементації різних видів колективної інтерактивної діяльності на уроках.

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підруч. для студ. класич., пед. і лінгвіст. ун-тів / ред. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Полонська Т. К. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи : метод. рек. Київ : Пед. думка, 2014. 80 с.
3. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача. Київ : КНЕУ, 2005. 336 с.
4. Панова Л. С., Андрійко І. Ф., Тезікова С. В. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник. Київ : ВЦ «Акад.», 2010. 328 с.
5. Ходос Б. Полілог на уроках англійської мови як засіб реалізації комунікативного підходу до навчання. *Рідна школа*. 2010. № 4–5. С. 55–58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2010_4-5_22.
6. Домрачева І. Р., Аксьонова І. О. Основи мовленнєвої діяльності : навч. посіб. Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2018. 101 с.
7. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-метод. посіб. / ред. О. І. Пометун. Київ : Вид-во А.С.К., 2004. 192 с.
8. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / ред. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
9. Wallace M. *Action Research for Language Teachers*. Cambridge University Press, 2001. 273 p.

КОМУНІКАТИВНІ ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Звонок А. І.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Баранова С. В.
Сумський державний університет*

Не знаходячись серед носіїв іноземної мови, дуже важко досягти високого рівня іноземної компетентності. Тому важливим завданням педагога є створення реальних та уявних комунікативних ситуацій та застосування різних методів навчання на уроках іноземної мови. Одним із таких методів є комунікативні ігрові технології.

Ігри здавна використовувалися як засіб передачі досвіду та знань молодшим поколінням. У давнину Платон визнавав її корисність, а Арістотель бачив у грі джерело гармонії тіла та душі. Він навіть підкреслював, що словесні ігри сприяють розвитку інтелекту, про що свідчить його праця «Поетика». У наш час ігрові технології широко використовуються в народній педагогіці, а також у дошкільних і позашкільних закладах [2].

Використання ігор у навчанні іноземної мови дає змогу педагогу глибше розкрити індивідуальний потенціал кожного школяра, його позитивні особистісні якості (працелюбність, активність, самостійність, ініціативність, уміння працювати разом) з метою збереження та підвищення педагогічної мотивації.

Завдання ігрових технологій ігор:

1. вчити учнів розуміти значення виразів;
2. навчити учнів виділяти найважливіше в потоці інформації;
3. розвинути слухову, зорову пам'ять в здобувачів освіти.

Залежно від виду діяльності здобувачів освіти, ігри поділяються на індивідуальні, парні, групові та класні. За типом вони можуть бути рольовими, діловими, комплексними іграми на місцевості та в класі [3, с. 3].

Важливо пам'ятати про принципи, що лежать в основі всіх ігрових технологій: успіх і майстерність, конкуренція і співпраця, несподіванка. Вчителі можуть навіть перетворювати вправи з підручника на ігри.

Уже на перших уроках вчителі можуть заохочувати учнів до вивчення іноземної мови та сприяти їх загальному розвитку. Кінцевий результат буде залежати від цього. Якщо вчитель не викличе інтересу в учнів одразу, то діти можуть залишитися байдужими до навчання

іноземної мови назавжди, втрачаючи радість від відкриття нового. Навчання – це не просто передача інформації, а складний процес, що вимагає активної участі учня. Учитель досягне успіху на своїх заняттях лише тоді, коли зрозуміє, що дітям подобається все нове й цікаве. Уроки мають бути різноманітними, оскільки однакова модель проведення занять не дозволяє учням повністю розкрити себе та гальмує розвиток творчого потенціалу [1, с. 116]. Тому плануючи заняття, педагог повинен намагатися створити всі можливості для розвитку індивідуальності кожної дитини, а не лише для того, щоб учень запам'ятав нове слово, ту чи іншу конструкцію. Важливо визначити, які методи роботи можуть зацікавити школярів, щоб розвинути у них інтерес до предмета. Вчителі іноземних мов повинні постійно шукати способи підвищення якості та ефективності викладання. Отже, основне завдання вчителя – зберігати інтерес до вивчення іноземної мови.

Ігри є невіддільною частиною вивчення іноземної мови, оскільки вони сприяють інтенсивній мовній практиці. Їх можна використовувати для стимулювання навчання, зняття напруги після іспитів, або ж для урізноманітнення діяльності. Важливо, щоб гра приносила задоволення і допомагала тренувати мовні явища.

Місце проведення ігор на уроці та час, відведений на ігрові технології, залежать від ряду факторів: рівня підготовки школярів, змісту навчання, цілей і умов заняття. Наприклад, якщо гра використовується як навчальна вправа на початковій стадії інтеграції, на неї можна виділити 20–25 хвилин уроку. Ту саму гру можна застосовувати на різних етапах уроку.

При всій захопленості та ефектності гри важливо пам'ятати, що необхідно зберігати почуття міри, інакше учні втомлюються, а емоційний ефект втрачає свою свіжість.

Не варто переривати учнів під час гри, оскільки це може зіпсувати атмосферу спілкування. Як зазначав Ф. Ріверс, в суспільстві люди часто віддають перевагу мовчанню, знаючи, що їхня мова може викликати негативну реакцію співрозмовника. Так само учень, учитель якого виправляє всі його помилки, втрачає не лише основну думку висловлювання, а й бажання продовжувати розмову.

Виправлення треба проводити тихо, не перериваючи мовлення учня, або в кінці уроку. Деякі вчені вважають, що вчителі мають право ігнорувати помилки, щоб не перешкоджати мовній діяльності своїх учнів.

Отже, саме комунікативні ігрові технології, підсилюють мотивацію до вивчення іноземної мови, значно покращують якість навчання та надають комунікативну спрямованість.

4. Богуш. Н. М. Упровадження інноваційних методів і технологій на уроках німецької мови як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. Таврійський вісник освіти. 2013. Вип. 4. С. 109–117.
5. Літвінова О. В. Ігрові форми роботи як засіб підвищення мотивації учнів до навчання англійської мови в старшій школі. *Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Серія «Філологічні науки»*. 2019. Вип. 43. С. 88–93.
6. Матвєєнко Я. В. Використання елементів ігрових технологій на уроках англійської мови з метою розвитку інтелектуальних здібностей учнів. 2023. С. 1–12. URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-elementiv-igrovih-tehnologiy-na-urokah-angliysko-movi-z-metoyu-rozvitku-intelektualnih-zdibnostey-uchniv-the-use-of-elements-of-game-technologies-in-english-lessons-i-365954.html> (дата звернення: 01.04.2024).

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ПРИ ЗМІШАНОМУ ФОРМАТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Кондратенко К. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Бровкіна О. В.

Сумський державний університет

Сьогодні у медіа часто вживають фразу «цифрове покоління». Поширювати її почав американський письменник і дослідник у сфері освіти Марк Пренскі. Саме він вперше визначив «цифрове покоління», як таке, що з'являється сьогодні і не тільки вміло використовувати новітні технології, але й очікує на їх постійну доступність у всіх аспектах життя. Сучасні учні хочуть навчатися швидко, ефективно та мобільно. Один із способів надати їм таку можливість — запроваджувати систему змішаного навчання [4].

Змішане навчання слугує ефективною комбінацією традиційних методів навчання та сучасних технологій, спрямованих на підвищення залученості студентів і покращення їхнього навчального процесу. Відзначаючи його особливості, слід зазначити, що подане навчання

дозволяє студентам розвивати критичне мислення, працювати над практичними завданнями і вирішувати проблеми у співпраці з товаришами. Крім того, ця концепція дозволяє персоналізувати навчання, адаптувати його до індивідуальних потреб студентів і створювати більш динамічну та залучену навчальну атмосферу. Воно виявляється ефективним підходом до розвитку сучасних освітніх систем, який сприяє підвищенню якості навчання та залученню студентів до активної участі у процесі навчання.

За допомогою притаманних соціальній мережі інструментів кожна людина може створити свій власний профіль, вести власну сторінку, де розміщується основна інформація про життя, уподобання, захоплення та друзів людини. Така сторінка слугує людині своєрідним «місцем проживання» в Інтернет-мережі. Наявність власного Інтернет профілю в соціальній мережі дозволяє за допомогою спеціальних механізмів здійснювати пошук людей-однодумців, колег, людей із подібними захопленнями, друзями. Однією з найцікавіших особливостей соціальної мережі є так званий феномен «малого світу». Даний термін був уведений у використання психологом Стенлі Мілграмом [2]. Стенлі Мілграм прославився як автор низки соціологічних досліджень, зокрема «теорії шести рукоштовних».

На перший погляд, основна відмінність змішаного навчання від звичайної системи – активне використання технологій, щоб знайти матеріал і отримати нові знання. Так, технології стають повноцінною частиною навчального процесу. Проте йдеться також і про поєднання різних підходів, способів подачі матеріалу, видів роботи. Наприклад, частина інформації розподіляється на групову роботу, частина – на самостійне вивчення. Це не залежить від того, відбувається це у класі чи дистанційно.

За змішаного навчання відмінною також є роль вчителів. Тут вони – фасилітатори навчального процесу. Тобто, люди, які організують колективне обговорення так, щоб усі учні були максимально залучені, а проблеми вирішувалися швидко й ефективно. Відтак, основна мета вчителів – не оцінити учнів на екзамені, а активно взаємодіяти з ними, відстежувати прогрес та допомагати у разі потреби. Так вчителі перестають бути просто спостерігачами і займають роль менторів [3].

Англійська – найпоширеніша мова в Інтернеті. Це означає, що існує безліч можливостей практикувати, вдосконалювати та вивчати англійську онлайн. Насправді, існують тисячі англомовних каналів на

сайтах соціальних мереж, таких як *Facebook*, *Twitter*, *Instagram* та *YouTube*. Вони пропонують безліч способів читати англійською, дивитися відео і навіть взаємодіяти з іншими англомовними користувачами та студентами.

Поряд з усіма можливостями та перевагами застосування соціальних мереж у навчальному процесі, має місце і досить скептичне ставлення до них. В основному це побоювання, пов'язані з надмірною віртуалізацією соціального життя молоді. Діалектика розвитку соціальних мереж така, що їх переваги і недоліки є безпосереднім продовженням і розвитком один одного. Існуюча ситуація така, що молоді люди проводять досить багато часу онлайн. Проте можна і потрібно зробити так, щоб вони проводили цей час з користю [1].

Отже, огляд соціальних мереж показує, що вони є потужним інструментом для навчання іноземним мовам, завдяки своїм можливостям для створення інтерактивних і навчальних спільнот, обміну мовними ресурсами та сприяння мовній практиці. Стратегії впровадження соціальних мереж у навчальний процес включають ретельне планування, підтримку викладачів і студентів, а також постійне оновлення та адаптацію до потреб освітньої спільноти.

1. Орлов О. В. Соціальні мережі як сучасне середовище навчання державних службовців. *Державне будівництво*. 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2013_1_25 (дата звернення: 29.02.2024).
2. Milgram S. (1989) *The Small world* / ed. by N. Theodore, K. Manfred. Norwood, N.J : Ablex Pub., 382 p.
3. Khan S. The founder of khan academy on how to blend the virtual with the physical. *Scientific American*. URL: <https://www.scientificamerican.com/article/salman-khan-how-blend-virtual-with-physical/> (date of access: 28.02.2024).]
4. Prensky M. (2001) Digital natives, digital immigrants part 1. *On the horizon*. Vol. 9, no. 5. P. 1

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОМИЛОК В УСНОМУ МОВЛЕННІ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Лісун А. А.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Жулавська О. О.
Сумський державний університет*

Припущення помилок та можливість навчатися на їхній основі є невід'ємними аспектами людського існування. Щоденно у нашому житті трапляються помилки та непорозуміння. Тож, замість того, щоб намагатися заховати будь-які недоліки, важливо активно працювати над їх виправленням та висновками, які можна зробити з цих ситуацій. У дослідженнях помилку визначають як неправильну думку, хибне уявлення про когось або щось, або ж неправильність у вчинках, діях [2]. Отже, помилка має негативний відтінок та означає щось небажане, що потрібно уникати.

Проте необхідно звертати увагу на помилки, які виникають у процесі навчання. Мовні помилки є частиною вивчення іноземної мови, а відношення викладача іноземної мови до порушень норм головним чином залежить від власної оцінки значення помилки та реакції на них у процесі навчання [3].

Відповідно до біхевіористської теорії, причина помилок полягає в обмеженому використанні методів. Однак цей підхід вважається найвним через відсутність ідеальної методології, більш того, теорія сприяла переходу викладачів мови до пізнавального підходу, що збільшило інтерес дослідників до помилок учнів як джерел формування гіпотез [4].

Представники аудіолінгвального методу навчання почали розглядати помилку як негативний елемент. Проте більш сучасні методи навчання іноземної мови дивляться на помилки з позитивного ракурсу, визнаючи їх необхідною частиною шляху до оволодіння іноземною мовою. Вивчення мови розглядається як творчий процес, який включає не лише заучування лексики та граматичних правил, а й вміння користуватися цими структурами, наповнюючи їх відповідним мовним матеріалом і вимовляючи їх у природному темпі спілкування.

Дослідники прикладної лінгвістики розглядають помилки як свідчення творчого процесу в процесі вивчення мови, де учні використовують різноманітні стратегії навчання другої мови. Помилки є важливими в трьох аспектах:

- для вчителя мови, оскільки свідчать про прогрес учня в освоєнні мови;
- для дослідника мови, які допомагають розуміти, як ефективно вивчати мову;
- для навчання студентам через участь у тестуванні гіпотез [3].

Освітній процес передбачає не лише уникання помилок, але і їхнє використання як частини важливого етапу вивчення. Акцент на виправленні та аналізі помилок може допомагати студентам краще розуміти правила мови та уникати подібних неточностей у майбутньому. Важливою частиною викладання є створення сприятливого середовища, де студенти відчують вільність експериментувати та виправляти свої помилки, сприяючи таким чином їхньому процесу вивчення іноземної мови.

Відповідно до рівнів мови можна виділити наступні категорії мовних недоліків: Фонетичні та орфографічні помилки: це включає помилки у вимові та написанні слів, а також невірне інтонування. Наприклад, заміна вимови слова «since» [sɪns] на [sains] або переплутання слів «born» [bɔ:n] і «burn» [bɜ:n]. Лексико-семантичні помилки: це некоректний вибір слова у відповідному контексті. Наприклад, помилки, які виникають через «фальшивих друзів перекладача» або інтерференцію з рідною мовою. Граматичні помилки: це недоліки в морфології (відмінюванні дієслова, іменника або займенника) або синтаксисі (порушення порядку слів, помилки в оформленні прямої та непрямої мови). Наприклад, неправильне утворення умовного речення або помилки в утворенні ступеня порівняння прикметників. Стилiстичні помилки: це порушення стилю висловлювання, такі як некоректний вибір слова для даної ситуації, змішання лексики різних стилів та тавтологія. Наприклад, вживання неприпустимого слова в певному контексті або використання синонімічного дублювання лексем, як у висловлюванні «I study English language» [5].

Засоби та прийоми попередження помилок в усному мовленні на заняттях з іноземної мови можуть бути досить різноманітними і включати в себе такі методи: Фонетична розминка: початок заняття може передбачати використання скоромовок або інших вправ для підготовки мовного апарату до спілкування. Одним з найефективніших методів є використання скоромовок на початку заняття. Скоромовки вважаються найефективнішим інструментом мовної розминки (warm-up), який є необхідною складовою будь-якого уроку і може підготувати

мовний апарат студента до спілкування на іноземній мові. Крім того, скоромовки спрямовані на відпрацювання складних звуків, які відсутні у фонетиці української мови. Важливо розуміти правильне положення губ, язика, піднебіння та голосових зв'язок під час вимови кожного звука англійської мови [1].

Вправи на правильну вимову: вчителі можуть використовувати спеціальні вправи для розвитку правильної вимови звуків, букв та словосполучень.

Моделювання ситуацій спілкування: учні можуть бути задіяні у вправах, де вони відтворюють реальні ситуації спілкування на іноземній мові, що дозволяє їм практикувати мовлення в реальних умовах.

Використання підказок та виразів-заповнювачів: одним із можливих чинників, що спричиняють появу помилок у усному мовленні, є психологічні аспекти, такі як невпевненість, тривога, розірваність уваги та страх перед помилками. Тому на уроках учні часто стараються говорити не поспішаючи, іноді виникають паузи, під час яких вони роздумують про наступне слово або граматичне правило. У таких ситуаціях корисно використовувати різноманітні вирази та слова, які можуть заповнити мовні прогалини, такі як «насправді», «я думаю», «я вважаю», «дайте мені подумати трохи», «я припускаю», «отже», «це гарне питання». Вони допомагають знайти час для обдумування наступного висловлення [3].

1. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов: навч. посіб. К.: Знання, 2011. 206 с.
2. Гордієнко Н. М. Mistake Correction in teaching EFL. Вісник Національного технічного університету України «КПІ». Серія : Філологія. Педагогіка. 2016. Вип. 8. С. 8–11.
3. Buden J. Error correction [Electronic source]. Access Mode: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/error-correction>.
4. Chomsky, N. Aspects of the Theory of Syntax. Cambridge, Massachusetts: M.I.T. Press. (1965). 161–170.
5. Fang X. Error Analysis and the EFL Classroom Teaching: US-China Education Review. US-China education review. 2007. №9. P. 10–14.

ТЕХНОЛОГІЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Ловцов Є. А.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Медвідь О. М.

Сумський державний університет

У навчальній та психологічній літературі термін «технологія» зустрічається часто, особливо з розвитком комп'ютерних технологій та інтеграцією нових комп'ютерних інновацій. Педагогічна наука виділила окрему галузь, відому як педагогічна технологія, яка виникла в 1960-х роках у Сполучених Штатах і Англії, а згодом поширилася по всьому світу. До 1970-х років "освітня технологія" розширилася, щоб охопити всі аспекти, пов'язані з підвищенням якості освітнього процесу.

Поява цього терміна і відповідного наукового напрямку в педагогіці не випадкова. Розглядаючи технологію як набір технік і методів для отримання, обробки та очищення сировини, педагогічна технологія виходить за рамки простого використання технічних засобів навчання. Вона заглиблюється у визначення принципів і розробку стратегій для оптимізації навчального процесу шляхом аналізу факторів, які підвищують освітню ефективність, а також розробки та оцінки застосованих методів і матеріалів.

Поняття «педагогічна технологія» можна розглядати з трьох позицій:

1. Науковий: служить сегментом педагогічної науки, який досліджує та формулює цілі, зміст і методику освіти, відповідно проектуючи педагогічні процеси.

2. Процедурний: функціонує як окреслення (алгоритм) процесу, окреслюючи цілі, зміст, методи та засоби досягнення бажаних результатів навчання.

3. Операційний: являє собою виконання технологічного (педагогічного) процесу, що охоплює функціонування всіх особистісних, інструментальних і методичних педагогічних ресурсів [2, с. 304].

Як і будь-яка технологія, педагогічна технологія сприяє удосконаленню навчального процесу. Порівняно з навчанням, заснованим на методах, технологія навчання має значні переваги. Вона робить сильний акцент на чіткому визначенні кінцевої мети. На відміну від традиційної педагогіки, де встановлення цілей може бути неточним

і часто суб'єктивним, технологія надає пріоритет точному визначенню мети, сприяючи більш точному оцінюванню її досягнення. Крім того, технологія дозволяє розробляти об'єктивні методи моніторингу, щоб точно оцінювати досягнення мети.

Зводячи до мінімуму ситуації, коли вчителі стикаються з невизначеним вибором і покладаються на педагогічну імпровізацію, технології сприяють більш структурованому підходу до освіти.

На відміну від використовуваних раніше методичних позааудиторних підходів, які зосереджувалися насамперед на вчителі та його діяльності, технологія є каркасом навчального процесу, диктуючи структуру та зміст навчально-пізнавальної діяльності учнів. Кожен учитель також по-різному сприймає методичну позааудиторну технологію, що обумовлює різноманітну організацію діяльності учнів (особливо це є актуальним при навчанні іноземної мови, де не тільки аудиторна, але і позааудиторна організаційно-пізнавальна діяльність є частиною загального навчального процесу). Розробка технологій навчальної діяльності учнів покращує узгодженість академічної успішності різноманітного учнівського колективу [3, с. 151].

Суспільство все більше визнає необхідність володіння хоча б однією іноземною мовою. Володіння іноземною мовою є необхідним для професійного успіху в будь-якій сфері, стимулюючи підвищену мотивацію до вивчення мови. Досягнення цих компетентностей зумовлює необхідність особистісно-орієнтованого підходу до навчання та виховання, який враховує потреби та можливості учня [1, с.64]. Тим не менш, на шляху до вивчення іноземної мови залишаються перешкоди.

Основними серед цих проблем є обмежені можливості для усної практики в групах студентів і недостатня індивідуалізація та диференціація навчання. Усунення цих прогалин вимагає використання методологій, підходів і технологій навчання, які віддають перевагу особистісно-орієнтованому підходу до навчання іноземної мови, що ґрунтується на гуманістичній педагогіці. В основі цього підходу лежить переконання, що учні, а не вчителі, повинні бути центром навчання, наголошуючи на активній участі в навчальному процесі [3, 152-153].

Особистісно-орієнтований підхід пронизує всі аспекти системи освіти та навчального процесу, сприяючи навчальному середовищу для студентів. Він дозволяє гнучко ставити цілі, враховує особисті інтереси та індивідуальні особливості студентів, підвищує ефективність навчання. Такий підхід створює особливу взаємодію між учнями та

вчителями, підтримує товариські стосунки між учнями та сприяє створенню різних освітніх середовищ, які виходять за межі традиційних класних кімнат.

У світовій освітній практиці використовуються різні методи вирішення проблеми персоналізованого навчання. Сучасні підручники з педагогічної психології виділяють три основні освітні технології: навчання у співпраці, метод проектів і багаторівневе навчання:

1. Навчання у співпраці, що особливо варто відзначити для навчальних закладів, передбачає впровадження навчання у співпраці як основного педагогічного методу. Ці технології легко інтегруються в структуру класу, не змінюючи навчальну програму, сприяючи найбільш ефективному досягненню бажаних результатів навчання, одночасно розкриваючи потенціал кожного учня. Спеціально розроблені для предмета «іноземна мова», ці методики можуть створити сприятливе середовище для стимулювання когнітивної та мовної активності кожного студента в групі. Кожному студенту надається можливість досягнути новий мовний матеріал і брати участь в активній усній практиці, тим самим сприяючи розвитку основних навичок і компетенцій.

2. Загальновідомо, що вивчення іноземної мови значною мірою сприяє загальному розвитку. Метод проектів зокрема уособлює розвиваючий, особистісно орієнтований характер навчання. Вікторини, які проводяться на заняттях з іноземної мови, являють собою поєднання методів творчого, дослідницького та інформаційного проектів. Як метод дослідницького проекту вікторини залучають учнів до дослідницької діяльності. Вони забезпечують неформальний У шлях для вчителів для взаємодії зі студентами, які, як правило, більш готові підходити до них, коли беруть участь у цікавих завданнях, зміцнюючи довіру та сприяючи дружньому спілкуванню, зокрема іноземною мовою, що вивчається.

3. У сучасній освіті все більше уваги приділяється роботі з інформацією. Робота з інформацією іноземною мовою, особливо враховуючи величезні ресурси глобальної мережі Інтернет, стала дуже актуальною. Вчителі можуть допомогти, вибравши та впровадивши технології, спеціально розроблені для такої діяльності. Спільне навчання може допомогти розвинути ці навички, а також підготувати студентів до складніших завдань, пов'язаних із обробкою інформацією (наприклад, із застосуванням методу проектів). Основні критерії використання методу проектів включають наявність творчо-значущої

проблеми, яка потребує дослідження для вирішення, практичну та теоретичну важливість очікуваних результатів, автономію студента під час уроку чи самостійного навчання, структурування змістовного аспекту проекту та застосування методології дослідження з використанням зокрема сучасних комп'ютерних технологій.

1. Музика, О. Фонетична та фонологічна компетенція у носіїв української мови та її навчання іноземців. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія», 2017. 64, 70 с.
2. Стеблюк М. М., Іванченко Н. І., Маркова О. І. Методика викладання англійської мови в початковій школі: навчально-методичний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 304 с.
3. Степаненко І. Основні проблеми оволодіння англійською вимовою українськими студентами: наукові записки. Національний університет «Острозька академія», серія «Філологічна», 2021. 71 с, 151-154 с.

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Ляшенко А. В.

*Науковий керівник – канд. філол наук, ст. викладачка Овсянко О. Л.
Сумський державний університет*

Вивчення іноземних мов набуло особливої актуальності в сучасному світі, де комунікація з людьми з інших країн стає все більш поширеною. Традиційні методи навчання, орієнтовані на заучування граматичних правил та лексики, хоча й дають певні результати, не завжди здатні зацікавити учнів та сприяти розвитку їхньої комунікативної компетенції.

Творчі завдання, з іншого боку, можуть зробити процес навчання іноземної мови більш цікавим та захоплюючим. Вони дозволяють учням використовувати мову в реальних ситуаціях, розвивати свої творчі здібності та покращувати комунікативні навички.

Впровадження творчих завдань у процес навчання іноземної мови може стати ефективним способом подолання цієї проблеми. Творчі завдання стимулюють пізнавальну активність учнів, розвивають їхню креативність, мовну гнучкість та комунікативні навички [1].

Метою цього дослідження є вивчення теоретичних основ та практичних аспектів використання творчих завдань у процесі навчання іноземної мови, а також визначення їх ефективності для розвитку комунікативної компетенції учнів.

Творчі завдання на уроках англійської мови – це дидактичні завдання, які стимулюють творчу активність учнів, сприяють розвитку їхньої мовної компетенції, особистісних якостей та загальнонавчальних умінь.

Сутність творчих завдань полягає в тому, що вони:

- Мають нестандартний характер: Їх виконання потребує від учнів не простого відтворення знань, а їхнього аналізу, синтезу, оцінки, а також генерування нових ідей, оригінальних рішень.

- Стимулюють пізнавальну активність: Цікаві та захопливі завдання викликають у дітей емоційний відгук, роблять процес навчання цікавим та змістовним.

- Розвивають творчі здібності: Завдяки творчим завданням учні вчаться мислити нешаблонно, генерувати нові ідеї, знаходити нестандартні розв'язання проблем.

- Сприяють формуванню особистості: Творчі завдання допомагають учням розвивати впевненість у собі, самостійність, ініціативність, а також почуття відповідальності за результати своєї роботи [2].

- Підвищують мотивацію до вивчення мови: Цікаві та різноманітні завдання роблять уроки англійської мови більш динамічними та захопливими, що сприяє підвищенню мотивації учнів до вивчення мови.

Види творчих завдань:

- Завдання на основі репродуктивної діяльності: вправи на списування, переклад, трансформацію текстів, написання диктантів тощо.

- Завдання на основі продуктивної діяльності: рольові ігри, дискусії, дебати, написання творів, створення проєктів тощо.

- Завдання на основі комбінованої діяльності: вправи на доповнення, речення, редагування текстів, створення власних історій, казок, віршів тощо.

Використання творчих завдань на уроках англійської мови – це запорука успішного навчання та всебічного розвитку особистості учня.

Використання творчих завдань у навчанні іноземної мови ґрунтується на декількох теоретичних основах:

Творчі завдання – це чудовий спосіб зробити уроки англійської мови більш цікавими та захоплюючими для учнів, а також допомогти їм краще засвоїти новий матеріал. На етапі тренування з новим матеріалом творчі завдання можуть бути особливо корисними, оскільки вони дають учням можливість попрактикуватися у використанні нового словникового запасу та граматичних структур у цікавому та особистому контексті.

1. Абліцова Л. В. Методика викладання іноземних мов: теорія і практика: навч. посіб. К.: Літера ЛТД, 2018. 344 с.
2. Азимова О. М. Розвиток творчого потенціалу учнів на уроках англійської мови. Іноземні мови. 2018. № 1. 200 с.
3. Богуславська О. В. Творчі завдання як засіб розвитку мовленнєвої компетенції учнів загальноосвітніх шкіл. К.: Педагогічна думка, 2017. 216 с.
4. Бондаренко О. В. Творчі завдання на уроках англійської мови. Іноземні мови. 2017. № 4. 180 с.

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Малюк А. М.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Прокопенко А. В.
Сумський державний університет*

Метою освітньої галузі «Іноземної мови» є формування у студента мовленнєвої культури, соціокультурної компетентності, естетичних смаків, гуманістичного світогляду і, найголовніше, розвиток особистості студента [2].

Соціокультурна компетенція (СК) є невід'ємною складовою комунікативної компетенції, що визначається як здатність успішно взаємодіяти з представниками інших культур, розуміти та адекватно інтерпретувати їхню поведінку, цінності, норми та традиції. У контексті навчання іноземної мови, СК відіграє ключову роль, оскільки вона дозволяє студентам не лише оволодіти мовними знаннями та навичками, але й глибше зрозуміти культуру носіїв мови, що є необхідним для ефективної міжкультурної комунікації.

СК включає в себе знання про різні аспекти культури, такі як:

- Соціальні норми та цінності: правила поведінки, етикет, ставлення до часу, сім'ї, освіти, роботи тощо.

- Традиції та звичаї: особливості святкування, обряди, ритуали, народні ремесла, кухня.

- Мистецтво та література: музика, живопис, скульптура, кіно, театр, фольклор.

- Історія та географія: знання про історичні події, географічне положення, клімат, пам'ятки культури.

- Політична та економічна система: державний устрій, політичні партії, економічна ситуація.

Окрім знань, СК також передбачає розвиток певних умінь та навичок, таких як інтерпретація та аналіз культурних явищ, адаптація до іншої культури, критичне мислення та здатність аналізувати ситуації та події [3, с. 27].

Формування соціокультурної компетенції студентів вимагає комплексного підходу, що поєднує різноманітні методи та прийоми, спрямовані на розвиток усіх її складових.

Одним з найефективніших методів є використання автентичних матеріалів, таких як газети, журнали, фільми, пісні, літературні твори, що дозволяють студентам зануритися в реальне мовне середовище та познайомитися з культурними особливостями носіїв мови.

Важливу роль відіграють також проектні завдання та рольові ігри, які моделюють різні комунікативні ситуації та сприяють розвитку прагматичної та соціологічної компетенції студентів. Студенти мають змогу практикувати використання мови в різних соціальних ролях та контекстах, що допомагає їм краще зрозуміти культурні норми та цінності [1, с.127].

Міжкультурна комунікація, як онлайн, так і офлайн, є невід'ємною частиною формування соціокультурної компетенції. Спілкування з носіями мови дозволяє студентам не лише покращити свої мовні навички, а й глибше зрозуміти культурні відмінності та навчитися ефективно взаємодіяти з представниками інших культур.

Сучасні підручники з англійської мови демонструють різний підхід до інтеграції соціокультурного компоненту. Деякі видання приділяють йому значну увагу, тоді як інші зосереджуються переважно на розвитку мовних навичок.

Розглянемо кілька популярних підручників різних рівнів:

●New English File (рівні A1-B2): Цей підручник містить автентичні матеріали (статті, інтерв'ю), завдання на порівняння культур, але обмежений у представленні української культури та розвитку критичного мислення.

●English File Third Edition (рівні A1-C1): Подібний до New English File, але з ширшим спектром тем та більшою кількістю завдань на розвиток комунікативних навичок у різних соціокультурних контекстах.

●Speakout (рівні A1-C1): Цей підручник активно використовує відеоматеріали та завдання, що стимулюють обговорення культурних відмінностей та формування власної думки.

●Cutting Edge (рівні A1-C1): Підручник містить розділи “Cultural Awareness”, де студенти знайомляться з різними аспектами культури англомовних країн.

●Upstream (рівні B1-C2): Цей підручник пропонує складніші тексти та завдання, що спонукають до критичного аналізу та обговорення соціокультурних питань.

Загалом, сучасні підручники приділяють більше уваги соціокультурному компоненту, ніж раніше. Вони включають різноманітні теми, що охоплюють повсякденне життя, традиції та свята, цінності та норми, соціальні проблеми, мистецтво та літературу.

4. Євтушенко, Л. О. (2020). *Соціокультурна компетенція у навчанні іноземної мови*. Наукові записки [Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя]. Сер. : Філологічні науки, (2), 125-129.

5. Навчальні програми з іноземних мов. URL : <https://mon.gov.ua/>

6. Hirsh A. D. *The Dictionary of Cultural Literacy: What Every American Needs to Know*. Boston, 1988. 619 p.

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Науменко А. Р.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Жулавська О. О.

Сумський державний університет

Сучасний світ вимагає від людини гнучкості, адаптивності, здатності до навчання та самонавчання. Особливо це стосується володіння іноземними мовами, які стали не тільки засобом міжнародного спілкування, але й одним з інструментів особистісного розвитку.

Особливо актуальним це стає в контексті навчання молодших школярів, які тільки починають свій шлях пізнання світу. Важливо не лише навчити їх іноземної мови, але й розвинути у них іншомовну комунікативну компетенцію – здатність використовувати мову як засіб спілкування в різних ситуаціях.

Комунікативна компетенція є важливою для успішної комунікації в різних сферах життя, таких як освіта, робота, дозвілля, подорожі тощо. Розвиток комунікативної компетентності вимагає постійної практики, навчання, рефлексії та взаємодії з різними людьми та культурами [1, с. 65].

Ігрові технології представляють собою широкий спектр методів та підходів, які використовують ігрові та групові вправи для стимулювання комунікативних навичок. Ось кілька прикладів таких технологій:

Рольові ігри: Учні виконують ролі та сценарії для моделювання різних ситуацій. Це може бути все, від простих розмов до більш складних ситуацій, що вимагають переговорів або вирішення конфліктів.

Ігри-вікторини: Використовуються для перевірки знань учнів та стимулювання їхнього інтересу до вивчення нових тем.

Ігри на співпрацю: Учні працюють у команді для досягнення спільної мети, що сприяє комунікації та взаємодопомозі.

Ігри на асоціацію: Учні повинні зв'язати слова або фрази з певними об'єктами або ідеями, що стимулює критичне мислення та використання мови в широкому контексті.

Ігри на виразність: Учні використовують мову для вираження своїх почуттів, думок або ідей, що сприяє розвитку емоційного інтелекту та вміння висловлювати свої думки.

Ці та інші ігрові технології можуть бути використані для формування комунікативної компетенції учнів. Вони допомагають зробити процес навчання більш цікавим та захоплюючим, стимулюють активність та ініціативу учнів, сприяють розвитку критичного мислення та вміння висловлювати свої думки.

У ході виконання практичної частини провели попереднє тестування для визначення рівня іноземної комунікативної компетенції учнів за допомогою наступних методів:

Тестування лексичних навичок: вправи на впізнавання слів, синонімів та антонімів, та їх вживання в контексті. Тестування навичок говоріння: учні отримали завдання – пройти коротку співбесіду з вчителем на задану тему.

Завдання для тестування мали таку структуру:

Тестування лексичних навичок:

- Оберіть правильний переклад слова: “apple” - а) яблуко, б) груша, с) апельсин.
- Заповніть пропуск у реченні: “I have two ____.” (cat/dog/birds)
- Доберіть синонім до слова “happy”: а) sad, б) joyful, с) angry.

Тестування навичок говоріння:

- Розкажіть коротку історію про свої останні канікули.
- Опишіть свій улюблений предмет у школі та поясніть, чому ви його любите.
- Проведіть коротку розмову, в якій ви запитуєте дорогу до бібліотеки.

Завдання мають бути адаптовані до віку та рівня знань учнів. Результати цього тестування допомогли визначити початковий рівень іноземної комунікативної компетенції кожного учня перед початком дослідження. Кожне виконане завдання оцінювалося в 1 бал і у відсотковому співвідношенні це були наступні результати (див. Таблицю 1).

Таблиця 1. Результати попереднього тестування

№	Ім'я учня	Стать	Результати тестування лексичних навичок	Результати тестування навичок говоріння
1	Олександр	Хлопчик	85%	80%
2	Степан	Хлопчик	90%	85%
3	Кирило	Хлопчик	80%	75%
4	Віктор	Хлопчик	88%	82%
5	Євген	Хлопчик	92%	90%
6	Андрій	Хлопчик	85%	80%
7	Поліна	Дівчинка	90%	88%
8	Уляна	Дівчинка	92%	90%
9	Анатолій	Дівчинка	88%	85%
10	Мар'яна	Дівчинка	85%	83%
11	Марина	Дівчинка	90%	88%
12	Марія	Дівчинка	92%	90%
13	Вікторія	Дівчинка	88%	85%
14	Ельза	Дівчинка	85%	83%
15	Емілія	Дівчинка	90%	88%

Результати попереднього тестування нашої школи свідчать про такі висновки: учні виявляють загальний високий рівень знань у лексичних навичках та навичках говоріння. Учні, які мають високі бали у лексичних тестах, демонструють сильні аналітичні та пам'ятні здібності, тоді як ті, хто показав високі результати у говорінні, мають більшу впевненість в усному мовленні. Індивідуальні відмінності в результатах свідчать про різноманітність сильних сторін серед учнів, що дає змогу виділити області, які потребують більше уваги.

Зокрема, якщо рівень навичок говоріння виявився нижчим, це вказує на необхідність додаткових вправ з усного мовлення для покращення результатів. Ці результати можуть стати основою для вдосконалення навчальних підходів, включаючи впровадження ігрових технологій, що сприяють ефективному засвоєнню іноземної мови. Також вони корисні для розробників навчальних програм і методик, які прагнуть підвищити якість та результативність процесу навчання.

1. Душніцька І. І. Важливість вивчення іноземних мов у сучасному світі та роль навчальної гри у цьому процесі / І. І. Душніцька // Англійська мова та література: науково-метод. журн. 2018. С. 35.
2. Котовська, А. Основні тенденції сучасної методики викладання іноземних мов. English. 2018. С.74.
3. Морська Л. І. Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх учителів іноземних мов до використання інформаційних технологій у професійній діяльності: автореф. д. пед. н.: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»; 13.00.02 – Теорія і методика навчання: германські мови / Л. І. Морська. Тернопіль, 2018. с.4.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОРΟΣЛИХ

Ніколенко А. О.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Черник М. В.
Сумський державний університет*

Соціально-політична картина сучасного світу постійно зазнає метаморфоз, спричинених постійною міжнародною інтеграцією, глобалізацією та консолідацією. У свою чергу, дані феномени сприяють зростанню ролі і значення навичок іншомовного спілкування. Як наслідок, вивчення англійської мови стає актуальним для дорослих, які за шкільний час не отримали достатній рівень знань, щоб інтегрувати іноземну мову у процес професійного самовизначення, тому потребують додаткових освітніх послуг для розвитку мовної компетенції.

Питання вивчення іноземних мов дорослих є актуальним, але водночас малодослідженим. Аспекти освіти дорослих вивчалися лише частково в таких напрямках як: вивчення психологічних характеристик дорослого як суб'єкта навчання (Б. Ананьєв, С. Рубінштейн, R. Carlson та інші); критеріїв успішної освіти людини на різних вікових проміжках (Т. Андрющенко, Л. Виготський Н. М. Giles, W. P. Robinson, P. M. Smith та інші). Аналіз і узагальнення сучасної психолого-педагогічної та методичної літератури засвідчує відсутність комплексного висвітлення особливостей навчання іноземних мов дорослого населення, тому потребує детального вивчення.

Основною ознакою сьогодення є глобалізація, наслідком якої стає постійне і невідпинне старіння знань, спричинене продукуванням

все нової та нової інформації. Особливо гострим подібне питання постає перед групою людей середнього віку, адже мовні знання – один із основних компонентів професійної підготовки. Мовленнєва культура включає вільне володіння лексикою свого фаху, користування нею, мовознавчу компетентність, правильну вимову [1, с. 538]. Проте сучасний світ ставить перед спеціалістами зовсім інші виклики і знань лише з рідної мови виявляється недостатньо для тих працівників, які хочуть підвищити власні шанси кар'єрного зростання, що і спричиняє ажіотаж у сфері вивчення другої мови дорослим населенням.

Більшість дорослих студентів не зацікавлені у вивченні іноземної мови лише як академічної дисципліни. Їм потрібні знання мови для розширення кар'єрних можливостей або доступу до вищої освіти, тому кожен навчальний елемент має бути спрямований на надання конкретних знань з практичним застосуванням [4, с. 84]. Таким чином, дослідники виділяють психологічні, власне-механічні, матеріальні, територіальні та соціокультурні труднощі, які рекомендується врегульовувати на основі андрагогічних знань. Педагогічна наука андрагогіка поділяється на теорію та психологію навчання дорослих. За тлумаченням, андрагогіка (від грец. *άνήρ* (*άνδρος*) – дорослий чоловік і грец. *αγωγή* – вести) – одна із назв галузі педагогічної науки, яка охоплює теоретичні і практичні проблеми освіти, навчання й виховання дорослих. «Український педагогічний словник» трактує термін «андрагогіка» як педагогіку дорослих, тобто одну з педагогічних наук, яка досліджує проблеми освіти, самоосвіти і виховання дорослих [2, с. 25]. В «Енциклопедії освіти» натрапляємо на таке визначення: вікова та педагогічна галузь психолого-педагогічних досліджень теоретичних і практичних проблем освіти і виховання дорослих людей [3, с. 22].

На думку Л. Чхайло, існує ряд андрагогічних особливостей, що відрізняють дорослих від осіб молодшого віку (дитинство, юність) і які повинні бути враховані під час організації і проведення навчання, а саме: 1) провідна роль здобувача освітніх знань у процесі навчання; 2) дорослий, який навчається, прагне до самореалізації, самостійності та самоврядування; 3) дорослий, який навчається, володіє життєвим досвідом, який може ним використовуватися як важливе джерело навчання; 4) дорослий навчається для вирішення важливої життєвої проблеми й досягнення конкретної мети; 5) дорослий, який навчається, розраховує на негайне використання отриманих у ході навчання умінь і навичок; 6) навчальна діяльність дорослого значною мірою детермінується просторовими, побутовими, професійними,

соціальними факторами, які або обмежують, або сприяють процесу навчання [6, с. 185].

Відповідно до цих умов, Г. Калініна розробила рекомендації для викладачів, які працюють з дорослою аудиторією. Зокрема було запропоновано поряд з традиційним лінгвістичним тестуванням проводити психологічне анкетування для з'ясування оптимальних форм і методів навчання іноземних мов. Крім цього, на думку вченої, необхідно залучати слухачів до відбору змісту навчання, який має відповідати їх цілям і бути спрямованим на навчання переважно усного спілкування чи читання професійно-орієнтованих текстів [5, с. 252]. Доцільно також пропонувати пробні заняття з використанням різних технологій навчання для визначення найбільш ефективного стилю вивчення іноземної мови, а також максимально використовувати в процесі навчання аудіовізуальні, автентичні матеріали, комп'ютери, інтернет та мультимедійні засоби.

Отже, дорослі – це особливий контингент учнів, що характеризуються прагматичним ставленням до освітніх послуг, включенням освіти у загальний контекст життєдіяльності, залежністю освітнього середовища від їхніх домінуючих інтересів і потреб. У роботі з дорослими важливо враховувати наявність у слухачів певного життєвого досвіду, а також ряд вікових, соціальних і психологічних особливостей.

1. Андрущенко В. П., Зязюн І. А., Кремень В. Г. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз : монографія. Київ : Наукова думка, 2003. 853 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 375 с.
3. Енциклопедія освіти : Акад. пед. наук України / ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Пернарівська Т. П. Особливості освіти дорослих у контексті вивчення іноземних мов. Педагогічні науки. 2019. № 86. С. 146–150.
5. Преснер Р. Специфіка навчання іноземних мов дорослих. Людинознавчі студії. 2015. № 31. С. 251–259.
6. Чхайло Л. М. Андрагогіка: особливості і проблеми навчання дорослих : матеріали Всеукр. наук.-метод. інтернет-конфер.,

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК НАВИЧОК ЧИТАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Олійник Ю. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладачка Зінченко А. В.

Сумський державний університет

На сьогоднішній день іншомовна освіта в Україні має великі перспективи. Спілкування з різними культурами змінює, збагачує і модернізує норми та ідеали особистості. Англійська мова є міжнародною мовою спілкування, а читання – одним із основних способів отримання інформації. Тому вміння читати та вільно спілкуватися англійською є невід’ємними складовими навчального процесу.

У сучасній методиці навчання мови навичку читання можна пояснити як автоматизоване вміння прочитати писемний текст, зрозуміти його основну ідею та висловити власну думку про прочитане. Ця навичка має чотири ключові якості: правильність, виразність, усвідомленість та швидкість. Правильність передбачає безпомилкове і плавне читання тексту; виразність забезпечується здатністю висловлювати головну ідею та своє ставлення до тексту; усвідомленість полягає в розумінні думки автора і осмисленні його художніх засобів; швидкість читання визначається темпом, який забезпечує зрозуміння тексту [1, с.109].

Читання виступає засобом формування та контролю суміжних мовних умінь та мовленнєвих навичок, оскільки:

- допомагає учням ефективніше засвоювати мовний та мовленнєвий матеріал;
- комунікативні завдання для контролю лексики та граматики, аудіювання, письма та усного мовлення вимагають навичок читання і базуються на письмових текстах та інструкціях;
- вправи для розвитку мовних та мовленнєвих навичок також використовують тексти та письмові основи.

Засвоєння слів є ключовим аспектом вивчення іноземної мови в процесі читання. Вивчення нових слів потребує значних зусиль і часу,

але цей процес може стати приємнішим і легшим завдяки інтерактивним методам. Викладачі англійської мови повинні надавати студентам текстові матеріали, що містять нові слова та вирази, але при цьому не повинні перевантажувати їх надто складними текстами, адже від якості матеріалу залежить ставлення учнів до читання, а також можливості освітніх і виховних завдань, які ставляться перед іноземною мовою як навчальним предметом [2, с.22]. Для реалізації цього принципу викладачі англійської мови можуть використовувати такі підходи:

1. Адаптовані тексти, які відповідають рівню знань учнів. Наприклад, для початкового рівня можна взяти уривок з популярної книги, переписаний спрощеною мовою, включаючи кілька нових слів.
2. Контекстуальні підказки, щоб контекст допомагав зрозуміти їх значення. Це можуть бути описові речення або додаткові пояснення (The weather was *gloomy* that day. The sky was covered with dark clouds, and it felt like it might rain soon).
3. Словники та глосарії, що пояснюють нові слова та вирази.
4. Ілюстрації та візуальні підказки, що допомагають зрозуміти нові слова та вирази.

В епоху цифрових технологій, коли інформаційні ресурси стають дедалі доступнішими, навчальний процес також зазнає значних змін. Традиційні методи навчання читання поступово доповнюються або навіть замінюються новітніми інтерактивними технологіями, що дозволяють зробити навчання читання іноземною мовою більш цікавим та ефективним. Наприклад, учитель може створювати флеш-карти з англійськими словами та їх визначеннями або перекладами. Учні використовують ці картки для запам'ятовування нової лексики, що допомагає розширювати їх словниковий запас. Крім того, завдання на відповідність, де учні з'єднують слова з їхніми визначеннями або зображеннями, допомагають покращити розуміння та запам'ятовування слів, а також розвивають здатність швидко розпізнавати слова в тексті.

Отже, англійська мова та навички читання є ключовими для успішного навчального процесу. Використання адаптованих текстів, контекстуальних підказок і інтерактивних технологій полегшує засвоєння нової лексики та мотивує дітей до навчання.

1. Пальченко І. Г. Про навчання дітей швидкочитання та каліграфічного письма. Київ : Початкова школа, 2017. № 4. С. 102-112.

2. Навчання читання англійською мовою студентів мовних факультетів : навч. посібник. Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2018. 201 с

INTEGRATING AUTHENTIC MATERIALS IN LANGUAGE EDUCATION

Pavliv O. R.

Research supervisor – PhD in Philology, Associate Professor

Ushchapovska I. V.

Sumy State University

We live in an information society, where our everyday language is filled with terms such as information flow, information overload, information warfare, globalisation, knowledge management, efficiency and cost-effectiveness. Communicating and conveying meaning through language in a world that is globally connected, yet linguistically and culturally diverse, is often a challenging task. At the broader level, access to information means power, but it also creates a variety of challenges.

Accurate pronunciation and accent are crucial elements of sociocultural competence, as they greatly contribute to understanding and effective communication.

In practice, human discourse often manifests as a series of partial sentences interspersed with interruptions and shifts in thought, commonly referred to as "run-on sentences." Natural conversations, typified by their spontaneity, markedly differ from the structured dialogues typically encountered in educational materials. Consequently, transcripts of authentic conversations exhibit a distinct disparity from textbook examples. This divergence elucidates the challenges encountered by advanced learners upon immersion in English-speaking environments, wherein their proficiency in formal vocabulary contrasts starkly with their limited exposure to colloquial speech. While formal education may impart theoretical constructs of linguistic norms, it often fails to adequately acquaint students with the nuances of actual spoken language [1, p. 59-64].

To foster students' sociocultural competence, it is proposed to structure tasks in a multimedia format that aligns with the requirements of distance and online education. Authentic materials for developing sociocultural competence are best categorized into three main blocks:

- Textual materials: media publications and literary works

- Audio recordings: songs and podcasts
- Video recordings: educational videos and documentary films [3, p.79-80].

Task composition involves utilizing the Miro platform, wherein six QR codes are deployed, each linking to an episode of the "Accented – Learn English Through Conversations" podcast. Students are assigned fragments of interviews, featuring speakers with various non-native accents such as French, Macedonian, Indian, Taiwanese, Irish, and Colombian. Following the listening exercise, students engage in decoding information and participate in discussions and collaborative analyses, as the podcasts often incorporate cultural references pertaining to speakers' origins and English language acquisition experiences.

The objectives of this task include the development of skills in comprehending and processing authentic oral discourse, with its inherent variability in pronunciation, pacing, pauses, repetitions, and corrections. Additionally, the task aims to foster intercultural awareness through exposure to cultural facts and peculiarities related to English language acquisition experiences. Moreover, student engagement in collective discussion and analysis promotes critical thinking and sociocultural competence development.

Furthermore, students are invited to assess the task's level of difficulty, with ten participants contributing to the evaluation. The task's complexity is rated on a scale of 1 to 10, where 1 denotes very difficult and 10 denotes very easy. The average rating obtained is 8.1, suggesting that the majority of students perceive the task as relatively easy. However, subsequent examination of the task revealed collaborative efforts to address and discuss challenging fragments, exemplified by excerpts such as *N1 (Maybe if I had a jam??? accent I'd have lost it. – Maybe if I had a German accent I'd have lost it.)*, *y N2 (And some of the Republic of Ireland, which comes [...] is actually geographically in the north, so it gets kinda mixed up. – and some of the Republic of Ireland, which comes under the banner to the South of Ireland is actually geographically in the north so it all gets a bit kind of mixed up.)*, *y N4 (I started analysing the situation and thinking about writing directly in English. – I started analysing the situation and thinking about writing a book directly in English.)*, *a також наприклад y N10 (I don't know, ... I think a little bit of Colombian talent for example ....which are....here in Colombia – I don't know. Various braksha, Afrojack, Virtual Riot, Pashe, Jesper, Ryan, I think a little bit of colombian talent, for*

example, *Mosca, Cato Nadya*, which are **kind of the groove masters here in Colombia**).

In order to enhance listening skills, specialized strategies are employed to overcome specific difficulties. Compensatory strategies include repeated listening to complex audio segments and phonetic transcription coupled with word association to aid comprehension when understanding is insufficient. These strategies are designed to assist students in compensating for gaps in auditory comprehension encountered during specific challenges.

Conversational lexicon exhibits a notably informal register characterized by a prevalence of words derived from Anglo-Saxon or Old English origins. Moreover, conversational discourse prominently features the use of phrasal verbs, comprising two- or three-word combinations involving a verb and either an adverb or a preposition (e.g., "get away," "calm down," "cheer someone up") [2, p. 267].

The dichotomy between conversational and formal vocabulary presents a challenge even for advanced language learners. The instructional emphasis on formal language acquisition, typified by a reliance on words of French and Latin etymology, poses difficulties for students when engaging in everyday discourse. This discrepancy in linguistic register is particularly challenging for learners whose native languages are of Romance origin, such as Spanish, Italian, Portuguese, or French speakers, as they may excel in written comprehension but struggle with oral comprehension.

Therefore, acquiring proficiency in conversational English is paramount for effective communication with native speakers, necessitating exposure to authentic conversational materials and audio resources in addition to traditional textbook instruction and reading materials.

4. Fitzpatrick, T. (2015). Graham Hall: Exploring English Language Teaching. *Applied Linguistics*, 34(1), 109–112. <https://doi.org/10.1093/applin/ams069>

5. Hoge, A. J. (2014). Effortless English: Learn To Speak English Like A Native.

https://ecampus.uinjkt.ac.id/index.php?p=show_detail&id=9328&keywords

6. Meral M. Unver. (2017). THE USE OF AUTHENTIC MATERIALS WITH LOW-LEVEL LEARNERS OF ENGLISH. *European Journal of English Language Teaching*, Volume 2(Issue 1). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED580820.pdf>

СТРАТЕГІЇ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Панченко М. Ю.

*Науковий керівник – ст. викладачка Чепелюк А. Д.
Сумський державний університет*

Онлайн навчання в наш час є одним з найпоширеніших варіантів навчання, яке набуло більшої популярності під час пандемії Коронавірусу. Актуальність саме дистанційного вивчення іноземних мов полягає в зростанні попиту, а варіант інтернет-навчання допомагає зробити це не залежно від розташування учня та вчителя.

Онлайн навчання має низьку переваг:

1. Можливість вчасно та без пропусків відвідувати заняття. Відсутність залежності від перебування в іншому місті чи країні, а також у не потребі живої присутності.

2. Економія часу (як викладача, так і студента) на пересування до місця навчання, навчальної чи лекційної аудиторії, бібліотеки, тощо. Водночас це накладає зобов'язання бути пунктуальними, як для викладача так і для студентів[1, с 25].

3. Застосування інтерактивних платформ під час набуття мовленнєвої компетенції. Використання онлайн-ресурсів допомагає зробити процес навчання більш креативним, а також зацікавити та втримати увагу учнів протягом заняття. Також такий цей варіант активностей дає змогу перевірити знання учнів за допомогою різних платформ з тестами.

4. Можливість проведення занять з носієм мови, яку вивчають. Дистанційне навчання допоможе людям, які проживають на відстані отримати знання від носія мови, вивчити побутові моменти вживання мови та покращити промову.

Можна також виділити деякі недоліки такого формату освіти:

1. Залежність від стабільного з'єднання. Потрібно бути готовим до можливих проблем з інтернетом, а також до проблем з технічними пристроями, які використовують під час проведення онлайн-заняття.

2. Відсутність живого контакту. Під час дистанційного навчання виникає проблема зі взаємодією учителя з учнем, яка, наприклад, може бути викликана небажанням учня працювати під час уроку.

3. Відсутність можливості перевірки чесного виконання завдань. Під час проведення онлайн-занять вчитель не завжди може проконтролювати що учень не користується допоміжними засобами для вирішення вправ.

4. Проблеми в формуванні правильної вимови. В такому форматі набуття мовленнєвої компетенції виникають труднощі, оскільки викладач не може якісно проконтролювати вимову учня, та дотримання ним правил фонетики

Незважаючи на це, онлайн-навчання надає вчителю низьку можливостей якісно викладати іноземну мову на різних етапах формування мовленнєвої компетенції.

Цілі уроку і методи викладання мають бути спрямовані на розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письма. Тому робота над певним аспектом мови нерозривно пов'язана з роботою над іншими її аспектами. Таким чином, суть комплектності уроків іноземної мови полягає в тому, що між елементами фонетики, лексики, граматики і орфографії, з одної сторони, і видами мовленнєвої діяльності з іншої є нерозривне поєднання, що не може виключати ні одного з цих елементів. [2, с 4].

Для учнів молодших класів це можуть бути завдання на формування мимовільної уваги, наприклад, завдання на слухову пам'ять, ігри на знаходження помилок, чи на сприйняття слів, а також можна ввести завдання, які стосуються інтересів дитини.

Викладання іноземної мови учням середніх класів може супроводжуватися завданнями на читання та розуміння текстів, створення діалогів та уявних ситуацій на різні теми, проведення дискусій в класі, вікторин, а також коротких текстів.

Вивчення мов на старшому етапі може супроводжуватися різними письмовими завданнями, наприклад, створенням казки, оповідання, або листа до когось. Також формування мовленнєвої компетенції може формуватися за допомогою читання спеціальних навчальних книг.

Отже, можна підсумувати, що незважаючи на недоліки, формат онлайн-навчання надає більше можливостей організувати урок, який допомагає зробити процес більш продуктивним для учнів.

1. Лимар Л. В. Основні переваги та недоліки дистанційного навчання іноземних мов у немовному закладі вищої освіти. Український педагогічний журнал. Київ: Вид-во ІІ НАПН України, 2022. Вип. 1 . С. 24-29.

2. Рижаківа Л. Л. Формування мовленнєвої компетенції на уроках англійської мови [Електронний ресурс] // Режим доступу до роботи

ВИКОРИСТАННЯ МАЛЮНКІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

Путівцев Є. Р.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Чуланова Г. В.

Сумський державний університет

Дослідження прагматичного та психологічного аспектів використання малюнків на уроках іноземної мови на початковому етапі має велику актуальність. Використання малюнків на уроках іноземної мови на початковому етапі навчання має значну актуальність. Воно допомагає учням з обмеженим словниковим запасом зрозуміти нові слова через візуальні асоціації, а також підтримує зацікавленість і мотивацію до навчання. Візуальні матеріали, такі як малюнки, допомагають покращити розуміння контенту, стимулюють запам'ятовування, підвищують мотивацію та полегшують сприйняття граматичних структур [1, с.7].

Отже, дослідження цієї теми може допомогти зрозуміти, як саме використання малюнків впливає на ефективність навчання іноземної мови на початковому етапі, як психологічно, так і прагматично.

Візуальні матеріали поділяються на статичні зображення (картинки, ілюстрації, постери) та динамічні зображення (відео, анімації). Інтерактивні матеріали включають презентації, електронні підручники та інтерактивні вправи. Малюнки допомагають у комунікативних ситуаціях, полегшуючи вираження думок за допомогою візуальних асоціацій. Вони також сприяють активізації словникового запасу та поясненню матеріалу. Малюнки впливають на когнітивні процеси учнів, покращуючи розуміння та запам'ятовування інформації. Вони також позитивно впливають на емоційний стан та мотивацію учнів до навчання [2, с.93].

Дослідження проводилося з використанням якісних та кількісних методів, включаючи опитування вчителів та учнів, спостереження за навчальним процесом та аналіз навчальних матеріалів. Практичне використання малюнків включає інтерактивні завдання, такі як

створення власних малюнків учнями, використання ілюстрацій у навчальних презентаціях та підручниках.

Малюнки можуть використовуватися для візуального закріплення нової лексики та граматики, створення тематичних постерів, інтерактивних плакатів та використання у групових проєктах.

Результати опитувань та спостережень показують, що учні, які навчаються з використанням малюнків, мають вищий рівень розуміння та запам'ятовування навчального матеріалу порівняно з тими, хто навчається без візуальних підказок.

Використання малюнків на уроках іноземної мови сприяє розвитку креативності учнів, покращує їхню здатність до візуалізації інформації та стимулює розвиток асоціативного мислення. Основні проблеми використання малюнків включають обмеженість ресурсів, необхідність підготовки якісних візуальних матеріалів та можливі технічні труднощі при використанні інтерактивних засобів [3, с.17].

Отже, використання малюнків під час навчання активізує увагу студентів, приносить їм задоволення, допомагає у візуалізації інформації, стимулює творчість, підвищує мотивацію до навчання та полегшує процес запам'ятовування. Цей підхід сприяє не лише зробленню навчання цікавішим, але й покращує засвоєння матеріалу та емоційний стан студентів у кращу сторону.

1. Безуглий Д. Візуалізація як сучасна стратегія навчання. Фізико-математична освіта. 2014. № 1 (2). С. 5–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fmo_2014_1_3. (дата звернення 20.05.2024).
2. Грітченко А. Г., Мартинюк М. Т., Шут М. І. Сучасні технології візуалізації навчальної інформації у професійній підготовці майбутніх учителів. Збірник наукових праць кам'янець-подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна. 2020. № 26. С. 92–101. URL: <http://ped-series.kpnu.edu.ua/article/view/226214>.
3. Житеньова Н. В. Візуальні дидактичні засоби: створення та використання в освітній практиці : Навч.-метод. посіб. Харків : Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2019. 89 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/6123>. (дата звернення 20.05.2024).

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МОВ ЧЕРЕЗ ОНЛАЙН-РЕСУРСИ

Ракітіна О. В.

Науковий керівник — канд. філол. наук, доцентка Бровкіна О. В.

Сумський державний дніверситет

Дистанційне навчання мов через онлайн-ресурси є суттєвим аспектом сучасної освіти, що супроводжується не лише технічними, але й важливими психологічними аспектами.

Один із важливих аспектів – це психологічний вплив структури та організації уроку на дистанційному рівні. Згідно з роботою *Smith* та *Jones*, чітко визначена та логічно поставлена структура онлайн-уроків може позитивно впливати на мотивацію студентів та забезпечувати їхню ефективну саморегуляцію [4].

Інтернет-ресурси можуть сприяти розвитку когнітивних здібностей учнів, таких як пам'ять, увага та мислення [1, с.61–64].

Навчання англійської мови на початковому етапі має бути спрямоване на розвиток у дітей комунікативних навичок, а також на формування стійкої мотивації до вивчення мови [2].

Як відомо, актуальною проблемою є низька мотивація студентів до вивчення іноземної мови. Чим різноманітніший, легший у сприйнятті і цікавіший є навчальний матеріал, тим вищим буде показник успішності і засвоєння матеріалу з іноземної мови студентами. Окрім цього, у Всесвітній мережі є можливість знайти матеріал для викладання іноземної мови для різних рівнів складності: починаючи з найпростіших і закінчуючи більш просунутими і вузько направленими.

Інтерес до навчання великою мірою підкріплюється стійкістю внутрішніх мотивів. З цього випливає висновок про необхідність використання таких сучасних засобів навчання, які сприяють розвитку бажання учнів отримувати знання, вміння і навички [3, с.104].

Також, якщо викладач використовує сучасні інформаційні технології та створює, до прикладу, свою сторінку в одній із соціальних мереж, це сприяє мотивації студентів до вивчення іноземної мови. На своїй сторінці викладач може розміщувати інформацію, яка буде більш наочно відображати студентам обсяг передбаченої роботи та її кінцевий результат. Так, на сторінці можна розмістити, наприклад, робочі плани для студентів різних курсів та спеціальностей. У цьому випадку, студент буде чітко бачити, що йому слід зробити за семестр,

рік або модуль і на який результат він може розраховувати. Також тут можна викладати навчальний матеріал (тексти або посилання на підручники, аудіо- та відеоматеріали). Крім того, можна розмістити модульні тести або контрольні роботи, щоб студенти могли попрактикуватися перед контрольною, заліковою або модульною роботою.

Робота *Chen* та *Wang* розглядає психологічні виклики та стреси, пов'язані з дистанційним навчанням. Визначено, що учні можуть стикатися з відчуттям невизначеності, особистим стресом та недостатністю мотивації, що потребує розвинених стратегій психологічної підтримки [5].

Крім цього, психологічний аспект вивчення іноземних мов через дистанційне навчання може призвести до руйнування стереотипів та формування нового уявлення про процес навчання. Зокрема, існує перспектива уявлення, що «заняття можливі поза аудиторією» або «навчання можливе з е-викладачем». Такий позитивний психологічний ефект може вплинути на формування нових переконань про можливість навчання через електронні засоби та підкреслити значущість підходу "навчання можливе з е-викладачем". У результаті цього може виникнути новий підхід до вивчення мов, який позитивно позначиться на мотивації та результативності учнів.

Тож, вивчення мов через онлайн-ресурси має значущий психологічний вплив на студентів та учнів. Розуміння цих аспектів є важливим для розробки ефективних стратегій підтримки та покращення якості дистанційного навчання мов.

1. Виготський Л. С. Гра та її роль у психічному розвитку дитини. Питання психології. Львів, 2018. № 6. С. 61–64.
2. Рогова Г. В. Методика навчання англійської мови на початковому етапі в загальноосвітніх установах : посібник для вчителів і студентів педагогічних вузів. Львів, 2016. 332 с.
3. Cooperative language learning: A teacher's resource book/ C. Kessler, Ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall Regents, 1992. – 257 p.
4. Smith J., Jones M. Inclusive teaching strategies: catering to diverse learning styles. 2019.
5. Wang N., Chen J. W., Tai M. Blended learning for chinese university EFL learners: learning environment and learner perceptions. computer assisted language learning. 34th ed. 2021. 323 p.

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ОСВІТНЬОЇ МЕТИ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Садівнича Л. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Баранова С. В.

Сумський державний університет

У сучасному світі, який швидко розвивається в умовах інформатизації та глобалізації, вивчення іноземної мови стає не лише актуальною, але й невід'ємною складовою особистісного розвитку. Дослідження мети уроку є у педагогіці привертає увагу багатьох науковців. Значний внесок у розробку теорії уроку зробили А. А. Бударний та С. І. Векслер, які підкреслюють важливість системного підходу до планування і проведення занять.

Урок – основна форма організації навчання:

- логічно закінчена, цілісна;
- обмежена в часі частина освітнього процесу;
- проводять за розкладом під керівництвом учителя;
- з постійним складом учнів.

Мета уроку є триединою, вона має бути чітко визначеною та спрямованою на досягнення певних результатів. У ній формулюється ключовий результат, до якого повинні прагнути учасники навчального процесу.

Освітня мета уроку – це засвоєння учнями певних теоретичних знань та оволодіння ними практичними вміннями й навичками. Головне на уроці – кінцевий результат, якого досягнуть учні, вчитель лише скеровує навчально-пізнавальну діяльність учнів по засвоєнню (сприйманню, осмисленню, закріпленню) ними нової інформації [3, с. 115-120].

Сучасний урок – це цілісна система, яка характеризується тісним взаємозв'язком усіх компонентів. Комплексна мета уроку досягається завдяки єдності й узгодження задач уроку, змісту навчального матеріалу, форма навчальної діяльності [1, с. 181-184].

Правильний та доцільний підбір методів та прийомів навчання залежить від поєднання різних обставин і умов перебігу навчального процесу, а саме:

1. загальних цілей освіти і розвитку особистості;
2. цілей, завдань і змісту навчального матеріалу кожного уроку;
3. особливостей змісту і методів відповідної науки, того предмета і тієї теми, що вивчається;

4. часу, відведеного на вивчення матеріалу;
5. вікових особливостей суб'єктів навчання;
6. рівня підготовленості (освіта, розвиток) учнів;
7. матеріального оснащення навчального закладу, зокрема навчального обладнання, наочних посібників, технічних засобів;
8. можливостей і особливостей педагога, рівня його теоретичної й практичної підготовки, особистісних якостей, педагогічної майстерності [2].

Проаналізувавши наукову та методичну літературу, виділено ефективні методи та прийоми, для реалізації цілей уроку. Наприклад:

- "Мішок несподіванок" для активізації попередніх знань та умінь учнів, розвиває логічне мислення;
- "Кластер" для вивчення складних явищ з багатьма характеристиками та ознаками. Сприяє групуванню та систематизації інформації;
- "5 Minute Interview Activity" використовується на початку навчального процесу або перших уроках для знайомства між учнями та зняття емоційної напруги;
- "Question Loop" сприяє взаємодії між учнями та розвитку їхніх комунікативних навичок через обмін питаннями та відповідями.
- "Словникова саванна" сприяє вивченню нового словник, створює позитивну атмосферу в класі;
- "Прогулянка класом" сприяє активному обговоренню та обміну думками між учнями, підвищуючи їхню зацікавленість та розуміння теми;
- "Corner Discussion" використовується для розгляду різних поглядів на певну тему;
- "Диктант, що бігає" стимулює активну участь учнів через взаємодію та співпрацю у групі або парі.

Дані методичні прийоми сприяють ефективному вивченню іноземної мови, розвиваючи мовні та предметні навички учнів. Ці прийоми стимулюють участь учнів у процесі навчання, сприяючи формуванню сприйняття матеріалу та сприйняттю нової інформації. Кожен з методів, описаних вище, має свої унікальні особливості та сприяє досягненню конкретних цілей навчання, розширюючи можливості викладання та засвоєння знань.

Ці методи включають у себе:

- активну участь учнів у навчальний процес;

- стимулювання комунікативних навичок учнів через обговорення та обмін думками;
- розвиток логічного мислення та здатності аналізувати та класифікувати інформацію;
- створення сприятливого середовища для навчання;
- розвиток навичок самостійного вирішення проблем та критичного мислення.

Отже, ефективні методи та прийоми для досягнення освітньої мети на уроках іноземної мови відіграють важливу роль у створенні сприятливого та результативного навчального середовища. Вони сприяють активній участі учнів у навчальному процесі, розвитку їхніх мовних, комунікативних та критичного мислення навичок. Завдяки цим подходам у викладанні іноземної мови, учні мають можливість розвивати різноманітні аспекти своєї особистості, такі як співпраця, творчість, та впевненість у собі. Ці методи і прийоми є важливою складовою сучасного освітнього процесу, що формуванню гармонійно розвиненої особистості, здатної ефективно взаємодіяти у світі глобалізації та інформаційних технологій.

1. Кляпетура М. В. Сучасний урок – вимога часу. *Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності* : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль : Тайп, 2020. 181-184 с.
2. Метод навчання та його функції. *Посібники статті та книги для студентів*. URL: <https://posibniki.com.ua/post-vibir-metodiv-navchannya>
3. Рокіцька Н. В. Лінгводидактичні аспекти навчальної співпраці на уроках іноземної мови в школі. Н. В. Рокіцька. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка*. Сер. Педагогіка, редкол. : Л. Вознюк, В. Кравець, В. Мадзігон. Тернопіль, 2010. № 2. 115-120 с.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Серишева А. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Прокопенко А. В.

Сумський державний університет

Ефективність вивчення іноземної мови залежить від застосування відповідних методів та ресурсів на різних етапах навчання. Для різних вікових груп учнів і студентів потрібно аналізувати й враховувати індивідуально-психологічні особливості учнів залежно від рівня володіння та етапу навчання.

Початкова школа – ключовий етап у вивченні мови. Важливо створити стимулюючу та дружню атмосферу для навчання. Діти з 3-5 років вже мають досвід з медіа-ресурсами, зокрема "multi-touch" технологіями. Проте, вчителі стикаються з проблемами відсутності критичного мислення, дефіциту уваги, слабких комунікативних навичок. Тому ефективні методи повинні враховувати ці фактори. Основні методи навчання:

1) Візуальні: картинки, картки, презентації, відео. Використання малюнків та ілюстрацій допомагає учням зрозуміти нові слова. Флеш-картки, як на Memrise та Quizlet, допомагають у вивченні нових слів;

2) Ігрові: ігри, вірші, казки. Вчитель може використовувати інтерактивні платформи та ігри як British Council LearnEnglish Kids, Bamboozle, Kahoot!, Wordwall для закріплення матеріалу;

3) Комунікативні: діалоги, рольові ігри. Інтерактивні вправи такі як “Перехресна дуель”, “Естафета”, “Пінг-понг”, “Аукціон знань” сприяють активному залученню учнів [1, с. 646–649];

4) Музика та рух: римовані пісні, рухливі вправи. Пісні допомагають покращити навички аудіювання та вимову. Мовленнєва зарядка з простими піснями і рухами налаштовує дітей на урок.

На етапі навчання учнів середньої школи акцент робиться на розвитку мовних навичок: читання, письма, говоріння та аудіювання. Основними методами навчання на цьому етапі є:

1) Комунікативні й інтерактивні: дискусії, дебати, презентації, проектна робота. Використання таких методів допомагає учням виражати свої думки та ідеї;

2) Проектно-орієнтоване навчання: дослідницькі проекти, творчі завдання. Ці методи розвивають критичне мислення та аналітичні навички;

3) Використання автентичних матеріалів: статті, відео, книги, фільми, пісні. Автентичні матеріали дають змогу ознайомитися з контекстом використання лексики і граматики, дізнатися більше про культуру країни, мову якої вивчають.

Учитель має використовувати діалогічні методи, організовувати дискусії, спонукати учнів висловлювати та аргументувати свої думки. Також важливо навчити учнів правильно ставити запитання, відповідати на них та вирішувати проблемні ситуації [2, с. 51]. На уроках від вчителя очікується підбір фільмів та серіалів за рівнем та навчальними цілями. Автентичні відео з BBC Learning English та Easy English сприяють збагаченню словникового запасу і є чудовими варіантами для цих цілей.

На етапі навчання учнів старшої школи і студентів використання онлайн-ресурсів набуває особливого значення. Навчання може бути спрямоване на підготовку до міжнародних екзаменів, вступу до ЗВО або професійної кар'єри. Основні методи на цьому етапі такі:

1) Комунікативні методи: дискусії, дебати, презентації, моделювання реальних ситуацій. Метод "Пилка" (Jigsaw) ефективно організує групову діяльність;

2) Проблемно-орієнтоване навчання: вирішення проблем, аналіз ситуацій. Уроки будуються навколо конкретних ситуацій з реального життя;

3) Використання автентичних матеріалів: художня література, статті, відео. Відомо, що автентичні тексти лінгвокраїнознавчого змісту сприймаються студентами з великим інтересом, підвищують мотивацію вивчення мови й забезпечують можливість для розширення знань про країну, мову якої вивчається [3, с. 52];

4) Підготовка до іспитів: тренування тестів, написання есе. Розвиток умінь розрізняти ключові слова, передбачати значення з контексту;

5) Відеоуроки та перегляд фільмів. Викладач може зупинити фільм для обговорення або відтворення діалогу. Метод "роль свідка" стимулює комунікативну активність;

6) Онлайн-курси та платформи: спеціалізовані онлайн-курси, як Khan Academy та Coursera, допомагають підлаштувати навчальний процес під індивідуальні потреби учнів.

Таким чином, використання різних методів та ресурсів сприяє підвищенню мотивації, розвитку мовних навичок та досягненню успіху у вивченні іноземної мови на різних етапах освітнього процесу.

1. Деркач Д., Остапйовська І. Особливості використання інтерактивних технологій у початковій школі. Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень : матеріали XII Міжнар. науково-практ. конф. аспірантів і студентів, м. Луцьк, 15 трав. 2018 р. С. 646–649.
2. Бичківська Т. М. Використання інтерактивних методів навчання у процесі формування комунікативної компетенції учнів на уроках англійської мови. Наукові записки Національного університету “Острозька академія”: Серія “Філологія”. 2018. № 1(64). С. 48–52. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/1747> (дата звернення: 06.05.2024).
3. Рудніцька Л. Використання автентичних художніх текстів та художніх фільмів при вивченні іноземних мов. Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов: матеріали всеукр. наук. конф., м. Вінниця, ДонНУ імені Василя Стуса. 2018. 68 с.

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ ТА УЧНЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ОНЛАЙН

Старчак В. М.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Баранова С. В.
Сумський державний університет*

Навчання – цілеспрямована взаємодія вчителя й учнів, у процесі якої засвоюються знання, формування вміння і навички [3, 24]. Конструктивність та ефективність цієї взаємодії безпосередньо впливають на мотивацію, опанування інформації та загальний процес розвитку учня.

Традиційне навчання, яке проходить в аудиторіях і класах, є найбільш звичною та довго існуючою формою освіти. Така форма навчання надає студентам можливість безпосередньо спілкуватися з викладачами та одногрупниками, що сприяє розвитку комунікативних навичок та соціальних взаємодій. Втім зважаючи на події останніх років, на даний момент можна впевнено сказати, що онлайн формат може скласти гідну конкуренцію традиційному навчанню.

В умовах сьогодення завдяки технологічним інноваціям, дистанційне навчання стає все більш популярним та доступним. Водночас з цим виникає низка нових викликів, зокрема щодо

забезпечення ефективного зворотного зв'язку та підтримки студентів у процесі навчання.

Онлайн курси часто використовують різноманітні цифрові ресурси та надають широкий спектр матеріалу, але головним недоліком можна вважати відсутність прямого контакту з викладачем та одногрупниками [1, 111]. В онлайн-середовищі вчителю та учням важче інтерпретувати невербальні сигнали, такі як міміка, мова тіла та зоровий контакт. Відсутність цих сигналів може зробити комунікацію менш динамічною та більш формальною.

Серед основних принципів взаємодії вчителя та учня в онлайн-середовищі виділяють:

Створення сприятливої атмосфери: взаємодія, побудована на повазі, довірі та співпраці, сприяє створенню позитивної атмосфери в класі, де учні відчують себе комфортно та вільно висловлюють свої думки.

Підвищення мотивації: коли учні відчують, що їх чують, розуміють та підтримують, вони більше мотивовані до навчання, активно беруть участь на заняттях та прагнуть досягти успіху.

Розвиток навичок спілкування: контактуючи з вчителем та однокласниками, учні вдосконалюють свої комунікативні навички, вчать висловлювати думки, відстоювати свою позицію, слухати та розуміти інших.

Виховання особистості: взаємодія з вчителем може мати глибокий вплив на формування особистості учня, розвиток його цінностей, впевненості в собі та життєвої позиції [2].

Не менш важливим є фактор довкілля, оскільки він визначає контекст, у якому відбувається навчальний процес. Домашні умови можуть бути як сприятливими, так і викликати труднощі для концентрації та ефективного засвоєння матеріалу. Щоб налагодити стабільний канал комунікації з учнем, викладач може застосувати наступні методи: створити чіткі правила та очікування, використовувати інтерактивні методи навчання, заохочувати до зворотного зв'язку, використовувати технології для моніторингу активності учнів.

Щоб мінімізувати негативний вплив вище зазначених факторів, а також створити умови для ефективного сприйняття інформації та успішного навчання, викладач та студент, повинні співпрацювати заради досягнення цих цілей.

1. Олейнікова Г. Особливості викладання іноземної мови у форматі змішаного навчання. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія: Педагогічні науки. 2022. Вип. 58. С. 109–120.
2. Характеристика принципів навчання. Pidru4niki. URL: https://pidru4niki.com/12390307/pedagogika/harakteristika_printsipiv_navchannya#google_vignette (дата звернення: 06.05.2024).
3. Яцик Т. О., Степанюк В. В. Словник коротких термінів з педагогіки. Луцький фаховий педагогічний коледж КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради. Луцьк. 2022. 50 с.

МОВА В ЕКРАНІ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ

Хроленко Д. О.

Науковий керівник – ст. викладачка Чепелюк А. Д.

Сумський державний університет

З розвитком технологій та доступом до інтернету все більше людей обирають онлайн-формат для здобуття нових знань і навичок. Однією з важливих складових навчання іноземної мови є формування мовленнєвих навичок, які мають свої особливості в умовах онлайн-навчання. Основною проблемою є те, що онлайн-навчання вимагає від студентів більшої самостійності. Онлайн-навчання змінює спосіб взаємодії та комунікації між студентами та викладачами. Це може впливати на ефективність процесу навчання, тому розуміння цих змін допоможе оптимізувати формування мовленнєвих навичок. Використання інтерактивних платформ, таких як Zoom або Microsoft Teams, дозволяє підтримувати високий рівень комунікації. Для більш ефективної взаємодії можна застосовувати групові проекти та обговорення в чатах.

Традиційні методи викладання можуть вимагати адаптації для ефективного використання в онлайн середовищі. Викладачам слід розробляти нові методи та підходи до викладання іноземних мов, такі як використання інтерактивних матеріалів, відео-уроків та онлайн-вправ. Важливо також використовувати платформи для автоматизації рутинних завдань, що дозволить більше часу приділяти індивідуальним потребам студентів.

Онлайн-навчання ставить перед викладачами виклик оцінювання мовленнєвих навичок та надання зворотного зв'язку. Викладачі повинні розробляти ефективні методи оцінювання, такі як онлайн-тести, записи мовлення студентів та їх аналіз. Регулярний та конструктивний зворотний зв'язок допоможе студентам коригувати свої помилки та покращувати мовленнєві навички.

Таким чином, ефективне використання онлайн-ресурсів, регулярна практика і активна взаємодія з викладачами та одногрупниками є ключовими факторами успішного формування мовленнєвих навичок в умовах онлайн-навчання. Студентам важливо розвивати навички самостійного навчання, а викладачам – адаптувати методи викладання та оцінювання для онлайн середовища.

1. Особливості дистанційного навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину. НАПН України. URL: https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2243/ (дата звернення: 13.03.2024).
2. Як зробити онлайн-навчання цікавим та ефективним. Нова українська школа | Веб-ресурс НУШ. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-zrobyty-onlajn-navchannya-tsikavym-ta-efektyvnym/> (дата звернення: 02.05.2024).

ПРИНЦИПИ ДИДАКТИЗАЦІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Шевченко А. Ю.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Мовчан Д. В.

Сумський державний університет

Однією з найактуальніших проблем сьогодення є оновлення викладання іноземних мов та підготовка фахівців, здатних реалізовувати відповідні стратегії. Ця проблема пов'язана з такими важливими науковими завданнями, як підвищення ефективності набуття лінгвістичної, соціолінгвістичної та комунікативної компетенцій з іноземної мови та забезпечення мобільності і конкурентоспроможності фахівців на ринку праці.

Одним із найпотужніших інструментів для революційного оновлення викладання іноземних мов є дидактизація. Французькі вчені розуміють дидактизацію як процес, що перетворює будь-який текст на об'єкт вивчення [1].

Дидактизація забезпечує знання та інтелектуальну основу для того, аби зробити знання студентів ефективними та гнучкими, розвивати критичне мислення та реалізовувати індивідуальні творчі здібності.

Основними принципами дидактики є науковість навчання, систематичність, послідовність, доступність, наочність, взаємозв'язок методів навчання, форм організації навчального процесу та забезпечення гармонійного навчання і розвитку особистості в навчальній та позанавчальній діяльності.

1. Принцип науковості навчання передбачає той факт, що навчальний процес базуються на наукових знаннях та методах, відомих наукових принципах та дослідженнях для підтримання ефективності навчального процесу.

2. Систематичність та послідовність у навчанні ґрунтуються на послідовному та систематичному поданні навчального матеріалу з урахуванням розвитку когнітивних, мовних та соціальних навичок учнів. Відповідно до цих принципів, навчальний процес має бути організований таким чином, аби нові знання та вміння були логічним продовженням попередніх.

3. Принцип доступності диктує створення умов для успішного навчання кожного учня, незалежно від його індивідуальних особливостей, можливостей та потреб. Навчальний матеріал, методи та завдання мають бути доступними та зрозумілими для всіх учасників навчального процесу.

4. Принцип наочності передбачає використання різноманітних наочних засобів та методів, як то ілюстрації, демонстрації, відеоматеріали для більш ефективного усвідомлення й запам'ятовування навчального матеріалу.

5. Взаємозв'язок методів навчання та форм організації навчального процесу полягає у використанні різноманітних методів навчання та форм організації навчальної діяльності, таких як індивідуальна та групова робота, практичні заняття, лекції, діалоги залежно від мети й завдань навчання.

6. Принцип забезпечення гармонійного навчання і розвитку особистості передбачає врахування психофізіологічних та соціальних особливостей учнів, створення позитивного психологічного клімату в навчальному середовищі та забезпечення психологічного комфорту для всіх учасників навчального процесу. Гармонійне навчання передбачає не лише засвоєння знань, але й розвиток різних аспектів особистості,

включаючи соціальні навички, креативність, самостійність та самовдосконалення.

Ці принципи є основою для розробки і впровадження ефективних програм навчання іноземних мов у загальноосвітніх школах, що сприяють успішному засвоєнню мовних навичок та розвитку мовної компетентності учнів.

Дидактизація навчальної дисципліни може бути реалізована з високою ефективністю, якщо всі складові цього явища (мотиваційного, когнітивного та технологічного) побудовані цілеспрямовано, системно і комплексно.

1. Cuq, J. P. Dictionnaire de didactique du francais langue etrangere et seconde : Sous la direction de JeanPierre Cuq. Paris : Cle international, 2003. 303с.

КОНТРОЛЬ ТА САМОКОНТРОЛЬ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Шеханіна В. В.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцентка Чуланова Г. В.
Сумський державний університет*

Питання контролю є ключовими для розвитку будь-якої системи, і система мовної освіти не є винятком. Контроль – це визначення рівня володіння мовою, досягнутого учнями (або студентами) за певний період навчання. Контроль також є частиною уроку, під час якого педагог оцінює, наскільки учні засвоїли пройдений матеріал і чи можуть його використовувати в практичних цілях [1, с.47]. Контроль у навчанні можна розглядати як процес, спосіб і систему виявлення знань, умінь і навичок учнів, які підпорядковані загальнодидактичним і власне методичним засадам конкретного предмета навчання.

Контроль у навчанні можна розглядати як процес, спосіб і систему виявлення знань, умінь і навичок учнів. Контроль у навчанні іноземної мови слід здійснювати обережно, оскільки він може призвести до набуття учнями негативного мовного досвіду. Особливо це стосується дій з мовним матеріалом. Водночас виконання тестових завдань з аудіювання, читання, говоріння та письма сприяє мовленнєвому розвитку учнів. Контроль підвищує мотивацію учнів,

тобто має стимулюючий вплив на процес вивчення іноземної мови, на розвиток навичок рефлексії, самоконтролю та самооцінки.

У методичній літературі зазвичай виділяють такі види контролю: попередній, поточний, періодичний, підсумковий. За організаційними ознаками виділяють такі форми контролю: індивідуальний, фронтальний, груповий і парний.

Серед сучасних методів контролю найбільш ефективними є тестування, рейтингова система оцінювання якості знань, моніторинг, портфоліо [2, с. 60].

Самоконтроль дозволяє мобілізувати значні резерви ефективності навчального процесу як потужний інструмент оперативного та інтенсивного управління процесом навчання за допомогою зворотного зв'язку; тому основним умінням у здійсненні оціночної функції учня має бути сформована готовність до самооцінки отриманого результату.

Усі перераховані методи самоконтролю можна використовувати в процесі навчання іноземних мов.

Отже, самоконтроль – усвідомлена оцінка результатів власної навчальної діяльності та її подальша (за необхідності) регуляція з метою досягнення відповідності отриманого результату цілям навчання [3, с. 103]. Сформованість самоконтролю проявляється не тільки в факті його наявності, але і в характері виправлення допущених помилок. Для правильного механізму самоконтролю характерно те, що допущена помилка швидко виявляється і акуратно здійснюється її виправлення.

Серед прийомів самоконтролю у навчанні іноземної мови, можна виділити: самоконтроль описового характеру (ведення учнем навчального щоденника), самоконтроль рейтингового характеру (за допомогою шкал з дескрипторами оцінки того чи іншого комунікативного вміння, графіків оцінки), самоконтроль моніторингового характеру (саморедагування), анкетування, обстеження, використання мовного портфоліо тощо.

1. Білявська Т. М. Методика навчання іноземної мови в початковій школі (для дистанційного та змішаного навчання): навчально-методичний посібник. Миколаїв : видавець Румянцева Г. В., 2022. 98 с.
2. Бойко Я. Мовне портфоліо як інтеграція досягнень сучасних цифрових технологій в систему оцінювання на уроках англійської мови. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2022. Вип. 1. С. 59-66.

3. Валійова Т. Б. Технологія «language portfolio» як один із засобів формування навичок самоконтролю в процесі вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти. Теорія і методика професійної освіти. 2024. Вип. 68. С. 101-106.

МІСЦЕ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Щербак А. Ю.

Науковий керівник – викладачка Назаренко О. В.

Сумський державний університет

Тема освіти впевнено залишається у фокусі багатьох науково-практичних досліджень. Особливо це стосується викладання іноземних мов, оскільки з курсом на цілковиту глобалізацію суспільства англійська мова зокрема міцно закріпилася як основний засіб міжкультурної комунікації. Саме мовна складова становить невід’ємну частину всіх рівнів освіти в Україні.

Задля того, щоб навчити іноземній мові, педагоги використовують низку методів, вони не обмежені лише одним із прийомів і мають повне право застосовувати їх у комплексі чи окремо. Важливо зазначити, що сучасний підхід до викладання дещо відрізняється від того, яким він був ще якихось тридцять-сорок років тому. Фокус у мовній освіті ХХІ ст. зосереджується не на тому, щоб досконало опанувати граматику чи завчити основне, а на тому, щоб використовувати мовні й культурні знання як засіб спілкування та зв’язку з людьми в усьому світі [2, с. 5]. Можна зробити логічний висновок, що сучасні вчителі іноземних мов у своїй професійній діяльності послуговуються комунікативним підходом. Він спрямований на те, щоб на основі ситуацій, максимально наближених до реальних, надати здобувачам освіти необхідні лексичні, граматичні й подібні знання, завдяки яким вони матимуть змогу вільно здійснювати комунікативну діяльність із носіями цільової мови.

Для досягнення таких цілей, як було зазначено раніше, використовують різноманітні методи навчання. Чинне місце серед них посідає проєктне навчання. Устименко О. М. дотримується думки, що проєктуванням у контексті вивчення мов називають комунікативну діяльність, характерними рисами якої є творче спрямування, яка

передбачає форму подання навчального матеріалу в вигляді проблеми в поєднанні з практичним використанням, а також має на меті самостійне отримання знань і навичок [1, с. 349]. Із цього випливає, що учні чи студенти мають вищий рівень автономності у власних діях. Вони повинні самостійно чи з незначними консультаціями з боку викладача зануритися в тему, детально опрацювати її. За результатами проведеної роботи необхідно презентувати її, головне, захистити, що свідчатиме про засвоєння нового матеріалу. За своєю суттю проект, хоч груповий, хоч індивідуальний, являє собою центральний інструмент, за рахунок якого реалізується пошук, оволодіння і запам'ятовування, а також розвиток у здобувачів освіти так званих м'яких навичок (робота в команді, самоорганізація, тайм-менеджмент тощо).

У процесі вибору методу навчання іноземним мовам педагог насамперед звертає увагу на його ефективність і потенційні результати, які мають показати учні в підсумку. Дж. Лармер, Дж. Мергендоллер та С. Босс виділяють наступні переваги використання проектного навчання:

1. Мотивація учнів.
2. Підготовка учнів до майбутнього (подальшого навчання, побудови кар'єри тощо).
3. Допомога учням підтримувати гідний рівень результативності під час тестувань.
4. Можливість для вчителів викладати більш продуктивним шляхом [3, с. 2].

У таких факторах прослідковуються риси, що проектне навчання сприяє не лише навчальному зростанню, а й особистому розвитку здобувачів освіти. Учні відчувають, що вони мають змогу зайняти активну позицію в освітньому процесі, а не лише пасивно сприймати нову інформацію без практичної складової. Завдяки цьому можна прослідкувати як знання, здобуті на уроках, імплементуються в пошук і дослідження, а згодом і застосовуються для вирішення проблемних питань у дорослому житті. Надзвичайно важливим є демонстрація того, що роки, проведені в стінах закладів освіти, це не марнування часу, а можливість набути безцінних навичок, необхідних для успішного майбутнього.

Підсумовуюче все вищезазначене, проектне навчання широко застосовується педагогами на заняттях з іноземних мов завдяки високому рівню ефективності. У процесі його використання як учитель,

так і учень набуває нового досвіду, що позитивно впливає подальшу продуктивність обох категорій учасників освітнього процесу.

1. Устименко О. М. Типологія проектів у навчанні іноземних мов. *Молодий вчений*. 2016. Т. 29, № 2. С. 347–352.
2. Eaton S. E. *Global Trends in Language Learning in the Twenty-first Century*. Calgary: Onate Press, 2010. 21 p.
3. Larmer J. *Setting the standard for project based learning: A proven approach to rigorous classroom instruction*. Alexandria, VA : ASCD, 2015. 240 p.

Електронне наукове видання

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ XIV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 22 листопада 2024 року)

Відповідальна за випуск С. В. Баранова
Комп'ютерне верстання Н. М. Балакіревої

Стиль та орфографія авторів збережені.

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 14,59. Обл.-вид. арк. 18,92.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Харківська, 116, м. Суми, 40007

Свідоцтво про внесення суб'єкта господарювання до Державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8193 від 15.10.2024.